

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**Α Π Α Ν Τ Α
ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ**

Ἐπιμέλεια
ΠΑΝ. Κ. ΧΡΗΣΤΟΥ -- ΣΤΕΡ. Ν. ΣΑΚΚΟΥ
Καθηγητῶν Πανεπιστημίου

Ἐπιμέλεια
ΒΑΣ. Σ. ΦΕΥΤΟΥΚΑ -- ΘΕΟΔ. Ν. ΖΗΣΗ
Διδασκῶν τῆς Θεολογίας

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

ΤΟΜΟΣ 9

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ
ΟΜΙΛΙΑΙ Α'--Ζ'

Ἐισαγωγή -- Μετάφρασις -- Σχόλια
Π. Γ. ΣΤΑΜΟΥ
Ἰ Θεολόγου Ἐπιτίμου Γυμνασιάρχου
Κείμενον: B. Montfalcon

ΕΛΛΗΝΙΚΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετένοια γενικώς καλεῖται ἡ ἀλλαγὴ τῶν σκέψεων καὶ προσηλύτων τινος καὶ κατ' ἐπιλογὴν ἢ μεταβολὴ τοῦ τρόπου τῆς ζωῆς αὐτοῦ, ἀπὸ ἥλικῆς ἐκδοτικῆς ἀπόψεως, ἀφοῦ ὡς γνωστὸν, ὁ θεὸς τοῦ ἀνθρώπου ἀποπέλει ἀντικαταστήρα μὴ τῶν σκέψεων καὶ προσηλύτων αὐτοῦ. Ἀπὸ εἰδικῆς δὲ ἀπόψεως, μετένοια καλεῖται τὸ ἀνεκτίμητον καὶ ἀπαλότως ἀνοητικὸν εἰς πάντας μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὁ θεὸς διὰ τοῦ ἁγίου ἀγγέλου τῆς μετὰ τὸ βῆματομα ἡμαρτίας τῶν εὐλαρικῶς μετανοούντων καὶ ἐξομολογούμενων αὐτῶς τῷ Ιερεὶ.

Ἡ μετένοια ὅσο τὴν γενικὴν αὐτῆς σημασίαν διατέλειον «ὀδυνηρότατον κεφάλαιον» τοῦ κηρύγματος τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης. Ὁσάκις ὁ προνομοδότης καὶ τῶν πάλαι ἀδερφευθῆς, ἀλλὰ καὶ τῶν πάλαι ἀγνοῶν φανεί, ἱεραρχικῶς λαὸς ἐγκατέλειπε τὸν προνομητὴν αὐτοῦ καὶ κηδεμόνα φιλόφρονων θεῶν, δοκῶς παρῆβαινε τὸ βίβλα μὲν καὶ διὰ τῶν πράξεων αὐτοῦ ἔλεγε πρὸς τὸν θεὸν «πῶρον ἀπ' ἐμοῦ», ἢ ἄρατος τοῦ θεοῦ ἀγαθότης καὶ ἀγάπη, «ἦν πᾶσα οὐκίς τῆς ἁγίας Γραφῆς, κατὰ τὸν ἁγίου Ἀδουασιῶν, ἔοφε», ἐκάλει τούτων διὰ τῶν προσηλύτων εἰς μετένοια καὶ ἐπιστροφῆν λέγουσα «Λούσασθε, καθαροὶ γίνεσθε, ἀφίλει τῆς ποτηρίας ἀπὸ τῶν ψυχῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου, κἀκασθε ἀπὸ τῶν ποτηρίων ὑμῶν.» Δὲν εἶ ἀπαλείει δὲ ὑπερβολῆν, ἢν ἔλεγέ τις, ὅτι τὸ κεντρικὸν σημεῖον καὶ ὁ ἄξιος τοῦ κηρύγματος τῶν προφητῶν εἶναι ἡ μετένοια.

Ὅταν εἶ τὸ λυμυγῆς «τῆς μακτικῆς ἡμέρας» ἄρχισε νὰ καταναίγῃ τὴν ὀρίζοντα, καὶ ὡς ἀσπὴν πρώτου μεγέθους καὶ ἀποδύγματος αὐτῆς ἀνεφανίσθη ὁ ἔσχατος τῶν προφητῶν τῆς Παλαιᾶς

1. Κρήτος Ἀνδράσσαι, δογματικὴ τῆς Ἱεροσολίμου Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, Ἀθήναι 1907, σελ. 576.

2. Παναγ. Μπραταϊώτου, Ἰωάννης ὁ Βαπτιστὴς ὡς προφήτης, Ἀθήναι 1921, σελ. 24.

3. Ἡσ. 85, 5.

4. Παναγ. Μπραταϊώτου, τὸ νόημα τῆς χριστιανικῆς ἀγάπης, ἄτος προσηλύτης, Ἀθήναι 1956, σελ. 7.

5. Ἡσ. 1, 16.

6. Ἰσοῦ χωρὶς τοῦ μετένοια τῶν προφητῶν Ἰακὼβ. 9, 12. Ἰω. 5, 5. Ματθ. 9, 7. Ἡσ. 85, 3. Ἰερ. 16, 19, 18, 24, 27. Ἰερ. 16, 21, 23, 14.

7. Ἀνακρίτων Ἰγμῶν στίχος Β.

Γραμματεὺς Συντάξεως
Ἱερεὺς ἸΩΑΝΝΗΣ Κ. ΔΙΩΤΗΣ
Ἐφημέριος Ἰ. Ν. Ἁγ. Παντελεήμονος Ἀχαρῶν

Διαθήκης και ημεῖς ἐν γεννητοῖς γυναικῶν· ἡ Ἰουδαία δὲ βαπτισθεῖς, τὴν μετάνοιαν καὶ αὐτὸς ἐκλήρυσεν ἐπὶ αὐτῆς· «Μετανοεῖτε... ποιήσατε καρπὸν ἄξιον τῆς μετανόιας.»⁷ Ἡ μετάνοια ἀπετέλεισε τὸ καρπάλιον ἡμῶν καὶ τὸ σὺνθημα τῆς καρπότητός του.⁸

Ὅταν παρήλθεν ἡ σκιά τοῦ Νάρου, τῆς χάριτος Ἰησοῦ, καὶ ὁ προαιώνιος Θεὸς λόγος ἀνθρώπος γενόμενος, εἶπε τὸν ἀνθρώπου θεοποίησιν.⁹ ἐπὶ τῆς γῆς ἔσθη καὶ τοὺς ἀσώβητους συναποστρέψῃ, «ἤρξατο κηρύσσειν καὶ λέγειν, μετανόησατε καὶ πιστεῖτε ἐν Ἐωαγγελίῳ.»¹⁰ Διὰ τὴν ἀντιποθεῖν δὲ τὸ περὶ Μετανόιας κήρυγμα αὐτοῦ μονομάχον, ἔσθην ὡς εἰκόνα ζῶσαν τὴν ἀπαρμιλλῶν τοῦ αἰῶτος παραβολῆν, τὸ ἀνετίμητον τοῦτο τοῦ Ἐωαγγελίου κειμήλιον καὶ τῆς μετανόιας κήρυγμα διακρίσιον.

Τὸ παράδειγμα τοῦ Κυρίου ἀκολούθησαν καὶ οἱ θεοὶ Ἀπόστολοι, οἵ τε ἔζησαν, ἔνα τὴν Οὐνομήνην πνευματικῶς ἀποπέλασαν καὶ πάντα ἐν ἔθνῳ μαθητεύσαντες, τὴν Μετάνοιαν εἰς τὴν πρώτην τῶν ἡμελῶν αὐτῶν γραμμὴν ἔθεσαν. «Μετανοεῖσθε»¹¹ ἀνεφώνησε ὁ Ἀπόστολος Πέτρος εἰς τοὺς ἡμαρτωλοὺς αὐτοῦ, ἔνα κατὰ τὴν γενήθειον τῆς Ἐκκλησίας ἡμέραν, τὴν Πεντηκοστήν, ἤρξατο κηρύσσειν. Ὁ δὲ Παῦλος, ὁ σκῆθος τοῦτο τῆς θείας ἐκλογῆς καὶ τοῦ Θεοκλήρουτος μιμητής, «ὡ καθὼς ἀποτέρας τις τὴν Οὐνομήνην περιελάθην»¹² κατὰ τὰς μακρὰς αὐτοῦ ὁδοπορίας «ἐκμαρτύρησε Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας τὴν εἰς Θεὸν μετάνοιαν»¹³ ἐπὶ τοῦ Ἀρείου Πάγου εἰς τοὺς καινοπαύδους Ἀθηναίους διακρίσας, οἵ τε ὁ Θεὸς παραγγέλλει τοὺς ἀνθρώπους πᾶσι πανταχοῦ μετανόησιν.¹⁴ «εἰς πᾶσαν δὲ χώραν τῆς Ἰουδαίας καὶ τοὺς ἔθνησιν ἀπήγγελλε μετανόησιν καὶ ἐπιστρέφειν ἐπὶ Θεῷ, ἕως τῆς μετανόιας ἔργα πράξαι.»¹⁵

Οἱ θεοὶ καὶ ἱεροὶ Πατέρες, οἱ συνεχῆσαι τοῦ ἔργου τῶν Ἀποστόλων καὶ τῆς ἀποστολικῆς παραδόσεως θεματοφύλακες, τὴν μετάνοιαν κατήγγελλον γραπτῶς τε καὶ προφορικῶς εἰς τὸν λαόν.¹⁶ Καὶ ὁ ἱερεὺς Χριστότομος, τὸ ἐγκαλλώτισμα τοῦτο τοῦ θεολογιστικοῦ ἔργου, ὅστις καὶ μεταθανάτως ἐπὶ θεῶν καὶ ἐξ αἰώνων

7. Ματθ. 11, 11.
8. Ματθ. 3, 1 ἠ 9.
9. Παν. Τραπέζα, Ἰουδαίους δὲ βαπτισθεῖς, ὡς προφήτης, σελ. 91.
10. Ματθ. 4, 17. Μάρκου 10, 15.
11. Ματθ. 4, 17. Μάρκου 10, 15.
12. Πράξ. 2, 87.
13. Ἰωάν. Χριστοτόμου, Περὶ Μετανόιας, Ἡμελ. 3, PG 49, 208. Ἠμελ. καὶ 60, 474.
14. Πράξ. 20, 20.
15. Πράξ. 17, 30.
16. Πράξ. 28, 20.
17. Ἰσοὺ ἡμελῶν τινῶν τῶν Πατέρων περὶ μετανόιας, Μεγ. Βασ.

νας κηρύσσει, σαφηνεῖ καὶ οὐλοδοεῖ ἐν Χριστῷ διὰ τῶν συγγραμμάτων του, τὴν μετάνοιαν πάντοτε ἐκτίσσει καὶ περὶ αὐτῆν ἄρεσκῃ ἢ ἁμώσκῃ ἐστρέφοντο ἅπαντα· αἱ θεοπέσαι αὐτοῦ ἡμελῶν, «ἐπεὶ δὲ ἄλλοθεν τὴν θλίβωμιν τοῦ λόγου αὐτοῦ χρητισμοῖσι κατὰ τῆς ἁμαρτίας καὶ τῶν παθῶν.»¹⁷

Ἡ ἐπιβολὴ τῶν ἡμελῶν του, ἡ μετάνοια, ἔχο· αἱ σωστικῆς καὶ αἱ παρανοίας, αἱ συνεχῆς πρὸς τοὺς αἰωνοτάς του, τὴν μετάνοιαν περιελάθον· «Ὅθι ποιῶσαι ταῦτα συνεχῶς λέγων, ἔσθης. «Κὲν καθ' ἡμέραν ἁμαρτάνης, καθ' ἡμέραν μετανόησιν, ἔλαγα. Διὰ τοῦτο, συνεχῶς τὸν περὶ μετανόιας κινῶ λόγον»¹⁸ ἀπελάθοντο.

Πρὸς τὴν μετάνοιαν, ὡς εἰς λιμένα σωτηρίας, ἤθελε νὰ ἀνηγγίσθη τοὺς πολυπλήθεῖς αὐτοῦ ἀκρατάς, ἦν ἰσχυροποιεῖται ὡς φάρμακον τῶν πλημμελημάτων, ὁπότεντα παρανομιῶν, ἀνάλομα τῶν θαυρῶν, παρηγοῖα πρὸς τὸν Θεόν, ὅπλου κατὰ τοῦ διαβόλου, μάχαιρα ἀποτίμουσα αὐτοῦ τὴν καρπῆν, σωτηρίας ἐλπίς, ἀπογνώσεως ἀνάκρισις· ἰατρικὸν ἀναιρετικὸν τῆς ἁμαρτίας, ἄφρον οὐράνιον, δύναμιον θαυμαστὴν, χιονετήριον τῆς ἁμαρτίας.¹⁹

Καὶ πλήρης εἶναι δεδικαιολογημένη ἡ ἔμμονὴ τοῦ μεγάλου τούτου Πατρὸς καὶ γενικῆς τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας εἰς τὸ τῆς μετανόιας κήρυγμα. Διὰ τοῦτο τοῦ ἱεροῦ κηρύγματος εἶναι «ἡ διὰ τοῦ Χριστοῦ σωτηρία τῶν ἀνθρώπων»,²⁰ ἥτις ἀδύνατον εἶναι ἄνευ τῆς μετανόιας νὰ ἐπιτευχθῇ, ἀπορὸ οὐδαίς εἶναι καθαρός ἀπὸ τοῦ ρύπου τῆς ἁμαρτίας, «ἐάν καὶ μετὰ τῆρα ὁ θεὸς αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς»²¹ τοῦ δὲ ρύπου τούτου ἀπαλλάσσεται τις μόνον διὰ τοῦ λουτροῦ τῆς μετανόιας.²²

Μεταξὺ τῶν ἡμελῶν τοῦ ἱεροῦ τούτου Πατρὸς, ὅστις ἄσπρη «μεγαλοπρεπὴς χριστιανὸς ἱεροκήρυκος»²³ ἠπάρατος καὶ ἐνὶ αἰ-

λεῖον PG 51, 700, 1080, 1088, 1089, 1090, 1476. Γρηγορίου Θεολόγου 35, 177, 38, 439, 440, 441· Κυρίλλου Ἰεροσολίμου 33, 409.
18. Περὶ μετανόιας σωστικῆς αὐτοῦ ὁπότεντος εἰς PG 49, 268. PG 56, 627, 668, 676· PG 57, 398· PG 60, 188· PG 60, 188· 287· 681· 859· 705· 765· PG 61, 67· 417. PG 63, 70, 95· 101· 108· 215· 586· 894· 895· PG 64, 11.
19. Παν. Τραπέζα, Ἡμελῶν τῆς ἱστορίας καὶ Θεολογίας τοῦ κηρύγματος, Ἡμελ. 3, Ἀθήνας 1960, σελ. 48.
20. PG 49, 337.
21. PG 49, 283· 287.
22. Παν. Τραπέζα, μεγ. ἔργον, σελ. 194.
23. Ἡμελ. 14, 5.
24. Ἰωάν. Χριστοτόμου, Περὶ μετανόιας, Ἡμελ. 7, PG 52, 381. Ἠμελ. καὶ PG 51, 294.
25. Παν. Τραπέζα, μεγ. ἔργον, σελ. 46.
26. Ἠρῶνοντα· εἰς PG 49, 277· 350.

ναφερόμενοι ειδικώς εἰς τὴν μετάνοιαν, αὐτὶνες ἐλέγχθησαν ἐν καιρῷ μετάνοιας, τὴν Μεγάλην Τεσσαρακοστήν, πιθανότατα ἐν Ἀντιοχείᾳ, ὡς ἐξ ἑσπεριῶν λόγων εὐκάζεται. Αἱ ὁμιλίαι ἔχουν ἐκφυλισθῆναι εἰς διαφόρους περιόδους καὶ συνεκκεντρώθησαν ἐραδίταρον εἰς μίαν συλλογὴν. Πιθανόν ἡ ἐκδόσις ἐμπίλει νὰ ἀνήκει εἰς τὸν Σέβηριανὸν Γαββίλων, λαμπρὸν ῥήτορα τῆς ἐποχῆς τούτης.

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ Γ. ΣΤΑΜΟΣ

Θεολόγος - Ἐπίσκοπος Γλυφασσάρχης

ΙΩΑΝΝΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ

279 ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Ὅτε ἐπανήλαθεν ἐκ τῆς ἐξοχῆς¹

ΟΜΙΛΙΑ Α'

1. Α Ἄρα γε μὴς ἐνεθυμείσατε κατὰ τὸ χρονικὸν τοῦτο διάστημα, ποῦ ἐκωλύσθημεν ἀπὸ οὐδὲ; Διότι ἐγὼ μὲν οὐδέποτε ἠμάρησα νὰ οὐκ ἠκουήσωμαι, ἀλλὰ ἦν καὶ ἔφυγα ἀπὸ τὴν πόλιν, δὲν ἄφηκα τὴν ἰστικὴν οὐκ ἀνάμνησιν. Ὅπως δὲ ἐκείνοι ποῦ ἀγαποῦν τὰ ἄρατα πρόσωπα, ἀπουδίποτε ἤθελον μεταστῆναι μαζὶ τῶν κερφερόρων καὶ τὸ πρόσωπον ποῦ ἀγαποῦν, ἔτσι καὶ ἡμεῖς, ἐπειδὴ ἠγαθήσαμεν τὴν ἀραδίτητα τῆς ψυχῆς οὐκ, πάντοτε μαζὶ μᾶς τὴν ἀμορφίαν τῆς διανοίας οὐκ περιφέρομεν. Καὶ ὅπως οἱ ζωγράφοι, διάφορα κρῖματα ἀναμιγνύοντες, ἔτσι καὶ ἡμεῖς τὸ ἐνδιαφέρον οὐκ διὰ τὰς ἐκκλησιαστικὰς συναθροίσεις, τὴν προθυμίαν διὰ τὴν ἀκούσιν τοῦ θεοῦ λόγου, τὴν ἀγάπην πρὸς τὸν λέγοντα, τὰ ἄλλα δὲ πνευματικὰ οὐκ κατορθώματα, οὐκ διάφορα κρῖματα ἀρετῆς ἀναμιγνύοντες καὶ τὸν χαρακτῆρα τῆς ψυχῆς οὐκ ἐκνογραφῆσαντες καὶ πρὸ τῶν ὁμμάτων τῆς διανοίας μᾶς τοποθετήσαντες, ἤρκετὴν διὰ τῆς φαντασίας παραγορίαν εἰς τὴν ἀπουσίαν ταύτην ἐλαμβάνομεν. Καὶ ταῦτα, καὶ εἰς τὸ σπῆτι καθήμενοι, καὶ σκευνόμενοι, καὶ ὀδοποροῦντες, καὶ ἀναπαύομενοι, καὶ εἰσπρόκομενοι καὶ ἐξερπόμενοι, συνεχῶς ἐστρέφομεν εἰς τὸν νοῦν μᾶς, τὴν ἀγάπην οὐκ ἀνεροταλαυνίζοντες. C Καὶ ὅχι μόνον ἐν καιρῷ ἡμέρος, ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα εἰς τὰς φανταστικὰς αὐτὰς εἰκόνας ἐυρίσκομεν εὐκαρίστηρον.

1. Ὁ ἄγιος Χρυσόστομος ἐπαγγεῖται ἀπὸ καὶ πρῶτος τὰς κατὰ τοὺς νεφροὺς διουσίαν. ὡς ἰσχυρῶς ὁ Παλλῆδης, λόγῳ τῆς μεγάλης σκληροφυγίας, εἰς τὴν κακίαν ἐπέβαλλεν αὐτὸν, σιχαίως ἠθέλει καὶ εἰς ἐσχάτην πρὸς ἀνθρώπων ἀπεστρέφει. Ἐπιτόπι ἐπιστροφῆς ἀπὸ τῆς ἐξοχῆς, εἰς τὴν εἶχε μεταστῆναι διὰ τὸν λόγον τοῦτον, ἐξερπόμενος τὴν παροῦσαν ὁμιλίαν. Κατὰ τὸν Robert Payne ὁ Χρυσόστομος εἶχεν φοιτητικὰς ἀπάσεις ἀπὸ τὰ κερὰ τοῦ καὶ ἦτο συνεχῶς ἀρρωστος κατὰ τὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια τῆς ζωῆς τοῦ.

Και εκείνο που εἶπεν ὁ Σαλομῶν, «*Ἐγὼ καθ' ἑσθὴ καὶ ἡ καρδία μου ἀγγυνηεῖς*» (Ἄσμ. Ἄσμ. 5, 2), τοῦτο καὶ ἡμεῖς τότε ἐπάσκομεν. Διότι ἡ μὲν ἀνάγκη τοῦ ὕψους κατέβαλε τὰ θάτεραρά μας, ἡ δὲ ἰσχυρὰ δύναμις τῆς ἀγάπης μου πρὸς σὲ, ἐκρατοῦσεν ἀγρυπνῶν τὰ μάτια τῆς δαυνοίας μου καὶ πολλὰς φορές ἀντειρευμένῃ ὅτι συναμιλοῦσα μαζί σας. Διότι εἶναι φυσικὸν ἡ ψυχὴ νὰ βλέπῃ εἰς τὸ δυνερόν τῆς τῆν νόκτα ἐκεῖνα που τὴν ἡμέραν συλλογιζέται, πράγμα τὸ ὅποιον καὶ εἰς ἡμᾶς τότε συνέβαινε. Καὶ ἂν δὲν σὲς ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια τοῦ σώματος, σὲς ἔβλεπα μὲ τὰ μάτια τῆς ἀγάπης· καὶ ἂν καὶ δὲν ἦσαν σωματικῶς παρὼν, ἦσαν παρὼν μὲ τὴν διάθεσιν τῆς ψυχῆς. **¶** Καὶ εἰς τὰ αὐτὰ μου πάντοτε ἀντηχοῦσαν οἱ δοκίμοι σας κραιγές. Διὰ τοῦτο ἂν καὶ ἡ ἀσθένεια τοῦ σώματος μὲ ἠνάγκαζε νὰ παραμείνω εἰς τὴν ἑσπῆν περισσότερον καιρὸν καὶ νὰ ἀπολαμβάνω τῆς ὑπελείας τοῦ ἄερος, κάρην τῆς ὑγείας μου, ἡ θία τῆς ἀγάπης σας δὲν ἠνέκχη τοῦτο, ἀλλὰ παρεπονέθη μὲ μεγάλας κραιγές καὶ δὲν ἔπαυσε νὰ μᾶς ἐνοχλῇ, ἕως ὅτου μᾶς ἔπεισε νὰ σηκωθῶμεν, καθὼς νὰ εἴθῃ ἀκόμη ἡ ἴδρα, καὶ μᾶς συνεβούλευσεν ὡς ἕγειν καὶ τέρψιν καὶ ὅτι δῆποτε ἄλλο ἀγαθόν, τὴν ἰδικὴν σας νὰ θεωρῶμεν παρουσίαν. Πρὸς τὰς συστάσεις δὲ αὐτῆς ἡμεῖς συμμορφωθέντες, ἐπροτιμήσαμεν νὰ ἐπανέλθωμεν, ἔχοντες ἀκόμη τὰ ὀπολείματα τῆς ἀσθενείας, παρὰ νὰ παραμείνωμεν, διὰ νὰ γίνωμεν τελείως καλὰ καὶ διὰ τῆς παραμονῆς ταύτης νὰ λυπηθώμεν περισσότερον τὴν ἀγάπην σας. **¶** Διότι διαμένον ἐκεῖ, ἐμάνθανον τὰ παρόσινα σας διὰ τὴν βραδύτητα, διὰ συνεχῶν ἐπιστολῶν, που ἐλάμβανον καὶ περισσότερον ἐπρόσεκα εἰς αὐτὰ, παρὰ εἰς τὰ πρὸς ἐμὲ ἐγκαίμα, διότι ἀπὸ ψυχὴν που ἔξερει νὰ ἀγαπῇ, προήρχοντο ταῦτα. **¶** **280** **A** Δι' αὐτὰ ἐσημαίθηκα καὶ ἔτρεξα νὰ εἴδω. Δι' αὐτὰ οὐδέποτε ἠμύροσα νὰ σὲς θγάλω ἀπὸ τὸν νοῦ μου.

Καὶ κατὰ τί εἶναι θαιμιστόν, ἂν, παραμένον ἐγὼ εἰς τὴν ἑσπῆν καὶ ἀπολαμβάνων ἐλευθερίας, ἐνευρούμην τὴν ἀγάπην σας, ἀφοῦ, ὡς γνωστὸν, ὁ Παῦλος εἰς ἑσπῆν εὐρισκόμενος, καὶ εἰς φυλακὴν διακείμενος, καὶ μυσίους κινδύνους βλέπων νὰ ἐπιτρέμονται ἐπ' αὐτοῦ, ἐπεροῦσε τὸν καιρὸν του ὅταν νὰ εὐρισκετο σὲ λευβάδι καὶ τόσο ἐνεθυμῆτο τοὺς ἀδελφούς, ὥστε τοὺς ἔγραψε: «*καθὼς ἔστε δίκαιον ἐμοὶ τοῦτο φρονεῖν περὶ ὑμῶν, διὰ τὸ ἔκεαι με ἐν τῇ καρδίᾳ ὑμᾶς, ἐν τε τοῖς δεσμοῖς μου καὶ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ καὶ θεσπισμοῖς τοῦ εὐαγγελίου*» (Φιλιπ. 4, 7).⁹ Ἀπ' ἔξω ἡ ἀλυσίδα τῶν ἐσθρῶν

9. Δὲν παραθέτει ἀλόκληρον τὸ χωρίον τοῦτο, διὰ νὰ δείξῃ εἰς αὐτὸ

καὶ ἀπὸ μέσα ἡ ἀλυσίδα τῆς ἀγάπης τῶν μοθητῶν. Ἄλλ' ἡ μὲν ἑξωτερικὴ ἀπὸ στήθρον εἶχε κατασκευασθῆ, **¶** ἡ δὲ δουτερικὴ ἀπὸ ἀγάπην εἶχε δημιουργηθῆ. Καὶ ἐκείνην μὲν πολλὰς φορές ἀπέβαλε, αὐτὴν δὲ οὐδέποτε ἀπέκοψε. Ἄλλὰ ὅπως αἱ γυναῖκες, ὅσα ἔλαβον πείραν πόνου τοκετοῦ καὶ ἔγινον μητέρες μὲ τὰ γεννηθέντα παιδιὰ, οὐποδῆποτε καὶ ἂν εὐρισκονται, εἶναι διαρκῶς συνδεθεμένοι, ἔτσι καὶ ὁ Παῦλος, μάλλον δὲ καὶ παλὸ σφοδρότερα ἀπ' αὐτάς, πάντοτε εἰς τοὺς μαθητὰς του ἦτο προσηλωμένος καὶ τόσοον περισσότερον, ὅσον ἀπὸ τοὺς φυσικοὺς τοκετοὺς οἱ πνευματικοὶ εἶναι ὀξέτεροι.

Διότι καὶ οὗτος ἠσθάνθη πόνους φοβερούς, ὅταν τοὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ, καὶ μάλιστα ὅσα μὰ φορά, ἀλλὰ τοὺς ἰδίους πόνους ἐδοκίμοσε δύο φορές, καὶ ἐπρόνοαζε λέγων· ἐπεκρία μου, σὲς πάλιν ὠδίνω» (Γαλ. 4, 18). Καίτοι θεσπῶς τοῦτο οὐδέποτε δύναται νὰ πάθῃ ἡ γυναῖκα, **C** οὔτε νὰ ὑποστῇ τοὺς ἰδίους πάλιν πόνους, ἀλλ' ὁ Παῦλος τὸ ὑπέμεινε, πράγμα τὸ ὅποιον δὲν εἶναι δυνατόν νὰ ἴδῃ κανεὶς εἰς τὴν φύσιν, διπλασθ' ἐκείνους που ἐγεννήθησαν πάλιν νὰ τοὺς πάθῃ μέσο τῆς καὶ τοὺς φοβεροὺς πόνους τοῦ τοκετοῦ νὰ ὑποστῇ πάλιν δι' αὐτούς. Διὰ τοῦτο θέλων νὰ τοὺς συνηνέσῃ ἔλεγεν: σὲς πάλιν ὠδίνω, λέγων μὲ τοῦτο ακεθὸν τὰ ἔξῃ: λυπηθῆτέ με. Κανένας υἱὸς διὰ δευτέραν φοράν τὴν καλίαν τῆς μάνας του μὲ πόνους τοκετοῦ δὲν ἐβασάνισε, τὸ ὅποιον σὲς μὲ ἀναγκάζετε νὰ πάσχω. Καίτοι ἐκεῖνοι οἱ πόνου σὲ μὰ στιγμῇ βασανίζον καὶ διαν τὸ κατὰ ζευλοτήρησιν ἀπὸ τὴν καλίαν σταματοῦν. Τῆς πνευματικῆς ὁμοῦ γεννήσεως οἱ πόνου δὲν εἶναι τοιοῦτοι, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ ἀλόκληρον ἔτος, πολλὰς φορές, ἠσθάνετο τοὺς πόνους τοῦτους καὶ δὲν ἐγένετο πνευματικῶς ὁ Παῦλος ἐκείνους που ἐκυσφοροῦσε. **¶** Καὶ ἐκεῖ μὲν τὴν σάρκα βασανίζει ὁ πόνος, ὅσο ὅμως δὲν καταβάλλου τὴν καλίαν οἱ πόνου, ἀλλὰ αὐτὴν τῆς ψυχῆς τὴν δύναμιν κατακομματίζου. Καὶ διὰ νὰ μᾶθῃ ὅτι φοβερότεροι εἶναι αὐτοὶ οἱ πόνου, σοὺ λέγω τὸ ἔξῃ: ποῖος ποτὲ κάρην τῶν παιδιῶν που ἐγέννησεν ἠσθάνθη νὰ ὑπομείνῃ γέννησιν; Ὁ Παῦλος ὅμως καὶ μόνον προσηλὸν νὰ ὑποστῇ γέννησιν, ἀλλὰ καὶ εἴσεται νὰ κληροσθῇ διὰ παντός ἀπὸ τῶν Χριστῶν (Ρωμ. 9, 3), διὰ νὰ ἠμωρῆσῃ τοὺς Ἰουδαίους νὰ γεννῆσιν πνευματικῶς αἰσῶς, διὰ τοὺς ὁποίους πάντοτε καὶ διαρκῶς ἠσθάνετο πόνους τοκετοῦ, καὶ ἐπειδὴ δὲν συνέβαινε τοῦτο, ὑπέφερε πολὺ καὶ ἔλεγεν: «*Ἄλ-*

ἄλλην ἔνοιαν, ἐπιπροσθεὶν τῶν λόγων του. Ἔσθε ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος πρῶτον πολλῶν.

τη μοί ὅτι μεγάλη καὶ ἀβάλεπτος ὀδὸν τῆ καρδία μου» (Ρωμ. 9, 3). Καὶ ἔδω πάλιν λέγει: Ἐ σκεκία μου, ὅς πάλιν ὠδίνω, ἕκριν οὐ μορφοῦθ' Χριστός ἐν ἡμῖν» (Γαλ. 4, 19).

Τι ἀπὸ τὴν καλίαν ἐκείνην μακαριώτερον δύναται νὰ γίνῃ, ἢ ὅποια ἠμποροῦσε νὰ γεννᾷ τέτοια παιδιὰ ὅστε νὰ ἔκουν μέσα των τὸν Χριστὸν; Τι δὲ εὐφοριώτερον ἀπ' αὐτὴν, ἢ ὅποια τὴν οὐκουμένην ἄλλην ἀνεγέννησε πνευματικῶς; Τι δὲ δυνατώτερον ἀπὸ αὐτὴν, ἢ ὅποια ἐκείνους ποὺ ἐγεννήθησαν καὶ ἀμεγάλωσαν καὶ κατόπιν ἐξέπεσαν, σὺν τὰ προύρωκς γεννηθέντα, ἠμπόρεσε πάλιν νὰ τοὺς πάρῃ μέσα τῆς καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν νὰ τοὺς διαπλάσῃ; Διότι τοῦτο εἰς τοὺς σαριακοὺς τοκετοὺς εἶναι ὀδύνητον.

Διατί δὲ δὲν εἶπε: 281 Ἄ σκεκία μου, ὅς πάλιν ἀναγεννώσ' ἄλλ' ὠδίνω; Ἦν καὶ ἄλλοι χρησιμοποίησ' τὸ ἐγεννῶν: «ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ ἡμεῖς ἐγέννησθα» (Α' Κορινθ. 4, 15). Ἐκεῖ μὲν τὴν συγγένειαν μόνον ἤθελε νὰ φανερώσῃ, ἐνῷ ἔδω καὶ τὸν μόνον προσημαθῶς νὰ παραστήσῃ.

Πῶς δὲ ἀνομιλεῖ τέκνα ἐκείνα, ποὺ ἀκόμη δὲν ἐγεννήθησαν; Διότι, ἀφοῦ εὐρίσκειτο εἰς πόνους τοκετοῦ, ἀκόμη δὲν εἶχε γεννηθῆσ' πῶς λοιπὸν τὰ ἀνομιλεῖ τέκνα; Διὰ τὴν μίσην ὅτι δὲν εἶναι ἡ ποιῆτη φορὰ ποὺ ἀποθνήσκει δι' αὐτοὺς πόνους, πρῶγμα ποὺ θὰ ἦτο ἰκανὸν νὰ τοὺς συγκινήσῃ. Ἐγίνω, λέγει, μὲ αὐτὰ, μὰ φορὰ πνευματικῶς σὺς πατέρας καὶ ὑπέμεινα τὸν ὀφειλόμενον πόνον τῆς πατρότητος διὰ σὺς. Ἐγίνετε δὲ καὶ σὺς μία φορὰ τέκνα μου. Πῶς λοιπὸν μὲ ἐμβάλετε διὰ δευτέραν φορὰν εἰς πόνους; Ἀρκεταὶ εἶναι οἱ ἀρχακοὶ πόνου ποὺ ἔδοκμασα, θιατί μὲ θασοῦνκετε πάλιν μὲ νέους πόνους; Β Διότι τὰ παραπτώματα τῶν ποτῶν παρεῖον εἰς αὐτὸν ἔκτι ὀλιγώτερον πόνον ἀπὸ ἐκείνον ποὺ ἠσθάνετο δι' ὅσους δὲν εἶχαν ἀκόμη πιστεύσει. Ἐπειδὴ τοῦ ἦτο ἀνυπόφορον μετὰ ἀπὸ τὴν συμμετοχὴν εἰς τοιαῦτα μυστήρια νὰ τοὺς βλέπῃ νὰ παραδίδωνται εἰς τὴν ἀσθένειαν. Διὰ τοῦτο μὲ πάλυ μεγάλην ὀραμῆτητα καὶ ἀπὸ κάθε γυναῖκα, περιπατήστερα, μὲ κλαυθμοὺς ἔλεγε: σκεκία μου, ὅς πάλιν ὠδίνω, ἕκριν οὐ μορφοῦθ' Χριστός ἐν ἡμῖν».

Μὲ τοὺς λόγους τοῦτους ἤθελε συγκρῶναι νὰ τοὺς ἐνθαρρύνῃ καὶ φοβίσῃ. Διατί μὲ τὸ νὰ δεῖξῃ ὅτι δὲν εἶχε μορφοῦθ' μέσα τοῦς ὁ χαρακτήρ τοῦ Χριστοῦ; τοὺς ἐπέβαλεν εἰς ἀγωνίαν καὶ φόβον: μὲ τὸ νὰ φανερώσῃ δὲ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ τὸν μορφοῦσιν πάλιν τοὺς ἔκανε νὰ ἀποκτήσουν θάρρος. Μὲ τὸ νὰ εἰπῇ «ἐκριν οὐ μορφοῦθ'» καὶ τὰ δύο αὐτὰ ἐφανέρωσεν: καὶ ὅτι ἀκόμη δὲν εἶχε μορφοῦθ' καὶ ὅτι εἶναι δυνατόν νὰ μορφοῦθ' πάλιν. C Διατί ἐάν δὲν ἦτο δυνατόν,

ἔσκαπα πρὸς αὐτοὺς ἔλεγε: «ἐκριν οὐ μορφοῦθ' Χριστός ἐν ἡμῖν» καὶ μὲ ἀπραγματοποιήσετ' ἐπιπέθεσ' τοὺς ἔτρεφε.

2. Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζοντες, δὲν πρέπει καὶ ἡμεῖς ὅτε νὰ ἀπελευθώμεθα, ὅτε πάλιν νὰ ἀμελῶμεν, διότι καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι καταστρεπτικά. Ἡ μὲν ἀπελπισία ἐκείνον ποὺ ἔπεσε σὲ παράπτωμα δὲν τὸν ἀφίνει νὰ σηκωθῇ, ἢ δὲ ἀμελεια ἐκείνον ποὺ εἶναι ὀρθὸς τὸν κῶνον καὶ καταπέτῃ. Ἐκείνη συνήθως ἀποστερεῖ ἀπὸ τὰ ἀποκτήθῆντα ἀγαθὰ. D αὐτὴ δὲ δὲν ἀφίνει νὰ ἀπαλλαγῇ κανεὶς ἀπὸ τὰ κακὰ ποὺ ἔχει. Καὶ ἢ μὲν ἀμελεια καὶ ἀπὸ αὐτοὺς τοὺς οὐρανοὺς καταβάσει, ἢ δὲ ἀπελπισία εἰς αὐτὴν τῆς κακίας τὴν ὄψουσαν κατακραυμῆσει, καθὼς πάλιν καὶ τὸ νὰ μὴ ἀπελευθῆσ' πὺς συντελεῖ ἀπὸ ἐκεῖ γρήγορα νὰ γυρίσῃ πίσω εἰς τὴν ἀρετὴν. Κότταζε νὰ ἰδῆς καὶ τῶν δύο τὴν δύναμιν. Ὁ διάβολος ἦτο ἀγαθὸς προηγουμένως: ἐπειδὴ δὲ ἀμελείαν καὶ ἀπόνουσιν ἔδειξεν, εἰς τόσην κακίαν ἔπεσεν, ὥστε νὰ μὴ δύναται πλέον νὰ σηκωθῇ ἀπ' αὐτὴν. Ὅτι δὲ ἀγαθὸς ἦτο πρῶτον, ἔκουσε τί λέγει ἡ Γραφή: «Ἔβου τὸν Σατανᾶν ὡς ἀστρατὴν ἐκ τοῦ οὐρανοῦ πεσοῦντα» (Λουκ. 10, 18). Ἡ παρομοίωσις δὲ αὐτοῦ μετὰ τὴν ἀστρατὴν φανερώσει καὶ τὴν λαμπρότητα τῆς προτέρας αὐτοῦ καταστάσεως καὶ τὴν οὐροδρότητα τῆς πῶσεως.

Ὁ Παῦλος δόλοσφωρς ἦτο καὶ δικαίος καὶ ὀρθοσῆς προηγουμένως: Ε ἔπειδὴ ὅμως ἔδειξε προθυμίαν καὶ δὲν κατελήφθη ἀπὸ ἀπόνουσιν, καὶ ἐσκαμῆθη ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μὲ τοὺς ἀγγέλους ἔγινεν ἴσος. Ὁ δὲ Ἰούδας ἀπίστωλος ἦτο, ἀλλ' ἐπειδὴ ἔδειξεν ἀμελείαν ἔγινε προδότης. Ὁ Ἀποσῆς πάλιν, κατόπιν ἀπὸ τόσην κακίαν, ἐπειδὴ δὲν ἀπηλίπισθη, πρῶτος ἀπὸ ἄλλου τοῦς ἔλλουε εἰς τὸν παράδεισον εἰσῆλθεν. Ὁ φαρισαῖος ὕπερφανευθεῖς, ἀπὸ αὐτοῦ τῆς ἀρετῆς τὸ θῶκος κατέπεσεν, ὁ δὲ τελώνης, ἐπειδὴ δὲν ἀπηλίπισθη, τόσον πάλυ ἀνυπόσθη, ὥστε καὶ ἐκείνον ἐξέτερεσε.

Θέλεις νὰ σοὺ δεῖξω καὶ πάλιν ἀλόκληρον, ποὺ ἔκαμε τοῦτο; Ἡ πῶλις τῶν Νινευιτῶν ἀλόκληρος διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου ἐπέσθη, (καίτοι θεσπικὸς ἢ ἀπόφρασις τοῦ Θεοῦ εἰς ἀπόγνωσιν τοὺς ὠδηγοῦσε, 282 Α διότι δὲν εἶπεν, ὅτι εἰς μετανοήσουσιν θὰ σωθῶσιν, ἀλλὰ ἀλλῶς: εἴτι τρεῖς ἡμέραι καὶ Νινευὶ καταστραφῆσεται» (Ἰων. 3, 4). Ἄλλ' ὅμως ἦν καὶ ἀπειλοῦσεν ὁ Θεός, καὶ ὁ προφήτης ἐφῆμισε, καὶ ἡ ἀπόφρασις δὲν εἶπεν ἀνοδολὴν καὶ περιορισμόν, δὲν ἀπεπαρῶνθησαν, ὅτε τὰς καλὰς ἐλπίδας ἔκασον. Διὰ τοῦτο δὲ δὲν προσέθεσεν θρον, ὅτε εἶπε: Ἐάν μετανοήσουσιν, θὰ σωθῶσιν, ἴνα καὶ ἡμεῖς, ὅταν ἀκασῶμεν ἀπόφρασιν τοῦ Θεοῦ νὰ φέρεται χωρὶς θρον καὶ περιορισμόν, ὅτε τότε νὰ ἀπελιπίξωμεθα καὶ ἀποκρίνωμεν,

εις εκείνο τὸ παράδειγμα ἀποβλέποντες. Δὲν φαίνεται δὲ μόνον ἀπ' αὐτὸ τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία, ἐκ τοῦ ὅτι δηλαδὴ ἂν καὶ δὲν ἐπρόσθεσε περιορισμὸν εἰς τὴν ἀπόφασιν, ὅπως ὅταν μετενόησαν τοὺς συνεκάρησε καὶ συνεφιλέθη με αὐτούς, **Β** ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ὅτι τὴν ἀπόφασιν ἐξέφερον ἀπολύτως. Ἐπειδὴ ἤθελε νὰ τοὺς κάμῃ νὰ φησῆσθαι περισσότερο καὶ νὰ παύσων νὰ εἶναι ἀμελείς. Ἐκαμε ταῦτα ἄλλως τε καὶ αὐτὸς ὁ ἀλόγος τῶν τριῶν ἡμερῶν χρόνος τῆς μετανοίας, φανεραίνει αὐτοῦ τὴν ἄριστον φιλανθρωπίαν. Διότι τί ἤμποροῦσε νὰ γίνῃ μέσα σὲ τρεῖς ἡμέρας, ὥστε νὰ ἐξαφανίσῃ τὴν κακίαν; Βλέπετε πῶς καὶ ἀπ' αὐτῶν τοῦ Θεοῦ φαίνεται ἡ πρόνοια; Διότι τὸ περισσότερο αὐτῆ συνεισέφερον εἰς τῆς πόλεως τὴν σωτηρίαν.

Ταῦτα λοιπὸν ἔκοντες ὅτ' ὄντι ποτὲ νὰ μὴ ἀπελιχώμεθα, διότι κανένο ὄπλον δὲν εἶναι τόσο ἰσχυρὸν εἰς τὸν διάβολον ὅσον ἡ ἀπόγνωσις. **Γ** Διὰ τοῦτο δὲν τοῦ προξενούμεν τὴν εὐχαρίστησιν, ὅταν ἁμαρτάνωμεν, ὅσον ὅταν ἀπελιχώμεθα. Ἄκουσε λοιπὸν σκεπτικῶς με ἐκείνον ποὺ εἶπεν ὑποπέσει εἰς πορνείαν, πῶς ἀπὸ τὴν ἁμαρτίαν περισσότερο τὴν ἀπόγνωσιν ἐπρόσθετο ὁ Παῦλος. Διότι γράφων πρὸς τοὺς Κορινθίους τὸ ἔδειξ ἔλεγε: «Ὅπως ἀκούεται ἐν ὑμῖν πορνεία καὶ ταυατὴ πορνεία, ἣτις οὐδὲ ἐν τοῖς ἔθνεσιν ἀναμάζεται» (Α' Κορ. 5, 1). Καὶ δὲν εἶπε ποὺ οὐτε μεταξὺ τῶν εἰδωλολατρῶν ἀποσταλιῆται, ἀλλὰ, οὔτε ἀναφέρεται; δηλαδὴ ἐκεῖνο ποὺ αἰτοὶ θεοκροῦν ἀφόρητον καὶ νὰ τὸ ἀνηρῶσιν, τοῦτο οὐκ ἐμὲ πρᾶξιν ἐτολμήσατε νὰ κάμετε. «Καὶ ὑμεῖς πεφουσεμένοι ἐστέ;» ἀκόμη; (αὐτοῦ 2). Καὶ δὲν εἶπε; Καὶ ἐκεῖνος εἶναι φαντασμένος, ἀλλ' ἀφήσας τὸν ἁμαρτήσαντα, με τοὺς ὑγιεῖς συνομιλεῖ, ὅπως κάνουν οἱ ἰατροί, **Δ** ποὺ ἀφήνουν τοὺς ἀρρώστους καὶ με τοὺς συγγενεῖς αὐτῶν περισσότερο συνομιλοῦν. Ἐξ ἄλλου καὶ αὐτοὶ ἦσαν αἰτιοὶ τῆς ἀλαστονείας αὐτοῦ, διότι δὲν τοῦ ἐπέβαλλον τιμωρίαν οὔτε τὸν ἐμάλωνον. Ἐκαμε λοιπὸν κοινὸν τὸ ἔγκλημα, διὰ νὰ γίνῃ εὐκολὸς τοῦ τραύματος ἡ θεραπεία. Κακὸν δεδαῖος εἶναι τὸ νὰ ἁμαρτάνῃς, πολὺ ὅμως χειρότερον τὸ νὰ καυχῆται διὰ τὰ ἁμαρτήματά του. Διότι, ἐάν, προκειμένου περὶ τῆς ἀρετῆς, ἡ ὑπερφάνεια εἶναι ἀπάθεια ἀρετῆς, πολὺ περισσότερο προκειμένου περὶ ἁμαρτημάτων, ἂν συμβῇ τοῦτο (ἡ ὑπερηγάνεια), θὰ φέρῃ ἐσκατὴν θλάβῃν εἰς ἡμᾶς καὶ ἡ ἐνοχία τῶν ἁμαρτημάτων, διὰ τὰ ὅποια καυχώμεθα, θὰ εἶναι μεγαλύτερα. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Κύριος: «Ὅταν πάντα ποιήσητε, λέγετε ὅτι ἐκρεῖται δοῦλοι ἔσμεν» (Λουκ. 17, 10). Ἐάν δὲ ἐκεῖνοι, ποὺ ὅλα τὰ καθήκοντά τοὺς ἐπιτελοῦν, ὀφείλουν συνεσταμένον

νὰ εἶναι, **Ε** πολὺ περισσότερο ὁ ἁμαρτήσας, καὶ νὰ θρηνηῖ, καὶ μεταξὺ τῶν τελευταίων τῶν ἑαυτῶν τοῦ νὰ τοποθετῆ εἶναι ὄξιν. Αὐτὰ λοιπὸν καὶ τότε φανερώων ἔλεγε: «Καὶ οὐκ ἄλλοι ἐπενθήσατε;» (Α' Κορ. 5, 2).

Τὶ λέγεις; Ἄλλος ἡμάρτησε καὶ ἐγὼ θὰ πενήθομαι; Ναι ἀπαντῆ. Διότι εἴμεθα μεταξὺ μας συνδεδεμένοι, ὅπως τὰ μέλη τοῦ σώματος εἰς τὸ σῶμα δέ, ὅταν τὸ πόδι δεχθῆ τραῦμα, ἀλέπομεν τὸ κεφάλι νὰ κώπη πρὸς αὐτό. Καὶ ὅμως τί ὑπάρχει οὐσασότερον ἀπὸ τὸ κεφάλι; Ἄλλὰ δὲν λαμβάνει ὅτ' ὄντι τὴν ὄξιν τοῦ εἰς τὸν καρδὸν τῆς συμφορᾶς. Αὐτὸ καὶ οὐ κάμε. **203 Α** Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος προτρέπει ἐκείρειν μετὰ χαίρωνται καὶ κλαίειν μετὰ κλαίωντων» (Ρωμ. 12, 15). Διὰ τοῦτο καὶ εἰς τοὺς Κορινθίους λέγει: «καὶ οὐκ ἄλλοι ἐπενθήσατε, ἵνα ἐξαρθῆ ἐκ μέσου ὑμῶν ὁ τὸ ἔργον τοῦτο ποιήσας;» (Α' Κορ. 5, 2); Δὲν εἶπε, καὶ δὲν ἐπροσπάθησατε ἄλλοι, ἀλλὰ τί; οὐκ ἄλλοι ἐπενθήσατε οὐδὲ νὰ κατέλαβε τὴν πόλιν ἀσθένεια κοινὴ καὶ μεταδοτικὴ, λέγων ἔτσι προσευχῆς καὶ ἐξομολογήσεως καὶ ἱκεσίας εἶναι ἀνάγκη, διὰ νὰ ἐκδιωχθῆ ἡ ἀσθένεια ἀπ' ἄλην τὴν πόλιν. Βλέπετε πόσον σφόδρα ἐκρέμασεν ἐπάνω τους; Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐνόμιζον ὅτι μόνον μέγας ἐκείνου ποὺ ἡμάρτησε σωματὰ τὸ κακόν, ἐμβάλλει αὐτοὺς εἰς ἁμαρτίαν λέγων: «οὐκ ὄσεται ὅτι μικρὰ ζῶμη ὄντι τὸ φάρμακον ζῶμα;» (Α' Κορ. 5, 6);

Β Οἱ λόγοι δὲ οὗτοι ἔχουν τὴν ἔξῃ σημασίαν: Ἐάν τὸ κακὸν ἐξακολούθησιν τὸν ὄρθον τοῦ, θὰ φθῆσιν καὶ εἰς τὰ ἄλλα μέλη. Πρέπει λοιπὸν νὰ σκεπτεσθε καὶ νὰ λαμβάνετε πρόνοιαν οὐδὲ νὰ πρόκειται διὰ πολλὰ καὶ κοινὰ κακά. Μὴ ποὺ εἶπε ὡς δικαιολογίαν, ὅτι ἐκεῖνος μόνον ἡμάρτησε, ἀλλὰ πρόσθετο τὸ ἔδειξ, ὅτι τὸ κακὸν ἀμοιρᾶται με πληγῆν, ποὺ ἔπαθε σῆμα καὶ μεταδίδεται καὶ εἰς ἄλλο τὸ ἄλλο σῶμα. Καὶ ὅπως ὅταν ἕνα σῆμα καίεται καὶ ἐκεῖνοι οἱ γείτονες, εἰς τοὺς ὁποῖους ἀκόμη δὲν ἔφθασε τὸ κακόν, οὐκ ὀλιγότερον ἀπὸ τοὺς εὐρισκόμενους εἰς τὴν συμφορὰν τρέχουν, καὶ τὰ πάντα συνεισφέρουν, ὥστε ἡ φωτιὰ νὰ μὴ φθῆσιν σὲς πάρτες τους, ἔτσι καὶ αὐτοὺς ὁ Παῦλος ἐροῦσάμενος λέγων: κάποιον φωτιὰ εἶναι, ὅς προλάβωμεν τὸ κακόν, **Γ** ὅς σβῆσωμεν τὴν πυρκαϊάν, προτοῦ προσφθῆ καὶ μεταδοθῆ καὶ καταλάβῃ τὴν Ἐκκλησίαν. Ἐάν δὲ ἀδιοφορῆς διὰ τὴν ἁμαρτίαν, ἐπειδὴ ἔγινε σὲ ἔξιν σῶμα, φέρει πέρα πολὺ κακῶς, διότι ἐκεῖνος δὲν εἶναι ἔξινος, ἀλλὰ μέρος τοῦ ἅλου σώματος τῆς Ἐκκλησίας. **3** Ἄλλ' ὅμως ἐκεῖνο πρόσθετο, ὅτι, ἐν ἀμελήσει καὶ ἀδιοφορῆσει καὶ σὲ θὰ καταβῆ καίποτε. Ἦστε, ἂν οὐκ διὰ τὸν ἀδελφόν σου, ταυλάσων διὰ τὸν ἑαυτὸν σου δεῖξαι ἐνδο-

φέρων και σταμάτησε τὴν ἀσθένειαν καὶ πρόλαβε τὴν σφῆνιν, καὶ τὴν ἐξήλασαν αὐτῆς ἐπιπέσει. Ταῦτα λοιπὸν καὶ περιουσιότερα ἢ αὐτὰ ἄφου εἶπε, **Δ** καὶ διέταξε νὰ παραδώσουν αὐτὸν εἰς τὸν Σατανᾶν, λέγει κατόπιν, ἐπειδὴ μετεβλήθη καὶ καλύτερος ἔγινε: «Ἰκανὸν τῷ τοιοῦτω ἢ ἐπιτημία αὐτῆ ἢ ὑπὸ τῶν πλεονῶν κυρώσατε οὖν εἰς αὐτὸν ἀγάπην» (Β' Κορ. 2, 6-8). Ἄφου δηλαδὴ κοινὸν ἔαθρον καὶ πολέμιον εἰς δόλους τὸν ἔκαμε καὶ ἀπὸ τὴν ποιήντην τὸν ἐξέβαλε, καὶ ἀπὸ τὸ σῶμα τὸν ἀπέκοψε, βλέπε πῶσον δραστηριότητα καταβάλλει, ὥστε νὰ ἐνώσῃ καὶ συνάψῃ πάλιν αὐτὸν μετὰ τὸ σῶμα. Διότι δὲν εἶπεν ἀγαπήσατε αὐτὸν ἁπλῶς, ἀλλὰ ἀκούσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην» δηλαδὴ θεοβαίον καὶ ἀκίνητον ἐπιδείξατε τὴν πρὸς αὐτὸν φιλίαν, θερμὴν καὶ ζέουσαν καὶ φιλογερὰν, καὶ ἰσοδύναμον πρὸς τὴν προσηγουμένην ἀπιστοσύνην, τὴν ἀγάπην σας εἰσαγάγετε. **Ε** Τὴ συνέβη; λέγε μου! δὲν παρέδωκες αὐτὸν εἰς τὸν Σατανᾶν; Ναί, λέγει, ἀλλὰ οὐ διὰ νὰ μὴν διαρκῶς εἰς τὰ κέρια τοῦ Σατανᾶ, ἀλλὰ διὰ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἐξουσίαν του. Ἀλλὰ ἐκεῖνο ἀκριβῶς ποῦ ἔλεγον, κότταξε νὰ ἴδῃς πῶς ἐφοδεῖτο τὴν ἀπόγνωσιν ὁ Παῦλος, σὺν μεγάλῳ δόλῳ τοῦ διαβόλου. Ἄφου δηλαδὴ εἶπε: ἀκούσατε εἰς αὐτὸν ἀγάπην» καὶ τὴν αἰτίαν προσθέτει: «μήπως τῆ περισσοτέρῃ λύτῃ καταποθῆ ὁ τοιοῦτος» (αὐτόθι 7).

Εἰς τὸ σῶμα τοῦ λόκου, λέγει, εἶναι τὸ πρόβατον: ὡς προσφθάσωμεν λοιπὸν, ὡς τὸ ἀρπάξωμεν ἅπ' ἐκεῖ προτοῦ προλάβῃ νὰ τὸ καταπῆ καὶ καταστρέψῃ τὸ μέλος μας. Σὲ τρικυμίαν εὐρίσκεται τώρα τὸ πλοῖον: ὡς προσπαθήσωμεν νὰ τὸ γλυτώσωμεν προτοῦ ναυαγήσῃ. Διότι καθὼς, ὅταν ἡ θάλασσα ὑψώνεται, καὶ τὰ κύματα ἀπὸ παντοῦ μαζεύονται πανόρηλα, **244** **Α** καταποντίζεται τὸ σκάφος, ὅτι καὶ ἡ ψυχὴ, ὅταν ἀπὸ παντοῦ τὴν περιβάλλῃ ἡ λύπη, ἀπονίγνεται γρήγορα, ἐάν δὲν ἐκῆ κάποιον μὴ τῆς δόξῃ κείρα βοηθῆσαι, ἢ δὲ σωτήριος διὰ τὰ ἁμαρτήματα λύπη, καταστρεπτικὴ ἔνεκα τῆς υπερβολῆς αὐτῆς γίνεται.⁵ Καὶ θάλασσα πῶς ἀκριβῶς εἶπε: δὲν εἶπε, μὴ καταστρέψῃ αὐτὸν ὁ διαβόλος, ἀλλὰ τί: ἐμὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ (Β' Κορ. 2, 11): πλεονεξία δὲ εἶναι τὸ νὰ ἐπιθυμῶμεν τὰ ἕνα πράγματα, διὰ νὰ δεῖξῃ λοιπὸν, ὅτι οὗτος ἀπεξενώθη πλέον ἢ αὐτὸν, καὶ οὐ διὰ τῆς μετανοίας: ἔκαμε τὸν ἐαυτὸν τοῦ μέλους τῆς ποιήνης τοῦ Χριστοῦ λέγει: «Μὴ πλεονεκτηθῶμεν ὑπὸ τοῦ Σατανᾶ. Διότι ἐάν καταλάβῃ πάλιν αὐτὸν, ἄφου μετενόησε, **Β** ἀρπάξει ἰδικὸν μου μέλος,

5. Τὸ ἔγγραφο τοῦτο ἐμετάξει διὰ πολλῶν εἰς τὰς πρὸς τὴν Ὀλιμπιᾶδαν ἐπιστολὰς αὐτοῦ.

παίρνει τὸ πρόβατον τῆς ποιήνης, ἐπειδὴ ἀπέβαλε τὴν ἁμαρτίαν διὰ τῆς μετανοίας.

Γνωρίζων λοιπὸν ὁ Παῦλος, αὐτὸ ποῦ ἔκαμεν ὁ διαβόλος εἰς τὸν Ἰούδαν, ἐκρόσθη μῆλας καὶ ἐδῶ γῆνη τὸ ἦδον. Τὴ δὲ ἔκαμεν εἰς τὸν Ἰούδαν; Μετενόησεν ὁ Ἰούδας; ὅτι λέγει: «Ἠμάρτον, παραδοὺς αἷμα ἄθῳ (Ματθ. 27, 4). Ἠκούσε τὰ λόγια αὐτὰ ὁ διαβόλος, κατάλαβε ὅτι ἔλασε νὰ εἰσέρχεται εἰς τὸν ὄρθρον τῆς θελητικῆς καὶ νὰ καθίξῃ πρὸς τὴν σωτηρίαν καὶ ἐκρόσθη τὴν μεταβολὴν του. Φιλάνθρωπον, λέγει, ἔχει κύριον: οὐτε ἐπρόκειτο νὰ τὸν προδώσῃ ἐδάκρυσε δὲ αὐτὸν καὶ διὰ μυρίων παρακλήσεων τὸν ἀπέτρεψε: πολλὸν περισσότερο τὴν πρὸς τὸν θεὸν μετανοήσῃ δὲν θὰ τὸν δεχθῆ; Προτοῦ διαφύξῃ τὸν ἐκόλλεσε καὶ τὸν ἐτήρη μετὰ τὸ μέρος του: **Σ** πολλὸν περισσότερο τώρα ποῦ διαφύξῃ καὶ κατάλαβε τὴν ἁμαρτίαν του δὲν θὰ τὸν τραπήξῃ μετὰ τὸ μέρος του; Διότι διὰ τοῦτο ἦλθε νὰ σταυρωθῇ. Τὴ λοιπὸν ἔκαμε: Τὸν ἐθορόθησε, τοῦ ἀπέσπασε μετὰ τὴν υπερβολικὴν λύπην τὴν ἐνόησιν, τὸν ἠκολούθησε, τὸν κατεδάμει, ἕως οὗτου εἰς τὴν ἀγκύνην τὸν ἔφερε καὶ ἀπὸ τὴν παροῦσαν ζωὴν τὸν ἐξήγαγε καὶ ἀπὸ τὴν μετάνοιαν, περὶ τῆς ὁμοίας εἶχε προθυμίαν, τὸν ἐστέρησε.

Ὅτι δὲ, ἐάν ἐξοῖσε, ἦτο δυνατόν καὶ αὐτὸς νὰ σωθῆ, φαίνεται ἐκ τῶν σταυρωτῶν τοῦ Κυρίου. Διότι ἐάν αὐτοῦ ποῦ τὸν ἀνέθωσαν εἰς τὸν σταυρὸν ἔσωσε, καὶ εἰς αὐτὸν τὸν σταυρὸν εὐρακόμενος παρακαλοῦσε τὸν Πατέρα καὶ ἐξητύωσε συγγνώμην ὑπὲρ αὐτῶν διὰ τὸ τὸλμημά των, εἶναι δλοφάνερρον ὅτι καὶ ἐκεῖνον ποῦ τὸν ἐπρόδωκεν, ἐάν μετὰ τὸν πρέποντα τρόπον τὴν μετάνοιαν ἐπεδείκνυε, μετὰ πῶσον ἀγάπην θὰ τὸν ἐδέχετο: **Δ** ἄλλ' ἐκεῖνος δὲν ἠθέλησε νὰ ἐμμεῖνη εἰς τὸ φάρμακον τῆς μετάνοιας, ἐπειδὴ τὸν κατέπειν ἡ υπερβολικὴ λύπη. Τοῦτο λοιπὸν καὶ ὁ Παῦλος φοβούμενος, πιέζει τοὺς Κορινθίους νὰ ἀρπάξουν ἀπὸ τὸ σῶμα τοῦ διαβόλου τὸν ἄνθρωπον. Καὶ ποῖα ἡ ἀνάγκη νὰ ἀνοφέρα τὰ συμβάντα εἰς τοὺς Κορινθίους; Ὁ Πέτρος μετὰ τὴν κοινωνίαν τῶν μυστηρίων τὸν ἠρόσθη τρεῖς φορές καὶ διὰ τὴν δακρύων τὰ ἐξήλειψεν εἰς. Ὁ Παῦλος ἂν καὶ ἦτο δίκαιος καὶ δλοφάνερρος καὶ ὀρθρῆς, καὶ οὐκ ἰκὸν τὸν σταυρωθῆντα, ἀλλὰ καὶ δλους τοῦς ὁμοίους ἐκεῖνον κατεδίωκε, διὰ τῆς μετανοίας ἀπιστολας ἔγινε. Διότι ὁ Θεὸς πρόφρασην μικρὰν ἐπέτηξε ἀπὸ ἡμῶς καὶ ὅταν τὴν δίδωμεν, μὴς καρτεῖ τὴν ἄφρασην πολλῶν ἁμαρ-

4. Ὡς ἔγραψε καταπάνω, δὲν πρόκειται περὶ μετάνοιας τοῦ Ἰούδα, ἀλλὰ περὶ μετανοίας αὐτοῦ, (Ματθ. 27, 4), ἧς εἶναι τὸ πρῶτον ὄμμα πρὸς τὴν μετάνοιαν, εἰς τὴν δὲν ἐβόλας λόγῳ τῆς ἀπογνώσεως εἰς τὴν ἐκείνου περιήλθε.

τηράων, ἄς εἶπω καὶ παραβολὴν ποῦ ἐπιθεωαύωναι τοῦτο. **Ε**
4. Ὑπάρχον δύο ἀδελφοί, οἱ ὁποῖοι, ἀφοῦ διαιρέσασαν
 τὴν πατρικὴν περιουσίαν μεταξὺ των, ὁ μὲν ἕνας ἐξ αὐτῶν
 ἔμεινεν εἰς τὸ σπίτι, ὁ δὲ ἄλλος, ἀφοῦ κατέφαγεν ὅσα τοῦ
 ἐδόθησαν, μετέβη εἰς μακρινὴν χώραν, ἐπειδὴ δὲν ὑπέφερε
 τὴν ἐντροπὴν τῆς πτωχείας. Ταύτην δὲ τὴν παραβολὴν ἠθέ-
 λησα νὰ εἶπω διὰ τὸ μάθετε ὅτι ὑπάρχει ἄφροσις καὶ διὰ τὰ
 μετὰ τὸ βάπτισμα ἁμαρτήματα, ἐὰν προσέχουμεν. Λέγω δὲ τοῦ-
 το ὅτι διὰ τὸ ὅσα ἐμβάλω εἰς ἀμέλειαν, **285 A** ἄλλὰ δὲ νὰ
 οὐδὲ ἀπομακρύνω ἀπὸ τῆν ἀπόγνωσιν, ἐπειδὴ αὕτη χειρότερα
 κακὰ ἀπὸ τῆν ἀμέλειαν μᾶς προξενεῖ. Οὗτος λοιπὸν ὁ υἱὸς
 ἐξεκονίζει τοὺς μετὰ τὸ λουτρὸν τοῦ βαπτίσματος ἁμαρτή-
 σοντας. Τοῦτο δὲ φαίνεται ἐκ τῶν ἑξῆς: διότι υἱὸς ὀνομάζε-
 ται κανεὶς δὲ χωρὶς τὸ βάπτισμα δὲν δύναται νὰ ὀνομασθῆ
 υἱός. Καὶ εἰς τὸ σπίτι κατοικοῦσε τὸ πατρικόν, καὶ τὰ πατρικὰ
 ὅλα διεμοιράσθη πράγματα πρὸ δὲ τοῦ βαπτίσματος δὲν εἶναι
 δυνατὸν πατρικὰ πράγματα νὰ λάβῃ, οὔτε νὰ δεχθῆ κληρονο-
 μίαν ὥστε δι' ὧτων τούτων μᾶς ὑπαινίσσεται τὸ τῆμα τῶν πα-
 τῶν. Καὶ ἀδελφός ἦτο τοῦ εὐδοκίμοσαντος, ἀδελφός δὲ δὲν
 ἦτο δυνατὸν νὰ γίνῃ χωρὶς πνευματικῆν ἀναγέννησιν, ποῦ κο-
 ρηγεῖ τὸ βάπτισμα. Οὗτος λοιπὸν, ἀφοῦ ἔπεισεν εἰς ἕσκατον
 βαθμὴν κακίας, τί λέει; **B** «Ἐπανήξω πρὸς τὸν πατέρα μου»
 (Λουκ. 15, 18). Διότι διὰ τοῦτο αὐτὸν καὶ ἄφηκεν ὁ πατέρας
 του νὰ φύγῃ, καὶ δὲν τὸν ἠμώδιζε νὰ ἀπέλθῃ, εἰς τὴν μα-
 κρινὴν χώραν, ἐὰν νὰ μῆθε καλά ἀπὸ ὅσα θὰ πάθῃ πόσην εὐ-
 εργεσίαν ἀπελάμβανε, μένων εἰς τὸ σπίτι πλησίον του. Διότι,
 πολλές φορές ὁ Θεός, ὅταν διὰ τῶν λόγων δὲν πείθῃ, ἀφίγει
 νὰ διδάξῃ ἢ πείσῃ. Αὐτὸ καὶ εἰς τοὺς Ἰουδαίους ἔλεγε. Ἐπει-
 δή δηλαδὴ πάρα πολλοὺς λόγους διὰ τὸν προσητῶν τοὺς εἶ-
 πε καὶ δὲν τοὺς ἔπεισεν, οὔτε τοὺς προσέλακυσεν, ὥρπεν αὐ-
 τοὺς νὰ παιδαγωγηθῶν διὰ τῆς τιμωρίας τῶν πραγμάτων καὶ
 τοὺς λέγει: «παίδευσέ σε ἡ ἀποστασία σου καὶ ἡ κακία σου
 ἐλέγξει σε» (Ἰερ. 2, 10). Διότι ἔπρεπεν ὁ Θεὸς νὰ θεωρηθῆται
 ὑπ' αὐτῶν ἀξιώματος **C** καὶ πρὸ τῆς πραγματωσιμῶσεως τῶν
 λόγων του. Ἐπειδὴ δὲ εἰς τὴν ἀνασῆσιν εὐρίσκοντο,
 ὥστε νὰ μὴ πιστεύουν εἰς τὰς παραίνεσας καὶ συμβουλὰς
 αὐτοῦ, προκαταλαμβάνων τὴν ἐκ τῆς κακίας ἀπειθειαν αὐ-
 τῶν, ἐπιπρέπει διὰ τῶν πραγμάτων νὰ παιδαγωγηθῶν, ἵνα
 διὰ τοῦ τρόπου τούτου τοὺς κἀμὴ πάλιν ἰσκαύσῃ. Ἀφοῦ
 λοιπὸν ἀπῆλθεν ὁ ὄσιος υἱὸς εἰς μακρινὴν χώραν καὶ διὰ
 τῆς πείρας ἔμαθε πόσον κακὸν εἶναι νὰ ἐκπέσῃ κανεὶς ἀπὸ
 τὸ πατρικὸν σπίτι, ἐπανῆλθεν, ὁ δὲ πατέρας δὲν ἔδειξε μνη-

σικακίαν, ἀλλὰ μὲ ἀνοικτὰς τὰς ἀγκάλας τὸν ἐδέχθη. Διότι
 ἄρα γε ἔγινε τοῦτο; Διότι ἦτο πατέρας καὶ ὄχι δικαστής. Καὶ
 τώρα πλέον κορὸς καὶ σιμῶσαν καὶ πανηγύρι, καὶ ὅλο τὸ
 σπίτι ἦτο λαμπρὸν καὶ ὑπερβολικὰ χαρούμενον. **D** Τί λέγεις;
 οὐταί εἶναι αἱ ἀμαρταί τῆς κακίας; Ὅχι τῆς κακίας, ἢ ἐν-
 θρωπε, ἀλλὰ τῆς ἐπιστροφῆς: καὶ τῆς ἀμαρτίας, ἀλλὰ τῆς
 μετανοίας: καὶ τῆς πονηρίας, ἀλλὰ τῆς μεταβολῆς εἰς τὸ καλὸ-
 τερον. Καὶ τὸ σπουδαίτερον ἦτο, ὅτι ἠγανάκτησε δι' αὐτὸ ὁ
 μεγαλύτερος υἱός: ὁ δὲ πατέρας καὶ τούτων μὲ πρῶτατα ἔ-
 πεισε λέγων: «Ὅτι σὺ μὲν αἶμι μετ' ἐμοῦ διέτριβες, οὗτος δὲ
 ἀπολωλώς ἦν καὶ εὐρέθη νεκρὸς ἦν, καὶ ἀνέζησεν» (Λουκ.
 15, 31). Ὅταν δὲ εἶναι ἀνάγκη τὸν κομμένον νὰ διασωσόμεν,
 λέγει, δὲν εἶναι καιρὸς διὰ δικαστήρια, οὔτε διὰ λεπτομερεῖς
 ἀνακρίσεις, ἀλλὰ διὰ φιλανθρωπίαν καὶ συγγνώμην μόνον.
 Κανεὶς ἰατρός δὲν στοματᾷ νὰ θέσῃ φάρμακον εἰς τὸν ἄρρω-
 στον, διὰ νὰ ζητήσῃ εὐθύνας καὶ τιμωρίας διὰ τὰς ἀταξίας
 του, ποῦ τοῦ ἐπέφερον τὴν ἀσθένειαν. **E** Ἐάν δὲ ἀποραπί-
 τως ἔπρεπε νὰ τιμωρηθῆ, ἀρκετὰ ἐτιμωρήθη διὰ τῆς εἰς τὰ
 ἕξνα παραμονῆς. Τόσον πολὺ λοιπὸν καιρὸν ἐχωρήσθη ἀπὸ
 τὴν συντροφίαν καὶ μὲ πείναν, περιφρόνησιν καὶ τὰ χει-
 ρότερα κακὰ ἐπάλασε διαρκῆς. Διὰ τοῦτο λέγει: «ἀπολωλώς
 ἦν καὶ εὐρέθη νεκρὸς ἦν καὶ ἀνέζησεν». Μὴ βλέπῃς τὰ πα-
 ρόντα, λέγει, ἀλλὰ σκέψου τῆς προσηυμένης συμφορᾶς τὸ
 μέγεθος ἀδελφὸν ἄλλοις, ὅχι ἕνουν. Σὲ πατέρα ἐπανῆλθεν,
 ὁ ὁποῖος δὲν δύναται νὰ θυμῆθῃ τὰ προηγούμενα, μάλλον δὲ
 ἐκεῖνα θυμᾶται μόνον, τὰ ὁποῖα εἰς συμπάθειαν ἠμποροῦν νὰ
 ἀδηγήσων, καὶ φιλανθρωπίαν, καὶ ἀγάπην, καὶ φειδώ, ποῦ
 ἀρμόζουσι εἰς γονεῖς. Διὰ τοῦτο ὅχι ἐκεῖνα ποῦ ἔκαμεν ὁ
 υἱὸς του εἶπεν, ἀλλὰ ἐκεῖνα ποῦ ἔπαθε. Δὲν ἀνέφερον, ὅτι
 κατέφαγε τὴν περιουσίαν, ἀλλ' ὅτι εἰς ἀναριθμητὰ περιέπεσε
 κακὰ.

Διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὸ πρόβατον ἐζητοῦσε μὲ τὴν
 προθυμίαν, **286 A** μάλλον δὲ μὲ μεγαλύτερον. Διότι ἐδῶ μὲν
 ὁ υἱὸς μόνος του ἐπανῆλθεν, ἐκεῖ δὲ αὐτὸς ὁ ποιρὴν ἀπῆλθε
 καὶ ἀφοῦ τὸ εὔρεν, ἔκαψε δι' αὐτὸ περισσότερον, παρὰ δι'
 ὅλα τὰ ἄλλα τὰ διασωθέντα. Κότταξε λοιπὸν καὶ μὲ πῶρον ἴσ-
 τον τὸ ἐπανάφερε. Δὲν τὸ ἐρασιγύισεν, ἀλλὰ ἐπὶ τῶν ὄσων
 φέρων καὶ βαστάζων πάλιν εἰς τὴν ποιρὴν τὸ ἀπέδωκε. Ταῦ-
 τα ἄλλων γνωρίζοντες, ὅτι ὅχι μόνον δὲν μᾶς ἀποστρέφεται,
 ὅταν ἐπανερχόμεθα πρὸς αὐτόν, **B** ἀλλὰ καὶ μὲ ὅχι ὀλιγω-
 τέραν προθυμίαν ὅπῃ τοὺς κατορθώνοντας τὴν ἀρετὴν μᾶς
 δέκεται: ὅτι ὅχι μόνον δὲν ἐπιζητεῖ τὴν τιμωρίαν των, ἀλλὰ
 καὶ εἰς ἀναζήτησιν τῶν πεπληγημένων ἔρχεται καὶ ὅτι μάλ-

λον χάρις, διότι εἶπεν αὐτά, παρὰ διὰ ἐκεῖνα ποῦ διεκρίθησαν, ὅτε, ὅταν εὐρισκόμεθα εἰς τὴν ἁμαρτίαν, νὰ ἀπελιζώμεθα, ὅτε ὅταν τὸ καλὸν κἀνήνουμε νὰ ἔσκαμεν θάρρος, ἀλλὰ καὶ τὴν ἀρετὴν, ὅταν κατορθώνουμε νὰ ἀσκήσουμε, νὰ φοβώμεθα, ἵνα μὴ ἕνεκα τοῦ θάρρους πέσουμε, καὶ ὅταν ἁμαρτάνουμε νὰ μετανοῶμεν.

Διὰ ἐκεῖνο ποῦ εἰς τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου εἶπον, ταῦτο καὶ τώρα λέγω, ὅτι προσοχὰ τῆς σωτηρίας μας καὶ τὰ δύο ταῦτα εἶναι, δηλαδή καὶ τὸ νὰ ἔσκαμεν θάρρος, ὅταν εἰσέλθωμεν εἰς τὴν ἀρετὴν, καὶ τὸ νὰ ἀπελιζώμεθα, ὅταν πίπτουμε εἰς τὴν ἁμαρτίαν. Διὰ τὴν ἐξομολογήσασθαι ἀπὸ πτώσεως ἐκείνους ποῦ εἶναι εἰς τὴν ἀρετὴν ὁ Παῦλος ἔλεγε: **Ο** ὁσίων ἐστάναι βλεπέτω μὴ πέσοι. Καὶ πάλιν: **Φ**οβούμαι μῆπως ἕλλοις κηρύξας, αὐτὸς ἀδόκιμος γένομαι (Α΄ Κορ. 10, 12 καὶ 9, 27). Διὰ τὴν οὐκίαν δὲ ἐκείνους ποῦ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἔπεσαν, καὶ εἰς προθυμίαν νὰ τὴν ἀποφύγουν μεγαλύτεραν νὰ τοὺς ἐμβόλη, διαμαρτυρήθητε πρὸς τοὺς Κορινθίους γράφων τὰ ἔξης: «**Μ**ήπως πενθήσει πολλοὺς τῶν προσημαρτισθέντων, καὶ μὴ μετανοησάντων» (Β΄ Κορ. 12, 21), φανερώσαν διὰ τοῦτο ὅτι οὐκ ἴσους οἱ ἁμαρτάνοντες, ὅσον οἱ μὴ μετανοούντες διὰ τὰ ἁμαρτήματά των εἶναι ἄξιοι θνήσκων.

Δι' αὐτοὺς δὲ καὶ ὁ προφήτης λέγει: «**Μ**ὴ ὁ πίπτων οὐκ ἀνίσταται, ἢ ὁ ἀποστρέφων οὐκ ἐπιστρέφει.» (Ἰερ. 8, 4). Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαυὶδ αὐτοὺς ταῦτους προτρέπει λέγων: «**Σ**ήμερον ἐάν τῆς φωνῆς αὐτοῦ ἀκούσητε, μὴ σκληρύνητε τὰς καρδίας ὑμῶν ὡς ἐν τῷ παρακρησασθῆναι καὶ ἐπὶ κρανὸν τὸν Θεόν (Ψαλμ. 94, 8). Ἐφ' ὅσον λοιπὸν λέγεται τὸ **α** **ρ** **ο** **ν**, δηλαδή διακεῖται ἡ παροῦσα ζωὴ, ἃς μὴ ἀπελιζώμεθα, **Δ** ἀλλὰ καλῶς εἰς τὸν Δεσπότην ἔκοντες ἐλιπίδας, καὶ τὸ πέλαιος τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ ἐννοοῦντες, κάθε κοκκίον μὲ πολλὴν προθυμίαν μακριὰ ἃς πετόσκιμεν, καὶ ἀπὸ τὴν ἐλπίδα τῆς ἀρετῆς ἃς προσώμεν, καὶ τὴν μετάνοιαν μὲ κάθε υπερβολὴν ἃς ἐπιδειξώμεν, ἵνα, ὅλα ἐδῶ ἀφοῦ ἀποδόλωμεν τὰ ἁμαρτήματα, μὲ παρηγοίαν ἡμυρόμενοι νὰ σταθῶμεν εἰς τὸ ὄμμα τοῦ Χριστοῦ καὶ τῆς βασιλείας νὰ τύχωμεν τῶν οὐρανῶν, τῆς ἀποίας εἶπε νὰ ἐπιτύχωμεν ὅλοι διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποῦ εἰς τὸν Πατέρα, συγκρόνως δὲ καὶ εἰς τὸ ἅγιον Πνεῦμα ἃς εἶναι δόξα, δόξα, τιμὴ, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

207 ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ

Εἰς τὴν οὐκυθροπότητα τοῦ βασιλέως Ἀκαῶθ καὶ εἰς Ἰωνῶν τὸν Πρωφήτην

ΟΜΙΛΙΑ Β΄

I. A Εἶδαι τὴν προηγουμένην Κυριακὴν πόλεμον καὶ νίκην, πόλεμον μὲν τοῦ διαβόλου, νίκην δὲ τοῦ Χριστοῦ. Εἶδαι πῶς ἡ μετάνοια ἐπαινεῖται καὶ ὁ διάβολος τὴν πληγὴν δὲν ἐδόκασεν, ἀλλ' ἐφοβήθη καὶ ἔσφιξε; Διὰ τὴν φοβίαν, ὡς διάβολε, ὅταν ἡ μετάνοια ἐγκωμιάζεται; Διὰ τὴν φοβίαν, ὡς φρίττει; **Ναί**, λέγει, δικαίως δόξασμα καὶ θλίβουμαι μεγάλη οὐκείη μοῦ ἄρπαξεν αὐτὴ ἡ μετάνοια. Ποία εἶναι ταῦτα; **Τὴν πόρνην, τὸν τελώνην, τὸν ληστὴν τὸν βλάσφημον.** Διὰ τὴν πράγματι πολλὰ οὐκείη αὐτοῦ ἄρπαξεν ἡ μετάνοια καὶ αὐτὴν τὴν ἀκρόπολιν τοῦ κατεκρήμνιστο καὶ ἐπικινδύνου πληγὴν ἀπὸ τῆς μετάνοιαν ἔχει. **Β** Ὅθι πόρνη, ἀγαπήτε, ταῦτο ἀπὸ δια ἡ πείρα προηγουμένης ἔδειξε. Διὰ τὴν λοιπὴν, ἀφοῦ τὴν μετάνοιαν ἀγαπήμεν, δὲν ἀπολαμβάνομεν τοιαῦτα καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καθ' ἐκαστὴν δὲν μεταβαίνομεν; Καὶ ἁμαρτωλὸς ἂν εἶσαι, εἰσελθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, διὰ τὴν λέγει τὰς ἁμαρτίας σου. Καὶ δικαίος ἂν εἶσαι, εἰσελθε, διὰ τὴν μὴ ἐκπέσης ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, διότι καὶ διὰ τὰ δύο ταῦτα ἁμῶν εἶναι ἡ Ἐκκλησία.

Ἅμαρτωλὸς εἶσαι; μὴ ἀπελιζώσαι, ἀλλὰ εἰσελθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν προβάλλων τὴν μετάνοιαν. Ἠμάρτησες; λέγε εἰς τὸν Θεόν, ἡμάρτησα. Ποίος κόπος ἀπαιτεῖται δι' αὐτό; ποίος δυσκολία; ποία θλίψις; ποία στενωπία νὰ εἴπῃς τὴν λέξιν ἡμάρτων; **Ο** μήπως δηλοσὴ νομῆξαι ὅτι σὺ, ἂν δὲν εἴπῃς τὸν ἑαυτὸν σου ἁμαρτωλὸν, δὲν ἔχεις κατήγορον τὸν διάβολον; Πρόλαβε καὶ ἄρπαξε τὸ ἄξιόν σου, διότι ἄξιωμα ἐκείνου εἶναι τὸ νὰ κατηγορῇ. Διὰ τὴν λοιπὴν δὲν προλαβαίνει αὐτὸν καὶ δὲν ἐξαλείφεις τὰ ἁμάρτημα. ἀφοῦ γνωρίζεις δι' τοιοῦτον κατήγορον ἔχεις, ὁ ὁποῖος δὲν ἡμπορεῖ νὰ σωθῇ;

Ἠμάρτησες; εἰσελθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, λέγε εἰς τὸν Θεόν, ἡμάρτων. Δὲν ἡπαιτῶ τίποτε ἄλλο ἀπὸ σὲ παρὰ ταῦτα

μόνον. Διότι ἡ θεία Γραφή λέγει: «Λέγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιωθῆς» (Ψα. 43, 26). Εἰπέ τὴν ἀμαρτίαν, διὰ τὴν ἐξαλείψῃς τὴν ἀμαρτίαν. Δὲν ἀπιστεῖται διὰ τοῦτο οὐτε κόπος, οὔτε πολλὰ λόγια, οὔτε χρηματικὴ δαπάνη, οὔτε ἴσως ἄλλο παράφορον ἄφου εἰπῆς λόγον, νὰ γίνῃς φρόνιμος καὶ νὰ εἴπῃς ὅτι ἡμάρτησα.

Δ Καὶ πόθεν τοῦτο εἶναι γνωστὸν, λέγει, ὅτι ἐὰν εἴπω τὴν ἀμαρτίαν πρῶτος ἐξαλείψω τὴν ἀμαρτίαν; Εἰς τὴν Γραφὴν ἔσω καὶ ἐκεῖνον ποῦ τὴν εἶπε καὶ τὴν ἐξήλειψε καὶ ἐκεῖνον ποῦ δὲν τὴν εἶπε καὶ κατεκρίθη. Ὁ Καὶν ἐφόνευσε τὸν ἀδελφὸν τοῦ ἐπειδὴ τὸν ἐφόνευσεν, καὶ εἰς τὸν φόνον ἐπικαλοῦσθαι ὁ φόνος. Ἀφοῦ τὸν ἐπῆρε μαζὶ του εἰς τὴν πεδιάδα τὸν ἐφόνευσε. Καὶ τί λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός, «Ποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;» (Γεν. 4, 9). Ἐκεῖνος ποῦ γνωρίζει τὰ πάντα ἐρωτᾷ, οὐκ εἰς ἀγνοίαν, ἀλλὰ ἐπειδὴ ἤθελε νὰ σῶρῃ πρὸς τὴν μετάνοιαν τὸν φονεὴ. Ε «Ὅτι δὲ οὐκ ἀπὸ ἀγνοίας ἐρωτῶσε, τὸ εἶπε λέγων» ἐποῦ Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου;». Ἐκεῖνος δὲ ἀπήντησε: 289 Α «Οὐκ οἶδα· μή φύλαξ τοῦ ἀδελφοῦ μου εἰμι ἐγώ;» (Αὐτόθι 10). Ἔστιν, δὲν εἶσαι φύλακας διὰ τὴν εἶσαι ὁμοῦ φονεὴς; Δὲν τὸν ἐφύλαττες, διὰ τὴν εἶσαι ὁμοῦ φόνου; Ὅπως τὸ ὁμιλοῦν; Εἶσαι ὑπεύθυνος καὶ διὰ τὴν φύλαξιν τοῦ ἀδελφοῦ σου. Τί λοιπὸν ὁ Θεὸς ἀπαντᾷ πρὸς αὐτόν; «Φωνὴ αἵματος τοῦ ἀδελφοῦ σου βοᾷ πρὸς με ἐκ τῆς γῆς» (Αὐτόθι 10). Τὸν ἤλεγξεν ἀμέσως καὶ τὴν τιμωρίαν εἰς αὐτὸν ἐπέβαλε, οὐκ ἴσως διὰ τὸν φόνον, ὅσον διὰ τὴν ἀναίδειαν, διότι δὲν μοσεὶ ὁ Θεὸς ἴσως ἐκεῖνον ποῦ ἀμαρτάνει, ὅσον ἐκεῖνον ποῦ εἶναι ἀναίσχυτος.

Καὶ πράγματι τὸν Καὶν, ὅταν μετενόησε δὲν τὸν ἐσυγχώρησε, ἐπειδὴ δὲν ἠμολόγησε πρῶτος τὴν ἀμαρτίαν του. Διότι τί λέγει οὗτος; «Μεζῆλον ἡ ἀμαρτία μου τοῦ ἀρεσθῆναί με» (Αὐτόθι 13), δηλαδὴ μεγάλην ἀμαρτίαν ἔκαμα, δὲν ποῦ ἀίξει νὰ ζῆσω. Β Τί λοιπὸν λέγει εἰς αὐτόν ὁ Θεός; «Στένων καὶ τρέμων ἔση ἐπὶ τῆς γῆς» (Αὐτόθι 12)· καὶ τιμωρίαν τοῦ ἐπέβαλε φρικτὴν καὶ πολλὴν θοραίν. Δὲν σοῦ ἀπαρῶ τὴν ζωὴν, λέγει, διὰ τὴν μὴ λησμονηθῆ ἡ ἀλήθεια, ἀλλὰ σὲ κάνω νόμον ποῦ θὰ σὲ διαβόρουν ὅλοι, διὰ τὴν γίνῃ ἡ συμφορὰ σου διδάσκαλος φιλοσοφίας εἰς τοὺς ἄλλους. Καὶ περιήρκετο ὁ Κόιν σὸν νόμος ἔμψυχος, στήλην κινουμένην, σκιῶσα καὶ ἰσχυρότερην ἀπὸ τὴν σάλλαγγα ἀφρόνουςα φωνήν. Νὰ μὴ κἀνῃ κανεὶς, λέγει, τοιαῦτα, διὰ τὴν μὴ πάθῃ τοιαῦτα. Ἐτιμωρήθη διὰ τὴν ἀδιαντροπὴν του, καὶ ἐπειδὴ δὲν ἠμολόγησεν, ἄν καὶ ἠλέγχθη, κατεκρίθη. Διότι ἐὰν ἤθελεν ὁμολογήσει τὴν ἀμαρτίαν, ἤθελεν ἐξαλείψει αὐτὴν εἰς τὴν ἄρκην.

2. C Διὰ τὴν μῆθῃς ὅτι ταῦτα ἔτσι ἔχουν, παρατήρησε πῶς ἕνας ἄλλος, μετὰ τὸ νὰ ὁμολογήσῃ πρῶτος τὴν ἀμαρτίαν του, ἐξήλειψε ταῦτα. Ἄς ἐλθῶμεν εἰς τὸν Δαυὶδ τὸν προφήτην καὶ βασιλεῖα, τὸν ὁποῖον εὐχαριστοῦμαι περισσότερο νὰ τὸν ὀνομάζω προφήτην παρὰ βασιλεῖα, διότι ἡ μὲν βασιλεία του περῶριζοτο εἰς τὴν Παλαιστίνην, ἡ δὲ προφητεία του ἐφάρθεν εἰς τὰ πέρατα τῆς οὐκουμένης. Καὶ ἡ μὲν βασιλεία μετ' ὀλίγον κατελόθη, ἡ δὲ προφητεία φέρει ἀθάνατα λόγια, ποῦ ἔχουν κύρος αἰώνιον. Εἶναι προτιμότερον ὁ ἄγιος νὰ σθεσθῇ, παρὰ αἱ λόγοι τοῦ Δαυὶδ νὰ λησμονηθῶν. Οὗτος ἔπεσεν εἰς ἀμαρτίαν μοικείας καὶ φόνου. Δ Διότι εἶδε, λέγει ἡ Γραφή, γυναῖκα ἄραφην νὰ λούεται καὶ τὴν ἡγάγησε με πάθος, κατόπιν δὲ ἐπραγματοποίησε τὰ ὅσα ἐπέκρηθῃ (Β' Βασ. 11, 2). Καὶ ἔτσι ὁ προφήτης εὐρίσκειτο εἰς μοικείαν, ὁ μαργαρίτης εἰς τὸν θόρβρον. Ἀλλὰ δὲν εἶχε καταλάβει ἄκόμη ὅτι ἡμάρτησε: ἴσως τὸν εἶχε νομιμασῇ τὸ πάθος.

Διότι ὅταν ὁ ἡνίοχος μεθῆ, καὶ τὸ ἄμάρτιον ὄρατα προχωρεῖ. Ὅτι δὲ εἶναι ἡνίοχος καὶ ἄμάρτιον, τὸ ἴδιον εἶναι ψυχὴ καὶ σῶμα. Ἐὰν ἡ ψυχὴ σκοπισθῇ ἀπὸ τὸ πάθος καὶ τὸ σῶμα εἰς τὸν θόρβρον κυλιέται. Διότι ἐφ' ὅσον ὁ ἡνίοχος στέκεται καλὰ εἰς τὴν θέσιν του, τὸ ἄμάρτιον καλὰ προχωρεῖ ὅταν ὁμοῦ οὗτος ἔχη ἄτονες καὶ ἐξητλημένους συνήθειας καὶ δὲν ἡμπορεῖ νὰ κρατῇ γερὰ τὸ καλὸν ἄμάρτιον. Ε τότε καὶ τὸ ἄμάρτιον εὐρίσκειται σὲ χειρότερον κατὰστασιν. Αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον· ἐφ' ὅσον μὲν ἡ ψυχὴ εἶναι νηφάλως καὶ ἐγρηγόρος, καὶ τὸ σῶμα εὐρίσκειται εἰς τὴν ἀγνότητην· ὅταν δὲ ἡ ψυχὴ σκοπισθῇ ἀπὸ τὸ πάθος, καὶ αὐτὸ τὸ σῶμα εἰς τὸν θόρβρον καὶ εἰς τὴν ἐφώμαρτον ἤδονην κυλιέται.

Τί λοιπὸν ἔκαμεν ὁ Δαυὶδ; Ἐποίησεν· ἄλλα δὲν ἐγνώριζεν ὅτι κακὸν ἔκαμεν ὅτε τὸν ἤλεγχε κανεὶς καὶ μάλα ὅταν εὐρίσκειτο σὲ θραεὶ γερῶματα, πᾶν νὰ μῆθῃς, ὅτι ἐὰν εἶσαι ἀμελής καὶ ἀδιάφορος ὅτε τὸ γερῶμα σὲ ἀφελῶν, οὔτε πάλιν ἐὰν ἐκρῆς ζῆλον πρὸς τὴν ἀρετὴν, 290 Α ἡ νεότης ἡμπορεῖ κάπως νὰ σὲ ἐλάτῃ. Διότι τὸ ἦθος δὲν εἶναι δημιουργημὰ τῆς ἡλικίας, ἀλλὰ τῆς θελήσεως, κατὰφωρα. Ἀπόδειξις τοῦτου ὁ Δαυὶδ ποῦ εἰς ἡλικίαν δώδεκα ἐτῶν ἦτο κριτής, οἱ δὲ πρεσβύτεροι, ἔκοντες πολλὴν μεγάλην ἡλικίαν, δράμα μοικείας ἐδημιούργησαν (Δαν. 13, 45) καὶ οὔτε ἐκείνους τὰ ὄρατα μαλλίτῃ ἀφέλησαν, οὔτε αὐτὸν ἡ νεότης παρέδραψε. Καὶ διὰ τὴν μῆθῃς ὅτι δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τὴν ἡλικίαν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν θέλησιν ἡ σωφροσύνη ὁ Δαυὶδ εἰς αὐτὰ τὰ γερῶματα, ἀφοῦ ἔπεσεν εἰς μοικείαν, φόνον ἔκαμε, καὶ εἰς τοιαῦτην κατὰστασιν ἦτο, ὥστε νὰ μὴ γνωρίζῃ, ὅτι ἡμάρτησε, διότι

ὁ νοῦς, ποῦ εἶναι ἁγίος, ἦτο μεθυμένος ἀπὸ τὸ πάθος τῆς ἀκολασίας.

Β Τί κάνει λοιπὸν ὁ Θεός; Στέλλει πρὸς αὐτὸν τὸν προφήτην Νάθαν. Ὁ προφήτης ἔρχεται πρὸς τὸν προφήτην, διότι ἐστὶ καὶ μεταξὺ τῶν ἱατρῶν γίνεται ὅταν ἱατρός ἀσθενήσῃ ἄλλου ἱατροῦ ἔχει τὴν ἀνάγκην. Τὸ ἴδιον καὶ ἐδῶ. Προφήτης ἦτο ἐκεῖνος ποῦ ἡμάρτησε καὶ προφήτης ἐκεῖνος ποῦ τὰ φάρμακα ἔφερε. Ἐρχεται λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὁ Νάθαν καὶ δὲν τὸν ἐλέγχει ἀμέσως, μολὺς εἰσῆλθεν εἰς τὴν θύραν, οὔτε τοῦ λέγει· παράνομος καὶ μιαιώτατος, ποῦ μοικεῖται καὶ φόνος ἐκομῆς, τῶσαν πολλὰς τιμὰς ἐδέξαίης ἀπὸ τὸν Θεὸν καὶ σὺ τὰς ἐντολάς αὐτοῦ κατεπέτησες; Τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν εἶπεν ὁ Νάθαν, διὰ τὸ μὴ τὴν κόμην τοῦ ἀναίσκουντος, **Κ** ὅτι ὅταν τὰ ἁμαρτήματα κοινολογούνηται, εἰς ἀναίσκουντίαν ἐξαυτοῦ ἐκείνου ποῦ ἡμάρτησε. Ἐρχεται λοιπὸν πρὸς αὐτὸν καὶ δράμα δίκης πλέκει. Καὶ τί λέγει; Βασιλεῦ, ἔχω μίαν δίκην πρὸς σοὺ ἀναφέρει. Ὑπῆρξεν ἕνας πλούσιος καὶ ἕνας πτωχός. Ὁ πλούσιος εἶχε κοπάδια βοδῶν καὶ πολλὰς ἀγέλας ἄλλων ζώων, ὁ δὲ πτωχὸς εἶχε μίαν ἀρνάδα, ἣ ὄμοια ἀπὸ τὸ ποτήρι του ἔπινεν, ἀπὸ τὸ τραπέζι του ἔτρωγε καὶ εἰς τὸν κόλπον του ἐκοιμάτο, φανερώων μετὰ τοῦτο τὸν γνήσιον δεσμόν τοῦ ἀνδρός πρὸς τὴν σύζυγόν του. Ὅταν δὲ ἦλθε κάποιος ἕνας, ἐλυτήθη ὁ πλούσιος τὰ κτήνη του καὶ ἔσφαξε τὴν ἀρνάδα τοῦ πτωχοῦ (**Β'** Βασ. 12, 1-5). **Εἶ**δες πῶς ἐδῶ ὑφαίνει τὸ δράμα, **Δ** ἔχων κρυμμένον εἰς τὸν σπόγγον τὸ σπέρνιον δραγῶν; Τί λοιπὸν λέγει ὁ βασιλεὺς; Νομίζων δι: ἐναντίον ἄλλου πρόκειται νὰ ἀποφανθῇ αὐστηροτάτην ἀπόφασιν ἐξέδωκε. Διότι τέτοιοι εἶναι οἱ ἄνθρωποι· ὅταν πρόκειται διὰ τοὺς ἄλλους μὲ εὐκαρίστησαν καὶ ἀποτομίαν παίρνουν καὶ ἐκδίδουν τὰς ἀποφάσεις. Καὶ τί λέγει ὁ Δαυὶδ; «**Ζ**ῆ Κύριος, ἄξιός θανόντου ὁ τοιοῦτος καὶ ἀποκόσῃ τὴν ἀμνάδα τετραπλοῦσινος (Αὐτῶν 12, 5-8). Τί λοιπὸν ἀπήντησεν ὁ Νάθαν; Δὲν ἔβαλε μαλακτικὰ ἐπὶ πολλὰς ὥρας εἰς τὴν πληγὴν, ἀλλ' ἀμέσως τὴν φανερώει καὶ ταχέως διανεργεῖ τὸ κῶσμον, διὰ τὸ μὴ ἐξαλείψῃ τὸ σίδηρον τοῦ πόνου. Σὺ εἶσαι, ὦ βασιλεῦ, λέγει. **Ε** Τί λοιπὸν ἀπαντᾷ ὁ βασιλεὺς; «**Η**μάρτην τῷ Κυρίῳ» (Αὐτῶν 12, 13). Δὲν λέγει, ποῖός εἰσαι ἐσὺ ποῦ ἐλέγχεις ἐμέ; Ποῖος σὲ ἔστειλε νὰ μοῦ ὀμιλῆς μετὰ τῶσαν θάρρους; Πῶς ἐτόλμῳς νὰ κόμης τοῦτο; Τίποτε τέτοιο δὲν εἶπε, ἀλλὰ συνήσπασθη τὴν ἁμαρτίαν. Καὶ τί λέγει; «**Η**μάρτηκα τῷ Κυρίῳ». Τί δὲ ὁ Νάθαν ἀπήντησε πρὸς αὐτόν; Καὶ ὁ Κύριος συνεκώρῃσε τὸ ἁμάρτημά σου. Ἐπειδὴ τὸν ἑαυτὸν σου κατεδίκασες, ἐγὼ σοῦ συγχωρῶ τὴν καταδικήν. Ἐπειδὴ μὲ γυναικοφροσύ-

νην ἀπολόγησες, ἐξήλειψες τὴν ἁμαρτίαν. Ἐπειδὴ κατὰ τοῦ ἑαυτοῦ σου καταδικαστικὴν ἀπόφασιν ἐβγάλες, 290 **Α** ἐγὼ ἔκαμα ἄκρον τὴν ἀπόφασιν ταύτην. Εἶδες πῶς ἐπραγματοποιήθη τὸ κερῖον τῆς Γραφῆς; «**Λ**έγε σὺ τὰς ἀνομίας σου πρῶτος, ἵνα δικαιοῦσῃς.» (Ἦσ. 23, 26). Ποῖος κόπος ἀπαιτεῖται διὰ τὸ εἰπεῖν πρῶτος τὴν ἁμαρτίαν;

3. Ἐχεις ὅμως καὶ ἄλλον δρόμον, ποῦ ὀδηγεῖ εἰς τὴν μετάνοιαν. Ποῖος δὲ εἶναι οὗτος; Τὸ νὰ πενήθῃς διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ποῖος κόπος ἀπαιτεῖται εἰς τοῦτο; Δὲν ἀπαιτᾷ τίποτε περισσότερον ἀπὸ σέ, παρὰ τὸ νὰ πενήθῃς διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Δὲν σοῦ λέγω νὰ διασκεῖς πελάγη, οὔτε εἰς λιμένα νὰ καταπλεύσῃς, οὔτε ὀδοπορίαν νὰ κόμης, οὔτε πολλὰ μακρὰ νὰ πῆς, οὔτε χρήματα νὰ καταβάλῃς, οὔτε κόματα ἔργα νὰ περάσῃς, ἀλλὰ τί; Νὰ πενήθῃς διὰ τὴν ἁμαρτίαν. **Β** Καὶ ἀπὸ ποῦ εἶναι γνωστόν, λέγει, δι: ὅταν πενήσω ἐξαλείψω τὴν ἁμαρτίαν; Ἐχεις καὶ περὶ τοῦτου ἀπόδειξιν ἀπὸ τὴν θεῖαν Γραφήν. Ἦτο κάποιος βασιλεὺς, Ἀχασὸς ὀνομαζόμενος (**Γ'** Βασ. 20), ὁ ὅσιος θεωρεῖται βίκαιος, ἡ βασιλεία του ὅμως δὲν ὑπῆρχε καλῆ ἕνεκα Ἰεζάβελ, τῆς συζύγου του. Οὗτος κάποιος Ναβουθαί, Ἰεραρλίτου τὸ ἠμπελί ἐπεβόρῃσε νὰ πῆρῃ καὶ ἀπέστειλε πρὸς αὐτὸν ἀνθρώπους λέγων· Δός μου τὸ ἠμπελί σου, ποῦ ἐπεβόρῃσε καὶ ἡ χρήματα πάρε ἀπὸ ἐμέ ἢ ἄλλον τόπον εἰς ἀντάλλαγμα. Αὐτὸς δὲ ἀπήντησε· Ἔθε νὰ μὴ μοῦ συμβῇ ποτὲ νὰ σοῦ πωλήσω τὴν πατρικὴν μου κληρονομίαν. Ὁ δὲ Ἀχασὸς ἐπιθυμοῦσε μὲν τὸ ἠμπελί, ἀλλὰ δὲν ἤθελε νὰ μεταχειρισθῇ θίαν κατ' αὐτοῦ καὶ νὰ τὸν κοκοποιήσῃ. Ἀφοῦ δὲ εἰσῆλθε πρὸς αὐτόν Ἰεζάβελ, γυναικὶ ἀναίδεοτάτη, παράνομος, ἀκόσμητος καὶ μορρατῆ, λέγει· **Κ** διατί λυπεῖσαι καὶ δὲν τρώγεις; Σῆκος φάγες· ἐγὼ οὐ κόμω κληρονομίαν τοῦ ἠμπελιστοῦ τοῦ Ναβουθαί τοῦ Ἰεραρλίτου. Καὶ ἀφοῦ ἔλαβε, γράφει ἐπιστολὴν ἐκ μέρους τοῦ βασιλέως πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους λέγουσα· κηρύξτε νηστείαν καὶ παρουσιάσατε νευδοθήριον κατὰ τοῦ Ναβουθαί, δι: ἐκκολλήσῃ τὸν Θεὸν καὶ τὸν βασιλέα, ὀφθαδί δι: ἐβλασφήμησε. Ὡ, νηστεία γεράτη ἀπὸ υπερβολικῆν παρανομίαν. Ἐκρίβαν νηστείαν διὰ νὰ κἀνουν φόνον. Τί λοιπὸν ἔγινε; Ἐλαθὸ βολήσῃ ὁ Ναβουθαί καὶ ἀπέθανε. Ἀφοῦ δὲ ἔμαθε τοῦτο ἡ Ἰεζάβελ, λέγει εἰς τὸν Ἀχασὸν σῆμα, θὰ κληρονομήσωμεν τὸ ἠμπελί διότι ἀπέθανεν ὁ Ναβουθαί. **Δ** Οὗτος δὲ ἐνὶ πρὸς στιγμὴν ἐλυτήθη, εἰσῆλθεν ὅμως καὶ κληρονομῆσε τὸ ἠμπελί. Ὁ Θεὸς στέλλει πρὸς αὐτὸν Ἠλίαν τὸν προφήτην, λέγων· πῆγαινε καὶ εἰπὲ εἰς τὸν Ἀχασὸν· Ἐάνθ' ὦν ἐρόνευσας καὶ ἐκληρονόμησας, οὕτως ἐκκυθήσεται τὸ αἷμά σου, καὶ οἱ

κόνες λείβουσι τὸ αἷμά σου καὶ αἱ πόρνοι λούσονται ἐν τῷ αἷματί σου» (Γ' Βασ. 20, 19). Ἡ ὄργη ἦτο ἀπειταλμένη ἀπὸ τὸν Θεόν, τελεία ἢ ἀπόφορος, πλήρης ἢ καταδάσκει. Καὶ πρόσεξε τὰ ἴδια, ποῦ τὸν στέλλει εἰς τὸ ἀπέλι. Ὅπου ἔγενεν ἡ παρανομία, ἐκεῖ καὶ ἡ τιμωρία. Καὶ τί λέγει; Ἀφοῦ τὸν εἶδεν ὁ Ἀχαάθ, λέγει. «Ἐβρηκάς με, ὁ ἐκθρός μου» (Αὐτόθι 20, 20), δηλαδὴ ἔνοχος εἶμαι, διότι ἡμάρτησα καὶ με συνέλαβες· τώρα ἔχεις εὐκαιρίαν νὰ με περιφρονήσης. Εἰ «Ἐβρηκάς με, ὁ ἐκθρός μου». Ἐπειδὴ ἤλεγχε πάντοτε ὁ Ἥλιος τὸν Ἀχαάθ, γνωρίζων οὕτως, ὅτι ἡμάρτησε, πάντοτε μὲν με ἤλεγχε, τοῦ λέγει, τώρα ὄρα εἰς κατάλληλον καιρὸν με ἔλεγχεις, διότι συνησθάνετο διὰ ἡμάρτησεν. Εἰς ἀπάντησιν ὁ Ἥλιος τοῦ ἀναγινώσκει τὴν ἀπόφασιν. «Τότε λέγει Κύριος, λέγει ἡ Γραφή: «Ἄνθ' ὧν ἐφώνευσας καὶ ἐκληρονόμησας καὶ σίμα ἀνδρὸς δικαίου ἐξέκτεις, οὕτως ἐκκυθήσεται τὸ αἷμά σου καὶ οἱ κόνες λείβουσι αὐτὸ» 29! Α καὶ αἱ πόρνοι λούσονται ἐν τῷ αἷματί σου».

Ἀκούσας ταῦτα ὁ Ἀχαάθ σκυθρωπὸς ἔγενε καὶ ἦτο λυπημένος διὰ τὴν ἁμαρτίαν του. Συνησθάνθη τὴν δίκαιον ποῦ διέπραξε, καὶ ἄκυρον ἔκαμε τὴν κατ' αὐτοῦ ἀπόφασιν ὁ Θεός. Ἀλλὰ πρῶτον ἀπελογήθη ὁ Θεὸς εἰς τὸν Ἥλιον, διὰ νὰ μὴ φανῆ ψεύστης, καὶ πάθη οὕτως, ὅτι ἔπαθεν ὁ Ἰωνᾶς· διότι τέτοιον ἔπαθε καὶ ὁ Ἰωνᾶς. Λέγει πρὸς αὐτὸν ὁ Θεός: «Ἀπελθε, κήρυξον εἰς Νινευὶ τὴν πόλιν ἐν ἣ κατοικοῦσι δώδεκα ἡμέραι καὶ Νινευὶ καταστραφήσεται» (Ἰων. 1, 2). Ὁ Ἰωνᾶς δὲν ἤθελε νὰ μεταβῆ, γνωρίζων τοῦ Θεοῦ τὴν φιλόφροσιν· ἀλλὰ τί κάνει; Β Εἰς φυγὴν τρέπεται, διότι λέγει· ἐγὼ πηγαίω νὰ κηρύξω σὺ ἐπειδὴ εἶσαι φιλόφροσις, μεταβάλλεις γνώμην καὶ δὲν τιμωρεῖς, ἐγὼ τότε ὡς ψευδοπροφήτης φωνεῖσαι. Ἀλλ' ὅμως ἡ θάλασσα παραλαβοῦσα αὐτὸν δὲν τὸν ἐκρυσεν, ἀλλὰ τὸν ἀπέδωκεν εἰς τὴν γῆν καὶ τὸν ἐπιρῶσεν εἰς τὴν Νινευὶ, ὡς ἀρίστη σὺνδουλὸς σὺνδουλὸν διατηροῦσα. «Κατέδη γάρ, λέγει, Ἰωνᾶς τοῦ φυγεῖν, καὶ εἶρε πλοῖον θαδίον εἰς Θαρασίς καὶ ἔβηκε τὸν ναῦλον αὐτοῦ καὶ ἀνέστη εἰς αὐτὸ» (Ἰων. 1, 3). Ποῦ φεύγεις, Ἰωνᾶ; Εἰς τόπον ἄλλον ἀπέρχεσαι; «Ἀλλὰ τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλῆρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. 23, 1). Εἰς τὴν θάλασσαν; Ἀλλὰ δὲν γνωρίζεις, ὅτι ἐαυτοῦ ἔστιν ἡ θάλασσα καὶ αὐτὸς ἐποίησεν αὐτήν; (Ψαλμ. 94, 5). C Ἀλλὰ εἰς τὸν οὐρανόν; Δὲν ἤκουσας τὸν Δαυὶδ ποῦ λέγει, ὅτι «Ὅσσοι τοὺς οὐρανὸς ἔργα τῶν δακτύλων σου;» (Ψαλμ. 8, 4). Ἀλλ' ὅμως ἐ-

κεῖνος κατέκλιμος ἀπὸ φόβου ἔφυγε, κατὰ τὴν ἀνιληφίν του, διότι τὸ νὰ ξεφύγῃ κανεὶς πραγματικὰ ἀπὸ τὸν Θεὸν εἶναι ἀδύνατον. Ὅταν ὅμως ἡ θάλασσα τὸν ἔφερε πάλιν εἰς τὴν ἑρπὸν καὶ ἦλθεν εἰς τὴν Νινευὶ, ἐκήρυξε λέγων «Ἐπι τρεῖς ἡμέραι καὶ ἡ Νινευὶ καταστραφήσεται» (Ἰων. 3, 4). Διὰ νὰ μῶσῃ δὲ ὅτι τοῦτο ἔκαν κατὰ νόον ἐτρέπη εἰς φυγὴν, ὅτι δηλαδὴ ὁ Θεός, ἐπειδὴ εἶναι φιλόφροσις, μετανοεῖ διὰ τὰ κακά, τὰ ὁποῖα εἶπεν ὅτι θὰ κάμῃ εἰς αὐτούς, D καὶ ὅτι ἐμελλεν αὐτὸς νὰ νομισθῇ, ὅτι εἶναι ψευδοπροφήτης, μόνος του τὸ φανερώσει. Διότι μετὰ τὸ κήρυγμά του εἰς τὴν Νινευὶ ἐξῆλθεν ἔξω τῆς πόλεως καὶ παρατηροῦσε τί θὰ γίνῃ. Ὅτε δὲ εἶδεν ὅτι ἐπέρασον τρεῖς ἡμέραι καὶ εἰς κανένα μέρος τίποτε δὲν συνέβη ἀπ' αὐτὰ ποῦ ἠπειλήσεν ὁ Θεός, τότε ἐπανήλθεν εἰς τὴν ἀρχικὴν του σκέψιν καὶ λέγει «Οὐκ οὐτοί εἰσιν οἱ λόγοι μου οὐκ ἔλεγον ὅτι ὁ Θεός ἐλεήμων ἔστι καὶ μακροθύμος καὶ μετανοεῖ ἐπὶ κακίαις ἀνθρώπων» (Ἰων. 4, 2): Διὰ νὰ μὴ πῶθῃ λοιπὸν ὁ Ἥλιος κατὰ τέτοιον, ποῦ ἔπαθε καὶ ὁ Ἰωνᾶς, λέγει ὁ Θεός τὴν αἰτίαν διὰ τὴν ὁποίαν συνεκάρησε τὸν Ἀχαάθ· Καὶ τί λέγει ὁ Θεός πρὸς τὸν Ἥλιον; «Εἶδες πῶς ἐπορεύθη Ἀχαάθ πενθὼν καὶ σκυθρωπάζων, ἐνώπιόν μου; E Ὁ μὴ ποιῆσω κατὰ τὴν κακίαν αὐτοῦ» (Γ' Βασ. 21, 20).

Πᾶν πῶ! ὁ δεσπότης τοῦ δούλου συνήγορος γίνεται, καὶ ἀπολογεῖται ὁ Θεὸς εἰς ἄνθρωπον ὑπὲρ ἀνθρώπου. Μὴ νομίζε, λέγει, ὅτι χωρὶς λόγων τὸν συνεκάρησε· ἐπειδὴ μετέβαλε τὸν τρόπον τῆς ζωῆς του, μετέβαλεν καὶ ἐγὼ τὴν ὄργην μου καὶ τὴν διέλυσα. Τοῦτο δὲ δὲν σημαίνει ὅτι οὐ θὰ θεωρηθῆς ψευδοπροφήτης, διότι τὴν ἀλήθειαν εἶπες, ἐπειδὴ δὲν μετέβαλε τρόπον ζωῆς, θὰ ὑπέμεινεν ὅσα εἶκα ἀποφασίαι κατ' αὐτοῦ, ἀλλ' ἐπειδὴ μετέβαλε τὸν τρόπον τοῦ βίου του καὶ ἐγὼ ἔπαυσα τὴν ὄργην μου. 22! A Καὶ λέγει ὁ Θεός πρὸς τὸν Ἥλιον; «Εἶδες πῶς ἐπορεύθη Ἀχαάθ, πενθὼν καὶ σκυθρωπάζων; Οὐ μὴ ποιῆσω κατὰ τὴν ὄργην μου. Εἶδες ὅτι τὸ πένθος διὰ τὰς ἁμαρτίας, ἐξαλείφει ἁμαρτίας;

4. Ἐκτεῖς καὶ τρίτον δρόμον μετανοίας. Παλλὰς δὲ δρόμοις μετανοίας ἀνέφερον διὰ νὰ σοῦ κάμῃ μετὰ τὴν ποικιλίαν τῶν δρόμων ἐπὶ κλον τὴν σωτηρίαν. Πῶς δὲ εἶναι ὁ τρίτος οὗτος δρόμος; Ἡ ταπεινοφροσύνη. Γίνου ταπεινόφρων καὶ ἐξήλειψες τὰς σειρὰς τῶν ἁμαρτιῶν σου. Ἀπόδειξιν δὲ τοῦτον σοῦ παρέχει ἡ θεία Γραφή διὰ τῆς παραβολῆς τοῦ Τελῶνου καὶ Φαραϊοῦ (Λουκ. 18, 10). Ἀνέστηκαν, λέγει, ὁ Φαραϊσῆς καὶ ὁ τελώνης εἰς τὸν ναὸν διὰ νὰ προσευκηθῶν B καὶ ἤρξισεν ὁ Φαραϊσῆς τὰς ἀρετὰς αὐτοῦ νὰ ἀναφέρῃ μίαν

πρός μίαν. «Οὐκ ἐμὴ γὰρ, λέγει, ἀμαρτωλὸς ὡς καὶ πᾶς ὁ κόσμος, οὕτε ὡς ὁ τελώνης οὕτως. Ἄθλιε καὶ ταλαίπωρε, δὸν τὸν κόσμον κατεδίκασες, διὰ ποῖον λόγον καὶ εἰς τὸν πλησίον σου εὐνοούμενον θλίψιν ἐπροξένησες; Δὲν ποῦ ἐφθάνεν ἡ οἰκουμένη καὶ ἔπρεπε καὶ τὸν τελώνην νὰ καταδικάσῃς; Ὅλους διὰ τοῦ λόγου τούτου διέβαλες καὶ οὕτε ἓνα ἄνθρωπον δὲν ἐλυτήρησες. ἐδὲν εἰμι ἐγὼ ὅπως ὅλος ὁ κόσμος, οὕτε ὅπως αὐτὸς ὁ τελώνης. Δύο φορές τὴν εβδομάδα νηστειῶν, C τὸ δέκατον ἀπὸ τὰ ὑπάρχοντά μου δίδω εἰς τοὺς πτωχοὺς». Ὑπερηφανείας λόγια εἶπε. Ἄθλιε ἄνθρωπε, ἔστω τὴν οἰκουμένην κατεδίκασες, διατί καὶ τὸν πλησίον σου τελώνην κατηγόρησες; Δὲν θὰ ἐκέρταινες μὲ τὴν κατηγόριαν τῆς οἰκουμένης, ἐὰν καὶ ἐκείνον ποῦ ἦτο μαζί σου εἰς τὸν ναόν, δὲν θὰ κατέκρινες; Τί λοιπὸν ἀνήγγιστον ὁ τελώνης; Ἀφοῦ ἤκουσε ταῦτα δὲν εἶπε: Ποῦός εἶσαι σὺ, ποῦ ποῦ λές τέτοια λόγια; Ἀπὸ ποῦ ἔξερες τὸν θῆον μου; Δὲν μὲ συνανεστράφησες, δὲν ἔμεινες μαζί μου, δὲν ἐπεράσαμεν μαζί τὸν καιρὸν μας; διατί λοιπὸν τῶνον πολλὸ ὑπερηφανεύεσθα; Ποῦός τέλος πάντων θεδικάνεις τὰς ἀναθεωρήσεις σου; Διατί αὐτοπαινεῖσαι; Διατί τὸν ἑαυτὸν σου καλακεύεις; Τίποτε ὅμως ἐπ' αὐτὰ δὲν εἶπεν ὁ τελώνης, D ἄλλ' ἀφοῦ ἔκλυε, προσεκύνησε καὶ εἶπε: «Ὁ Θεὸς ἴδωσθί μοι τὰ ἀμαρτωλῶν» (Λουκ. 18, 13), καὶ διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης ὁ τελώνης ἔγινε δικαίος. Ὁ φαρισαῖος κατήλθεν ἀπὸ τὸν ναὸν ἐστερημένος ἀρετῆς καὶ ὁ τελώνης κατήλθε λαθὺν ἀρετῆν καὶ οἱ λόγοι του ἐνίκησαν τὰ πράγματα. Ὁ μὲν φαρισαῖος δηλαδὴ ἔκασε τὴν δικαιοσύνην, ποῦ εἶκον ἀπακτίσει διὰ τὸν ἔργον του, ὁ δὲ τελώνης διὰ λόγων ταπεινοφροσύνης ἔλαβε δικαιοσύνην.

Καίτοι θεδαίως οὕτε ταπεινοφροσύνη δὲν ἦτο ἐκεῖνο ποῦ ἔκαμε διότι τοῦτο εἶναι ταπεινοφροσύνη, διὰ ἓνας, ἀν καὶ εἶναι μέγας εἰς τὴν ἀρετῆν, ταπεινώνη τὸν ἑαυτὸν του. Αὐτὸ δὲ ποῦ εἶπεν ὁ τελώνης, δὲν ἦτο ταπεινοφροσύνη, Ἐ ἀλλὰ ἀλήθεια, ἀληθινὰ δηλαδὴ ἦσαν τὰ λόγια του, διότι ἀμαρτωλὸς ἦτο.

Διότι, τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν τελώνην, λέγε μου; Τῶν ξένων τυρρορῶν εἶναι ἔμπορος, πῶν καρπῶν τῶν ξένων κόσμων συμμετόχος. Καὶ τὸν μὲν κόσμον δὲν παρατηρεῖ, εἰς τὸ κέρδος δὲ τοῦ κόσμου συμμετέχει ὥστε τὸ ἔργον τοῦ τελώνου εἶναι χειρόστη ἀμαρτία. Διότι τίποτε ἄλλο δὲν εἶναι ὁ τελώνης, παρὰ ἐκδικαστὴς φανερός, μὲ θόρος ἀσκούμενος, νόμιμος ἄμαρτια, εὐπρόσωπος πλεονεξία. Διότι τί εἶναι χειρότερον ἀπὸ τὸν τελώνην, ποῦ κάθεται εἰς τὸν δρόμον καὶ τριγῶν τοὺς καρποὺς τῶν ξένων κόσμων καὶ διὰ μὲν εἶναι ἡ

ἐποικὴ τῶν κόσμων, καθόλου δὲν φροντίζει νὰ βοηθήσῃ, διὰν δὲ ἔρχεται τὸ κέρδος τῶν κόσμων, ἀπ' αὐτὰ ποῦ δὲν ἐκατίσσε τὴν μερίδα παίρνει; 299 A Ἄν δὲ ὁ τελώνης, ποῦ ἦτο ἀμαρτωλός, τῶσον μεγάλην δωρεὴν ἔλαβε, διότι ἔδειξε ταπεινοφροσύνην, πῶς μᾶλλον ἐκεῖνος, ποῦ εἶναι ἐνάρετος καὶ ταπεινοφρονεῖ; Ἦστε, ἐὰν ὁμολογήσῃς τὰς ἀμαρτίας σου, καὶ ταπεινώσῃς γίνῃς, δικαίος γίνεσαι.

Ἐλεῖς δὲ νὰ μάθῃς ποῖος εἶναι ταπεινώφρων; Παρατήρησε τὸν Παῦλον, ποῦ ἦτο πραγματικῶς ταπεινώφρων, τὸν Παῦλον, τὸν διδάσκαλον τῆς οἰκουμένης, τὸν ῥήτορα τῶν πνευματικῶν, τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, τὸν λιμένα τῶν ἀκούσαντων, τὸν πύργον τῶν ἀσάλευτων, ὁ ὁποῖος μὲ τὸ μισρὸ του σῶμα τὴν οἰκουμένην περιήρκετο καὶ ἦν νὰ ἦτο πτεροστῆν ὄν ταύτην περιέτριψε; Ἐλέγε ἐκεῖνον νὰ ταπεινοφρονεῖ, ποῦ ἦτο ἰδιώτης καὶ φιλόσοφος, B πτωχὸς καὶ πλούσιος. Ἐκεῖνον λέγειν πράγματι ταπεινώφρων, ὁ ὁποῖος ἐναρμόμῃτους κόπους ὑπέστη ἀναριθμητὰ τρώματα κατὰ τοῦ διαβόλου ἐστῆσεν, ὁ ὁποῖος ἐκήρυττε καὶ ἔλεγεν: «Ἡ χάρις αὐτοῦ εἰς ἐμὲ οὐ κενὴ ἐγενήθη, ἀλλὰ περισσύτερον πόντων ἐκατίσσε» (Α' Κορ. 15, 10). Ἐκεῖνον, ὁ ὁποῖος ὑπέμεινε φυλακίσεις καὶ πληγὰς καὶ μισσηγῆματα ὁ ὁποῖος δι' ἐπιστολῶν τὴν οἰκουμένην εὐαγγέλιευσε καὶ μὲ οὐράνιον φωνῆν ἐκλήθη εἰς τὸ ὄλεσμά του, ἐκεῖνος ταπεινοφρονεῖ λέγων: «Ἐγὼ γάρ εἰμι ὁ ἐλάχιστος τῶν ἀποστόλων, ὅς οὐκ ἐμὴ ἱκανὸς κληθεῖσθαι ἀπόστολος» (Αἰκῆ 9). Εἶδες ταπεινοφροσύνης μέγεθος; Εἶδες τὸν Παῦλον νὰ ταπεινοφρονεῖ καὶ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ὀνομάζῃ ἐλάχιστον; «Διότι ἐγὼ εἰμι, λέγει ὁ ἐλάχιστος ἀπὸ τοῦ ἀποστόλου, ὁ ὁποῖος δὲν εἶμαι ἄξιος νὰ ὀνομάζωμαι ἀπόστολος. C Διότι τοῦτο εἶναι πράγματι ταπεινοφροσύνη, ἢ νὰ ταπεινώνεται ἓνας εἰς ὅλα καὶ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ὀνομάζῃ ἐλάχιστον. Σκέψου ποῖος ἦτο ἐκεῖνος, ποῦ ἔλεγε αὐτὰ τὰ λόγια. Ἦτο ὁ Παῦλος ὁ οὐρανοπολίτης, ὁ ἀπλῶς φέρων τὸ σῶμα, ὁ στέβλος τῶν Ἑβραίων, ὁ ἐπίγειος ἄγγελος, ὁ ἐπουράνιος ἄνθρωπος. Διὰ τοῦτο πολλὸ εὐκαρίστος σικνὰ ἐνθυμούμαι τὸν ἄνδρα τοῦτον, διότι ἔλεπς εἰς αὐτὸν τὸ κάλλος τῆς ἀρετῆς. Δὲν ποῦ εὐφραίνει τὸ πρόσωπον τῶσον ὁ ἀναίελλων ἥλιος καὶ λαμπρὰ ἐκατέρωθεν τὰς ἀκτίνας, ὅσον τὸ πρόσωπον τοῦ Παύλου ποῦ καταγύζει τὴν διάνοιαν. Διότι ὁ μὲν ἥλιος τὰς ὄψεις μόνον τοῦ προσώπου φωτίζει, D ὁ δὲ Παῦλος ποῦ δίδει φτερὰ καὶ φθάνει εἰς αὐτὰς τὰς ἀψίδας τῶν οὐρανῶν, ἐπειδὴ κἀνει τὴν ψυχὴν καὶ ὀμηλοτέραν ἀπὸ τῶν ἥλιων, καὶ ἀνωτέραν ἀπὸ τῶν οὐλῆν.

Τοιαύτη εἶναι ἡ δύναμις τῆς ἀρετῆς: ἄγγελον τῶν ἄνθρω-

πον κάνει, τὴν δὲ ψυχὴν τὴν ἀνυμῶνες εἰς τὸν οὐρανόν. Αὐτὴν τὴν ἀρετὴν μᾶς διδάσκει ὁ Παῦλος. Ἐὰς προθυμωσάμεθα νὰ μιμηθῶμεν τὴν ἀρετὴν αὐτοῦ. Ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ ἐξέλθωμεν ἀπὸ τὸ θέμα μας. Ὁ σκοπὸς μας ἦτο νὰ υποδείξωμεν καὶ τρίτον δρόμον μετανοίας, τὴν ταπεινοφροσύνην, ἣν ὁ τελώνης δὲν ἔβλεπε ταπεινοφροσύνην, ἀλλὰ τὴν ἀλήθειαν εἶπεν ὅτι ἐπειδὴ ἐξέβλεπε γυμνάς τὰς ἁμαρτίας του, κωμικὰ νὰ καταβάλῃ κρήματα, οὕτε πελάγη νὰ διασχίσῃ, οὕτε μακρὰν ὁδοπορίαν νὰ κάμῃ, οὕτε ἄνερα πελάγη νὰ περάσῃ, οὕτε φίλους νὰ παρακαλέσῃ, Ἐ οὕτε κρήνον πάλιν νὰ ἐξοδέσῃ, παρὰ μόνον διὰ τῆς ταπεινοφροσύνης, ἀπέκτησε τὴν δικαιοσύνην, κατακλιθεὶς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, τῆς ὁποίας εἶπε ὅλοι ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχωμεν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τὸν ὅποιον ἀνήκει ἡ δόξα καὶ ἡ δύναμις εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

294 ΠΕΡΙ ΕΛΕΗΜΟΣΥΝΗΣ

Καὶ εἰς τὴν παραβολὴν ..
τῶν δέκα παρθένων.

ΟΜΙΛΙΑ Γ'

1. Α. Ἄρα γε ἐνθυμίσθε ἀπὸ ποῦ ἤρξισεν ὁ προηγούμενος λόγος ἡμῶν, ἢ ποῦ κατέτασεν, ἢ ἐκ ποίας ὑποθέσεως ἤρξισεν καὶ εἰς ποίαν κατέληξεν τῆς προηγουμένης ὁμιλίας οἱ λόγοι; Ἀλλὰ σεῖς μὲν νομίζετε, ὅτι ἔχετε λησμονήσει ποῦ κατέληξεν ὁ λόγος ἡμῶν, ἀγῶ ὅμως τὸ ἐνθυμίσθαι καὶ δὲν οὐκ ἐπιτρέψω, οὕτε οὐκ κατηγορῶ ἐπειδὴ τὸ ἐλλομοήσατε. Διότι καθένας ἀπὸ οὓς γυναῖκα ἔχει καὶ εἰς τὰ παιδιὰ ἀφοσιώνεται, καὶ δι' ὅλους τὰς ἀνάγκας τοῦ σπιτιοῦ φροντίζει. Ἄλλοι μὲν μὲ τὰ στρατιωτικὰ ἀσχολοῦνται, ἄλλοι δὲ χειροτέχναι εἶναι καὶ μὲ διαφόρους ἀνάγκας καθένας σας καταγίνεται. Ἡμεῖς ὅμως μὲ αὐτὰ ἀσχολούμεθα, καὶ μὲ αὐτὰ καταγινόμεθα, καὶ μὲ αὐτὰ τὸν καιρὸν μας περνοῦμεν. Ὡστε δὲν εἶθε δέκα κατακρίσεις διὰ τὴν ἐπιλημοσύνην ταύτην, ἀλλὰ τὸναντίον, εἶθε ἔξοι ἐπινοῦσι διὰ τὴν προθυμίαν σας, διότι οὕτε μίαν Κυριακὴν δὲν μὲς ἠγκαταλείψετε, ἢ ἀλλὰ περριπνοῦντες ὅλοι, εἰς τὴν ἐσκαλίον ἔρχεσθε. Τοῦτο εἶναι τὸ μέγιστον ἐγκώμιον τῆς πόλεως μας ὅτι τὸ νὰ εἶη κτήνη καὶ θορῖβος καὶ προῶτα, οὕτε σπῖτα μὲ χρυσὴν στέγην καὶ εὐρύχωρα διαμάτια, ἀλλὰ νὰ εἶη λὸν σερνὸν καὶ προσεκτικόν. Διότι δὲν γνωρίζομεν τὴν εὐγένειαν καὶ ἄξιαν τῶν δένδρων ἀπὸ τὰ φύλλα, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς καρποὺς.

Ὁ λόγος δὲ ποῦ ὑπερέκαμεν ἀπὸ τὰ ἔλογα ζῶα καὶ ἐπιμήθημεν εἶναι, διότι ἔχομεν τὸ προσὸν νὰ ἔχωμεν λόγον, νὰ ἐπικοινωνοῦμεν διὰ τοῦ λόγου καὶ νὰ ἀγαπῶμεν τὸν λόγον. Διότι ὁ ἄνθρωπος, ποῦ δὲν ἀγαπᾷ τὸν λόγον, πολὺ ἀλογότερος ἀπὸ τὰ κτήνη εἶναι, διότι δὲν γνωρίζει διατὶ ἐπιμήθη καὶ ἀπὸ ποῦ ἔχει τὴν τῆγν. Καὶ καλὰ ἔλεγεν ὁ προφήτης: C «ἄνθρωπος ἐν τμηθῶν οὐ συνέχε παρεσυεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνόητοις, καὶ ἀνοκίθη αὐτοῖς» (Ψαλμ. 48, 13). Ἐνθῆ εἶσαι ἄνθρωπος λογικῶς, δὲν ἀγαπᾷς τὸν λόγον; Λέγε μου, καὶ ποῖαν θὰ εἶχῃς σαγγινῶμην; Ὡστε σεῖς εἶθε δι' ἐμὲ

ανάγκαστοι από όλους, οι οποίοι προς τον λόγο της αρετής με ενθουσιασμόν τρέχετε και όλα εις δευτέραν μοίραν από τους θεούς λόγους θέτετε.

Ἐμπρός λοιπόν και ήμεϊς την υπόθεσιν του λόγου δε πάσαμεν και εις την συνέσειαν των προηγουμένων λεχθέντων δες ελάμεν. Χρέασθη οὐ οὐδὲ εἶμαι και εὐκαρίστως πληρώσω τὸ κρέος, διότι η πληρωμή δὲν μοι προέκειτο πτωχείαν, ἀλλὰ τὸν πλοῦτον μου συνσφραξεί. Εἰς μὲν τὰ κοσμικὰ δηλαδὴ πράγματα ἢ οἱ κρεῶσται ὑποφέρουσι τοὺς δαυεκατὰ των διὰ τὴν μὴ δύσεον πῶσω τὸ ἀπειλούμενον, ἐγὼ δὲ κρέωω νὰ τοὺς εὖρος διὰ τὴν τὸ ἐπιστρέψω, και πολλὸ σιωπῶ, διότι εἰς μὲν τὰ κοσμικὰ πράγματα ἡ ἐπιστροφή φέρει πένιαν, εἰς δὲ τὰ πνευματικὰ γεννᾷ πλοῦτον. Καὶ ἐξήγη, τί ἐννοῶ με τοῦτο. Ὑποθέσατε ὅτι κρεῶσται εἰς κάποιον χρήματα ἔαν καταβάλω ταῦτα, δὲν εἶναι δυνατόν αὐτὰ νὰ εἶναι και εἰς ἐκεῖνον και εἰς ἐμὲ, ἀλλὰ ἀπὸ ἐμὲ μὲν φυγαί, εἰς ἐκεῖνον δὲ προσεκολληθήσονται. Ἐάν ὅμως καταβάλω λόγον, και εἰς ἐμὲ εἶναι οὗτος και ἅλιος τὸν ἔχετε. Ἐάν κρατήσω τὸν λόγον και δὲν τὸν μεταδώσω, τότε γίνονται πτωχοί, ἔταν δὲ τὸν μεταδώσω γίνονται πλουσιώτεροι. Ἐάν δὲν καταβάλω τὸν λόγον, ἔ τότε ἐμὲ μόνον εἶμαι πτωχοί, ἔάν δὲ τὸν καταβάλω, μαζί με ἅλιος σας, τὸν καρπὸν ἀπολαμβάνω.

Ἐμπρός λοιπόν δε ἀποδώσαμεν τὸ κρέος 295 Α ποῖον δὲ ἦτο τοῦτο: Περὶ μετανοίας ἐκάναμε προηγουμένως λόγον και ἐλέγομεν, ὅτι πολλοὶ και διάφοροι τῆς μετανοίας δρόμοι ὑπάρχουν διὰ νὰ γίνῃ εὐκολος εἰς ἡμᾶς ἡ σωτηρία. Διότι ἔάν ἔνα δρόμον μετανοίας μᾶς εἶχε δώσει ὁ Θεός, τὸ ἀνεβάλοιμεν νὰ τὸν ἀκολουθήσωμεν, λέγοντες δὲν δυναίμεθα νὰ τὸν θαυιάσωμεν, δὲν δυναίμεθα νὰ σωθῶμεν. Τώρα ὅμως ἀφαιρῶν αὐτὴν σου τὴν δικαιολογίαν, δὲν σοὺ ἔδωκεν ἔνα δρόμον μόνον, οὐτε δύο, οὐτε τρεῖς, ἀλλὰ πολλοὺς και διαφόρων εἰδῶν, ὥστε με τὸ πλῆθος αὐτῶν εὐκολον νὰ σοὺ κἀμῃ τὴν ἀνάθεσιν εἰς τὸν οὐρανόν. Καὶ ἐλέγομεν τότε, εὐκολος εἶναι ἡ μετάνοια και κανένα βάρος δὲν ὑπάρχει εἰς αὐτήν. Ἀμαρτωλὸς εἶσαι, εἰσελθε εἰς τὴν ἐκκλησίαν και εἰπὲ ὅτι ἡμάρτησα και ἐξήλειψες τὴν ἁμαρτίαν. Β Και τὸν Δαυὶδ ἔφεραμεν εἰς τὸ μέσον, ὡς παράδειγμα, ποὺ ἡμάρτησε και με τὴν ἁμαρτίαν ἐξήλειψε τὴν ἁμαρτίαν. Ἐπειτα δεῦτερον δρόμον ὑπεδείξαμεν τὸ νὰ λυπηθῆς ἕνας διὰ τὴν ἁμαρτίαν, και ἐλέγομεν, πῶς κόπος ἀπαιτεῖται πρὸς τοῦτο; Δὲν πρόκειται χρήματα νὰ καταβάλῃ, οὐτε μακρὸν ὁδοπορίαν νὰ κἀμῃ, οὐτε τίποτε ἄλλο ἔμμοιον, ἀλλὰ μόνον νὰ λυπηθῆς διὰ τὴν ἁμαρτίαν και ἀπὸ τὴν Γραφήν ἔφηραμεν τοῦτο, διότι ὁ Θεός μετεμελήθη

διὰ τὸν Ἀκαάθ, ἐπειδὴ οὗτος ἐλυπήθη και σκυθρωπὸς ἔθηκε και τοῦτο αὐτὸς ἔλεγεν εἰς τὸν ἥλιον: «Εἶδες πῶς ἐπορεύθη Ἀκαάθ ἐνώπιόν μου πένθῶν και σκυθρωπῶν; Οὐ μὴ ποιήσω κατὰ τὸν θυμὸν μου» (Γ' Βασ. 21, 29). C Κατόπιν και τρίτον δρόμον μετανοίας ἀνεφέραμεν και ἀπὸ τὴν Γραφήν παρουσιάσωμεν εἰς τὸ μέσον τὸν φορισμὸν και τὸν τελώνην και εἶδομεν ὅτι ὁ μὲν φορισμὸς ἔνεκα τῆς ὑπερφανείας του ἐξέπεσε ἀπὸ τὴν δικαιοσύνην, ὁ δὲ τελώνης ἔνεκα τῆς ταπεινοφροσύνης του κατέθη ἀπὸ τὸν ναὸν φορημένους με καρπὸς δικαιοσύνης και χωρίς νὰ καταβάλῃ οὐτε ἔνα κόπον, δίκαιος ἔθηκε: λόγια ἔβαλε και πράγματα ἔλαβε.

Ἐμπρός λοιπόν εἰς τὴν συνέσειαν δε ελάμεν και τέταρτον δρόμον μετανοίας δε παρουσιάσωμεν πῶς δὲ εἶναι οὗτος; Εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη, ἡ βασιλῆα τὸν ἀρετῶν ἡ ἄποια γρήγορα μεταφέρει εἰς τὰς ἀπίδας τῶν οὐρανῶν τοὺς ἀνθρώπους και εἶναι ἄριστος συνήγορος αὐτῶν. Ἡ Μεγάλο κρῆγμα εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη διὰ τοῦτο και ὁ Σαλαμὴν ἐράναζε: «ἐμεγα ἀνθρώπος και τίμιον ἀνὴρ ἐλεῆμων» (Παροιμ 20, 6).

Μεγάλα εἶναι τὰ φερεὰ τῆς ἐλεημοσύνης διασκέζει τὸν ἄερα, παρέχεται τὴν σελήνην, ὑπερβαίνει τὰς ἀπίδας τοῦ ἡλίου, εἰς αὐτὰς ἀνέρεται τὰς ἀπίδας τῶν οὐρανῶν. Ἄλλ' οὐτε ἐκεῖ ἴσταται, ἀλλὰ και τὸν οὐρανὸν παρέχεται και τὴν πλῆθη τῶν ἀγγέλων παρατρέχει και ἅλιος τὰς ἀνωτέρας δυνάμεις και εἰς αὐτὸν τὸν θρόνον τῶν βασιλικῶν παρίσταται μᾶτε δὲ τοῦτο ἀπὸ τὴν Ἁγίαν Γραφήν, ἡ ἄποια λέγει «Κορνήλιε, ἔ οἱ προσευκαῖ σου και ὁ ἐλεημοσύνη σου ἀνέβησαν ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ» (Πράξ 10, 4). Τὸ δὲ ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ σημαίνει: Καὶ ἔάν ἔκῃς πολλὰς ἁμαρτίας, ἔκει δὲ κἀμῃ συνήγορόν σου τὴν ἐλεημοσύνην, μὴ φοβῆσαι, διότι κἀμῃ ἀπὸ τὰς ἀνω δυνάμεις δὲν ἀντιπύεται εἰς αὐτήν. Χρὸς ἀπαιτεῖ, ἰδιαίτερον κρεαστικὸν γραμμάτιον ἔκει πρὸς εἰσπράξιν, τὸ ἄποιον κρατῆ εἰς τὰ χερά. Διότι αὐτοῦ τοῦ ἰδίου τοῦ Δεσπότη φωνὴ εἶναι, ὅτι «Ὅς ἂν ποιῆσῃ ἐνὶ τῶν ἐλαχίστων τούτων, ἐμοὶ ἐποίησεν» (Ματθ 25, 40). Ὡστε λοιπὸν ὅσοι και ἂν ἔκῃς ἁμαρτίας, ἡ ἐλεημοσύνη σου εἶναι βαρυτέρα ἀπὸ αὐτὰς και ἅλιος τὰς ἀντιπύεται.

2 296 Α "Ἡ δὲν ἐπράξαες τὴν εἰς τὸ Εὐαγγέλιον παραβολὴν τῶν δέκα παρθένων, πῶς ἐκεῖνες ποὺ δὲν εἶχαν ἐλεημοσύνην, ἐξήκοσαν ὅμως παρθεναί, ἔξω ἔμειναν τοῦ νυμφῶνος; «Ἦσαν γάρ, λέγει, δέκα παρθένοι πέντε μωραὶ, και πέντε φρόνημοι» (Ματθ 25, 2-3) Καὶ αἱ μὲν φρόνημοι εἶχον λόδον, αἱ δὲ ἀνόητοι δὲν εἶχον και διὰ τοῦτο ἐσθύνοντο τὰ λυχνάρια των. Ἀφοῦ δὲ προσήλθον αἱ ἀνόητοι εἰς τὰς φρονήμους

εἶπον· ὁδοὶ ἡμῶν ἕλκων ἐκ τῶν ἀγγείων ὑμῶν (Αὐτῶν 8).
 Ἐντρέπομαι καὶ κοκκινίζω καὶ θαυμάζω, ὅταν ἀκούσω ὅτι κάποιος παρθένος εἶναι ἀνόητος. Κοκκινίζω δὲ ἀπὸ ἐντροπῆν ἀκούων τὴν λέξιν ταύτην, διότι μετὰ ἀπὸ τὴν ἀρετὴν, μετὰ ἀπὸ παρθένια δοκῶν. **B** μετὰ τὴν ἀνώμασιν τοῦ σώματος εἰς τὸν οὐρανόν, μετὰ τὴν ἀμύλλαν, ποῦ ἔδειξαν πρὸς τὰς ἀνω δυνάμεις καὶ τὴν θερμὴν τῆς σαρκὸς ποῦ ὑπέμεναν, καὶ τὴν σαρκικὴν ἡβονὴν ποῦ καταπέτησαν, τότε ἀνόητοι ἤκουσαν ὅτι εἶναι· καὶ δικαίως ἀνόητοι, διότι ἐνῶ τὸ μεγάλο κληροῦσαν νὰ κάμουν, ἐγκλίθησαν ἀπὸ τὸ μικρό. Ἐκαὶ προσήλθον, λέγει αἱ μωραὶ καὶ εἶπον ταῖς φρονήμασι· ὁδοὶ ἡμῶν ἕλκων ἐκ τῶν ἀγγείων ὑμῶν. Αἱ δὲ εἶπον οὐ δύναμιθα δοῦναι ὑμῖν, μήποτε ἔρασαν ἡμῖν καὶ ὑμῖν. (Ματθ. 25, 8-9). Ὅστε ἀπὸ ἀσπλαγχνίας τοσοῦ κύνων, οὔτε ἀπὸ κακίας, ἀλλὰ ἀπὸ ἄλλειψιν κρόνου, διότι ἐπράκετο νὰ ἔλθῃ ὁ νυμφίος. Εἶπον καὶ αὐταὶ λυχνάρια, ἀλλὰ ἐκεῖνων εἶκον λάδι, ἐνῶ αὐτῶν δὲν εἶκον. **C** Διότι τὸ φῶς εἶναι ἡ παρθενία, τὸ δὲ λάδι ἡ ἐλεημοσύνη. Ὅπως λοιπὸν τὸ φῶς, εἴαν δὲν τροφοδοτεῖται μὲ λάδι σβέννεται, εἴτα καὶ ἡ παρθενία, εἴαν δὲν ἔκῃ ἐλεημοσύνην, ἀφανίζεται καὶ δὲν ἔχει ἄξιαν.

Ὅδοὶ ἡμῶν ἕλκων ἐκ τῶν ἀγγείων ὑμῶν. Αὐταὶ δὲ ἀπήνησαν πρὸς αὐτάς δὲν ἠμποροῦμεν νὰ σὰς δώσωμεν. Οἱ λόγοι οὗτοι δὲν εἶναι ἀποτελεσματικῆς διαθέσεως, ἀλλὰ φόβου· μήπως δὲν φθάσῃ καὶ σὲ μῆς καὶ σὲ οὐκ· μήπως ὅπως ὄλεσ ἀνυψοῦμεν νὰ εἰσελθῶμεν, ὅπως μείνωμεν ἔξω· Ἀλλὰ ἀπελθούσαι ἀγοράσατε ἀπὸ τῶν πωλούντων. Ποιοὶ δὲ εἶναι οἱ ἔμποροι τοῦ ἐλαίου τούτου; Οἱ πτωκοὶ, ποῦ κἀθῆνται ἐμπρός εἰς τὴν Ἐκκλησίαν ζητοῦντες ἐλεημοσύνην. Καὶ πόσον τὸ πωλοῦν; Ὅσον θέλεις· **D** τὴν δὲ καθορίζω, διὰ νὰ μὴ προσβῆτε πτωχείαν. Ἀγόρασε τὸσον βῶα εἶναι καὶ τὰ κρήματα ποῦ ἔχεις. Ἐκεῖ ἕνα ὄδιον; Ἀγόρασε τὸν οὐρανόν· διὰ διότι εἶναι φθόνος ὁ οὐρανός, ἀλλὰ διότι εἶναι φιλόνητος ὁ Δεσπότης· Δὲν ἔχεις ἕνα ὄδιον; Δώσε ἕνα ποτήρι κρῶ νερό· Ἐάν ἂν ποτίῃ ποτήριον ψυχροῦ ὕδατος ἕνα τῶν ἐλαχίστων τούτων ἕνεκα ἔρω, οὐ μὴ ἀπολέσῃ τὸν μισθὸν αὐτοῦ (Ματθ. 10, 42).

Ἐμπόρευμα καὶ ἐμπορικὴ ἐπιχείρησις εἶναι ὁ οὐρανός καὶ ἡμεῖς ἀμελοῦμεν. Δώσε ψωμί καὶ πάρε παράδεισον· δώσε μικρὰ καὶ πάρε μεγάλα· δώσε θνήτῳ καὶ πάρε ὀνόματα· δώσε φθαρτὰ καὶ πάρε ἀφθάρτα. Ἐάν ὑπῆρχε μία ἐμποροτανήγυ-

ὁ. Ὁ ὄδιος ἦτο ἀργεῖον χαλκοῦ ἢ ἀργυροῦ νόμισμα, τὸ ἔκταν· τῆς κτιτικῆς ἀρχῆς. Παρὸ ὀξεντινῶς δαήμενον ἂν τῆσι μικρὸν νόμισμα.

ρις, εἰς τὴν ὁποίαν νὰ ὑπῆρχε φθῆνεια, ἀφθονία τροφίμων· **E** καὶ ὅπου μὲ ὀλίγα χρήματα θὰ ἀγόραζε ἕνας πολλὰ πράγματα, δὲν θὰ ἐπαλοῦσατε τὰς περιουσίας σας καὶ εἰς θευτέραν μοῖραν θέτοντες ὅλα, δὲν θὰ ἀγοράζατε τὰ ἐμπορεύματα ἐκεῖνα; Καὶ διὰ μὲν τὰ φθαρτὰ τῶν ἐπιδεικνύεται προθυμίαν ὅπου δὲ ὑπάρχει ἐμπόρευμα ὀνόματον, τῶσιν ἀμελεῖται καὶ ἀδιαφορεῖται. Δώσε εἰς τὸν πτωκόν, ἵνα καὶ ἂν οὐ σωθῆς, ἀναρτήματα ὑπόστασι διὰ σὲ ἀπολογούται, ἐπειδὴ ἡ ἐλεημοσύνη θὰ εἶναι παρούσα καὶ θὰ συνηγορῇ. Αὐτὸν τῆς ψυχῆς εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη. Διὰ ταῦτα ὅπως οἱ νιπτήρες⁶ εἶναι γεμῆτοι νερῷ ἐμπρός εἰς τὰς θύρας τῆς Ἐκκλησίας, διὰ νὰ πλύνῃ τὰ κέρια, εἴτα ἔξω τῆς Ἐκκλησίας κἀθῆνται οἱ πτωκοὶ, διὰ νὰ πλύνῃ τὰ κέρια τῆς ψυχῆς. **297 A** Ἐπλύνετε τὰ κέρια μὲ αἰσθητὸ νερό· Πλύνε καὶ τὰ κέρια τῆς ψυχῆς μὲ τὴν ἐλεημοσύνην. Μὴ προσσέξεται πτωχείαν. Ἡ κέρια εἰς ἐσχάτην πτωχείαν τὸν προφήτην Ἠλίαν ἐφιλοξένησε (Γ' Βασίλ. 17) καὶ ἡ πτωχεία ἦν τῆς ἔγνε ἐμπόδιον εἰς τὴν ἐλεημοσύνην, ἀλλὰ μὲ πολλὴν καρὰν τὸν ὑπεδέσθη. Δι' αὐτὸ καὶ ἠξιώθη νὰ ἀπαλάσῃ τοὺς κορπούς καὶ ἔθῃρισε τὰ στάχυα τῆς ἐλεημοσύνης.

Ἄλλ' ἴσως ὁ ἀκροῦτης εἶπη, δός μου τὸν Ἠλίαν καὶ ἐγὼ θὰ τὸν φιλοξενήσω. Διατί (ἡτεῖς τὸν Ἠλίαν; Τὸν Δεσπότην τοῦ Ἠλία σοὶ δίδω καὶ σὺ δὲν τὸν τρέφεις; Τὸν Ἠλίαν εἴαν θῆ εἰρικός, πῶς θὰ τὸν ἐφιλοξενούσας; Τοῦ Χριστοῦ, τοῦ Δεσπότη τοῦ ὅλων ἀπόρασις εἶναι· **B** Ἐάν ἂν ποτίῃ ἐνὶ τῶν ἐλαχίστων τούτων, ἐμοὶ ἐπίορασις (Ματθ. 25, 40). Ἐάν ὁ βασιλεὺς ἤθελε καλεῖσαι κάποιον εἰς δεῖπνον καὶ ἤθελεν εἶπει εἰς τοὺς παρευρισκομένους· ἐκεῖ ὑπῆρτας· περιποιηθῆτε τοῦτον πολὺ ἐκ μέρους μου, διότι οὗτος, ὅταν ἦμην πτωχός, μὲ διέθρεψε καὶ ἐφιλοξένησε, καὶ πολλὰς εὐεργεσίας εἰς καιροὺς δυσκόλους μὲ παρέσχε, καθένος πῶς δὲν θὰ ἐξῆδευσεν ὅλα αὐτοῦ τὰ κρήματα δι' ἐκεῖνον, εἰς τὸν ὁποῖον ὁ βασιλεὺς εἶπε ἴσως εὐχαριστῶ; Πῶς δὲν θὰ εἰδεικνεν ἐνδιαφέρον; Πῶς δὲν θὰ ἐπρόθυμοποιεῖτο καθένος νὰ τὸν πληροῖσῃ καὶ φιλικῶς νὰ συνδέθῃ μετ' αὐτοῦ;

3 Ἐξῆτε πόσην δόναμιν ἔχει ὁ λόγος; Ἐάν δὲ προκειμένον περὶ βασιλείας, ποῦ ἐνθροῦσις εἶναι, τῶσιν τμηγν ἔχει τὸ πράγμα, **C** σέφου τὸν Χριστὸν κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν νὰ καλῆ ἑνώπιον τῶν ἀγγέλων καὶ κάθε δυνάμει; καὶ νὰ

6. Ἐνοεῖ διὰ τούτων τῶν ἐν τῇ μεταλήφ τοῦ Νεοῦ καὶ πρὸ τῶν ἐπισθῶν πρὸς ὑπάρχουσαν κατὰ τὰς ὀξεντινῶς χρόνους κρήνην ἢ φιδίαν, εἰς τὴν ἐπλύνον τὰς χεῖρας οἱ εἰς τὸν Νεὸν εἰσερχόμενοι.

λέγει· οὗτος εἰς τὴν γῆν μὲ ἐφελόθεν· οὗτος ἀναριθμήτους ἐβουρέσας μοῦ παρέσκεν, οὗτος ἐνῆψ ἕξνος μὲ περιπέλεισε. Σκέψου λοιπὸν τὴν παρρησίαν ἐπίσταν πᾶν ἀγγέλιον, τὸ κατὰ κράτος ἐνάστιον τῶν οὐρανίων δυνάμεων. Ἐκεῖνος περὶ τοῦ ὁποίου ὁ Χριστὸς μαρτυρεῖ, πῶς δὲν θά ἐκη παρρησίαν περισσοτέραν ἀπὸ τῶν ἀγγέλων;

Μεγάλο λοιπὸν πρᾶγμα εἶναι ἡ εὐπειθοσύνη, ἀδελφοί. Αὐτὴν, πρὸς τὴν ὁποῖαν τίποτε δὲν εἶναι ἴσον, ἢ ἐπαυλάσκειν. Ἰκανὴ εἶναι καὶ ἄλλας ἁμαρτίας νὰ ἐξαλείψῃ καὶ τὴν καταδίκην νὰ ἀπομακρύνῃ. Ἐνῆψ σὺ σωπῆς, ἴσταιται πλησίον σου καὶ γίνεται συνήγορός σου, μᾶλλον δὲ ἐνῆψ σὺ σωπῆς, ἀναριθμητὰ σῶματα ὁμαλογοῦν τὰς εὐεργεσίας σου πρὸς αὐτά, τὸ ὁποῖον εἶναι ὑπὲρ σοῦ. **Δ** Τόσον πολλὰ ἀγαθὰ προέρχονται ἐκ τῆς εὐπειθοσύνης, καὶ ἡρεῖς ἀμελοῦμεν καὶ ἀδιοφοροῦμεν. Δώσε δὸσον δύνασιν ψυμὶ εἰς τὸν ἔκοντα ἀνάγκην. Δὲν ἔχεις ψυμὶ; Δώσε ἕνα ὄβολόν. Δὲν ἔχεις ὄβολόν; Δώσε ἕνα ποτήρι κρύου νερό. Δὲν ἔχεις καὶ τοῦτο; Λάβε μέρος εἰς τὸ πένθος ἐκείνου ποῦ θλίβεται καὶ μοθὸν λουθάνεισθαι διὰ τοῦτο, διότι ὁ μωθὸς δὲν εἶναι τῆς ἀνάγκης, ἀλλὰ τῆς προσιρέσεως. Ἄλλ' ἐνῆψ περὶ τούτου ἀκόμη ἀμυλῶσομεν, ἐλημονήσομεν τὰς καρδιάνους. Ἄς ἐπανέλθομεν λοιπὸν εἰς τὸ θέμα μας, εἰς τὸ ἡμῶν, λέγει, ἔλαιον ἀπὸ πᾶν ἀγγέλιον ἡμῶν. Οὗ δύναμει δοῦναι ἡμῖν, μήποτε οὐκ ἀκήρη ἡμῖν καὶ ἡμῖν ἄλλ' ἀπελθοῦσαι ἀγοράσατε ἀπὸ τῶν πωλοσάντων. Ὅταν ὅμως αὐταὶ ἐπιγαίαναι νὰ ἀγοράσασιν. Ἐ ἦλθεν ὁ νυμφίος καὶ ἐκεῖνος ποῦ εἶπεν τὰς λοιπὰς εὐεργεσίας καὶ ἀναμείνας, ἔμπηκον μαζί μὲ αὐτὸν καὶ ἐκλείθη ἡ θύρα (Ματθ. 25, 10). Ἦλθον δὲ καὶ αἱ πέντε ἀνάσται καὶ ἐκλιποῦσαν τὴν θύραν τοῦ νυμφῶνος φωνάζουσαι· «ἄνοιξον ἡμῖν θύραν»· ἀπὸ μέρους δὲ ἀπὸ μέσου πρὸς αὐτὰς ὁ νυμφίος λέγει· «ἀπέλθετε ἅπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς» (αὐτ. 12). Καὶ μετὰ ἀπὸ τούτους κόπους τί ἤκουσαν; Δὲν οὐκ ἔγνωσαν. Αὐτὸ εἶναι ἐκεῖνο ποῦ ἔλεγαν· ἄσκαπα καὶ ὄβια ἀπέκτησαν τὸ μεγάλο κτήρι τῆς παρθενίας, Σκέψου, μετὰ ἀπὸ τούτους κόπους, ἔμειναν ἔξω. Ὅτε τὰς σαρκίως ὁρμὰς ἐκαλιναγώγησαν. **298** Α. ὅτι πρὸς τὰς ἄνω δυνάμεις ἀμύλλαν εἶπον, ὅτε τὰ κοσμικὰ πρόγματα ἐπεριφρόνησαν, ὅτε τὸν καὶ σῶμα τὸν μέγαν ὑπέμειναν, ὅτε τὰ σκῆματα ὑπερέβησαν.

7. Ἡ ἔννοια τοῦ χριστοῦ τοῦτο εἶναι ὅτι εἰς τὴν ἐκτίθειν τῆς 4-θετικῆς ἀξίας τῶν ἔργων τινὸς λαμβάνεται ὅτι ὅτιν ἡ προσιρέσις ἐκείνου, ὅταν λόγος ἀνάγκης δὲν ἐπιτρέπονται αὐτῶν τῶν ἐπιπέσειν ἔργων πρὸς ἐκθέλειαν τῆς ἀνάγκης, ἵτις εἶναι ἡ οὐσία τῶν ἀγαθῶν ἔργων. Διότι καὶ ἐν τῇ περιπέσει αὐτῆς ἡ ἀνάγκη πρὸ τοῦ Θεοῦ ἔχει τὴν αὐτὴν ἰσχύον ἀξίαν, ὅς ἐάν καὶ ἀεθελῶσται (Χριστὸς Ἀνθρώπος, λογικιστικὰ μελέταις Α', Ἀθήναι: 1907, σελ. 106). Ἴδὲ καὶ τὸ παράδειγμα τῆς γῆρας (Μάρκ. 12, 41).

ὅτε ἀπὸ τὴν γῆν εἰς τὸν οὐρανὸν ἐπέτοξαν, ὅτε τοῦ σώματος τὴν παρθενικὴν σφραγίδα δὲν διέλιπον, ὅτε τὸ μεγάλο πρᾶγμα τῆς παρθενίας ἀπέκτησαν, ὅτε τὴν ἀμύλλαν πρὸς τοὺς ἀγγέλους ἔβειλαν, ὅτε τοῦ σώματος τὰς ἀνάγκας κατεπάτησαν, ὅτε τὴν φύσιν τὴν ἀνθρώπινην ἐλημονήθησαν, ὅτε εἰς τὸ σῶμα τῶν σωμάτων ἔργα ἐπέτελεσαν, ὅτε τὸ μεγάλο καὶ ἀκαταμάχητον κτήρι τῆς παρθενίας ἀπέκτησαν, τότε ἤκουσαν· ἀπέλθετε ἅπ' ἐμοῦ, οὐκ οἶδα ὑμᾶς.

Διότι μὴ νομίση, παρακαλῶ, οὐκ μικρὸν τὸ μέγεθος τῆς παρθενίας εἶναι. Τοιοῦτον πρᾶγμα εἶναι ἡ παρθενία, ὅστε κανεὶς δὲν ἠμπόρεσεν ἐκ τῶν ἀρκείων νὰ τὴν τηρήσῃ. **Β** Διὰ τοῦτο δὲ ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ εἰς τοὺς μετὰ Χριστὸν κρόνους εἶναι μεγάλη, διότι ἐκεῖνα ποῦ ἦσαν φοδερὰ εἰς τοὺς προφήτας καὶ εἰς τοὺς ἀρχαίους, ταῦτα ἔγιναν νῦν εὐκαταφρόνητα. Πᾶσα δὲ ἦσαν τὰ θαυράτα καὶ ἀκατόρθωτα; Ἡ παρθενία καὶ τοῦ θανάτου ἡ περιφρόνησις. Ἀλλὰ αὐτὰ νῦν καὶ κορίτσια μικρὰ τὰ περιφροῦσιν. Τόσον δὲ θαυρὰ ἦτο τῆς παρθενίας τὸ ἀξίωμα, ὅστε κανεὶς ἐκ τῶν πωλοσάντων δὲν ἠμπόρεσεν νὰ τὴν τηρήσῃ. Ὁ Νῦν δίκαιος ἦτο καὶ περὶ τῆς δικαιοσύνης τοῦ ὁ Θεοῦ εἶχε μαρτυρήσει, ἀλλὰ ἐνυμφεῖσθαι γυναῖκα. Ὁμοίως καὶ ὁ Ἀβραάμ καὶ ὁ Ἰσαὰκ οἱ συγκλητρονόμοι τῆς ἀποστόσεως αὐτοῦ γυναῖκα ἔλασον. Ἰωσήφ ὁ σὺφρον, ἠρηθήνῃ νὰ πρῶτῃ τὸ μεγάλο ἔγκλημα τῆς ποικείας, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ἐνυμφεῖσθαι γυναῖκα, διότι θαυρὰ ἦτο τῆς παρθενίας τὸ ἔργον. **Γ** Ἀπὸ τότε, ποῦ τὸ ἀνοῦς τῆς παρθενίας ἐβλάστησεν, κατορθωτὴ ἡ παρθενία ἔγινε. Κανεὶς λοιπὸν ἀπὸ τῶν πωλοσάντων δὲν ἠμπόρεσεν παρθενίαν νὰ ἐκασκήσῃ διότι μεγάλο πρᾶγμα εἶναι οἶμα νὰ καλιναγώγησῃ.

Ζωγράφει δὲ τοῦ λόγου τὴν μορφήν τῆς παρθενίας καὶ μόθη κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ἀρετῆς αὐτῆς. Κάθε ἡμέραν πόλεμον ἔχει, ὁ ὁποῖος οὐδέποτε ἠμπορεῖ νὰ καλαρωθῆ καὶ ὁ ὁποῖος εἶναι χειρότερος ἀπὸ τὸν πόλεμον πρὸς τοὺς θαυράτους. Διότι ὁ μὲν πόλεμος πρὸς τοὺς θαυράτους διακόπτεται κατὰ τὸν καιρὸν τῶν συνθηκῶν καὶ ἄλλοτε μὲν τὸ ἀντίπαλον στρατεύματα συμπλέκονται, ἄλλοτε δὲ οὐκ καὶ ὄρισμένοι καιροὶ πόλεμον καὶ εἰρήνην ὑπάρκουν. Προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ κατὰ τῆς παρθενίας πόλεμου, δὲν ὑπάρχει ἀνασκαφὴ. **Δ** Διότι ὁ διάβολος εἶναι ἐκεῖνος ποῦ παλεμεῖ, ὁ ὁποῖος δὲν ἐπι-

8. Τῆς Παρθενίας τὸ ἀνοῦς εἶναι ὁ θαυράτος, Κορίνθ. 4, 7· γεννηθῆναι θαλῆρας διὰ τῶν γεννητῶν ἡμῶν, ἐκ παρθένου γεννηταί, παρθενίας νομοθετήν· ὅς λέγει Γρηγόριος ὁ Θεολόγος (ἀόριστος ἐπίσκοπος ἐπὶ Μ. Βασίλειον 28), ὅστις ἀνακαλεῖ τὴν παρθενίαν Χριστοῦ λέγων· (Ἰωη. 4, 12). Παρθενίας ἔσκαπας, στ. 12).

δωκεὶ νὰ εὕρῃ κατάλληλον καιρὸν ἐπιθέσεως, οὔτε νὰ συντάξῃ τῆς δυνάμεις τοῦ πρὸς συμπλοκὴν περιμένει, ἀλλὰ στέκει πάντοτε ζητῶν τὴν παρθενίαν γυμνὴν νὰ εὕρῃ, διὰ νὰ τῆς δώσει θανατηφόρον πληγὴν. καὶ θεὸς οὐδέποτε ἠμπορεῖ ἢ παρθένοσ ἀπὸ τὸν πόλεμον τοῦτον νὰ ἀπομακρυνθῆ, διότι μέσα τῆς τὴν ταραχὴν φέρεῖ καὶ τὸν πολυμοστῆν. Καὶ οἱ μὲν κατὰδικοι, καὶ ἂν ἴδωσ ἐπ' ὀλίγων τὸν ἄρακτο, δὲν τὰρσονται τόσοσ δοσν ἢ παρθένοσ, διότι αὐτῆ, θεοῦ καὶ ἂν ὑπάγῃ, τὸν δικαστῆν φέρεῖ μαζί τῆς καὶ τὸν ἐκθρόν, ὁ ἁσίοσ οὔτε τὸ θρόβῳ τῆς ἐπιτρέπει νὰ ἐκθ ἄνεοσ, οὔτε τὴν νόκτα, οὔτε τὸ πρωῖ, οὔτε τὸ μεσμερῖ, ἀλλὰ πάντοτε τὴν πολεμεί, ὑποβάλλων ἥδονῆν, νόμον ἀναγγέλλων. Ἐ διὰ νὰ ἐκδιώξῃ ἐξ αὐτῆσ τὴν ἀρετῆν καὶ νὰ τῆς εἰσαγάγῃ τὴν κοκίαν, ὅπωσ τὴν σωφροσύνην ἐξ αὐτῆσ ἀποδιώξῃ καὶ παρεξείων ἐνεπειρή. Καίεται καλὰ κάθε ἄρα ἢ κάμοσ τῆσ ἐσσομάρτου ἡδονῆσ, διότι διαρκῶσ ἀγὰ-αγὰ ὑποκαίεται. Σκέψου λοιπόσ πόσοσ εἶναι τοῦ κατορθώματοσ τῆσ παρθενίοσ ὁ κόποσ. Ἀλλὰ ἐκείνεσ μετὰ ἀπὸ δια ταῦτα ἤκουσσαν· Ἐπέλθετε ἐπ' ἔροσ, οὐκ αἶδα ὅπωσ. Βλέπε πόσοσ μεγάλο πρῶγμα εἶναι ἡ παρθενία. Ὅταν εἶναι μαζί μὲ τὴν ἀδελφῆν αὐτῆσ τὴν ἐλεημοσύνην.

299 Ἀ κανένα κακὸν δὲν ἠμπορεῖ νὰ τὴν καταβάλλῃ, ἀλλ' ἰσχυροτέρα ἐπ' ὅλο εἶναι. Διὰ τοῦτο αἱ ἀνόητοὶ παρθένοὶ δὲν εἰσβῆθον εἰσ τὸν νυμφῶνα, διότι μαζί μὲ τὴν παρθενίαν δὲν εἶχον καὶ τὴν ἐλεημοσύνην. Πολλῆν ἐντροπῆν προξενεῖ ὁ λόγοσ αὐτοσ. Ἐνῶ κατενίκηρεσ τὴν ἡδονῆν, δὲν ἐπεριφορόνησεσ τὰ κρῆμασ. Ἀλλὰ ἐνῶ εἶσαι παρθένοσ, ποῦ ἀπηνήθησ τὸν κοσμικὸν θῖον καὶ ἐνεκράθησ δι' αὐτόν, κρῆμασ ἐπιθυμείσ. Ἐθε νὰ ἐπιθυμῶσεσ ἀνδρα καὶ δὲν θὰ ἦτο τόσοσ τὸ ἐγκλημὸσ σου, διότι ὅλην ἡμοσοσιν θὰ ἐπεθύμεισ, πᾶρα δὲ μεγαλύτεροσ εἶναι τὸ παράτομῳ σου, ὁπὸ ὅλην ἔξην πρὸσ τὴν ἡακῆν σου οὐσῖαν ἐπεθύμεισ. Αἱ γυναῖκεσ ἐκείνεσ ποῦ εἶναι πανδρεμένεσ καὶ δεκνοὶν ἀπανθρώπιαν ἔναντι τῶν πτωκῶν, κακῶσ προβάλλουσ ὡσ δικαιολογίαν τὴν συντήρησιν τῶν παιδιῶν τῶν. Καὶ ἂν εἴπῃσ εἰσ αὐτάσ, δὸσ μου ἐλεημοσύνην παιδιὰ ἔχομεν, ἀπαντοῖσ, καὶ δὲν ἠμποροῦμεν. **Β** Ὁ θεὸσ ποῦ ἔδωκεσ παιδιὰ, καρπὸν τῆσ κοιλίασ ἔλαβεσ, διὰ νὰ γῆνεσ φιλονθρώπιωσ, οὐκ ἀπανθρώπιωσ. Μὴ παῖρνεσ τὴν θῶσιν τῆσ φιλονθρώπιωσ ὡσ δικαιολογίαν ἀπανθρώπιωσ. Θέλεισ νὰ ἀφήρησ κληρονομίαν καλῆν εἰσ τὰ παιδιὰ σου: Ἐφρῶσ τοὺσ ἐλεημοσύνην, διὰ νὰ πῆ ἐγκωμιάσωσιν ὅλοὶ καὶ παυθρόλητον τὴν μνῆμῆν σου καταλείρησ. Σὺ ὅμοσ ποῦ δὲν ἔχεισ παιδιὰ, ἀλλὰ νεκρὰ εἶσαι εἰσ τὰ ἐγκώμια, διὰτὶ κρῆμασ μαζεύεισ:

4. Ἀλλὰ ὁ λόγοσ ἔχει καὶ ἄλλα ὡκῶνα νὰ οἶε εἴπῃ καὶ περὶ τοῦ δρόμου τῆσ μετανοίασ καὶ περὶ τῆσ ἐλεημοσύνησ. Ἐλέγομεν ὅτι μεγάλο πρῶγμα εἶναι ἡ ἐλεημοσύνη C καὶ αὐτὸ ἔχει μεταίεσαμεν εἰσ τὸ πέλαγοσ τῆσ παρθενίοσ. Ἐκεισ λοιπόσ πρῶτον καὶ μεγάλοσ δρόμοσ πρὸσ τὴν μετάνοιαν τὴν ἐλεημοσύνην, ἡ ὁποία δόναται νὰ σὲ λυτρώσῃ ἀπὸ τὴν ἀλυσοῖα τῶν ἀμαρτημάτων. Ἀλλ' ἔχεισ καὶ ἄλλοσ δρόμοσ μετανοίασ εὐκολώτατοσ πάλιν, διὰ τοῦ ὁποίου δόνασαι νὰ ἀπαλλαγῆσ ἀπὸ τὰσ ἀμαρτίασ σου. Προσεῦξου κάθε ὥρα καὶ μὴ ἀποκῶρη νὰ προσεύξωσαι, μῆτε μὲ ἀμέλειαν τοῦ θεοῦ τὴν φιλονθρώπιαν νὰ ἐπικαλῆσαι, καὶ ὁ θεὸσ δὲν θὰ σὲ ἀπατραφῆ, ἔταν ἐπιμένησ, ἀλλὰ τὰσ ἀμαρτίασ σου θὰ συγκωρῆσῃ καὶ δ,π τοῦ ἐξήτησεσ θὰ σοῦ δώσῃ. Ὅταν προσεύξωσαι, ἔαν ἰσκαουθεῆσ, συνέχεσεσ προσευκόμενοσ καὶ εὐκαρίστησε τὸν θεόν· ἔαν δὲ δὲν εἰσκαουθεῆσ, ἐπίμενε εἰσ τὴν προσευχῆν, διὰ νὰ εἰσκαουθεῆσ. Καὶ μὴ λέγεσ πολλὰσ προσευκῶσ ἔκομα καὶ δὲν εἰσκαουθεῆσ, διότι καὶ τοῦτο πολλὰσ φορὰσ διὰ τὸ σμυφέροσ σου γίνεται. **Β** Ἐπειδὴ ὀηλοδὴ γνωρίζεσ, ὅτι εἶσαι ἀμελήσ καὶ ἀδιάρωροσ, καὶ ὅτι, ἔαν ἐπιτύχησ διὰ τῆσ προσευκῆσ αὐτὸ ποῦ χρειάζεσαι, παύεισ πλῆσο νὰ προσεύξωσαι. Ἄναθάλλει νὰ σοῦ δώσῃ δ,π ζητεῖσ, διὰ νὰ ἀσκολῆσαι σικνότερα μὲ τὴν προσευχῆν καὶ ἐπικαυνοῦνησ μετ' αὐτοῦ. Διότι, ἔαν, ἐνῶ εὐρίσκεισ εἰσ τοιοῦτόν δύσκολοσ περίσασιν, καὶ σὲ τόσοσν ἀνάγκην, ἀμελήσ καὶ δὲν παραμένησ εἰσ τὴν προσευχῆν, τί θὰ ἔκανεσ, ἂν δὲν εἶχεσ αὐτάσ τὰσ ἀνάγκασ; Ὅλωτε καὶ ὁ θεὸσ διὰ τὸ καλόν σου, διὰ νὸ σὲ κῶνη νὰ μὴ ἐγκατελείρησ τὴν προσευχῆν, κῶνει ταῦτα.

Συνέχεσεσ λοιπόσ νὰ προσεύξωσαι καὶ νὰ μὴ εἶσαι ἀμελήσ εἰσ αὐτῆν, διότι πολλὰ ἠμπορεῖ ἡ προσευκὴ νὰ κατορθώσῃ, ἀγαπητέ, καὶ νὰ μὴ ἔχησ μικρὸν ἰδέαν περὶ αὐτῆσ. Ὅτι δὲ ἡ προσευκὴ συντελεῖ εἰσ τὸ νὰ συγκωρῆθοῦν ἀμαρτίασ, ἀπὸ τὰ ἁεῖα Ἐυαγγέλια, μῆτε τοῦτο. Διότι τί λέγει: Ὅμοια εἶναι ἡ θασιλεία τῶν οὐρανῶν μὲ ἄνθρωποσ, ὁ ὁποίοσ ἐκλεῖσε τὴν πόρταν τοῦ σπασοῦ του καὶ ἔπασε μὲ τὰ πωκῶσ του νὰ κομηθῆ. Ἦθε δὲ κάποιοσ τὸ θρόβῳ, θέλων νὰ πάρῃ ψωμί ἀπ' αὐτόν καὶ κτυπῆ λέγων ἄνοιξε μου, διότι ἔασ ἀνάγκην ὑπὸ ψωμί. Αὐτόσ δὲ τοῦ ἀπαντῆ· δὲν ἠμπορῶ τώρα νὰ σοῦ δώσω, διότι ἐπέσαμεν νὰ κομηθῶμεν ἡμεῖσ καὶ τὰ παιδιὰ μαρ. Αὐτόσ δὲ ἐπέμενε νὰ κτυπῆ τὴν πόρτα. Καὶ πάλιν λέγει πρὸσ αὐτόν **300** Ἀ δὲν ἠμπορῶ νὰ σοῦ δώσω, διότι ἐπέσαμεν νὰ κομηθῶμεν ἔπεισ καὶ τὰ παιδιὰ. Ἐκείνοσ δὲ καὶ ταῦτα ἄφοῦ ἤκουσε, ἐπέμενε νὰ κτυπῆ καὶ δὲν ἐφρυγεν, ἔωσ εἴπῃσ ἡ αἰκοδοποῦνησ: σικωθῆτε, δώσατέ του δ,π ζητεῖ καὶ

όφρατε αὐτὸν νὰ φύγῃ (Λουκ. 11, 5-9). Διδάσκει λοιπὸν σὲ διὰ τοῦτου νὰ προσεύχεσαι πάντοτε καὶ νὰ μὴ ἀποθαρρύνεσαι, ἀλλὰ καὶ ἐὰν δὲν λάβῃς, ὅτι ζητεῖς, νὰ παραμένῃς προσευκόμενος, ἕως οὗτου λάβῃς. Καὶ πολλοὺς ἄλλους δρόμους μετανοίας θὰ εἴρῃς εἰς τὴν Γραφήν. Ἀπὴν ἡ μετάνοια καὶ πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐκτερόσετο διὰ τοῦ Ἰεραμίου λέγοντος: «Μὴ ὁ πίπῃν οὐκ ἀνίσταται ἢ ὁ ἀποστρέφῃν οὐκ ἐπιτρέφει;» (Ἰερεμ. 8, 4). Καὶ πάλιν «Μετὰ ταῦτα εἶπον αὐτῇ. Μετὰ τὸ πορευομένη δεῦρο ἀνάστρεψον πρὸς με» (Ἰερεμ. 3, 7). Διὰ τοῦτο πολλοὺς καὶ διαφόρους τρόπους μετανοίας μὲς ἔσκαεν ὁ Θεός. Ἔ διὰ τὰ μὲς κώψῃ κἀπὲ πρόσκαιρον ἡμελείας. Διότι ἐὰν ἔνα μόνον τρόπον εἴκομεν, δὲν θὰ ἠμπορούσαμεν νὰ εἰσελθῶμεν εἰς αὐτὴν.

Τοῦτην τὴν μάκαρην, δηλ. τὴν μετάνοιαν, πάντοτε ἀποφύγει ὁ διάβολος. Ἠμάρτησε; Ἐσκέθε εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἐξάλειψε τὴν ἁμαρτίαν σου. Ὅσες φορές ἤθελες πάσαι εἰς τὴν ἀγοράν, τόσες καὶ σημαίνουσαι ἔτσι καὶ ὅσες φορές θὰ ἁμαρτήσῃς τόσες μετανόησον διὰ τὴν ἁμαρτίαν καὶ μὴ ἀπελπίσῃς. Καὶ διὰ δευτέραν φοράν ἐὰν ἁμαρτήσῃς, πάλιν καὶ διὰ δευτέραν φοράν μετανόησον, ἐκ φόβου μήπως ἔνεκα ἡμελείας τελείας χάσῃς τὴν ἐλπίδα εἰς τὰ ἀγαθὰ ποῦ προσκίονται δι' ἡμᾶς. Καὶ εἰς θεοῦ γῆρας ἐὰν εὐρίσκουσαι καὶ ἁμαρτήσῃς, ἐσελθε καὶ μετανόησον, διότι κριτεῖον εἶναι ἐδῶ δικαδικαστήριον. Ὁ δὲν ζητεῖ εὐθὺς διὰ ἁμαρτήματα, ἀλλὰ συγκώρησον ἁμαρτημάτων κριτέας. Εἰς τὸν Θεόν, μόνον λέγε τὴν ἁμαρτίαν σου: «Σοὶ μόνῃ ἡμάρτων καὶ τὴν πονηρὸν ἐνώπιόν σου ἐποίησα» (Ψαλμ. 50, 8) καὶ συγκυρεῖται ἡ ἁμαρτία σου.

Ἐκεῖς δὲ καὶ ἄλλων δρόμων μετανοίας, ὅχι δύσκολων, ἀλλὰ πάρα πολὺ εὐκόλων. Ποῖος δὲ εἶναι οὗτος; Κλαῖουσαι διὰ τὰς ἁμαρτίας σου. Καὶ τοῦτον ἀπὸ τὰ θεῖα Εὐαγγέλια μάθε.

Ὁ Πέτρος ἐκεῖνος, ἡ κορυφή τῶν ἀποστόλων, ὁ πρῶτος εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὁ φίλος τοῦ Χριστοῦ, ὁ μὴ δεχθεὶς τὴν ἀποκάλυψιν ἀπὸ ἀνθρώπου, ἀλλὰ ἀπὸ τοῦ Πατρὸς, καθὼς εἰς αὐτὸν μαρτυρεῖ ὁ Δεσπότης λέγων: «Ὁ ἀδικάριος εἶ, Σίμων Βαρισηῦ, ἐπὶ σάρξ καὶ αἷμα οὐκ ἀπεκάλυψέν σοι, ἀλλ' ὁ Πατήρ μου, ὁ οὐράνιος» (Ματθ. 16, 17). Οὗτος ὁ Πέτρος Πέτρον δὲ εἶπεν λέγων τὴν πέτραν λέγω τὴν στερᾶν, τὴν ὅταν τὴν ἀπάλευτον, τὴν ἀπόστολον τὸν μέγαν, τὸν πρῶτον ἐκ τῶν μαθητῶν, ποῦ πρῶτος ἐκλήθη εἰς τὸ ἀποστολικὸν ὄψωμα καὶ πρῶτος ὑπέκυρσεν. Ἐκεῖνος δὲν ἔκαμε κατὰ μικρὸν πρῶγμα, ἀλλὰ πάρα πολὺ μέγαλο, ὥστε αὐτὸν νὰ ἀρνηθῇ τὸν Δεσπότην· τοῦτο λέγω ὅτι διὰ τὸ κατηγορῆσαι τὸν δικαῖον, ἀλλὰ

διὰ τὸ δύναι εἰς τὸ ἀφορμῆν μετανόας, αὐτὸν τὸν Δεσπότην τῆς Οἰκουμένης, τὸν κυβερνᾶν, τὸν Σωτῆρα τῶν ὅλων ἠρνήθη. Ἄς εἴπωμεν δὲ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὴν ὑπόθεσιν ταύτην. Ἐπεὶ ὅτε ἐπλησίαζεν ὁ καιρὸς νὰ παραδοθῇ ὁ Σωτὴρ εἶδε μερικὸς μαθητᾶς τοῦ νὰ τὸν ἐγκαταλείπουν (Ἰω. 8, 67) καὶ λέγει εἰς τὸν Πέτρον. Μήπως καὶ σὺ νὰ ἀνακουσῇς ἀπὸ ἐμὲ θέλῃς; Ὁ δὲ Πέτρος εἶπε: «Ἐάν ὀρη με σὺν σοὶ ἀποθάνειν, οὐ μὴ σὲ ἀπαρνήσομαι» (Ματθ. 26, 35). Τί λέγεις, Πέτρε; Ὁ Θεὸς προλέγει τί θὰ συμβῇ καὶ οὐ διαφωνεῖς; Εἰς τοῦτο ὄμω καὶ ἡ προαίρεσις αὐτοῦ ἐράνη καὶ ἡ ἀδυναμία τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ταῦτα ὄμω τότε ἐγένοντο; Κατὰ τὴν νόκτα ποῦ παρεδόθη ὁ Χριστός. Τότε λοιπὸν, λέγει, ἵστατο ὁ Πέτρος πλησίον σὲ ἀναμμένα κάρβουνα καὶ ἐθερμάνετο, κάλοισα δὲ νέα τὸν ἐπλησίασε καὶ τοῦ λέγει: «Χθὲς καὶ σὺ μετὰ τοῦτου τοῦ ἀνθρώπου ἦς» (Ματθ. 26, 68). Αὐτὸς δὲ ἀπεάντησε: «Οὐκ οἶδα τὸν ἀνθρώπον τοῦτον» (Ματθ. 26, 70). Μετὰ καὶ δευτέραν καὶ τρίτην φοράν ἐπανέλαβε τὸ ἴδιον καὶ ἔτσι ἐπραγματοποιήθησαν οἱ λόγοι τοῦ Σωτῆρος. 301 Α. Ἐπειὸ ὁ Χριστὸς ἔθρυσεν ἕνα τέτοιον δάκρυμα εἰς τὸν Πέτρον, ὡς νὰ τοῦ ἀμύλησεν δι' αὐτό. Δὲν τοῦ ἀμύλησε διὰ τοῦ στήματος, διὰ τὸ μὴ τὸν ἐλέγη ἐνώπιον τῶν Ἰουδαίων καὶ ἐντροπήσῃ τὸν μαθητὴν του, διὰ τοῦτο τοῦ ἀμύλησε μὲ τὸ βλέμμα, δηλοῦσά τοῦ εἶπε: Πέτρε, αὐτὸ ποῦ ἔλεγον ἐγένε. Πράγματι λοιπὸν ὁ Πέτρος ἠεδνήθη τὸ παραπτώμα του καὶ ἤρκασε νὰ κλαίῃ καὶ ὅχι ἀπλῶς ἐκλαυσε, ἀλλὰ πικρὰ, θαμπάσει διὰ δευτέραν φοράν διὰ τὸν δακρύων τῶν ὀφθαλμῶν του. Ἐπειδὴ δὲ ἐκλαυσε τόσο πικρὰ, ἐξήλειψε τὴν ἁμαρτίαν, μετὰ δὲ ἠμπιστεύθη εἰς αὐτὸν τὰ κλειδιά τῶν οὐρανῶν. Ἐάν δὲ ὁ κλαυθρὸς τοῦ Πέτρον ἐξήλειψε τόσο μεγάλην ἁμαρτίαν, οὐ ἐὰν κλαύσῃ, πᾶς δὲν θὰ ἐξάλειψῃ τὴν ἁμαρτίαν; Διότι δὲν ἦτο μικρὸν ἐγκλημα τὸ νὰ ἀρνηθῇ τὸν Δεσπότην του, ἀλλὰ μέγαλο καὶ ἰσχυρὸν, καὶ ἐν τούτοις τὰ ὄσκηρα ἐξήλειψον τὴν ἁμαρτίαν.

Κλαῖουσαι λοιπὸν καὶ σὺ διὰ τὴν ἁμαρτίαν σου, ἀλλὰ ὅχι ἀπλῶς, οὔτε διὰ τὸν τύπον, ἀλλὰ κλαῖουσαι ὅπως ὁ Πέτρος, πικρῶς. Ἀπὸ τὰ δόθη τῆς φυχῆς σου νὰ πηγάζουν τὰ δάκρυα, διὰ τὸ σὲ ἐκπλαγκνισθῆ διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου ὁ Δεσπότης καὶ σοῦ συγκώρησῃ τὸ ἁμάρτημα, ἔνεκα τῆς φιλανθρωπίας του, διότι ὁ ἴδιος εἶπε: «Οὐ θέλω τὸν ἄθνατον τοῦ ἁμαρτηλοῦ, ὡς τὸ ἐπιτρέψαι καὶ μετανόησαι, καὶ ζῆν αὐτόν» (Ἰεζ. 18, 23). Ἀπὸ σὲ μικρὸν κόπον θέλει καὶ αὐτὸς παρέσαι τὸ μέγαλο. Ἐφορμῆν ἐπιζητεῖ ἀπὸ σέ, διὰ τὸ σὺ ὁσοῦ θησαυρῶν

συστηρίας. Πρόβαλε δάκρυα⁹ και αυτός σου δίδει συγκάτη-
σιν. Πρόβαλε μετένοιαν, και αυτός σου παρέκει θρασιν ἁ-
μαρτιῶν. Ἀφορμὴν μικρὰν σὺ πρόσφερε, διὰ τὴν ἔκρη ἐπιπό-
σωπον ἀπολογίαν. Διὰ ἄλλα μὲν ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὸν Θεόν,
ἄλλα δὲ ἀπὸ ἡμᾶς. Ἐὰν ἡμεῖς εἰσφέρωμεν ἔκεινα, ποῦ ἀνή-
κουν σὲ ἡμᾶς, πάλιν και αὐτὸς παρέκει ὅσα ἀνήκουν εἰς αὐ-
τόν. Καὶ τὸ μὲν ἴδικά του, τὰ παρέσκε τώρα πλέον, ὀπλοσθὴ
τὸν ἥλιον, τὴν σελήνην, διαφόρους ὁμάδας ἰστέρων ἔθεμε-
λίωσε. ἄερα ἐξέκωσε, γῆν ἠπλώσε, θάλασσαν περιετείχισε,
ἔδωκεν ὄρη, φράγγαξ, λόφους, πηγὰς, λίμνας, ποταμούς, τὰ
διαφόρα εἶδη τῶν φυτῶν, ἄραιους κήτους, τὰ ἄλλα δὲλα· Ὡ
σὺ δὲ πάλιν πρόσφερε ὀλίγον, ὥστε νὰ σοῦ χαρίσῃ και τὰ
οὐράνια. Ἄς μὴ δεξιῶμεν λοιπὸν ἀμέλειαν διὰ τὸν ἑαυτὸν
μας, οὔτε ἀσασορίαν διὰ τὴν σωτηρίαν μας, ἀφοῦ ἔχομεν
ἴσασιν πέλασος φιλανθρωπίας τοῦ Δεσπότη τοῦ ὅλων, ὁ ὁ-
ποῖος μεταμέλλεται, ἔταν μετανοῶμεν και συγκορεῖ τὰς ἁ-
μαρτίας μας. Βασίλεια οὐρανῶν μὰς περιμένει και παράδει-
σος και τὰ ὀγαθὰ ἔκεινα, εἰ ὀσθαλμὸς οὐκ εἶδε και οὐς οὐκ
ἤκουσε και εἶπὴ καρδίαν ἀνθρώπου οὐκ ἀνέθη, ἢ ἠτόμασαν ὁ
Θεὸς τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν (Α' Κορ. 2, 9), και δὲν ὀφείλομεν
τὸ πᾶν νὰ κάμωμεν διὰ τὸ εἰσφέρειμεν κάτι, ὥστε νὰ μὴ χάσω-
μεν ταῦτα. Ἡ δὲν γνωρίζεις τί λέγει ὁ Παῦλος, ὁ ὀποῖος πολὺ
ἐκοπίασε και ἀναρτήματα τρώσασιν κατὰ τοῦ διαβόλου ἔστη-
σεν· ὁ ὀποῖος σωματικῶς και περὶ τὴν οἰκουμένην περιήλθεν·
Ἐ ὁ ὀποῖος γῆν και θάλασσαν και ἄερα περιέδρομε, και σὸν
πτερωτὸν ὄν τὴν οἰκουμένην περιήλθεν· ὁ ὀποῖος ἐλιθοβολή-
θη, ἐφρονεῖθη, ἐκτυπήθη· ὁ ὀποῖος τὰ πάντα διὰ τὸ ὄνομα τοῦ
Θεοῦ ὑπέστη· ὁ ὀποῖος μὲ οὐράνιον φωνὴν ἐκλήθη ἀπὸ τὸ
δύνα εἰς τὸ δέξιμα τὸ ὀποστολικόν. Ἠλένε οὐτως τί λέγει,
ποῖαν φωνὴν ἀφῆκε. Ἐλάθομεν χάριν, λέγει, ἀπὸ τὸν Θεόν,
ἀλλὰ και ἐγὼ ἐκοπίασα και συνεἰσήνεγα. ἘἘλάθομεν χάριν,
λέγει, ἀπὸ Θεοῦ, ἀλλὰ καγὼ ἐκοπίασα και συνεἰσήνεγα. Καὶ
ἡ χάρις αὐτοῦ ἡ εἰς ἐμὲ κενὴ οὐκ ἐγενήθη ὀλλὸ και περιο-
σότερον αὐτῶν πάντων ἐκοπίασα και συνεἰσήνεγα (Α' Κορ.
15, 10). 302 Α Γνωρίζομεν, λέγει, εἰ αὐτῶν, γνωρίζομεν τῆς

9. Τοῦτο εἶπεν ὅτι ὁφείλει και ὁ ἡμιγράφος Ἀνδρέας ὁ Κεῖτης, ἔταν
ἔγραψεν εἰς τὸν Μ. Κανόνα· Ἐτὰ δάκρυα, ἔστῃ τὸν ὀμμάτων μου και
τοῦς ἐκ ἑσέου στανεγμοῦ, καθαράς πρόσφερα, δοῦσας εἰς καρδίαν, ὁ
Θεὸς ἠμάρτητά σοι, ἰάσθητί μου. ὀθερμὰ ἐσπερὸν πηγαί, στανεγμοί
κτεοῦσιν ἀπὸ καρδίας ἀνοῦσας, κατὸν εἰς ἔργα καὶ εἰσπαιεῖς, ἔλα-
νησοῦσαι, και ἐλεησοῦσαι δειλίαν, τὸ καταγνώσιν τὸν γεγεννημένον, τὸ
μυρᾶνι τοῖς ἀστέρις ἐπικαιρῶσαι πράγμασι· οὐτως ἁμαρτίας ἀποκρίσθαι
φῶσας, οὐτως δικαιοσύνην τῆς φωνῆς ὁ ῥῶσος· λέγει ἄλλαχού (PG 61,
224).

χάρις τὸ μέγεθος, ποῦ ἐλάθομεν, ὀλλὰ τοῦτο δὲν μὲ εἶρε
ἀργόν, διότι φανερὰ εἶναι ὅσα συνεἰσήνεγα. Ἐτσι λοιπὸν
και ἡμεῖς τὰ κέρια πρὸς ἐλεημοσύνην ἄς συνήθισομεν, διὰ
νὰ συνεἰσήνεγαμεν κάτι, ἔστω και μικρόν. Ἄς κλισσομεν διὰ
τὴν ἁμαρτίαν, ἄς θρηνησομεν διὰ τὴν ἀνομίαν, διὰ νὰ φανώ-
μεν ὅτι κάτι μικρόν συνεἰσήνεγαμεν, ἐπειδὴ και μεγάλα εἶνα
ὅσα μέλλουσιν νὰ μὰς δοθοῦν και ἀνώτερα τῶν δυνάμεῶν μας.
Διὰ τὸ παράδεισος εἶναι αὐτὰ και ἡ βασίλεια τῶν οὐρανῶν,
τῆς ὀποῖας εἶδε ὀλοὶ ἡμεῖς νὰ ἐπιτύχομεν διὰ τῆς χάριτος και
φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ
ὀποῖου εἰς τὸν Πατέρα, συγχρόνως και εἰς τὸ Ἅγιον Ἡνεῦμα,
ἄς εἶναι δοῦσα, δύναμις, τιμὴ και ἴσασιν και πάντοτε και εἰς
τοῦς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν. ■

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΠΡΟΣΕΥΧΗΣ

Ο Μ Ι Α Ι Α Δ'

1. Οι δασκοί, όπου θα έσουν, επι θαύτοτερον τὸ κορτάρι ἐνταί, ἐκεῖ φέρουσι συνεαῖς τὰ πρόδοτα καὶ δὲν τὰ ἀπομακρόντων, προτὸ δλον τὸ ἀποκόμουν καὶ τὸ καταφύουσι. Τούτους καὶ ἡμεῖς μιμούμενοι ἐπὶ τῶσαρς ἡδη ἡμέρας, C εἰς τὸν τρόπον κατὰ τὸν ὁποῖον ἐπιτελεῖται ἡ μετάνοια θεοσκομεν τοῦτο τὸ ποῖνιον καὶ οὕτε καὶ αἴφρον ἐπομαζόμεθα νὰ τὸ σηκώσωμεν ἐξ αὐτοῦ, διότι βλέπομεν ὅτι ἀκόμη ὑπάρχει ἀρθρον κορτάρι καὶ πολλὴ συγκρόσις τέρας καὶ ὠφέλεια.

Διότι τὰ φυλλώματα τῶν δένδρων, ποὺ χρησιμεύουσι ἀντὶ στέγης κατὰ τὸ μεσημέρι εἰς τὰ πρόδοτα, δὲν τὰ ἀναπαύουσι τόσοσ οὕτε τόσοσ ποθιτὴν καὶ ὠφέλιμον παρέχουσι τὴν σκιάν καὶ μετὰ πολλὴν εὐχαριστήσιον τὰ ἀποκομίζουσι, ὅσον ἡ τῶν θείων Γραφῶν ἀνάγνωσις, τὰς νονεμένας ψυχὰς καὶ ἀπὸ τὴν λύπην πιεζόμενος, τὰς κάνει νὰ ἀποκτήσουσι τὴν ψυχραιμίον των καὶ τὰς δροῖζει: διότι τὴν σφοδρότητα καὶ τὴν καυστικότητα τοῦ πόνου ἀφαιρεῖ καὶ παρηγοροῖν D ἀπὸ κάθε σκιάν ποὺ εὐχάριστον καὶ τερπνὴν παρέχει. Ἐπειδὴ, ὅτι μόνον ὅταν πρόκειται περὶ χρηματικῆς ζημίας, οὕτε ὅταν συμβαῖν θάνατος τέκνων, οὕτε εἰς ἄλλα παρόμοια, ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς περιπτώσεις ποὺ ἀμαρτάνομεν, πολλὴν αὐτὴ μὰς παρέχει παρηγορίαν.

Διότι ὅταν ὁ ἄνθρωπος κυριευθεῖς καὶ καταβληθεῖς ἀπὸ τῆς ἀμαρτίας καταπέσῃ, ἔπειτα δὲ κατατρώγῃ αὐτὸν ἡ συνέδησις, καὶ ἡ συνεχὴς ἀνάντησις τῆς ἀμαρτίας τὸν πνίγει μετὰ τὴν ὑπερβολικὴν λύπην, καὶ καθημερινὸς φλέγεται καὶ ἂν, ἐνῶ πολλοὶ τὸν παρηγοροῦσι, ἀπαρηγόρητος μένη, ὅταν εἰσέλθῃ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν καὶ ἀκούσῃ ὅτι πολλοὶ ἀπὸ τοῦς ὀγίους, ἐνῶ ἔπασον εἰς τὴν ἀμαρτίαν, ἐσηκώθησαν. E καὶ εἰς τὴν προηγουμένην ἐπανήλθον καλὴν αὐτῶν κατάστασιον, χωρὶς νὰ τὸ ἐννοήσῃ, παρηγορημένους ἀπέρχεται. Καὶ εἰς μὲν τοῦς ἄνθρώπους, ὅταν πολλὰς ἀμαρτήσωμεν, οὕτε νὰ φανερώσωμεν τὸ παράπομά μας ὑπομένομεν, διότι ἐντροπέμεθα

καὶ κοκκινίζομεν, καὶ ἂν δὲ τὸ φανερώσωμεν, καμμίαν ἀποδοῖαν ὠφέλειαν δὲν θὰ ἔχωμεν ὅταν ὁμοῦ ὁ Θεὸς παρηγορῇ καὶ τὴν καρδίαν θῆγῃ, γρήγορα καὶ αὐτανική λύπη φέσγει. Διὰ τοῦτο καὶ πτώσεις τῶν δικαίων ἔσουν ἀναγραφῆ δι' ἡμῶς εἰς τὰς Γραφάς, ἵνα καὶ ἐκεῖνοι ποὺ κατορθώνουσι νὰ ἀκούσιν τὴν ἀρετὴν καὶ ὅσοι ἀμαρτάνουσι, μεγίστην ὠφέλειαν ἐκ τούτων λαμβάνουσι. Ἐπειδὴ ἐκεῖνος ποὺ ἡμάρτησε δὲν ἐρχεται εἰς ἀπελπισίαν καὶ ἀπόγνωσιον, 303 A ὅταν ἴδῃ ὅτι καὶ ἄλλοις ἔπασον εἰς τὴν ἀμαρτίαν καὶ πάλιν νὰ σκευθῇ ἡμπερεσε ἐκεῖνος δὲ ποὺ τὴν ἀρετὴν ἀκολουθεῖ, προθυμότερος θὰ εἶναι καὶ ἀσφαλέστερος. Διότι, ὅταν ἴδῃ πολλοὺς, πολλὺ καλυπότερους ἀπὸ αὐτὸν, νὰ ἔσουν καταπέσει, σαφρονιζόμενος ἀπὸ τὸν φόβον τῆς πτώσεως ἐκείνων, θὰ εὐρίσκειται πάντοτε εἰς ἀγωνίαν καὶ πᾶ' ὃ θὰ φροντίσῃ τὸν ἑαυτὸν του νὰ ἀκραλίσῃ. Καὶ μετὰ αὐτὸν τὸν τρόπον ὁ μὲν ἀκολουθοῦν τὴν ἀρετὴν θὰ μένη εἰς αὐτὴν μετὰ σταθερότητα, ὁ δὲ ἀμαρτάνων, ἀφοῦ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀπόγνωσιον, θὰ ἐπανέλθῃ γρήγορα ἐκεῖ ἀπὸ ὅπου ἐξέπεσε. Διότι, ὅταν, καθ' ἂν χρόνον εἰσθεῖς λυπημένοι, φθάρωσι μετὰ παρηγορεῖ, καὶ φανώμεν πρὸς στιγμήν ὅτι παρηγορούμεθα, πάλιν εἰς τὴν ἴδιαν λύπην καταπίπτομεν. B Ὅταν ὁμοῦ ὁ Θεὸς μὰς προτρέψῃ δι' ἄλλων ποὺ ἡμάρτησαν καὶ μετενόησαν καὶ ἐσώθησαν, φανερὸν κάμνει τὴν ἀγαθότητά Του, διὰ νὰ μὴ ἀφοδάλλαμεν περὶ τῆς σωτηρίας μας, καὶ ἀρολογουμένην καὶ ἀκραλῆ δεκάμεθα τὴν παρηγορίαν. Καθὼς λοιπὸν εἰς τὰς περιπτώσεις τῆς ἀμαρτίας, ἔτσι καὶ ἐν καιρῷ ἐπερχομένων κινδύνων, κατάλληλον φάρμακον διὰ τοῦς λυπομένους, τῶν Γραφῶν αἱ παλαιαὶ ιστορίαι παρέχουσι, εἰς ὅλους ὁμοῦ ἐκεῖνοις ποὺ θέλουσι νὰ προσκόουσι. Καὶ εἴτε πραγμάτων ὁμοιωσις μὰς συμβῆ, εἴτε οὐκοφάντα μὰς δλάψουσι, εἴτε δεσμητήρια, εἴτε μώστιγες, εἴτε ἀπίδοτοις ἄλλο κακὸν ὡς καταλάβῃ, ὅταν ἀποβλέπωμεν εἰς τοῦς δικαίους, ποὺ τὸ ἴδιον ἔπαθον καὶ ἐδειξαν ὁπομοιῆν, γρήγορα θὰ ἡμπορώσωμεν εἰς τὸν ἑαυτὸν μας νὰ ἐλθώμεν. Διότι, σκεπτικῶς μετὰ τὰς ἀσθενείας τοῦ σώματος, τὸ νὰ ἀποβλέπῃ κάποιος εἰς τοῦς πᾶσοντας, ἐπατεῖται τὴν ἀσθενείαν τοῦ ἄρματος. C Παλλὰς φορὰς καὶ κυρίως νὰ ὑπόσκη αὐτὴ τὴν δημιουργεῖ ἐπὶ παραδείγματι, ἐπειδὴ μερικὰ εἶδον μάτια ἄραστο, μετεδόθη εἰς αἰτίους ἢ ἀσθενείας, ἀπὸ μόντην τὴν θέαν εἰς τὰ ψυχικὰ δὲ νοσήματα δὲν συμβαίνει τὸ ἴδιον. ἀλλὰ τὸ ἀντίθετον, καὶ τὸ συνεαῖς τὴν σκέψιν μας νὰ φερωμεν εἰς ἐκεῖνους ποὺ ἔπαθον τὰαῦτα, μὰς ἀνοκουφίζει ἀπὸ τὴν λύπην τῶν ἰδικῶν μας κακῶν. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦ-

λος, τοὺς θλιβομένους ποιοῦς διὰ τοῦ τρόπου τούτου παρηγορεῖ, φέρων εἰς τὸ μέσον αὐτῶν ὅτι μόνον τοὺς ζώντας ἀγίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀποθανόντας. Γράφων ἐπὶ παραδείγματι εἰς τοὺς Ἑβραίους, οἱ ὅποιοι ἐπρόκειτο νὰ καταβληθῶσιν ἀπὸ τῶν θλίψεων καὶ καταπόσει, τοὺς ἀγίους ἄνδρας εἰς τὸ μέσον φέρει, τὸν Δαυὶδ, τοὺς τρεῖς παῖδας, **D** τὸν Ἥλκον, τὸν Ἐλισσαίον, λέγων τὰ ἑξῆς: «Ἐφραζαν στόματα λεόντων, ἐσθεσαν δόναμιν πυρὸς, ἐφυγον στόματα μακαίρας, ἐλιθώθησαν, ἐπαυγῶν καὶ μαστίγων πεῖραν ἐλαθόν, ἐπὶ δὲ δεσπῶν καὶ φυλακῆς περιβλήθον ἐν μηλιταῖς, ἐν αἰγείοις δέρμασιν, ὑστεροῦρνοι, θλιβόμενοι, κακοκυβόμενοι, ὧν οὐκ ἦν ἕξις ὁ κόσμος» (Ἐβρ. 11, 34-38). Ἡ συμπεριεχὴ εἰς τὰ παθήματα τῶν ἄλλων, παρέχει παρηγορίαν εἰς τοὺς πονεμένους ἀπὸ τῆς θλίψεως. Καὶ διπῶς τὸ νὰ πάθῃ ἕνας, μόνος αὐτός, κάτῳ κακῶν, ἢ λύπη του εἶναι ἀπαρηγόρητος, εἶται καὶ τὸ νὰ εὕρῃ καὶ ἄλλον ὁμοιοπαθῆ, ἐλαφρότερον τοῦ κάνει τὸν πόνον τῆς πληγῆς.

2. E Διὰ νὰ μὴ καταβλήμεθα λοιπὸν ἀπ' ὅσα φαίνονται ὅτι μᾶς ἐνοχλοῦν, μετὰ προσοχῆς δεῖ ἐγκρίψωμεν εἰς τῶν Γραφῶν τὰς ἱστορίας. Ἀπ' αὐτὰς ἀφορμὴν πρὸς ὑπομονὴν θὰ λάβωμεν, διότι ὅτι μόνον θὰ παρηγορούμεθα ἐκ τοῦ ὅτι θὰ βλέπωμεν, ὅτι, τὰ αὐτὰ ὑπερέβουν καὶ ἄγρια ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ διότι θὰ μάθωμεν τὸν τρόπον τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰ ἐπερχόμενα κακά, μετὰ δὲ τὴν ἔκθεσιν ἐκ τῶν κακῶν νὰ μένωμεν πάλιν εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν καὶ ἤμτε εἰς ἀμείλιαν νὰ πάτωμεν, ἤμτε εἰς ὑπερηφάνειαν νὰ καταλιγώμεν. Διότι τὸ νὰ εἰμεθα, διὰν δυστυχοῦμεν, συνεσταλμένοι καὶ ταπεινοὶ καὶ πολλὴν εὐλάβειαν νὰ ἐπιδεικνύωμεν, δὲν εἶναι καθόλου θαυμαστὸν πράγμα, ³⁰⁴ **A** ἐπειδὴ αὐτὴ ἡ φύσις τῶν πειρασμῶν καταναγκάζει καὶ τοὺς ἔκοντας καρδίαν σκληρὰν ὡς ἡ πέτρα, νὰ εἶναι τοιοῦτοι: εἶναι ὅμως ἴδιον φυσικῆς εὐλαθεύς, ἢ ὅποια ἔχει τὸν Θεὸν διαρκῶς ἐμπροσθεῖς εἰς τὰ μάτια τῆς, μετὰ τὴν ἀπαλλαγὴν ἀπὸ τοῦ πειρασμοῦ καθόλου νὰ μὴ λησμονήσῃ τὸν Θεόν, πράγμα τὸ ὅποιον οἱ Ἰουδαῖοι συνεχῶς ἔπασχον. Διὰ τοῦτο καὶ ἐμπόζων αὐτούς ὁ προφήτης ἔλεγεν: «Ὅταν ἀπέκτεινεν αὐτούς, τότε ἐζήτουν αὐτὸν καὶ ἐπέστρεφον καὶ ἔσθριζον πρὸς τὸν Θεόν» (Ψαλμ. 77, 34). Καὶ ὁ Μωϋσῆς δὲ ἐπειδὴ ἐγνώριζεν ὅτι καὶ αὐτοὶ τοῦτο ἔπασχον τοὺς συνεβούλευσε λέγων: «φραγῶν καὶ πῖαν καὶ ἐμπληροῦσθε, πρόσεκε σεαυτὸν, μὴ ἐπιλάθῃ Κύριος τοῦ Θεοῦ σου» (Δευτ. 6, 12-13).

Τοῦτο πράγματι καὶ ἔγινε διότι ἔφαγε, λέγει, **B** Ἰακώβ καὶ ἐλιπάνθη καὶ ἐπαυγῶν καὶ ἀπελάκτισεν ὁ ἅγιος

πνεύματος (Δευτ. 32, 15). Διὰ τοῦτο πρέπει νὰ θαυμάζωμεν τοὺς ἀγίους ἄνδρας ὅτι διότι, διὰν ἡ θλίψις αὐτῶν ἦτο εἰς τὴν ἀκαίην, ἦσαν τόσοι εὐλαθεῖς καὶ φιλόσοφοι, ἀλλὰ καὶ διότι καὶ διὰν παρήλθεν ἡ τραχυμία τῶν θλίψεων καὶ ἔγινε γαλήνη, ἔμεινον εἰς τὴν ἴδιαν πνευματικὴν κατάστασιν καὶ προθυμίαν. Καὶ ἐκείνον τὸν ἦπνον κυρίας πρέπει νὰ θαυμάζωμεν, ὁ ὅποιος, κυρίως νὰ ἔχη καλὴν, ἤμποτε μὲ κανονικὸν ρυθμὸν νὰ θαδίζῃ ἂν δὲ ἀπὸ τὴν πίεσιν τοῦ καλικοῦ θαδίζῃ ἦσυχια, δὲν εἶναι καθόλου θαυμαστὸν, διότι ὅτι εἰς τὴν καλωσύνην τοῦ ζώου, ἀλλὰ εἰς τὴν πίεσιν τοῦ καλικοῦ τὸ ἦσυχον θάδιωμα πρέπει νὰ ἀποδύσασιν. Τοῦτο καὶ διὰ τὴν ψυχὴν ἤμποροῦμεν νὰ εἰπωμεν: **C** διότι τὸ νὰ εἶναι ἡρεμὸς διὰν ἂ φρόδος ὑπάρχῃ δὲν εἶναι καθόλου θαυμαστὸν διὰν ὅμως παρέλθουν οἱ πειρασμοὶ καὶ τὸν καλικοῦ τοῦ φόβου ἀφαίρησις τις, τότε δεῖξέ μου φιλοσοφίαν ψυχῆς καὶ τὴν χρησιμαθεσίαν σου ὄντων.

Ἄλλὰ φοβοῦμαι μῆπως, ἐνθ' ἔβλετο νὰ κατηγορῶ τοὺς Ἰουδαίους, τὸν ἴδιόν μας θίον κατηγορήσω. Ἐπειδὴ καὶ ἡμεῖς, διὰν ἐθασανζόμεθα ἀπὸ πείναν καὶ δοθέντων καὶ καταστροφῆς καλῆς καὶ ἑλληνικῆς θροκῆς καὶ πυρκαϊῶν καὶ ἐπανόστασιν ἐχθρῶν, καθημερινῶς δὲν ἐστενωκοῦρετο ἡ Ἐκκλησία, διότι δὲν ἤμποροῦσε νὰ περιλάθῃ τὸ πλῆθος τῶν συναθροισμένων εἰς αὐτήν; Καὶ πολλὰ ἦτο τότε ἡ φιλοσοφία εἰς ἡμᾶς καὶ ἡ περιφρόνησις τῶν κοσμικῶν πραγμάτων καὶ οὕτως κρημάτων πόθος, **D** οὕτως δόξης ἐπιθυμία, οὕτως βροχῆς καὶ ἐρωτος ἀσελγείας, οὕτως κανεῖς ἄλλοι λογισμοὶ ἐνωκλοῦσε τότε, ἀλλὰ ὅλοι εἰς θεοσέβειαν ἔκατε ἐπιβόθῃ μὲ λικεῖν καὶ δάκρυα. Καὶ ὁ μὲν πόρος αὐφρων ἦτο τότε, ὁ δὲ μνηστικὸς εἰς τὴν συμφιλίωσιν ἐτρέπετο, ὁ πλεονεκτητῆς ἔκαρπτο καὶ ἐλεῖθρον ἐγίνετο, ὁ ὀργίλος καὶ θρασὺς εἰς ταπεινώφρον καὶ πρᾶον μετεβάλλετο. Καὶ διὰν ὁ Θεὸς τὴν ὀργὴν ἐκείνην διακόρπισε καὶ τὴν τραχυμίαν κατέπαυσε καὶ μετὰ ἀπὸ τούτων κύματα δοκιμασιῶν γαλήνην ἐδημιούργησεν, **E** εἰς τὰς προηγουμένας πάλιν ἐπανήλθομεν ἐφαρμάτους συνηθείας. Καίτοι θεθαίως δὲν ἔπαια τότε εἰς αὐτὸν τὸν καιρὸν τῶν πειρασμῶν νὰ προλέγῃ ταῦτα καὶ νὰ διομαρτύρωμαι, ἀλλ' ὅμως τίποτε δὲν καταρθεύσαμεν καὶ οὐδὲν νὰ ἦτο ἄνερπον καὶ οὐκ, πρὸ πέρσεως, εἶται ὅλα ὅσα εἴπαμεν ἀπὸ τὴν διανοίαν σας τὰ ἀπεβάλατε.

Διὰ τοῦτο λοιπὸν φοβοῦμαι τώρα περισσότερο ἀπὸ τότε καὶ ἐκεῖνο πρὸ τότε ἔλεγα, πᾶρα ὀχλοῦς περισσότερο νὰ φοβοῦμαι, μῆπως διηλαθῇ ἐπιστόρωμεν εἰς τὸν αὐτὸν μας χειρότερα ἀπὸ τὰ προηγουμένα κακὰ καὶ δευθόμεν πληγὴν ἀ-

θεράπευστον ἀπὸ τὸν Θεόν. Διότι ὅταν ἕνας ἐνῷ συνεχῶς ἀμαρτάνει, συγκρατεῖται ἀπὸ τὸν Θεόν καὶ ὁ ἀνθρώπος αὐτὸς καθόλου δὲν ἀπελευθεῖται ἀπὸ τὴν ἀνεπιδικασίαν τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ νὰ ἀπαλλαγῇ ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν, τότε πάλιν παρακυρεῖ ὁ Θεός, 305 **A** ὥστε οὗτος νὰ φθάσῃ εἰς τὸν καλοφρόνα τῶν κακῶν, διὰ τὴν τὸν συνιρήνη τελείως καὶ μὴ τοῦ δόξῃ πάλιν προθεσίαν μετανοίας, ὅπως συνέβη καὶ εἰς τὸν Φαραῶν. Ἐπειδὴ δηλοῦν μετὰ μίαν, δύο, τρεῖς καὶ τέσσαρας καὶ τὰς κατόπιν πληγὰς, πολλῆς ἀπῆλαιου μακροθυμίας παρὰ τοῦ Θεοῦ καὶ δὲν ἀπελήθη ἀπὸ τὴν μακροθυμίαν ταύτην, συνεπείθῃ κατόπιν καὶ ἐξηρανώθη ῥαζὶ μὲ τοὺς ἰδικούς του τελείως, 10 Τὸ ἴδιον ἐπαθὸν καὶ οἱ Ἰουδαῖοι. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστός, ὅταν ἐπρόκειτο αὐτούς νὰ ἐξοφάνισῃ καὶ ἐπαφέρει εἰς αὐτοὺς ἐρήμιαν ὀριστικὴν καὶ ἀμετάλητον, ἔλεγε τὰ ἑξῆς: «Ποσῶς ἠθέλησα ἐπισυναγαγεῖν τὰ τέκνα σου καὶ σὺς ἠθέλησατε; Ἰδοὺ ἀφίεται ὁ σῶκος ὑμῶν ἔρημος» (Λουκ. 13, 34).

Φοβοῦμαι λοιπὸν μήπως καὶ ἡμεῖς τὰ ἴδια νόθωμεν, διότι οὔτε ἀπὸ τὰ ξένα, 11 οὔτε ἀπὸ τὰ ἰδικὰ μας κακὰ συμφρονώμεθα. Δὲν λέγω δὲ ταῦτα αἰσῶς μόνον ποὺ εἶσατε παρόντες, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκεῖνους ποὺ ἄφησαν τὸν ἕλκον, τὸν ὅποιον καθημερινῶς εἶχαν καὶ τὰς προηγουμένως θλίψεις ἐλησημόνησαν, πρὸς τοὺς ὁποίους δὲν ἔπαυσα πάντοτε νὰ ἐπαναλαμβάνω μὲ βλας τὰς δυνάμεις μου καὶ νὰ λέγω, ὅτι ἂν καὶ ἐπέρασον οἱ πειρασμοὶ νὰ μένῃ εἰς τὰς ψυχὰς μας ζωηρὰ ἡ ἐνθουσιασμοὶ τῶν πειρασμῶν, ἵνα καὶ τὴν εὐεργεσίαν τῆς ἀπαλλαγῆς ἐξ αὐτῶν ἐνθουσιάζομενοι, διαρκῶς εὐχαριστοῦμεν τὸν Θεόν, ὁ ὁποῖος μὲς παρέσχε ταύτην.

3. Ταῦτα καὶ τότε ἔλεγον καὶ τώρα λέγω αἰσῶς καὶ μὲ αἰσῶς εἰς ἐκεῖνους. Ἄς μνησθῶμεν τοὺς ἁγίους, **C** οἱ ὁποῖοι οὔτε ἀπὸ τῶν θλίψεων κατεποντίσθησαν, οὔτε ἀπὸ τῆς ἀνεσσεως νεθροὶ ἔγιναν, ὅπως συμβαίνει σήμερον αἰς πολλοὺς ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους, οἱ ὁποῖοι εἶναι σὺν τὰ ἐλαφρὰ πλοῖα, τὰ ὁποῖα μόλις τὰ προσβάλλουν τὰ κύματα περιθρέχονται καὶ καταβυθίζονται. Διδόντι πολλὰς φορές, ποδὴ ἡ πτωχεία ἐπιλήθην ἐναντίον μας, μίς καταποντίσσε καὶ εἰς τὸν θοδὸν μίς ἔφερε καὶ πλοῦτον ἀπόκτησις πάλιν ὑπερπράφεναι μίς ἐγέν-

10. Ὁ Φαραῶν (Μενεφθῆ) ἐδήχθη ὁ ἔσος (Ἐξοδ. 10, 30) τὰ κατεβύθωντα τοῦ Ἰσραήλ ὡς ἀπαιτήματα ἀπὸ τοῦ Θεοῦ, κατεποντίσθη μὲτ' αὐτῶν εἰς τὴν Ῥεθύβην θάλασσαν. Τὴν πρῶτην ἀπόδειξιν ἀπὸ τῆς βασιλείας ἀναφέρει ὑπὸ τὸν Αἰγύπτιον καὶ ἐπαρτίσθη. Κατὰ γενομένου ἀνεσσεως ἀνερέθη ἀπὸ τοῦ καθ' ἡμέρας G. E. Smith καταπαρῆναι μὲ μίαν κροστὰ ἀπὸ κοινῆ ἀλάτις (Ἄκτιες, 1902, σελ. 481).

νησε καὶ εἰς ἐσχάτην ἀδιοφορίαν μίς ἐδήχθησε. Δε' αὐτό, αἰσῶς παρακαλῶ, νὰ παραληφώμεν ἅλα τὰ ἅλλα καὶ τὰς ψυχὰς μας αἰς ρυθίωμεν πρὸς σωτηρίαν ἕκαστος ἐξ ἡμῶν. Διδόντι, ὅταν αὐτὴ εἰς καλὴν κατάστασιν εὐρίσκειται, ὁτιδήποτε κακὸν καὶ ἂν συμβῆ, εἶτε πείνα, εἶτε ἀσθένεια, εἶτε σκωρακία, εἶτε κρημάτων διαρραγῆ, **D** εἶτε ἐπιθήσειτε ἅλλα, ὑποφερτὸν εἶναι καὶ ἐλαφρὸν λόγῳ τῆς ἐντολῆς τοῦ Θεοῦ καὶ τῆς εἰς αὐτὸν ἐπιστάσεως. Καθὼς πάλιν, ὅταν ἡ ψυχὴ, ἀπέναντι τοῦ Θεοῦ, δὲν εἶναι ἐν τάξει, λόγῳ ἀμαρτιῶν αὐτῆς, καὶ πλοῦτος ἂν τρέχῃ ἀσθένος, καὶ παιδιὰ ἂν εἶναι παρόντα, καὶ ἀνορθώμενα πράγματα ἀπόλαυσις ἂν ὑπάρχῃ, στενωκυρία πολλὰ καὶ φροντίδας ὁ τοιοῦτος ἀνθρώπος θὰ ἐπιφέρει μὲ βλας αὐτὰ εἰς τὸν ἑαυτὸν του. Ἄς μὴ ἐπαρτίσθωμεν λοιπὸν νὰ ἀποκτήσωμεν πλοῦτον, οὔτε νὰ ἀποφώσωμεν πτωχείαν, ἀλλὰ πρὸ πάντων καθένας νὰ φροντίσωμεν διὰ τὴν ψυχὴν μας καὶ εἰς θεσπὶν τοιαύτην νὰ τὴν φέρωμεν, ὥστε νὰ ἐπαρτίσθῃ τοῦ παρόντος θίου καὶ τῆς ἀποδομίας ἐξ αὐτοῦ. **E** Διότι ὀλίγον ἀκόμη καὶ ἕκαστος ἐξ ἡμῶν θὰ δοκιμασθῇ διὰ τὴν φωνὴν ποῖος εἶναι, ὅταν θὰ παρουσιάζωμεν εἰς τὸ φοβερὸν ἔθιμα τοῦ Χριστοῦ, φοροῦντες ὡς ἅλλα ἐνδύματα τὰς πράξεις μας καὶ βλέποντες μὲ τὰ μάτια μας ἀφ' ἑνὸς μὲν τὸ δόγμα τῶν ὁρατῶν, ἀφ' ἑτέρου δὲ τὰς αἰσθητὰς ἀσθενείας, διὰ τὸν ὅποιον ἐμολύνωμεν τὰς ψυχὰς μας, ἐξ ἄλλου δὲ τοὺς στενωγισμοὺς τῶν κρημῶν, τὰς καταπτώσεις τῶν πενήτων, τὰς ἀρπαγὰς τῶν πτωκῶν. Καὶ ὅτι μόνον αὐτὰ καὶ τὰ παρήγορα, ἀλλὰ καὶ **3,11** ἄριστον νοερῶς ἐπράξαιμεν, ὅσπῃ αὐτὸς εἶναι ἐνθυμῆσαν δικαιοσύνης καὶ ἐννοσιῶν κρημῶν (Ἐβρ. 4, 12) καὶ πάλιν «Ἐτάζω καρδίαν καὶ νεφρούς» (Ψαλμ. 7, 10) καὶ 304 **A** ἀποδομῶς ἐκάστω κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ» (Ματθ. 6, 27).

Ὁ λόγος μου δὲ οὗτος δὲν ἀπευθύνεται μόνον εἰς ἐκείνους ποὺ (σὺν εἰς τὸν κόσμον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐκείνους ποὺ ἐστήσαν τὰς καλῶτας τῶν εἰς τὸ ὄρη χάριν τοῦ μοναχικοῦ θίου, διότι οὐ μόνον τὰ σῶματα αὐτῶν ὀφείλουσαν νὰ διαφυλάττωσαν ἀγνὰ ἀπὸ μολυσμῶν πορνείας, ἀλλὰ καὶ τὴν ψυχὴν τῶν καθαρῶν ἀπὸ πάσης σατανικῆς πλεονεξίας. Διότι δὲν ἄμφω διὰ τὰς γυναῖκας μόνον ὁ Ἀπόστολος Παῦλος, ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς ἀνδρας καὶ δι' ὅλοκληρον τὴν Ἐκκλησίαν, ὅταν λέγῃ, ὅτι ἡ παρθένος πρέπει νὰ εἶναι ἁγία καὶ κατὰ τὸ σῶμα καὶ κατὰ τὸ πνεῦμα (Α' Κορ. 7, 34). Καὶ πάλιν: «Παραιτήσατε τὰ σῶματα ὑμῶν παρθένον ἀγνήν» (Β' Κορ. 11, 2) ἄγνην δὲ πῶς; «ἢ ἔκουσαν οὐκίλον ἢ ρυτίδα» (Ἐφ. 5, 27). **B** Ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖνοι αἱ παρθένοι, ποδ εἶχον τὰς σφραγίδας λαμπρόδας, παρθένοι ἦσαν κατὰ τὸ σῶμα, ὅτι ὅπως καὶ ἀγνὰ κατὰ τὴν καρδίαν, ἀλλὰ ἂν καὶ ἀνδρας αὐτὰς δὲν διέφθει-

ρεν, ὁ ἔρωτας τῶν κρημάτων τὰς διέφευγε. Τὸ σῶμα αὐτῶν ἦτο καθαρὸν, ἀλλ' ἡ ψυχὴ αὐτῶν πολλῆς ἦτο γεμίτη μοικείας, ἐπειδὴ εἰσεκάθισαν εἰς αὐτὰς πονηροὶ λογισμοὶ φιλοκρηματίας, ἀσπλαγχνίας, ἀργίας, φθόνου, ἀργίας, ἀμελείας, καὶ ὑπερηφανείας, οἱ ὅποιοι δὴαι ἐλάτουν τὴν σεμνότητα τῆς παρθενίας αὐτῶν. Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε· «Ἴνα ἡ παρθένος ἢ ἅγια καὶ σώματα καὶ πνεύματα» (Α' Κορ. 7, 34)· καὶ πάλιν «Παρθένον ἀγνήν παραστήσει τῷ Χριστῷ» (Β' Κορ. 11, 2).

3. Διότι ὅπως τὸ σῶμα ἀπὸ τὴν μοικείαν διαφθείρεται καὶ κάνει τὴν ἀγνότητά του, ἔτσι καὶ ἡ ψυχὴ ἀπὸ λογισμοῦ σατανικοῦ καὶ ἰδέας διεστραμμένους καὶ νοήματα ἄστοκα μοιάζει. Διότι ἐκεῖνος ποὺ λέγει παρθένος εἶμαι κατὰ τὸ σῶμα, διὰ δὲ τῆς ψυχῆς φθονεῖ τὸν ἀδελφόν του, αὐτὸς δὲν εἶναι παρθένος, διότι τὴν παρθενίαν αὐτοῦ κατέστρεψεν ἡ ἀνάμιξις μὲ τὸν φθόνον. Ἐπίσης ὁ κενόδοκος δὲν εἶναι παρθένος, διότι τὴν παρθενίαν αὐτοῦ κατέστρεψεν ὁ ἔρωτας τῆς δόξης, ἐπειδὴ τὸ πάθος τοῦτο εἰσελθὼν εἰς τὴν ψυχὴν αὐτοῦ κατέλυσε τὴν παρθενίαν αὐτῆς. Καὶ ὁ μισὸν τῶν ἀδελφῶν αὐτοῦ, οὗτος μᾶλλον ἀνθρωποκτόνος εἶναι παρὰ παρθένος. Καὶ γενικῶς ἕκαστος διὰ τοῦ πονηροῦ εἴδους εἰς τὸ ὅποιον εἶναι δούλος, διὰ τοῦτου τὴν παρθενίαν αὐτοῦ καταστρέφει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος ἔλεγε αὐτῆς τὰς πονηρὰς ἔξεις καὶ ἔδρας ἀπηγόρευσε νὰ ἔχωμεν καὶ μὴ προτρέπει νὰ εὐμετα παρθένοι εἰς τοιοῦτον σημεῖον, ὥστε κανένα ἐφάρμακτον λογισμὸν θεληματικῶς ἢ νὰ μὴ ἔχωμεν εἰς τὴν ψυχὴν μας.

4. Τί λοιπὸν διὰ ταῦτα νὰ λέγωμεν; Πῶς θὰ ἐλεηθῶμεν; Πῶς θὰ σωθῶμεν; Ἐγὼ ὑποδεικνύω τὸν τρόπον τὴν προσευκὴν εἰς τὴν καρδίαν ὡς ἀναλάθωμεν πάντοτε καὶ τοὺς καρποὺς αὐτῆς, ὁπλαθὴ τὴν ταπεινοφροσύνην καὶ τὴν πραότητα. «Μάθετε, λέγει, ἀπ' ἐμοῦ ὅτι πραὸς εἶμαι καὶ ταπεινός· τῆ καρδίᾳ καὶ εὐφρόσente ἀνάπαυσιν τὰς ψυχὰς ὑμῶν» (Ματθ 11, 29). Καὶ ὁ Δαυὶδ πάλιν· «Θεοῦ ἐν τῷ Θεῷ πνεύμα συντετριμμένον» καρδίαν συντετριμμένην καὶ τεταπεινωμένην ὁ Θεὸς οὐκ ἐξουδενώσει» (Ψαλμ. 50, 19).

5. Διότι τίποτε δὲν ἀποδέκxεται τόσον ὁ Θεὸς καὶ ἀγαπᾷ, ὅσον ψυχὴν πρᾶον καὶ ταπεινόφρονα καὶ εὐγνώμονα. Πρώσεκε λοιπὸν καὶ πρὸ ἀδελφεῖ, καὶ ὅταν σοῦ συμβῆ καὶ σὲ ἐνοχλήσῃ κάτι ἀπροσδόκxτον, νὰ μὴ καταφύγῃς πρὸς ἀνθρώπου καὶ πρὸς ἀσθενῆ ἀποβλέψῃς βοήθειαν, ἀλλὰ ἀφοσὸ πα-

11. Ἡ ἐροδοτή ἀπὸ τοῦ πονηροῦ εἰς τὴν ψυχὴν ἐφαρμακτον σέβεται, ἔρ' ἔσον ἀπακούονται ἢ π' αὐτῆς, δὲν φέρουν ἄσχημα.

πατρέξης πάντας νὰ ἀνατρέξῃς δὰ τῆς διανοίας σου πρὸς τὸν ἱατρὸν τῶν ψυχῶν. Διότι καρδίον νὰ θεραπεύσῃ ἐκεῖνος μόνον δύναται, ὁ ὁποῖος καὶ μόνος ἐπέλασε τὰς καρδίας μας καὶ γνωρίζει ὅλα τὰ ἔργα μας καὶ τὰ ἐλατήρια αὐτῶν (Ψαλμ. 32, 15). Αὐτὸς δύναται καὶ εἰς τὴν συνειδήσιν μας νὰ εἰσελθῆ καὶ τὴν διάνοιάν μας νὰ ἐγγίσῃ καὶ τὴν ψυχὴν νὰ παρηγορήσῃ. 107 Α. Ἐάν δὲ ἐκεῖνος δὲν παρηγορήσῃ τὰς καρδίας μας, τὰ ἀνθρώπινα μέσα παρηγορίας εἶναι περὶτὰ καὶ ἀνοφελῆ, ὥπως πάλιν ὅταν ὁ Θεὸς παρηγορῆ καὶ καθησυχάζῃ καὶ ἀναρρήσῃτο ἄνθρωποι ἀν παρενοχλοῦν, καθόλου δὲν θὰ ἠμπορέσουν νὰ μᾶς θλάσωσιν, διότι ὅταν ἐκεῖνος στερεώσῃ τὴν καρδίαν μας, κανεὶς δὲν δύναται νὰ τὴν κλονήσῃ.

Ταῦτα λοιπὸν γνωρίζοντες, ἀγαπητοί, πάντοτε πρὸς τὸν Θεὸν ἄς καταφεύγωμεν, ὁ ὁποῖος καὶ θέλει καὶ δύναται νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τῶς συμφορᾶς. Διότι ὅταν μὲν πρόκειται ἀνθρώπου νὰ παρακαλέσωμεν καὶ θυρωροὺς εἶναι ἀνάγκη πρῶτα νὰ συναντήσωμεν, καὶ παροῦστος καὶ κάλακας νὰ παρακαλέσωμεν, καὶ μακρυνὸν δρόμον νὰ διανύσωμεν. Προκειμένου ὅμως περὶ τοῦ Θεοῦ, δὲν ἀπαιτεῖται τίποτε ἀπ' αὐτά, ἅ ἄλλα χωρὶς μετῆν παρακαλεῖται, χωρὶς κρήματα, χωρὶς δαπάνην συγκατανεῖει καὶ ἀνταποκρίνεται εἰς τὴν δέσῃν μας; ἀρκεῖ μόνον νὰ φωνάζωμεν ἀπὸ τὴν καρδίαν μας καὶ δάκρυα νὰ προσφέρωμεν καὶ μόλις εἰσελθῶμεν, θὰ προσελκύσωμεν τὸ ἔλεός Του. Καὶ ἄνθρωπον μὲν ὅταν πρόκειται νὰ παρακαλέσωμεν, πολλὰς φορὰς φοβούμεθα μήπως κανεὶς ἐκ τῶν ἐκθρῶν μας εἶναι παρὼν ἢ φίλος ἢ κάποιος ἐκ τῶν ἀντιδίκων μας ἀκούσῃ τὴν ὑπόθεσιν καὶ διαφορετικὰ παραστήσῃ εἰς αὐτὸν τὰ πράγματα καὶ καταστρέψῃ τὸ δικαίον μας; προκειμένου ὅμως περὶ Θεοῦ τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν πρέπει νὰ ὑποθέσῃς. Διότι, ὅταν θέλῃς, λέγει, νὰ μὲ παρακαλέσῃς, νὰ ἐλθῆς πρὸς ἐμὲ μόνος, χωρὶς κανεὶς ἄλλος νὰ εἶναι παρὼν, ὁπλαθὴ μὲ τὴν καρδίαν σου νὰ μὲ ἐπικαλεσθῆς ὅχι μὲ ἀλλῆν κίνησιν τῶν χειρῶν. «Ἐσελθε, λέγει, εἰς τὸ ταμιεῖον σου ἀποκλείσον τὴν θύραν σου καὶ προσευξαι τῷ Πατρὶ σου, τῷ ἐν τῷ κρυπτῷ» καὶ ὁ Πατὴρ σου ὁ ἑλῶπων ἐν τῷ κρυπτῷ, ἠποδέσσει σοι ἐν τῷ φανερωτῷ» (Ματθ. 6, 6). 12. Ὁ Βλέπει πῶσον ὑπερβολικὰ σὲ τῆς; Ὅταν μὲ παρακαλῆς, λέγει, κανεὶς νὰ μὴ πὲ θλέπῃ; ὅταν δὲ ἐγὼ σὲ τῆς, τὴν ἀκούμενην φέρω ὡς μάρτυρα τῆς εὐεργεσίας.

Ἄς ὑποκόσωμεν λοιπὸν καὶ ἄς μὴ προσευκάμεθα πρὸς ἀπείθειν, οὔτε ἐναντίον τῶν ἐκθρῶν μας, καὶ ἄς μὴ ὑποδεικνύωμεν πρὸς τὸν Θεὸν τὸν ἱράσαν, κατὰ τὸν ὅποιον θὰ μᾶς βοηθήσῃ. Διότι δὲν εἰς ἀνθρώπους ποὺ συνηγοροῦν καὶ ρη-

τορεύουν ὑπὲρ ἡμῶν ἐνώπιον τῶν κοσμητῶν δικαστῶν, τὰς ὑποθέσεις μας λέγοντες μόνον, τὸν δὲ τρόπον τῆς ὑπερασπίσεως εἰς ἐκεῖνους ἀφήνωμεν, δεκόμενα νὰ ἐνεργήσῃσι κατὰ τὴν κρίσιν των εἰς τὸ ζήτημά μας, **Δ** παρὸν παρισσότερον εἰς τὸν Θεὸν τοῦτο πρέπει νὰ κάμωμεν. Ἐπίτες εἰς αὐτὸν τὸ ζήτημά σου, εἶπες ἐκεῖνα ποῦ ἔπαυες; Μὴ λέγῃς πλέον καὶ τὸ πᾶς νὰ σὲ βοηθῇσι, διότι Αὐτὸς γνωρίζει ἀκριβῶς τί σὲ συμφέρει. Εἶναι δὲ πολλοί, οἱ ὁποῖοι παυλολογίαν ἔχουν κατὰ τὴν ἴδριν τῆς προσευχῆς, λέγοντες: Κύριε, δός μου ὑγείαν σώματος, διηλασάσθαι μου τὴν περιουσίαν, φάλαξέ με ἀπὸ τὸν ἐκθρόν μου, τὸ ὅσιον εἶναι μεγάλη ἄνοησις.

Διὰ τοῦτο πρέπει ὅλα αὐτὰ νὰ ἀφήσωμεν καὶ νὰ ἱκετεύωμεν καὶ παρακαλῶμεν κατὰ τὸν τρόπον ποῦ παρακαλοῦσε ὁ τελώνης, ὁ ὁποῖος ἔλεγεν· «Ὁ Θεὸς Ἰακώβητι μοι τῷ ἁμαρτωλῷ» (Λουκ. 18, 13) καὶ αὐτὰς γνωρίζει πλέον πᾶς νὰ σὲ βοηθῇσι· «Ζητεῖτε γάρ, λέγει, πρῶτον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ καὶ ταῦτα πάντα προστεθήσεται ὑμῖν» (Ματθ. 6, 33).

Ε Ἔτσι λοιπὸν, ἀγαπητοί, ἂν φιλοσοφῶμεν καὶ ἂν προσευκάζωμεθαι μὲ πόνον καὶ ταπεινώσιν, κτυπῶντες τὰ στήθη, ἔπις ἐκεῖνος, καὶ θεὰ ἐπιτάκωμεν ἐκεῖνον, ποῦ ἐπιζητοῦμεν. Ἐάν δὲ προσευκάζωμεθαι γεμῆται ἀπὸ θυμῶν καὶ ὀργῆν κατὰ τῶν ἄλλων, εἴμεθα σκαμνοὶ καὶ μοιοῦτο ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ. Ἄς ἐλθῶμεν λοιπὸν εἰς ἐσωτερικὴν συντησίην, ἂν ταπεινώσωμεν τὰς ψυχὰς μας καὶ ἂν προσευκάζωμεθαι διὰ τὸν ἑαυτῶν μας καὶ δι' ἐκεῖνους ποῦ μᾶς ἐλύθησαν. Διότι ἐάν θέλῃς τὸν δικαστὴν νὰ τραβήξῃς πρὸς θεοθέταν τῆς ψυχῆς σου καὶ μὲ τὸ μέρος σου, ποτὲ μὴ τὸν παρακαλῆς ἐναντίον ἐκεῖνου ποῦ σὲ ἐλύθησε. **308** **Α** Ἐπειδὴ τοιοῦτος εἶναι τοῦ δικαστοῦ ὁ κακτῆρ· εἰς ἐκεῖνους κυρῶς συγκρατεῖται καὶ δίδει ἔτι τοῦ ζητοῦν, οἱ ὁποῖοι εὐκονοῖαι ὑπὲρ τῶν ἐκθρῶν των, οἱ ὁποῖοι δὲν μνησκακοῦν, οἱ ὁποῖοι δὲν ἐξεγείρονται κατὰ τῶν ἐκθρῶν των. Καὶ ὅσον αὐτοὶ κάνουν τοῦτο, τόσο ἐναντίον τῶν ἐκθρῶν των ἐπέρχεται ὁ Θεός, ἐάν θεθαίωσιν οὗτοι δὲν μεταστλήθωσι καὶ δὲν μετανοήσωσι.

Β Προσέχετε λοιπὸν, ἀδελφοί, ὅταν μᾶς προσβάλῃ κάποιος νὰ μὴ ἀγονακτιώσωμεν καὶ λυπηθῶμεν, ἀλλὰ φιλοσοφῶντες νὰ εὐχαριστῶμεν καὶ νὰ περιμέναμεν τὴν θεοθέταν τοῦ Κυρίου. **Β** Μήπως δὲν ἠμποροῦσεν ὁ Θεὸς προτοῦ τὸ ζήτησῶμεν νὰ μᾶς δώσῃ τὸ ἀγαθὸν του; Μήπως δὲν ἠμποροῦσε νὰ μᾶς χάρισῃ δὸν ἀνώδυνον καὶ ἀπὸ πάσων θλίβην ἀπηλλαγμένον; ἠμποροῦσεν, ἀλλὰ καὶ τὸ δέο ἀπὸ ἀγάπην τὸ κάνει. Διὰ τὴν ἄρα ἐπιτρέπει νὰ θλιδύμεθα καὶ δὲν μᾶς ἀπαλλάσσει γρήγορα ἀπὸ τὴν θλίβην; Διὰ τὴν; Διὰ νὰ μένωμεν

πάντοτε πλησίον Του, περιμένοντες τὴν θεοθέταν, καὶ εἰς Αὐτὸν νὰ προσευξώμεν καὶ συνεχῶς Αὐτὸν νὰ καλοῦμεν εἰς θεοθέταν μας. Διὰ τοῦτο λοιπὸν ὑπάρχουν πόνοι σώματος, διὰ τοῦτο ἀφοροῖαι καρπῶν, διὰ τοῦτο πείνα, ἵνα λόγῳ τῶν θλίψεων τούτων πάντοτε ἀπὸ Αὐτῶν νὰ κρεμάμεθα καὶ εἶσι διὰ τῶν προσοικτιῶν θλίψεων τὴν αἰώνιον ζωὴν νὰ κληρονομήσωμεν. Ἄρατε λοιπὸν καὶ δι' αὐτὰ ὀφειλομεν νὰ εὐχαριστῶμεν τὸν Θεόν, **Ε** ὁ ὁποῖος διὰ πολλῶν τρόπων θεραπεύει καὶ σώζει τὰς ψυχὰς μας. Οἱ μὲν ἐκθρῶται, ἐάν τυκῶν ἐνεργήσωσιν ἡμᾶς κάποτε καὶ κατόπιν, κυρῶς νὰ θέλωμεν, τοὺς προσεξήσωμεν κάποιον μικρὸν λόγῳ, εἰςὼς μᾶς ὑβρίζουν, προσβάλλοντες τὴν εὐεργεσίαν των πρὸς ἡμᾶς ὅταν πολλὰ νὰ καταρῶνται τὸν ἑαυτῶν των, διότι ἀπ' αὐτοὺς εὐεργετήθησαν. Ὁ Θεὸς ἡμᾶς δὲν φέρται ἔτσι, ἀλλὰ, ὅταν μετὰ τὰς εὐεργεσίας του περιφρονῆται καὶ ὑβρίζεται, ἀκόμη καὶ ἀπολογεῖται καὶ εὐθύνως δίδει εἰς τοὺς ὑβρίζοντας αὐτὸν, λέγων τὸ ἔξῃ· «Λοὸς μου, τί ἐποίησά σοι;» (Μιχ. 6, 3). Αὐτοὶ Θεὸν δὲν ἤθελον νὰ τὸν ὀνομάζωσιν καὶ αὐτοὺς δὲν ἔπαυε λαόν του νὰ τοὺς ὀνομάζῃ. Αὐτοὶ ἠρῶντο τὴν εἰς αὐτοὺς κυριαρχίαν του, **Δ** αὐτοὺς ἡμᾶς δὲν ἀπηνεῖστο αὐτοὺς, ἀλλὰ ἰδικούς Του τοὺς ἔθεωροῦσε καὶ πρὸς τὸν ἑαυτῶν Του τοὺς ἔσπευ. λέγων· «Λοὸς μου, τί ἐποίησά σοι;».

Μήπως λέγει, φοροτικός σου ἔγιναι ἡ βαρετός ἡ ὀλιμρός; Ἄλλὰ δὲν ἠμπορεῖς τέτοιο πρᾶγμα νὰ εἶπῃς. Καὶ τοῦτο δὲ, ἐάν ἤθελε συμβῆ, καὶ τότε ἀκόμη δὲν ἔπρεπε νὰ ἀποσιγήσῃς ἀπὸ ἐμῆ. «Τίς γάρ ἐστιν υἱός, ὃν οὐ παιδεύσει πατήρ;» (Ἐβρ. 12, 7). Ἄλλ' ἔπος ὅτε τοῦτο ἠμπορεῖτε νὰ εἴπητε. Καὶ πάλιν εἰς ἄλλα μέρη· «Τί εὐχρονται οἱ πατέρες ὑμῶν ἐν ἐμοὶ πλημμέλημα;» (1 Περ. 2, 5). Μεγάλο καὶ θαυμαστὸν εἶναι αὐτὸ ποῦ εἶπε, διότι τὴν ἔφη σημασίον ἔχει· Κατὰ τὴν ἡμέρησιν; Ὁ Θεὸς λέγει εἰς τοὺς ἀνθρώπους· κατὰ τὴν ἡμέρησιν; τὸ ὅσιον ὅτε οἱ δοῦλοι δὲν ἀνέκονται νὰ εἴπῃ ὁ δεσπότης των. **Ε** Καὶ δὲν λέγει, κατὰ τὴν ἡμέρησιν σὲ σὲ, ἀλλὰ εἰς τοὺς πατέρας σας. Δηλαδή ὅτε τοῦτο ἔχετε νὰ προσβάλετε, ἢ διατρεῖτε πατρικὴν ἐκθρῶν ἐναντίον μου, διότι ὅτε τοὺς προγόνους σας εἰς μικρὸν ἢ μεγάλον βαθμὸν πορνεύθητε, ὅτε νὰ ἔχουν παρόπῃον κατὰ τῆς πρὸς αὐτοὺς προνοίας μου. Καὶ δὲν εἶπεν ὀλιμῶς, τί εἶπαν οἱ πατέρες σας, ἀλλὰ **τὴν εὐχρῶν**; Δηλαδή, ἐνὸς πολλῶν ἐπροσπάθησαν νὰ εὐχρῶν, πολλὰ μέρη ἐπέρασον, τόσα εἴη ὑπὸ τὴν ἐξουσίαν μου ἦσαν, κανένα παρόπῃον δὲν εὐχρον εἰς ἐμῆ. Δι' ὅλα λοιπὸν τοῦτα συνεχῶς πρὸς αὐτὸν ἂν καταφεύγωμεν **309** **Α** καὶ εἰς κάθε μας λύπῃν ἂν ζητῶμεν τὴν ἰδικὴν του παρηγορίαν, εἰς

κάθε συμφορὰν τὴν ἰδικὴν του λύτρῳσιν, τὸ ἴδιόν του ἔλεος, οὐδὲν ἄν εἶναι τὸ κακόν, ὅσον μεγάλο τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, ἴσα καὶ νὰ τὰ διαλύσῃ καὶ νὰ τὰ ἀπομακρόνῃ δύναται. Καὶ ἔτι μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ κάθε ἀσφάλειαν, καὶ δόνησιν, καὶ φθὴμην ἀγαθῆς, καὶ ὑγείαν τοῦ σώματος καὶ ψυχικὴν διάθεσιν ψυχῆς, καὶ ἐλπίδας καλὰς, καὶ τὸ νὰ μὴ περιπέτωμεν γρήγορα εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἢ ἀγαθότης αὐτοῦ θὰ μᾶς δώσῃ.

Ἄς μὴ γογγύζωμεν λοιπὸν ὅπως οἱ ἀγνῶστοι δοῦλοι, οὔτε τὸν Δεσπότην μας νὰ κατηγορήσωμεν, ἀλλ' εἰς ἴσα νὰ τὸν εὐχαριστοῦμεν, καὶ ἕνα μόνον νὰ θεωρῶμεν ὅτι εἶναι κακόν, ἅ τὰ εἰς αὐτὸν νὰ ἁμαρτάνωμεν. Ἐὰν τοιαύτην πρὸς τὸν Θεὸν συμπεριφορὰν ἔχωμεν, οὔτε ἀσθένεια, οὔτε πτωχεία, οὔτε ἀτυχία, οὔτε ἀφορία καρπῶν, οὔτε τίποτε ἄλλο ἀπὸ τὰ θεωρούμενα ὅτι εἶναι λυπηρὰ θὰ μᾶς εἶρη, ἀλλὰ εὐχαριστήσῃσαν καθαρὰν καὶ ἀγνήν διαρκῶς θὰ ἀπολαμβάνωμεν καὶ τὰ μέλλοντα ἀγαθὰ θὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλανθρωπίας τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ἁποστολικοῦ εἰς τὸν Πατέρα θεοῦ εἶναι ἡ δόξα, συγκρόνως καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

Σ ΠΕΡΙ ΝΗΣΕΤΕΙΑΣ

Καὶ εἰς τὸν προφήτην Ἰωνᾶν,
Δαυὶὴλ καὶ εἰς τοὺς τρεῖς παῖδας,
Ἀεχθεῖσα κατὰ τὴν παραμονὴν
τῶν Ἁγίων Νησιτεῶν.

ΟΜΙΛΙΑ Ε'

1. Φοβερὰ μᾶς εἶναι σήμερον ἡ πανήγυρις καὶ λαμπροτέρα ἀπὸ τὴν συνήθη ἢ συνάθροισις. Ποία ἀρὰ γε εἶναι ἡ αἰτία; Τῆς νηστείας εἶναι τὸ κατόρθωμα τοῦτο, τὸ γνωρίζω καὶ ἐγὼ, νηστείας, ἡ ὁποία δὲν ὑπάρχει τώρα, ἀλλὰ ἀνομιέται. Ὡς αὐτὴ εἰς τὸν πατρῶν ὄμιλον μᾶς συνήθισεν. Αὐτὴ καὶ ἐκείνους ποὺ προηγουμένως ἀμελέστεροι ἦσαν, σήμερον εἰς τὴν μητρικὴν ἐπιπέφυρεν ἀγκάλῃς. Ἐὰν δὲ καὶ μόνον ἡ ἀναμνησὴ τῆς τόσῃ μᾶς ἔδωκε προθυμίαν, ὅταν ἐμφανισθῇ καὶ ἔλθῃ, πόσῃ θὰ μᾶς φέρῃ εὐλόθειαν; Τοιοῦτοτρόπως καὶ πόλις, ὅταν πρόκειται νὰ εἰσέλθῃ ἄρκων φοβερός, ἀποβάλλει κάθε ἀμέλειαν καὶ περισσοτέραν ἀναλαμβάνει προθυμίαν καὶ δραστηριότητα. Ἀλλὰ μὴ φοβηθῆτε, ἀκούσαντες ὅτι φοβερός ἄρκων εἶναι ἡ νηστεία, διότι δὲν εἶναι οὐδὲν ὡς φοβερά, ἀλλὰ εἰς τοὺς δαίμονας. Ἐὰν σεληνιαζόμενος εἶναι κάποιος, δεῖξτε εἰς αὐτὸν νηστείας πρόσωπον καὶ ἀπὸ τοὺς λίθους αὐτοῦ ἀκονητότερος μένει. Ἐπαγώνιον ἀπὸ τὸν φόβον, καὶ εἶναι οὐδὲν εὐρίσκειται εἰς τὸ δειρὰ καὶ μάστιγα ὅταν ἴδῃ μαζί μὲ τὴν νηστείαν νὰ εἶναι ἡ ἀδελφὴ τῆς νηστείας καὶ ἀκίρριτος αὐτῆς ἀνωδοξία, ἡ πρᾶσιχὴ. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Χριστὸς λέγει: «Τὸ γένος τοῦτο οὐκ ἐξέρχεται, εἰ μὴ ἐν πρᾶσιχῇ καὶ νηστείᾳ» (Ματθ. 17, 21).

Ὅταν λοιπὸν τοὺς δαίμονας τῆς σαρκὸς μας τόσον ἐκδιώκῃ καὶ εἰς τοὺς ἐκθρόους τῆς ζωῆς μας τόσον εἶναι φοβερά, νὰ ἀγαπάμεν αὐτὴν καὶ ὑποδοκιμάμεθα καὶ ἔτι νὰ φοβοῦμεθα πρέπει. Ἐὰν δὲ πρέπει κατὰ τὸν φόβον μᾶς τὴν μέθην καὶ τὴν πολυφαγίαν πρέπει νὰ φοβοῦμεθα καὶ ἔτι τὴν νηστείαν. Διότι ἐκείνη μὲν (ἡ μέθη καὶ πολυφαγία) ἀφοῦ μᾶς δῆσῃ ὅπως τὰ χέρια εἰς τὴν τυραννικὴν δύναμιν τῶν πῶθων.

σάν σὲ κυρίαν κακίην, δούλους καὶ αἰχμαλώτους μὴς παραβί-
δει. ³¹⁰ **A** Ἡ δὲ νηστεία δούλους καὶ δεμένους, ὅταν μὴς εὐ-
ρη, μὴς λῶει ἀπὸ τῆς δουρα, μὴς ἀπαλλάσσει ἀπὸ τὴν τυραν-
νίαν καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν, ποὺ προηγουμένως εἰκομεν,
μὴς ἐπαναφέρει. Ὅταν λοιπὸν καὶ ἐναντίον τῶν ἐχθρῶν μας
πολεμῆ, καὶ ἀπὸ δουλείαν μὴς ἀπαλλάσσει, καὶ πρὸς τὴν ἐ-
λευθερίαν μὴς ἐπαναφέρει, ποίαν ἄλλην μεγαλύτερον ἐπι-
ζητεῖ ἀπόδειξιν τῆς ἀγάπης αὐτῆς πρὸς τὸ γένος μας; Διότι
μεγίστη ἀπόδειξις φιλίας ἐνδὲ πρὸς ἡμᾶς θεωρεῖται ἔτι εἶ-
ναι, οὗτος νὰ ἀγαπᾷ καὶ μισθὶ τὰ ἴδια πρόσωπα, ποὺ ἀγαπᾷ-
μεν καὶ μισοῦμεν καὶ ἤμετε.

2. Θέλετε νὰ μάθητε πόσον σπάζει τοὺς ἀνθρώπους ἡ
νηστεία, πόσον τοὺς προφυλάσσει καὶ τοὺς δοκάζει ἀπὸ τὸ
κακόν; Σκέψου, σὲ παρακαλῶ, τὸ μακάριον καὶ θαυμαστὸν
γένος τῶν μοναχῶν. Οὗτοι δηλαδὴ τοὺς θορύβους τοῦ κό-
σμου ἐγκαταλείψαντες καὶ πρὸς τὰς κορυφὰς τῶν βουνῶν
ἀνατρέξαντες **B** καὶ τὰς καλύβας τῶν εἰς τὴν ἠσυχίαν τῆς ἐ-
ρήμου ὡς εἰς γαλήνιον λιμένα στήσαντες, τὴν νηστείαν σὴν-
τησαν καὶ συμμετοχὸν καθ' ἑαυτοὺς τὸν βίον τῶν ἐλαθῶν. Διὰ
τοῦτο λοιπὸν καὶ ἀγγέλους αὐτοὺς ἀπὸ ἀνθρώπων τοὺς ἔκα-
με, ὅτι δὲ μόνον ἐκεῖνοι, ἀλλὰ καὶ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων
τῶν πόλεων, ὅσους ἤθελεν εὖρει νὰ ἀκολουθοῦν αὐτῆν, πρὸς
τὸ ἴδιον τῆς φιλοσοφίας βίος ἀνυψοῦνται.

Διότι καὶ ὁ Μωϋσῆς καὶ ὁ Ἥλιος, οἱ πόρτοι τῶν προφη-
τῶν τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, ὃν καὶ ἀπὸ ἄλλων αὐτῶν ἀρετῶν
ἦσαν λαμπροὶ καὶ μεγάλοι καὶ παρρησιᾶν πολλὴν εἶχον, ὅτι
ἤθελον τὸν Θεὸν νὰ πλησιάσῃ καὶ νὰ συνομιλήσῃν μετ'
αὐτοῦ, ὅσον ἦτο τοῦτο δυνατὸν εἰς ἀνθρώπον, εἰς τὴν νη-
στείαν κατέφευγον καὶ διὰ τῶν χειρῶν ταύτης εἰς αὐτὸν
προσέφεροντο.

C Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Θεός, ὅταν τὸ πρῶτον ἐδημοῦργησε
τὸν ἀνθρώπον, ἀμέσως τὸν ἔφερε καὶ τὸν πορεύσκει εἰς τὰ
χέρια τῆς νηστείας, ἀναθῆτων εἰς αὐτὴν, σὴν σὲ φιλόσοφον
μητέρα καὶ ἄριστον διδασκαλίαν, νὰ φροντίσῃ διὰ τὴν
σωτηρίαν ἐκεῖνου. Διότι τὸ «Ἀπὸ παντὸς ἔβλου τοῦ παρα-
δείσου θρώσει φαγῆ ἀπὸ τοῦ ἔβλου τοῦ γινώσκειν καλόν
καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε» (Γεν. 2, 16-17), ἔτο ἕνα εἶδος νη-
στείας. Ἐν δὲ εἰς τὸν παράδεισον ἦτο ἀναγκαῖα ἡ νηστεία,
πολὺ περισσότερον ἐκτὸς τοῦ παραδείσου. Ἐν μὲν τῆς πλη-
γῆς χρῆσιμον τὸ φάρμακον ἦτο, πολὺν περισσότερον μετὰ τὴν
πληγὴν. Ἐν δὲ πρὸς τὸν ἀνὴρα ὁ πόλεμος τῶν ἐπιθυμιῶν, ἀ-
παραίτητον τὸ ὄπλον τοῦτο μὴς ἦτο, πολὺν περισσότερον μετὰ
τὴν ἰσθμὴν μάχην ἐκ τῶν ἐπιθυμιῶν, ἐκ τῶν διαρῶν, **D** ἄ-

ναγκαῖα μὴς εἶναι ἡ ἐκ τῆς νηστείας βοήθεια. Ἐν ἤκουε
ταύτην τὴν φωνὴν ὁ Ἀδάμ, δὲν θὰ ἤκουε τὴν δευτέραν ποὺ
ἔλεγεν «Ἦ εἰ καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ» (Γεν. 3, 18).

Ἄλλ' ἐπειδὴ παρήκουσε ταύτην, διὰ τοῦτο ἐπικαλοῦθη-
νε θάνατος καὶ φροντίδες καὶ πόνοι καὶ λύπαι καὶ ζωὴ θαρ-
τέρα ἀπὸ κάθε θάνατον, διὰ τοῦτο ἀγκάθια καὶ τριβόλια, τα-
λαιωτῆρες καὶ πόνοι, καὶ ζωὴ κουραστικὴ.

Εἶδες πῶς ὁ Θεός ἀγανακτεῖ, ὅταν ἡ νηστεία περιφρονῆ-
ται; Μότῃ τῶρα καὶ πῶς εὐφραίνεται, ὅταν αὐτὴ τιμῆται.
Καθὼς, δηλαδὴ, ὅταν αὐτὴ ὑβρίσῃ, εἰς τὸν ὑβρίσαντα ταύ-
την τὸν θάνατον ὡς ποινήν ἐπέβαλε, εἶται πάλιν καὶ ὅταν ἀβ-
τη ὀπιμήθῃ, τὸν θάνατον ἀνεκάλεσε. Διότι θέλων νὰ σοῦ δεί-
ξῃ τὴν δυνάμιν τῆς, ἔδωκεν ἔχουσιαν εἰς αὐτὴν. **E** μετὰ τὴν
κατωκακτικὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν, μετὰ τὴν ἀπαγωγὴν πρὸς
θεωτικὴν ἐπέλεσαν, τοὺς ἀπαγομένους ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ
ἔργου νὰ διακοπῆ καὶ εἰς τὴν ζωὴν νὰ τοὺς ἐπαναφέρῃ.
Καὶ τοῦτο δὲν τὸ ἔκαμεν εἰς δύο ἢ τρεῖς ἢ εἴκοσι ἡμέρας, ἀλ-
λὰ καὶ εἰς ἑσὸν ὀλόκληρον, τὴν μεγάλην καὶ θαυμαστὴν πό-
λιν τῶν Νινευιτῶν, ἡ ὅποια εἶχε γεννηθῆ διὰ τὴν ἐπιτελοῦσθαι
καὶ πληροῦν εἰς αὐτὸ τὸ δόραθρον ἐκλινη κεφάλι καὶ ἐ-
πρόκειτο νὰ δεκθῆ τὴν ὄψιν φερόμενην πληγῆν. Αὐτὴ
σὴν κάποια δύναμις ἰατρῶν ἐπέταθεν ἀπὸ ἐπάνω τῆς, τὴν ἔρ-
παε ἀπὸ αὐτῆς τὰς πύλας τοῦ θανάτου καὶ εἰς τὴν ζωὴν τὴν
ἐπανέφερε.

³¹¹ **A** Ἄλλ' εἰδὲν θέλετε, ὅτι ἀκούσαμεν καὶ τὴν ἱστορίαν
αὐτῆν. «Καὶ ἐγένετο, λέγει, λόγος Κυρίου πρὸς Ἰωνῶν λέ-
γων· ἀνάστηθι καὶ πορεύθητι εἰς Νινευτ τὴν πόλιν τὴν με-
γάλην» (Ἰων. 1, 1). Ἀμέσως αὐτὸν ἀπὸ τὸ μέγεθος τῆς πό-
λεως θέλει νὰ ἰδὸν συγκινήσῃ, ὅτι ἐγνώριζε τὴν μελλοντι-
κὴν φυγὴν τοῦ προφήτου. Ἄλλὰ ὅτι ἀκούσαμεν καὶ τὸ κή-
ρυγμα. «Ἐπι τρεῖς ἡμέρας καὶ Νινευτ καταστραφῆσεται»
(Ἰων. 3, 4). Καὶ διὰ ποῖον λόγον τὰ κακά, ποὺ μέλλεις νὰ
κάμῃ, προλέγει; Διὰ τὸ νὰ μὴ κάμῃ ἕκτενα, ποὺ προλέγει.
Διὰ τοῦτο καὶ μετέγεννον ἠπειλήσε, διὰ τὸ νὰ μὴ ἀπαγῆ εἰς
γένεον. Ἀς σοῦ φοβῆσθαι, λέγει, τὰ λόγια, καὶ ἄς μὴ σοῦ λι-
ποῦν τὰ πρόγματα. Διὰ ποῖον δὲ λόγον καὶ τὴν προθεσίαν
εἰς τῶσον στενον περιορίζει χρόνον; **B** Διὰ τὸ μάθη καὶ τῶν
θαυμάσων τὴν ἀρετὴν, θαυμάσων; ὀνομάζει τοὺς Νινευιτας,
οἱ ὅποιοι εἰς διάστημα τριῶν ἡμερῶν ἠμῶρτερον ἴσων μεγά-
λην ὄργην ἐξ ἀμαρτιῶν προηκομένην νὰ διαλύσων καὶ τὴν
τοῦ Θεοῦ φιλανθρωπίαν νὰ θαυμάσῃ. ὁ ὅποιος ἠρέσθη εἰς
μετάνοιαν τριῶν ἡμερῶν διὰ ἴσων πολλὰ ἀμαρτήματα, καὶ
μὴ καταιπῆρ; εἰς ἀπόγειον καὶ ἂν ἀκήρη ἀναρίθμητα ἀμαρ-

τήματα ἕκαστος διακρίβει.

Διότι ὅπως ὁ νεώτερος εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἀδιόφορος, καὶ ἂν λάθῃ πολλὸν χρόνον ὡς προέβρισαν διὰ τὴν μετανοήσῃ, τίποτε τὸ σπουδαῖον δὲν κάνει, οὔτε μετὰ τοῦ Θεοῦ θὰ συμφιλιοῦθῃ, λόγῳ τῆς βαθυρίας του, κατὰ τὸν ἴδιον τρόπον ὁ δραστήριος καὶ θερμὸς κατὰ τὴν προθυμίαν καὶ μὲ πολλὴν ζήλον καὶ ἀρμὴν τὴν μετανοοῦν του φανερώμενος καὶ σὲ μικρὰν χρονικὴν στιγμήν πολλοῦ χρόνου ἁμαρτήματα νὰ ἀφανίσῃ θὰ δύνηθῃ. C Τρεῖς φορές ὁ Πέτρος δὲν ἠρνήθη τὸν Χριστόν; Δὲν τὸν ἠρνήθη μὲ ὄρκιον τὴν τρίτην φοράν; Δὲν ἔκαμε τοῦτο, διότι ἐφοβήθη τιποτένιας ὑπερηγούλας λόγια (Ματθ. 26, 68-70); Τί λοιπὸν συνέβη; Ἐκρείσθη πολλά χρόνια διὰ τὴν μετανοήσῃ; Καθόλου; Ἄλλὰ κατὰ τὴν ἰδίαν νόκτα καὶ ἔτασε καὶ ἐσαρκώθη ἀπὸ τῆν πύσιν, καὶ τὴν πληγὴν καὶ τὸ φάρμακον ἐδέχθη, καὶ ἀρρώστῃσε καὶ εἰς τὴν ὄψεσιν ἐπανήλαθε. Πῶς καὶ κατὰ τίνα τρόπον; Μὲ κλάματα καὶ θρήνηος, μάλλον δὲ δεῖ με τυπικὰ κλάματα, διότι μὲ πολλὴν ἀρμὴν καὶ κατάνυξιν ἔκλαυσε. Διὰ τοῦτο ὁ Εὐαγγελιστὴς δὲν εἶπεν, ὅτι ἔκλαυσεν ἁπλῶς, ἀλλ' ἔκλαυσε πικρῶς (Ἀὐτῶν 26, 75). Καὶ πῶς ἦτο τῶν δακρύων ἑκεῖνων ἡ δύναμις κανεῖς λόγος νὰ παραστήσῃ δὲν θὰ δύνηθῃ, ἀλλὰ τὴν φανεραίνει σαφῶς τῶν πραγμάτων τὸ ἀποτέλεσμα. B Διότι μετὰ τὴν φοβερὰν ἐκείνην πύσιν, τὴν λέγω φοβερὰν, ἐπειδὴ κανένα κακὸν δὲν εἶναι ἴσον μὲ τὴν ἄρνησιν τοῦ Χριστοῦ, μετὰ ἀπὸ τοῦτον μεγάλο κακόν, πάλιν αὐτόν εἰς τὴν προηγουμένην ἐπανέφερε τμήν, καὶ τὴν ἐπιστάσῃ τῆς αἰκουμενικῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἐνεχερίσῃ. Καὶ τὸ σπουδαιότερον ἀπ' ὅλα εἶναι, ὅτι μὴ τὸν ἔδειξεν ὅτι περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς Ἀποστόλους πρὸς τὸν Δεσπότην ἀγίωτερον ἔκει. Διότι: «Πέτρε, λέγει, φιλεῖ με πλεον τοῦτων.» (Ἰω. 21, 15). Μὲ αὐτὸ δὲ τίτισε δὲν εἶναι ἴσον ἀπὸ ἀπόψεως ἀρετῆς. E Διὰ τὴν μὴ λέγῃς δὲ, ὅτι τοὺς Νινευίτας δικαίως συνεκάρσῃ, διότι ἦσαν ἄνθρωποι ἐσθάρτοι καὶ ἀνόητοι, ἐπειδὴ, ὅπως λέγει, «Ὁ γὰρ δοῦλος, ὁ μὴ εἰδὼς τὸ θέλημα τοῦ Κυρίου αὐτοῦ καὶ μὴ ποιήσας, διαφύσεται ὀλίγος» (Λουκ. 12, 48), διὰ τοῦτο εἰς τὸ μέσον σου ἔφερα καὶ τὸν Πέτρον, δοῦλον, ποῦ παλὸν καλὰ τὸ θέλημα τοῦ κυρίου του ἐγνώριζε. Ἄλλ' ὅμως καὶ οὗτος ἂν καὶ ἠμάρτησε καὶ μάλιστα τὴν ἐσχάτην ἁμαρτίαν, βλῆτε εἰς πόσον ὕψος παρηγοίας ἀνῆλθε.

Μὴ λοιπὸν καὶ σὲ ἔνεκα τῶν ἁμαρτημάτων σου κἀπὴ τὸ θάρος σου καὶ ἀπογοητευθῆς. Διὰ τὸ χειρότερον σημεῖον τῆς ἁμαρτίας εἶναι τὸ μὲνῃ κάποιος εἰς τὴν ἁμαρτίαν καὶ τὸ φοβερώτερον τῆς πύσους τὸ νὰ κείται ἕνας εἰς

τὴν πύσιν. 212 A Δι' αὐτὸ καὶ ὁ Παῦλος θρηνηεὶ καὶ κλαεῖ. Τοῦτο θεωρεῖ ἕξιον πένθους. «Μήπως γάρ, λέγει, ἔλθοντος μου πρὸς ὑμᾶς, ταπεινώσῃ με ὁ Θεὸς καὶ πενθήσω πολλοῦς, οὐκ τῶν ἁμαρτημάτων ἁπλῶς, ἀλλὰ τῶν μὴ μετανοησάντων ἐπὶ τῇ ἀσελγείᾳ καὶ ἀκαθάρσῃ καὶ πορνείᾳ ἢ ἐσθάρτων» (Β' Κορ. 12, 21). Διὰ μετανοίας δὲ ποῖος καιρὸς καταλληλότερος δύναται νὰ γίνη ἀπὸ τὸν καιρὸν τῆς νηστείας;

B Ἄλλ' ὡς ἐπιονέλωμεν εἰς τὴν ἱστορίαν. Ἀφοῦ δὲν ἤκουσε τοῦτους τοὺς λόγους ὁ προφήτης, ἐκατέβη εἰς Ἰσραὴλ, τοῦ φυγεῖν εἰς Θαρσεῖς ἐκ προσώπου Κυρίου (Ἰων. 1, 3). Ποῦ φεύγεις, ἀνθρώπε; Δὲν ἤκουσες τὸν προφήτην ποῦ λέγει: «Ποῦ πορευθῶ ἀπὸ τοῦ πνεύματός σου, καὶ ἀπὸ τοῦ προσώπου ποῦ φύγῃ;» (Ψαλμ. 138, 7). Εἰς τὴν γῆν; B Ἄλλὰ, «Τοῦ Κυρίου ἡ γῆ καὶ τὸ πλήρωμα αὐτῆς» (Ψαλμ. 23, 1). Ἄλλ' εἰς τὸν Ἄδην; «Κῶν καταθῶ εἰς τὸν Ἄδην, λέγει, πάριε. Εἰς τὸν οὐρανόν; ε' Ἄλλ' εἰς τὴν θάλασσαν; «καὶ ἐκεῖ, λέγει, καθέξει με ἡ δεξιὰ σου» (Ψαλμ. 138, 8-11). Αὐτὸ ἀκριβῶς ποῦ συνέβη καὶ εἰς αὐτόν. Ἄλλὰ τέτοια εἶναι ἡ ἁμαρτία εἰς πολλὴν ἀνοησίαν ἐμβάλλει τὴν ψυχὴν μας. Καθὼς δηλαδὴ ὅσοι ἱαλισμένοι εἶναι λόγῳ μέθης, ὄσους ἐδῶ καὶ ἐκεῖ περιφέρονται καὶ ἂν θάρσων, καὶ ἂν κρημνός, καὶ ἂν ὀπίσσωτε ἄλλο εἶναι κάτω ἀπὸ τὰ πόδια τους, πῆπτουν μέσα, διότι δὲν προυλάσσωσιναι, ἔτσι καὶ ὅσοι ἐγλίστερσιν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, σὴν μεθουμένοι ἰπὸ τὴν ἐπιθυμίαν τῆς ἐσθάρτου πράξεως εἶναι. C καὶ δὲν ζέρουσι τί κἀνοῦσι, οὔτε διὰ τὰ πράγματα, οὔτε διὰ τὰ μέλλοντα προνοοῦσι καὶ ἐνδιαφέρονται.

Μικρὰν ἀπὸ τὸν Δεσπότην θέλει νὰ φύγῃ; Λέγε μου. Λαλοῦν περιμένε λίγο καὶ ἀπὸ αὐτὰ τὰ πράγματα θὰ μάθῃς, ὅτι οὔτε ἀπὸ τῆς δουλείας τοῦ Θεοῦ θαλάσσης τὰ κέρια δὲν θὰ ἠμπορέσῃς νὰ διαφύγῃς. Διότι μόλις οὗτος ἐπιβιάσθη εἰς τὸ πλοῖον, ἐκείνη ἰμέρος τὰ κύματα ἀνόητος καὶ μάλιστα σὲ πολὺ μεγάλο ὕψος. Καὶ ὅπως μία ὑπερήτρια ἐγγύμων, ὅταν εὖρη συνάδελφόν της, ποῦ ἐδραπέυσει, διότι ἔκλεψε κάπ ἀπὸ τὰ πράγματα τοῦ κυρίου της, δὲν ἀπομακρύνεται, B ἀλλὰ πάρα πολλὰς ἐνοχλήσεις παρέχει εἰς αὐτοὺς ποῦ τὸν ἐδέχθησαν, ἔως ὅτου τῆς τὸν δάσων καὶ ἀπέλθῃ εἰς τὸν κύρον της, ἔτσι ἄκαρβος καὶ ἡ θάλασσα, ἀφοῦ ἔδρε τὸν σύνδουλόν της καὶ τὸν ἐγνώρισε, ἀναρίθμητα ἐπιόδια παρέχει εἰς τοὺς νεώτας, ταράττουσα, φωνάζουσα μὴ σύρουσα εἰς ἀκαστήρια, ἀλλ' ἀπειλοῦσα ἀπενάνδρον νὰ βυθισθῇ τὸ πλοῖον, ἂν τὸν συνάδελφόν της δὲν θὰ τῆς ἀπέδιδον.

Τί λοιπὸν αἱ ναυτῆς ἔκαμον, ἐνῷ ταῦτα ἐγίνοντο; ε' E-

ποιήσαντο, λέγει, ἐκβολὴν πᾶν σκευῶν τῶν ἐν τῷ πλοίῳ» (Ίων. I, 5), διότι ἔβλον τὸ θάρος μέσα ἀκόμη ἔβλενε, δηλαδὴ τοῦ προφήτου τὸ σῶμα, τὸ βαρὺ φορτίον, διὰ λόγῳ τῆς φτώχειας τοῦ σώματος, ἀλλὰ λόγῳ τοῦ θάρους τῆς ἀμαρτίας, ἔπειδὴ τίποτε δὲν εἶναι τόσο βαρὺ καὶ δυσβάστακτον, ὅσον εἶναι ἡ ἀμαρτία καὶ ἡ παρακοή. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ προφήτης Ζαχαρίας Ἐ τὴν πορτέραν με τὸν μόλυβδον (Ζαχαρ. 5, 7). Ὁ Δαυὶδ δὲ τὴν φύσιν αὐτῆς περιγράφων ἔλεγε: «Αἱ ἀνομίαι μου ὑπερῆραν τὴν κεφαλὴν μου, ὡσεὶ φορτίον βαρὺ ἐβαρύνθησαν ἐπ' ἐμέ» (Ψαλμ. 37, 5). Ὁ δὲ Χριστὸς πρὸς ἐκείνους ποῦ ἔζησαν με πολλὰς ἀμαρτίας ἔλεγε: «Δεῦτε πρὸς με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, κἀγὼ ἀναπαύσω ὑμᾶς» (Ματθ. 11, 28). Ἀσκη λοιπὸν καὶ τὸ πλοῖον ἐβάδρυνε τότε καὶ νὰ τὸ θυθίσῃ ἔβαλλε, ὁ δὲ Ἰωάνης ἐκοιμῆτο καὶ ἀροχάλυξε. Βαρὺς ὁ ὕπνος τοῦ ἦτο διὰ ἀπὸ εὐκαρίαςτην, ἀλλ' ἀπὸ λύπης, διὰ ἔξ ἀμελείας, ἀλλ' ἐκ στενοχωρίας. Διότι οἱ εὐγνώμονες ὑπηρετοῦνται γρήγορα τὰ ἀμαρτηματὰ πῦν αἰσθάνονται, τὸ ὅποιον καὶ ἐκεῖνος ἔπαθε.

³¹³ Ἄ Ἄφου δηλαδὴ διέπραξε τὴν ἀμαρτίαν, κατάλαθε τότε τῆς ἀμαρτίας τὸ καταστροφικὸν ἀποτέλεσμα, διότι τότε πρῶτον εἶναι ἡ ἀμαρτία. Ὅταν γίνῃ ἡ γέννησις τῆς, δηλαδὴ διαπραχθῇ ἡ ἀμαρτία, τότε δημιουργεῖ τοὺς φοβεροὺς πόνους εἰς τὴν ψυχὴν, ἡ ὅποια τὴν ἐγέννησε, ἀντιθέτως με τὸν φυσικὸν νόμον τῆς ἰσχύος μας γεννήσεως. Διότι ἡμεῖς μόλις γεννηθῶμεν παύομεν τοὺς μητρικοὺς πόνους, ἐνῶ ἡ ἀμαρτία κοιτᾶσκει με τοὺς πόνους τοὺς λογισμοῦς, οἱ ὅποιοι τὴν ἐγέννησαν. Τί λοιπὸν ἔκαμε ὁ ἐκτελῶν τὰς διαταγὰς τοῦ κυβερνήτου τοῦ πλοίου; Τὸν ἐπλόησε καὶ τοῦ λέγει: «Ἄνάστα καὶ ἀπαλαύ Κόριαν τὸν Θεὸν σου» (Ίων. I, 8). Κατάλαθε πλέον ἐκ τῆς πείρας, διὰ δὲν ἦτο τυχαία ἡ τρικυμία, ἀλλὰ ἀπὸ τὸν Θεὸν ἐπιτάλῃ ἡ πληγὴ αὕτη, διὰ ἡ θαλασσοσαραχὴ δὲν ἦτο δυνατόν νὰ ὑπερνικηθῇ δι' ἀνθρωπίνης δεξιότητος, καὶ διὰ ἀπὸ τὰ κέρια τοῦ κυβερνήτου καμηρία ὑφέλεια δὲν προήρατο. Ἐ Διότι ἄλλου μεγαλύτερου κυβερνήτου εἶκον ἀνάγκη τὰ γινόμενα, ἐκείνου, ποῦ κυβερνᾷ τὸν κόσμον ἅλον καὶ τῆς ἀνεῖθεν βοηθείας εἶκον ἀνάγκη. Διὰ τοῦτο καὶ ἐκεῖνοι κοπιᾷ, πανιά, σκονιά καὶ ἄλλα ἀφύσονται καὶ ἀπὸ τὴν κωπηλασίαν τὰ κέρια ἀπομακρύνονται, πρὸς τὸν οὐρανὸν τὰ ἀντίμασκον καὶ τὸν Θεὸν παρακαλοῦσαν.

Ἐπειδὴ δὲ οὕτε διὰ τοῦ τρόπου τοῦτου ἡ κατάσταση ἐκαλυπτερε. Ἐρριψον κλήρους καὶ παρῆθεκε πλέον ὁ κλήρος; διὰ τῆς ψήφου τὸν ὑπεύθυνον τῆς τρικυμίας; Οἱ δὲ ναῖται

οὔτε τότε δὲν τὸν ἐπιῆραν νὰ τὸν καταποντίουσιν, ἀλλὰ ἐνῶ τόσοι θόρυβος καὶ ταραχὴ ἐγένετο, οὐν νὰ εὐρίσκοντο εἰς πολλὴν ἡσυχίαν, δικαστήριον εἰς τὸ πλοῖον συνεκρότησαν καὶ νὰ ὁμολογήσῃ καὶ ἀπολογηθῆναι τοῦ ἐπέτρεψαν καὶ ἄλλα με προσοχὴν ἐξήτασον, Ἐ οὐν νὰ ἦσαν ὑπεύθυνα εἰς κάποιον διὰ τὰς ἀποφάσεις ποῦ θὰ ἐλάμβανον. Ἄκουσε λοιπὸν αὐτοὺς ποῦ ἄλλα τὰ ἐξετάσων, ὅπως γίνεται εἰς τὸ δικαστήριον. Ποῖα εἶναι ἡ ἐργασία σου; Καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχοσαι; Καὶ ποῦ πηγαίνεις; καὶ ἀπὸ ποῦ ἔρχοσαι καὶ ἐκ ποῦ ποῦ λαοῦ εἶσαι σὺ; Καίτοι δὲ ἡ μὲν θάλασσα τὸν κατηγοροῦσε διὰ τῆς ἰσχυρῆς βαρῆς τῆς, τὸν ὑπέδειξε δὲ ὁ κλήρος ὡς αἴτιον καὶ ἁμαρτήρησαν ἐναντίον του, ἐν τούτοις οὔτε μετὰ τὴν κατακαυτηρὴν τῆς θαλάσσης καὶ τὴν κατ' αὐτοῦ μαρτυρίαν τοῦ κλήρου σπαθῶσαν νὰ ἐκδῶσαν τὴν ἀπόφασιν. Ἄλλ' ὅπως εἰς τὰ δικαστήρια, ἐνῶ κατηγοροῦν εἶναι παρόντες καὶ μάρτυρες παρίστανται καὶ ἐλεγχοὶ γίνονται, οἱ δικασταὶ δὲν ἀρκοῦνται εἰς αὐτοὺς, οὔτε ἐκδίδουν τὴν ἀπόφασιν, Ἐ πρὸς αὐτοὺς οὔτε ὁ κατηγορούμενος ὁμολογήσῃ τὴν ἔνοχόν του, ἔπει ἀκριβῶς καὶ ἐδῶ οἱ ναῖται, ἀνθρώποις θόρυβος καὶ ἀνόητοι, τὴν τάξιν τῶν δικαστηρίων ἐμμοῦντο καὶ μέλιστα ἐνῶ τόσο φόβος, τὴση τρικυμίας, τὴση ταραχῇ ἦτο γύρω τους, ἡ δὲ θάλασσα οὔτε νὰ ἀναπνεύσουν δὲν τοὺς ὄσινε, διότι ἐθουρούσους καὶ με ὄρηται καὶ μανίον καὶ θεῖον ἔπρεξε καὶ τὰ κήματα συνεχῶς ἐξήγγειρε.

Ἄπὸ ποῦ λοιπὸν προήρατο, ἀγαπητοί, ἡ τὴση πρόνοια διὰ τὸν προφήτην; Ἄπὸ τὴν θεῖαν οικονομίαν. Διότι ὁ Θεὸς ἔφερνεν ἔπει τὰ πράγματα, διδάσκων διὰ τούτων τὸν προφήτην νὰ εἶναι φιλόνημος καὶ ἐπειθεὶς καὶ λέγων πρὸς αὐτὸν σκεδὸν τὰ ἔβλε; Μήρησιν τοὺς ναῖτας, ἀνθρώπους ὀνομάτους. Ἐ Αὐτοὶ μὲν δὲν περιφρονοῦν οὔτε μίαν ψυχὴν, οὔτε δι' ἓνα σῶμα, τὸ ἰδικόν σου, δὲν ἀδιοφοροῦν, ἐνῶ οὐ ἀλόκληρον πλοῖον με τόσοι μυριάδες κατοίκους, ἄρροες, ὅσον ἐξήρτατο ἀπὸ σέ, νὰ καταστραφῇ. Καὶ αὐτοὶ μὲν ἐκείνων, ὁ ὅποιος ἦτο αἴτιος πᾶν κακῶν ποῦ τοὺς συνέδησαν, ἀφου τὸν ἀνεκάλυψαν, οὔτε τότε ὄρησιν νὰ τὸν καταδικάσουν, οὐ δὲ χωρὶς κανένα παρόσονον νὰ ἐχρησ κατὰ τῶν Νινευιτῶν, τοὺς ἐπνίξες καὶ κατέστρεφες. Καὶ οὐ μὲν, ἐνῶ ἐγὼ σὲ διέταξα νὰ ὑπάγῃς εἰς αὐτοὺς καὶ διὰ τοῦ κηρύγματος νὰ τοὺς καλέσῃς πρὸς σωτηρίαν, δὲν ὑπήκουσες, ³¹⁴ Ἐνῶ οὕτοι, χωρὶς νὰ ἀκούσουν τίποτε ἀπὸ κανένα, πᾶν μέσον μετέρονται, ὡστε σέ, ποῦ ἔπρεπε νὰ τρωγῆθῃς, νὰ σὲ ἐπινοήσουν εἰς τὴν εὐθείαν ὁδόν. Διότι καὶ μετὰ τὴν ἐκ μέρους τῆς θαλάσσης κατηγορίαν, μετὰ τὴν φανερώσιν ποῦ ἔκαμεν ὁ κλήρος,

δες ὁ ἴδιος τὸν αὐτὸν του κατηγορήσει καὶ τὴν φυγὴν ἀπολόγησεν, οὔτε τότε ἐπεισαν νὰ καταστρέφουν τὸν προφήτην, ἀλλὰ ἀνοκὴν ἐδεικνόν καὶ συνεκρατοῦντο καὶ δια ἑσάκων, ὡστε αὐτὸν οὔτε μετὰ τὴν τόσῃν ἀπόδειξιν τῆς ἐνοχίας του, νὰ τὸν παραδώσῃν εἰς τὴν ὀρμὴν τῆς θαλάσσης. Ἀλλὰ δὲν ἐπέτρεπεν οὔτε τοῦτο ἡ θάλασσα, μᾶλλον δὲ ὁ Θεὸς δὲν ἄφινε, δοῦν ὅπως διὰ τῶν νοσητῶν, ἔται καὶ διὰ τοῦ κήτους, νὰ τὸν σκροφήσῃ ἴθιλε. **Β** Διὰ τοῦτο, ἀφοῦ ἤκουσαν: «φαρτέ με καὶ ἐμβάλετε εἰς τὴν θάλατταν καὶ καπάσει ἡ θάλαττα ἀφ' ὑμῶν» (Ἰω. 1, 12), προσπαθοῦσαν μὲ θῆαν εἰς τὴν ἑρῶν νὰ ἀπέλθουν, ἀλλὰ τὰ κύματα δὲν τοὺς ἐπέτρεπον.

4. Σὺ δὲ ὅπως εἶδες τὸν προφήτην νὰ φεύγῃ, ἄκουσε αὐτὸν καὶ νὰ ἐξομολογῆται ἀπὸ τὸ θῆθος τῆς κοιλίας τοῦ θαλασσινοῦ θηρίου. Διότι ἐκεῖνο μὲν, τὸ νὰ φεύγῃ, ὡς ἄνθρωπος ἔκων ἀδυναμίας ἔπαυε, τοῦτο δὲ, τὸ νὰ ἐξομολογηθῆ, ὡς προφήτης ἐπέδειξε. Ἀφοῦ λοιπὸν, ἔλαθεν αὐτὸν ἡ θάλασσα, εἰς τὴν κοιλίαν τοῦ κήτους, οὐδὲ οὐ φυλάκην τὸν ἀπέθεσε, οἶφον διὰ τὸν Δεσπότην διαφυλάττουσα τὸν φυγάδα. Καὶ οὔτε κύματα ἄγρια τὸν ἔλαβον καὶ τὸν ἀπέπνιξαν, οὔτε τὸ κήτος ποῦ ἦτο ἀγριώτερον ἀπὸ τὰ κύματα καὶ τὸν δδέκῃ εἰς τὴν κοιλίαν του, τὸν κατέστρεψε. **Γ** ἀλλὰ τὸν διέσωσε καὶ εἰς τὴν πόλιν τὸν ἐπανέφερε καὶ θάλασσα καὶ κήτος παρὰ τὴν φύσιν των ὑπέκουσαν, ὡστε δι' ὧν ὁ προφήτης νὰ διδάσκαται. Ἀφοῦ λοιπὸν ἦλθεν εἰς τὴν πόλιν, ἀνέγνωσε τὴν ἀπόφασιν τοῦ Θεοῦ ὡς ἐπιστολὴν βασιλέως, πρὸς τὴν ἀναγγελίαν καὶ ἐφώνησε λέγων: «Ἐπι τρεῖς ἡμέρας καὶ Νινευὶ καταστραφήσεται» (Ἰω. 3, 4).

Ἦκουσαν τοῦτο ἐκεῖνοι, δὲν ἔδειξαν δυσπιστίαν, οὔτε τὸ ἐπίτηον ἀψηφίσαν, ἀλλὰ γρήγορα ἄνοι καὶ εἰς τὴν νηστείαν ἔπρεξαν, ἄνδρες, γυναῖκες, δοῦλοι, κύριοι, ἄρρανας, ἀρχόμενοι, παιδιὰ, γέροντες. Οὔτε τὰ ἄλλα ἔφα θειαν ἔξω ἐπ' αὐτὸ τὸ ἔργον (Ἰω. 3, 8). Παντοῦ σάκος, παντοῦ στάκτη, παντοῦ θρήνος καὶ ἄδυρμος. **Δ** Διότι καὶ αὐτὸς ποῦ τὸ στέμμα ἐφοροῦσε, κατέθη ἀπὸ τὸν θρόνον τὸν βασιλικόν, ἐπάνω εἰς οἶκον ἔμενε, εἰς τὸ κεφάλι στάκτη ἔρριψε καὶ ἔται τὴν πόλιν ἀπὸ τοὺς κινδύνους ἐξήρασε. Καὶ ἔβλεπε κατελεπτοῦσιν πράγματα, ὁ σάκος νὰ τιμᾶται ὑπὸ τοῦ Θεοῦ περισσότερο ἀπὸ τὴν βασιλικὴν πορφύραν. Διότι οὗτο ποῦ δὲν ἠμύπερε νὰ κόμῃ ἡ ἀλαουργία, τὸ ἔκαρμεν ὁ σάκος. Ἐκεῖνο ποῦ δὲν κατώρθωσε τὸ στέμμα, τὸ κατάρθωσεν ἡ στάκτη.

Ἐλέπες, διὰ οὐκ χωρὶς λόγον εἶπεν πραγματοποιέμενος, διὰ οὐκ τὴν νηστείαν, ἀλλὰ τὴν μέθην καὶ τὴν πολυφαγίαν πρέ-

πει νὰ φοβούμεθα; Διότι ἡ μὲν μέθη καὶ πολυφαγία τὴν πόλιν, ἐνῶ ἦτο ἀκίνητος, τὴν ἐκλόνησε καὶ ἐπρόκειτο νὰ τὴν ρίψῃ κάτω. Ἡ νηστεία ἄρα ἐνῶ αὕτη ἐκλονέτο καὶ ἐμελλε νὰ καταπέσῃ, τὴν συνεκράτησεν εἰς τὴν ὄσιν τῆς.

Ε Διὰ τῆς νηστείας καὶ ὁ Δανιὴλ, εἰσελθὼν εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων, ἐξήρατο ἐξ αὐτοῦ ἀδολοχῆ, ὡς ἔαν εἶπεν ἐπικονιανθῆσι μὲ πρόβατα. Διότι ἂν καὶ τὰ θηρία ἔβραζον ἀπὸ τὸν θυμὸν των, καὶ τὰ πόδια τοὺς ἐκροτυροῦσαν τὰς φωνικὰς των διαθέσεις, δὲν ἤγγιζον τὸ τραπέζι, ὅπου ἦτο γύρω των, διὰ τὸν Δανιὴλ, ἀλλὰ, ἔν καὶ ἡ φύσις των τὰ παρανοῦσε (ἀφοῦ τίποτε δὲν εἶναι ἀγριώτερον ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ θηρία) καὶ ἡ πείνα (διότι ἦσαν νηστικά ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας) οὐδὲν κάποιος δῆμος νὰ ἐκάρθη μέσα καὶ νὰ τὸ ἐφώνησε νὰ μὴ ἔγγισον τὰς σάρκας τοῦ προφήτου, δὲν ἐπιληταῖσαν ἀπὸ οὐθισμὸν αὐτὴν τὴν τροφὴν (Δαν. κεφ. 6).

Μὲ αὐτὴν καὶ οἱ τρεῖς παῖδες εἰσελθόντες εἰς βαθυλιθωτικὴν κάμινον καὶ ἐπὶ πολλὸν χρόνον παραμεινάντες εἰς τὸ πῦρ τῆς καμίνου, **στ** ἀπὸ τοῦτο τὸ πῦρ λαμπρότερον ἔκοντες τὰ σώματα ἀπὸ τῆς καμίνου τότε ἐξῆλθον¹² καίτοι θεβαίως ἔάν τὸ πῦρ ἐκεῖνο ἦτο πράγματι πῦρ, πῶς δὲν ἔσανε τὰ ἔργα τοῦ πυρός; Ἐάν σώματα ἦσαν ἐκεῖνα τὰ σώματα, πῶς δὲν ἐπάρθαιον ὅτι παθόντων τὰ σώματα; Πῶς; Ἐπίστω τὴν νηστείαν καὶ θὰ οὐ ἀπαρῆθῃ καὶ αὐτὴ θὰ οὐ λίσῃ τὸ αἶνιγμα. Διότι καὶ πράγματι αἶνιγμα ἦτο, ἐπειδὴ σώματα ἐμάκοντο πρὸς τὴν φωσίαν καὶ ἐνεκῶσαν τὰ σώματα. Εἶδες παράδοξον μάκην; Εἶδες παραδοξότερον τὴν νῆκην; Θαύρασε τὴν νηστείαν καὶ ὑπαδέξου τὴν μὲ ἀνοκτὰς τὰς ἀγκάλας. Διότι ὅταν καὶ μέσα εἰς τὴν κάμινον δοσθῇ, καὶ μέσα εἰς τὸν λάκκον τῶν λεόντων διαφυλάτῃ, καὶ δοσθῆναι ἀπομακρύνῃ, καὶ ἀπόφασιν Θεοῦ ἀκυρήσῃ, **ζ** καὶ παθῶν μανίαν καταστέλλῃ, καὶ πρὸς τὴν ἐλευθερίαν μὲς ἐπαναφέρῃ καὶ πολλὴν γαλήνην εἰς τοὺς λογισμοὺς μας ἐπιφέρῃ, δὲν εἶναι ἐσκότιν τρέλλα νὰ τὴν ἀποφεύγωμεν καὶ φοβούμεθα, ἐνῶ τόσα ἀγαθὰ εἰς τὰ κέρια τῆς ἔκει; Τὴν φοβούμεθα, λέγει, κάποιος, ὅσοι φέρει τὸ σῶμα καὶ ἀσθενεὶ τὸ κάνει. Ἀλλὰ ὅσον ὁ ἐσωτερικὸς ἄνθρωπος, δηλαδὴ τὸ σῶμα, φθείρεται, τόσον ὁ ἐσωτερικὸς ἀνθρώπος, δηλαδὴ ἡ ψυχή, γίνεται νεωτέρα ἡμέρα μὲ τὴν ἡμέρα (Ἰ' Κορ. 4, 16) μᾶλλον δὲ, ἐάν θελήσῃ καλά νὰ ἐξετάσῃ τὸ πρᾶγμα, καὶ μητέρα τῆς σαματικῆς ὕλης θὰ τὴν εὐρῆς νὰ εἶναι.

12. Ἐπιβῆθεν προφανῶς ἔχει ἀμνησθῆ καὶ ὁ ὀνομαστικὸς τοῦ Θεοῦ ἐκτικὸς τῆς Α' Κυριακῆς τῶν Νηστειῶν.

Καὶ ἐὰν δὲν πιστεύῃς εἰς τὰ λόγια μου, ἐράτῃσε δι' αὐτὰ τοὺς ἰατροὺς καὶ αὐτοὶ καλότερα θὰ σοῦ τὰ εἶπουν, C οἱ ὁποῖοι τὴν μὲν πτωχείαν μῆτερα τῆς ὑγείας ὀνομάζουσι, τοὺς δὲ πόνοισι τῶν ποδῶν καὶ τοὺς πονεκεφάλους καὶ τὰς ἀνοπληγίας καὶ τὴν φυσικίαν καὶ τὴν ὑδροπικίαν καὶ τὰς φλεγμονάς καὶ τὰ ἀποστήματα καὶ ἀναριθμήτων ἄλλων νοσημάτων πληθύνον ἀπὸ τὴν πλυντικῆ διαίτησιν καὶ τὴν πολυφαγίαν προέροικοντα, λέγουσι,³¹⁴ ὅταν μακρὰ αὐλάκια μολυσμένου νεροῦ, ποῦ πηγάζουσι ἀπὸ πάρα πολὺ μολυσμένην πηγὴν, καὶ τοῦ σώματος τῶν ὕδατων, καὶ τῆς φυσικῆς τὴν σαρκοσύνην κατασφύρουσι.

5. Ἄς μὴ φοδοῦμεθα λοιπὸν τὴν νηστείαν, ἢ ὅποια ἀπὸ τοῦτα κακὰ μὲς ἀπαλλάσσει. Δὲν οὐκ εἶδον αὐτὴν τὴν συμβουλήν ἠελώει καὶ ἀνευ λόγου, D ἀλλ' ἐπειδὴ εὐλέπει πολλοὺς ἀνθρώπους, ὅταν νὰ πρόκειται νὰ παραδοθῶσι εἰς ἀγρίαν γυναῖκα, ἔτσι διατάζουσι καὶ δυσκολεύονται καὶ διὰ μέθης καὶ πολυφαγίας σήμερον κατασφύρουσι τὸν ἑαυτῶν τους. Διὰ τοῦτο οὐκ συμβουλεύω, ὥστε τὴν ὑφέλειον, ποῦ θὰ προκύψῃ ἐκ τῆς νηστείας νὰ μὴ κατασφύρηται, ἐπαυθόμενοι πρὸ τῆς νηστείας εἰς λαομαργίαν καὶ μέθην. Διότι καὶ οἱ στομαχικοὶ ἄνθρωποι, ὅταν πρόκειται μακρὰ φάρμακα νὰ πῶσι, ἂν γεμίσῃσι πρῶτον τὸ στομάχι τῶν ἀπὸ τροφῆν καὶ κατόπιν τὰ φάρμακα λάβουσι, τὴν μὲν πικρίαν τῶν φαρμάκων ὑπέμενον, τὴν δὲ ὑφέλειον αὐτῶν ἔσταν, διότι μὲ τὴν πολυφαγίαν κένουσι δυσκολωτέραν τὴν πάλιν τοῦ φαρμάκου πρὸς ἐξουδετέρωσιν τῆς κακῆς τῶν ἐπιβλασίων κυμῶν τοῦ στομάχου ἐπιδράσεως. Διὰ τοῦτο οἱ ἱσραὶ διατάσσουσι αὐτοὺς νὰ κοιμῶνται κυρτὰ νὰ φάγουσι, E διὰ νὰ προσβάλῃ εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς ὅλη ἡ δύναμις τῶν φαρμάκων τοὺς κυμοὺς τῶν νοσηγόντων περιττωμάτων. Τὸ ἴσον καὶ ἐπὶ τῆς νηστείας γίνεται. Ἐὰν μὲν ἀπὸ πολλὴν μέθην γεμίσῃς τὸν ἑαυτῶν σου σήμερον, καὶ αὔριον ἄλλοτε, ποῦ ἀπὸ ἐκεῖνης προσφερόμενον φάρμακον ἀσφισσῶσι ἀπὸ ἀνεπαρκεῶς τὸ κάνεισι. Καὶ τὴν μὲν κόπον ὑπομένει, F δὲ κέρδος τοῦ φαρμάκου δὲν ἀπολαμβάνεισι, διότι εἰς τὸ πρόσφατον κοκόν, ποῦ ἔσταν ἡ μέθη, ὁποῖον ὅλην αὐτοῦ τὴν δύναμιν. Ἐὰν δὲ ἐλαφρὸν εἰς αὐτὴν τὸ πῶμα παρασκευάσῃς καὶ μὲ διαυγῆ διάνοιαν δεχθῆς τὸ φάρμακον, πολλὰ ἀπὸ τὰ παιδιὰ ἀμαρτήματα θὰ ἠμπορέσῃς τελείως νὰ ἐξαλείψῃς.

³¹⁴ A Ἄς μὴ ἐραῶμεθα λοιπὸν διὰ τῆς μέθης εἰς τὴν νηστείαν, οὕτε πάλιν ἀπὸ τῆς νηστείας εἰς τὴν μέθην νὰ κα-

18. Τίθετο καὶ ἡ σύγχρονος ἱατρικὴ ἐπιθεωρεῖ.

τολήγουμεν, διὰ νὰ μὴ συμβῇ, δ,π γίνεται εἰς ἓνα ἄρρωστον σῶμα, ποῦ μέλλει νὰ σηκωθῇ ἀπὸ τὸ κρεβάτι καὶ τὸ ὅποσον πῆγτει κερσότερα, ἐὰν ἕνας τὸ κρεβάτι μὲ κλυταῖα. Τοῦτο καὶ εἰς τὴν ψυχὴν μας γίνεται, ὅταν καὶ ἀπὸ τὰ δύο μέρη, δηλοῦσθαι καὶ ἀπὸ τὴν ἀρχὴν καὶ ἀπὸ τὸ τέλος τῆς νηστείας, τὴν νηστεία, ποῦ δίδει ἡ νηστεία, τὴν ἐπιστάσομεν μὲ τὴν σκοπιάν, ποῦ φέρει ἡ μέθη. H Διότι καθὼς ἐκτείνει, ποῦ μέλλουσι μὲ τὰ θηρία νὰ ἀγωνισθῶσι, ἀφοῦ πρῶτον ἀσφαλίσοιεν διὰ πολλῶν μέσων τὰ οὐρανῶδη μέλη τοῦ σώματος των, εἰς τὰ ὅποια αἱ πτηναὶ εἶναι θαλασσοφόροι, τότε πρὸς ἐκεῖνα ἀρχέουσι τὴν μάχην, ἔτσι καὶ τώρα πολλοὶ ἄνθρωποι ὑπάρκουσι, οἱ ὅποιοι μέλλοντες νὰ ἀγωνισθῶσι πρὸς τὴν νηστείαν ὅταν μὲ θηρίον, κατὰ τὸν ἴσον μὲ ἐκεῖνους τρόπον, ἀπλῶνται καλὰ μὲ τὴν πολυφαγίαν, καὶ ἀφοῦ σκιάσοιεν ἀπὸ τὸ πολὺ φαγητὸν καὶ σκοπιῶσθαι ἡ διάνοιά τους ἀπὸ πολλῶν παραφροσύνην, ὑποδέκονται τὸ γαλήνιον καὶ ἴσικον τῆς νηστείας ἄμα. Καὶ ἂν μὲν οὐ ἐρωτήσῃς διὰ ποῖον λόγον εἰς τὸ λοιπὸν τρέχεις σήμερον; Διὰ νὰ ὑποδεχθῶ τὴν νηστείαν μὲ καθαρόν τὸ σῶμα, μοῦ ἀπαντήσῃς. Ἐὰν δὲ ἐρωτήσῃς: διὰ ποῖον λόγον μεθῆς; C Ἐπειδὴ εἰς τὴν νηστείαν πρόκειται νὰ εἰσέλθῃς, πάλιν θὰ σοῦ εἰπῃς. Δὲν εἶναι λοιπὸν ἔσταν, μὲ σῶμα μὲν καθαρὸν, μὲ ψυχὴν δὲ ἐκάρωτον ἐκ τῆς μέθης τὴν καλύτεστην κατὰ τὴν ἀρετὴν νὰ ὑποδέχῃσαι;

Ἦτο δυνατόν καὶ περισσύτερα ἀπ' αὐτὰ νὰ εἴπαμεν, ἀλλὰ εἰς τοὺς φρονήτους καὶ ταῦτα ἀρκετὰ εἶναι διὰ νὰ διορθωθῶσι. Διὰ τοῦτο καὶ ἐπειδὴ ἐπιθυμῶ νὰ ἀκούσῃς τὴν φωνὴν τοῦ πατρὸς, εἶναι ἀνάγκη νὰ τελειώσῃς τὸν λόγον.

Διότι καὶ ἡμεῖς μὲν ὅταν τὸ τοικονόπουλα κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν τῆς βελανιδιάς ἢ λειώσῃς, παύσομεν φλογέραν καλαινήνην, κάτω ἀπὸ τὴν σκιάν τῶν ἱερῶν τούτων καθήρομητων καθήμενοι, ἐνῷ οὕτως, ὅπως ὁ ἄριστος ἐκεῖνος μουσικός, ποῦ παίζει κιθάραν χρυσοῦν καὶ μὲ τὴν συμφωνίαν τῶν κρουσμάτων αὐτῆς ἀνυψῶνται εἰς ἀνιστέρας σφαίρας ἀλάκηνρον θέατρον, D οἱ δὲ διὰ τῆς συμφωνίας τῶν κινήσεων, ἀλλὰ διὰ τῆς συμφωνίας τῶν λόγων τοῦ πρὸς τὰς πράξεις του, πολλὴν εἰς ἡμῶς ὑφέλειον προέξει. Τέτοιους καὶ ὁ Χριστὸς ζητεῖ διδάσκαλους: «Ὁ γὰρ ποιῆσαι, λέγει, καὶ διδάσκει, οὕτως μέγας κλήρησται ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 5, 19). Τέτοιος εἶναι καὶ οὗτος καὶ διὰ τοῦτο μέγας εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν εἶναι.³¹⁵ Εἴθε δὲ καὶ ἡμεῖς δι' εὐχῶν αὐτοῦ καὶ

14. Πρόκειται περὶ τοῦ ἐναματιοῦ τοῦ πατρὸς, τοῦ ἐπισκόπου Ἀντιοχείας Θεοδοσίου, ὅστις πολλὰκις παρήτατο εἰς τὰς ἡμέρας τοῦ Κρι-

τῶν προεπιπέτων ὄλων, νὰ ἀξιοθῶμεν τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, διὰ τῆς χάριτος καὶ φιλοφρονήσεως τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, μετὰ τοῦ ὁποίου εἰς τὸν Πατέρα θεὸς εἶναι ἡ δόξα, ὁρῶν καὶ εἰς τὸ Ἅγιον Πνεῦμα, τώρα καὶ πάντοτε, καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰῶνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΝΗΣΕΤΙΑΣ

Ἐκφωνηθεῖσα τὴν ἑκτὴν ἑβδομάδα
τῆς Ἁγίας Τεσσαρακοστῆς.

ΟΜΙΛΙΑ ΣΤ'

I. Πόσον εὐχάριστα μᾶς εἶναι τῆς πνευματικῆς ταύτης θαλάσσης τὰ κύματα. Εἶναι πᾶν εὐχάριστα καὶ ἀπὸ τὰ κύματα τῆς πραγματικῆς θαλάσσης. Διότι ἐκεῖνα μὲν ἀνάμην ἄταξια, ταῦτα δὲ ὁμοειδέως ἐπιδοκίμα δημιουργεῖ. 317 Α Καὶ ἐκεῖνα μὲν, διὰ τὴν ὑπὸ ἄλλοι παλλῆν ἀγωνίαν εἰς τὸν κυβερνήτην τοῦ πλοίου δημιουργοῦν, ταῦτα δὲ διὰ τὴν ἐμφανίζονται, πολλὴν εἰς τὸν λέγοντα παρησίαν ἐπιβάλλουν. Διότι αὐτὰ μὲν εἶναι τραχυμῆδους θαλάσσης ὁδοεῖς, ταῦτα δὲ ψυχῆς εὐφροινόμενης σημεῖα. Καὶ ἐκεῖνα μὲν εἰς τοὺς θρόνους διὰ κτηπίσους ἀσπρῆ ἵκαν ὀφίον, ταῦτα δὲ εἰς τὸν λόγον τῆς διδασκαλίας προσκορόντα γλυκεῖον φωνὴν ἀσπρῆ. Ἐπι καὶ αἱ πνοαὶ τοῦ Ἰεσοῦ, διὰ τὴν μέσση εἰς τὰ σκοπὰ, καὶ κύνον τὰ σκάκια νὰ κλίνουσι πρὸς τὰ κάτω καὶ πάλιν νὰ σηκώνονται, μωροῦνται τὰ κύματα τῆς θαλάσσης εἰς τὴν ἑσπέρην. Β Ἀλλὰ καὶ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ κύματα τῶν σπαστῶν αὐτὰ εἶναι πᾶν εὐχάριστα, διότι διὰ τὸ πῶμα τοῦ Ἰεσοῦ, ἀλλὰ τοῦ Πνεύματος ἡ χάρις τὰς ἰδικὰς σὰς ἀνόμωσας ψυχὰς καὶ θέρμανε καὶ τὸ πῦρ ἐκεῖνα, διὰ τὸ ὅποιον πᾶν πολλοῦ κόνου ἐλεγεν, ὅτι «Πῦρ ἦλθον βαλεῖν εἰς τὴν γῆν, καὶ τί θέλω εἰ ἤδη ἀνήσθη» (Λουκ. 12, 49). Τοῦτο τὸ πῶμα βλέπω ὅτι ἔχει τῆσθε καὶ κατεῖ μέσση εἰς τὰς ψυχὰς σὰς. Ἐπειδὴ λοιπὸν τόσας πολλὰς λαμπάδας εἰς ἡμᾶς ὁ ὁδοὺς τοῦ Θεοῦ ἀνῆκε, θε σάξωμεν εἰς αὐτὰς ἀπὸ ἑδᾶ τὸ λάδι τῆς διδασκαλίας, διὰ νὰ διατηρηθῇ περισσότερο χρόνον εἰς ἡμᾶς τὸ φῶς.

Ὁ καιρὸς τῆς νηστείας εἰς τὸ τέλος πλέον σπεύδει, ἐπειδὴ ὁρῶν εἰς τὸ μέσον τοῦ σταδίου ἡμεῖθα, εἰς τὸ τέλος πλέον ἀφθόσασμεν. Γ Διότι, καθὼς ἐκεῖνος ποὺ ἤρκειεν ἕνα ἔσθον, ἡμποροῦμεν νὰ εἴπωμεν ὅτι ἐσθασεν εἰς τὸ μέσον, εἴτι καὶ ἐκεῖνος ποὺ ἦλθεν εἰς τὸ μέσον, ὅτι ἐσθασεν εἰς τὸ τέλος. Ὁ μὲν λοιπὸν καιρὸς πρὸς τὸ τέλος σπεύδει καὶ πρὸς τὸν λιμένα πλέον τὸ σκάφος βλέπει. Ἀλλὰ τὸ ζήτημα δὲν εἶναι πρὸς τὸν λιμένα ἀπλῶς νὰ ἔλθῃ, ἀλλὰ νὰ μὴ ἔλθῃ

σοσύμου. Εἰς τοιαύτην περίστασιν ὁ Χριστοτόμος εἶπε: «Τὸ τοῦτο φιλοσοφώτερον γίνουσι ἐν; εἰ δὲ ταπεινότερον ἐς αὐτὴν θερμὴν ἐπιδοκίμασθαι τὴν ἀγάπην κατεξέτισσε καὶ ὁσοῦτον καταθέσθαι ἠνάγκατο» (PG 49, 367 104 καὶ 61, 87).

εις τὸν λιμένα ἄδεια ἀπὸ ἐμπορεύματα. Διὰ τοῦτο οὐκ παρακαλῶ ἄλλους καὶ οὐκ ἱκετεύω, εἰς τὴν συνειδήσιν τοῦ καθένος δε συλλογησθῆ τὸ ἀπὸ τῆς νηστείας ἡμῶρων καὶ ἐὼν μὲν εὐφρῆσι κέρδος πολλὸν ἔχει συγκεντρώσει, δε προσέσῃ καὶ ἄλλο: ἂν δὲ ἕξη δι: τίποτα δὲν ἐμάζευσεν, δε χρησιμοποίησιν τὸν ὑπόλοιπον πρὸν ἀπὸ τὸ ἡμῶρων τούτο. Ἐν οὖν διασφικεὶ ἡ πονήγυρις, δε ἐπιπληθῆσμεν αὐτῆς, διὰ νὰ κερδίσωμεν πολλὰ καὶ μὲ κέρδη D νὰ φύγωμεν καὶ ἄχι μὲ τὰ χέρια ἄδεια, διὰ νὰ μὴ κάσωμεν τὸν μισθὸν τῆς νηστείας, ἐνῷ ὑπερβίνομεν τὸν κόπον τῆς νηστείας.

Διότι εἶναι δυνατὸν καὶ κόπον νηστείας νὰ ὑπερβίνομεν, καὶ μισθὸν νηστείας νὰ μὴ λάβωμεν. Πῶς; Ὅταν ἀπὸ μὲν τὰ φαγητὰ ἀπέχωμεν, ἀπὸ δὲ τὰ ἀρτιήματα δὲν ἀπέχωμεν ὅταν κρέατα μὲν δὲν τρώγωμεν, κατατρώγωμεν ὅμως τὰ σπύτια τῶν πικρῶν ὅταν μὲ κρασί μὲν δὲν μεθώμεν, μεθώμεν ὅμως μὲ πονηρὰν ἐπιθυμίαν ὅταν ἄλην τὴν ἡμέραν μένωμεν νηστικοὶ τελείως, ἄλλὰ τὴν περὶ τὴν βλάβη ποιητικὰ ἀκόλαστα θεάματα. Ἰδοὺ καὶ κόπος νηστείας καὶ μισθὸς νηστείας ἀκόλαστο, ὅταν εἰς τὰ θεάματα τῆς παρανομίας μεταβίνομεν. Δὲν τὰ λέγω αὐτὰ διὰ οὐκ, διότι γνωρίζω ὅτι οὐκ καθαροὶ εἶθε ἀπὸ αὐτῆν τὴν κατηγορίαν. Ἐ ἄλλὰ συγκρίβω εἶναι εἰς ἐκεῖνους πὸ ὑποφέρουν, ὅταν τοὺς αἰτίους δὲν συλλάβουν, εἰς τοὺς παρόντας νὰ ἐκδηλώσων τὴν ὀργὴν των.

Τὶ κερδίζετε, ὅταν νηστεύετε, συγκρόνως δὲ εἰς τὰ θεάματα τῆς παρανομίας πηγαίνετε, εἰς τὸ κοινὸν τῆς ἀσελείας διδασκαλείων εἰσέρχεσθε καὶ εἰς τὸ δημόσιον τῆς ἀσελείας γυμναστήριον, εἰς τὴν καθέδραν τῶν λιμενίων κάθησθε: Διότι καὶ καθέδραν ὀλέθρου καὶ ἀσελείας γυμναστήριον, καὶ διδασκαλείων ἀσελείας καὶ μὲ ἅλα τὰ ἀσεκτικὰ ὀνόματα τὸ θεάτριον, ἂν ὀνομάσῃ κανεὶς δὲν θὰ ἁμαρτήσῃ, τὸν καταστρεπτικώτατον ἐκείνου τύπον, τὸν γεμάτον ἀπὸ διάφορα ψυχικὰ νοσήματα, τὴν κάμνον τῆς Βαβυλώνας. 218 Ἄ Διὸν ὁ διάβολος, ἀφου ἔβαλε μέσα εἰς τὸ θεάτρον τὴν πόλιν, ὡς οὐ καμίνι, τὴν καλεῖ ἀπὸ κάτω, ρίπτει μέσα εἰς αὐτήν, ἄχι κληματαίους, ὅμως ὁ θάρσαρος τότε ἐκείνος, οὔτε νέφρι, οὔτε σπουδὴ, οὔτε πίσσαν (Ἰαν. 3. 32), ἄλλὰ τὰ πολλὰ καταστρεπτικώτερα, ὡς περισσότερον εὐφλεκτικὰ, πορνικὰ ὄψια, ἀσεκτὰ λόγια, μελὸν προκλητικὰ τοκίσματα, ἀπὸ κακίων γεμάτα ὄματα. Ἐκείνην μὲν τὴν κάμνον θαρβάρων κέρρι ἄνωσαν, ἐνῷ αὐτὴν ἀνοσιπότεροι ἀπὸ τοὺς θαρβάρους ἀνάπτουν λογιμοί. Καταστρεπτικώτερα εἶναι αὐτὴ ἀπὸ ἐκείνην, ἐπειδὴ καὶ ἡ φωτιὰ αὐτῆς εἶναι περισσότερον καταστρεπτικὰ, διότι δὲν κατεῖ σώματα, ἄλλὰ βρέειν

ψυχῆς καταστρέφει. Καὶ τὸ κερτότερον, καθὼς νὰ τὸ ἀσθένωνται αὐτὰ πὸ δάπτονται. Διότι, ἐὼν τὸ ἡσθόνοντο, δὲν θὰ ἐξεκαρδίζοντο ἀπὸ τὰ γέλα, δι' ὅσα βλέπουν ἐκεῖ νὰ γίνωνται. Καὶ τοῦτο ἀκρεθῶς εἶναι τὸ κερτότερον, Ἐ ὅταν δηλαδὴ ἕνας ἐνῷ εἶναι ἀρρωστος, οὔτε ὅτι ἄσθενεὶ γνωρίζει καὶ ἐνῷ καίεται ἄσχημα καὶ βασανιστικὰ δὲν εἰσθάνεται τὰ καύματα.

Ποῖα ἡ ἀφέλεια τῆς νηστείας, ὅταν νὰ μὲν σῶρα τὸ ἐμποδίσῃ ἀπὸ τὸ νὰ λάβῃ τὴν νόμιμον τροφήν, εἰς δὲ τὴν ψυχὴν προσφέρῃ τὴν παρόνομον τροφήν; Ὅταν περὶ τῆς ἡμέραν ἐκεῖ καθήμενος, βλέπων τοὺς συναθρώτους σου νὰ ἀσκηνοῦν καὶ κακὸν παράδειγμα νὰ γίνωνται, γυναικας νὰ πορνείωνται, μοικεῖας νὰ ὑποκρίνονται ἐκεῖ ἐκείνοι πὸ μαζεύουν τὰ κακὰ κόθε σπιτιοῦ; Διότι καὶ μοικεῖας καὶ πορνείας εἶναι δυνατὸν ἐκεῖ νὰ ἴῃ κανεὶς καὶ ἠλασφημίας νὰ ἀκούσῃ ἔτσι δὲ εἰσέρχεται ἡ ὀσθένεια εἰς τὴν ψυχὴν καὶ ἀπὸ τὰ μάτια καὶ ἀπὸ τὰ σπύτια. Μηλοῖσται τὰς ἕνας συμφορὰς καὶ δι' αὐτὸ ἔκουσ καὶ τὸ ἀσκήρον ὄνομα τὰ ὑποκρίτου. Ποῖον λοιπὸν τὸ κέρδος τῆς νηστείας, ἔταν μὲ τέτοιαν τροφήν τρέφεται ἡ ψυχὴ; C Μὲ ποῖα μάτια θὰ ἴῃς τὴν γυναῖκα σου, ὅταν φύγῃ ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ θεάματα; Μὲ ποῖα ἔματα θὰ ἴῃς τὸν υἱὸν σου, μὲ ποῖα τὸν ὑπερέτην σου, μὲ ποῖα τὸν φίλον σου; Διότι κατ' ἀνάγκην ἔνα ἐκ τῶν δύο θὰ γίνῃ ἢ θὰ λέγῃς τὰ ὅσα ἐκεῖ ἔγνων καὶ θὰ ὀσκημῶνθῃ, ἢ θὰ σωθῆς καὶ θὰ κρύπτεσαι κοκαίνιζων ἐξ ἐντροπῆς. Ἄπ' ἐδῶ ὅμως δὲν ἀνακωρεῖς ἔτσι, ἄλλὰ θὰ ἡμπορῆς μὲ παρησίαν νὰ διηγήσῃ εἰς τὸ σπιτι σου ἅλα τὰ γενόμενα, τὰς προφητικὰς φωνὰς, τὰ ἀποστολικὰ δόγματα, τοὺς νόμους τοὺς θεοπαικούς, ἄλην τῆς ἀρετῆς τὴν τρέφειν νὰ παραθέσῃ. Καὶ τὴν γυναῖκα σωφρονεστέραν κάνεις μὲ τὰ διηγήματα, πὸ ἀπ' ἐδῶ ἔπῃρες, καὶ τὸν υἱὸν σου συνεπέτερον καθιστῆς, καὶ τὸν ὑπερέτην σου περισσότερον ἀρρωσιμαμένον πρὸς σέ, καὶ τὸν φίλον σου νὰ σὲ γαυρῆς περισσότερον τὸν κάνεις, καὶ αὐτὸν τὸν ἐκθρόν σου πέθεις νὰ ἀρήσῃ τὴν κατὰ σοὺ ἔκθρον. D

2. Βλέπεις πῶς αὐτὰ μὲν τὰ δόγματα παντοῦ μεταδίδονται αὐτῆρι εἶναι, ἐκεῖνα δὲ πὸ εἰς τὰ θέτερα ἀκούσται παντοῦ ἀκρητὰ εἶναι; Τὶ ἀφέλεια λοιπὸν προέρχεται ἀπὸ τὴν νηστείαν, λέγε μου, ὅταν διὰ μὲν τοῦ σώματος νηστείης, διὰ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν μοικεῖαι; Διότι μοικεῖα εἶναι ἄχι μόνον συμπλοκὴ σαμάτων, οὔτε σαρκικὴ ἐπιφύλαξις, ἀλλὰ καὶ τὸ νὰ βλέπῃς μὲ ἀκόλαστον διάθεσιν. Ποῖα ἡ ἀφέλεια ὅταν καὶ ἐδῶ ἔρκεσαι καὶ ἐκεῖ μετασθίνῃς; Ἐγὼ μορφώων, ἐκεῖνος δὲ διαφθείρει. Ἐγὼ φέρμακα δίδω εἰς τὴν

ἠσθένεσαν, ἐκεῖνος προσθέτει ἀφορμὰς ἐπιτάσεως τῆς ἀσθενείας. Ἐγὼ ἀφῆκα τὴν φλόγα τῆς φύσεως, ἐκεῖνος ἀνάσπει τὴν φλόγα τῆς ἐπιθυμίας. Τί τὸ ὄφελος, λέγει μου; «Εἰς ἀσθενοῦν καὶ εἰς καθαῖρον τί ὠφέλησαν πλέον ἢ κόποις;» (Σοφ. Σειρ. 34, 28). Ε

Ὅχι λοιπὸν ἐδῶ καὶ ἐκεῖ, ἀλλὰ μόνον ἐδῶ, νὰ περνῶμεν τὸν καιρὸν, ὅτι νὰ τὸν περνῶμεν ἐπακελῶς, ὅπου ἐδῶ εἰς μοταίικ, οὔτε ἀσκάτικ, οὔτε διὰ νὰ κατακρίθωμεν, διυνάμεθα νὰ τὸν περῶμεν. «Εἰς οἰκοδομίαν καὶ εἰς καθαῖρον»²¹⁹ Α τί ὠφέλησαν πλέον ἢ κόποις; Καὶ πολλοὶ θεοδαίως ἐὰν θὰ ἦσαν οἱ οἰκοδομοῦντες, ἕνας δὲ ὁ κριμνίζων, νικᾷ τὰ πολλὰ κέρια τῶν οἰκοδομοῦντων ἢ εὐκολία τῆς καταστροφῆς.

Μεγάλη πρόγματι ἐντροπῇ καὶ νόει καὶ γέροντες νὰ τρέχουν εἰς τοιαῦτα πρόγματα. Ἄλλὰ μοκάρι μέχρι τῆς ἐντροπῆς νὰ ἐφθάνει τὸ κοικόν, ἂν καὶ θεδαίως οὔτε αὐτὴ εἶναι ὑποφερτὴ εἰς ἐλευθέρου ἄνδρα, ἀλλὰ ὑπάρχει καὶ ἐσκόπη ζῆμια εἰς τὸν φρόνιμον καὶ καταδίκῃ καὶ ἐντροπῇ. Δὲν περιορίζεται ὅμως μέχρι τῆς ἐντροπῆς ἡ ποιητὴ, ἀλλὰ καὶ κόλασις ἐπακολουθεῖ μεγάλη καὶ τιμωρία.

Διότι κατ' ἀνάγκην, δοσι κἀθηνιὰ ἐκεῖ, ὅλοι εἰς τὴν ἀμαρτίαν τῆς μοικείας ὑποπίπτουν, ἢ εἰ ἐπειδὴ συμπλέκονται μὲ τὰς ἐκεῖ γυναικας, ἀλλ' ἐπειδὴ τὰς βλέπουν μὲ ἀκολούτους ὀφθαλμοῦς. Ὅτι δηλοῦσθαι καὶ οὕτω κατ' ἀνάγκην εἰς μοικεῖαν θὰ ὑπατάσων, δὲν θὰ σὰς εἴπω ἰδικόν μου συλλογομένον, εἰδὼ νὰ μὴ τὸν περιφρονήσητε, ἀλλὰ θεῖον θὰ σὰς ἀναγνώσω νόμον, τὸν ὅποιον δὲν εἶναι δυνατὸν νὰ καταφρονήσητε. Τί λοιπὸν ὁ θεὸς νόμος λέγει; «Ἡκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοικεῖσαι» (Ἐξοδ. 22, 14). Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν ὅτι πᾶς ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐμοῖκευον αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 27-28). Εἶδες τέλειον μοικόν; Εἶδες πληρῆ τὴν ἀμαρτίαν; Καὶ τὸ χειρότερον C ὅτι ὁ μοικὸς δὲν δικάζεται εἰς ἀνθρώπινον δικαστήριον, ἀλλ' εἰς θεόν, τὸ ὅποιον ἐπιβάλλει αἰωνίως τιμωρίας. εἴτις ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἤδη ἐμοῖκευον αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». Δὲν ἀφαιρεῖ τὸ νόημα, ἀλλὰ τὴν ρίζαν τοῦ νοσηματος, διότι ρίζα τῆς μοικείας ἢ ἀκόλαστον ἐπιθυμία εἶναι. Διὰ τοῦτο δὲν τιμωρεῖ μόνον τὴν μοικεῖαν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιθυρίαν, τὴν ἡμέραν τῆς μοικείας. Ἐπὶ κάνουν καὶ οἱ ἱεροί. Δὲν προσέχουν μόνον εἰς τὸ νόημα, ἀλλὰ καὶ εἰς αὐτὰς τὰς αἰτίας τοῦ νοσηματος. Ὅταν δὲ ἦσαν ὀφθαλμοῦς νὰ πάσων, τὸ παθόντων ρεῖμα ἐπάνω ἀπὸ τοῦς κροτάφους προσαδοῦν νὰ περιετρίβουν. D Αὐτὸ κά-

νει καὶ ὁ Χριστὸς. Φοδερὸς πανόμοτος εἶναι ἡ μοικεῖα. Πονόματος ὅμως εἰς τὸν οὐκατικὸν ὀφθαλμῶν, ἀλλὰ προηγουμένως τῶν ὀφθαλμῶν τῆς ψυχῆς. Διὰ τοῦτο ἀπ' ἐκεῖ ἀνέστειλε τὸ ρεῖμα τῆς ἀκολασίας διὰ τοῦ φόβου τοῦ νόμου. Διὰ τοῦτο εἰς μόνον τὴν μοικεῖαν ἐκόλασεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπιθυρίαν ἐτιμώρησε. «Ἦσθι ἐμοῖκευον αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ».

Ὅταν δὲ ἡ καρδία ὀφθαρμῶν, τί ὠφελεῖ πλέον τὸ ὑπόλοιπον σῶμα; Διότι καθὼς εἰς τὰ φυτὰ καὶ τὰ δένδρα, ὅταν ἴδωμεν ὅτι ἡ καρδία ἔχει φοιγηθῆ, δὲν ὀδομεν προσοχὴν εἰς τὸ ὑπόλοιπον μέρος, ὅπου καὶ εἰς τὸν ἄνθρωπον. Ὅταν ἐκεῖνη καταστροφῆ, ἀνακελῆς εἶναι πλέον τοῦ σώματος ἢ ὕγεια. Ε Ἄ ἡνίκος ἐκάθη, ἀφαντος ἔγινε, κάτω ἔπεσε, ἀκόλασις τρέχουν πλέον οἱ ἴπποι. Ἐπίπουνος ὁ νόμος οὗτος εἶναι καὶ πολλὴ πιεστικὸς, ἀλλὰ καὶ μεγάλου στέφανου παρέκει ἡ τήρησις αὐτοῦ. Διότι τοιαῦτα εἶναι αἱ ἐντολαί, ποῦ ἵπαιτον κόποις πρὸς ἐφαρμογὴν, μεγάλας ἀποκῆς ἔχουν.

Σὺ ὅμως μὴ θλίψης μόνον τὸν κόπον, ἀλλὰ σκέψου καὶ τὴν ἀμοιβὴν, ὅπως γίνεται καὶ εἰς τὰς κοσμοῦς ὑποθέσεις. Ἄν δηλοῦσθαι εἰς τὸν κόπον μόνον, μὲ τὸν ὅποιον καταρθούται ἡ ἀρετὴ ἀπὸ τῆς τῆν προσοχῆν σου, βαρεῖα καὶ φορτικὴ σοῦ φαίνεται; ἂν δὲ εἰς τὴν ἀμοιβὴν ἀποδόξῃς, ἐλαφρὰ καὶ εὐκόλοισ. Καὶ ὁ κυβερνήτης, ἂν τὰ κύματα μόνον θλίψη, οὐδέποτε θὰ σύρη ἔξω ἀπὸ τὸ λιμάνι τὸ πλοῖον.²²⁰ Α ἀλλὰ ἐπειδὴ βλέπει περισσότερον τὸ κέρδος τοῦ διμπορίου, παρὰ τὰ κύματα, παίρνει θάρρος καὶ τολμᾷ κυρὸς φόβου νὰ διαπλήρη τὸ ἄπειρον πέλαγος. Τὸ ἴδιον καὶ ὁ στρατιώτης; ἔν τὰ τραύματα θλίψη καὶ τὴς σφαγῆς, οὐδέποτε θὰ φορέσθαι τὸν θάρακα, ἂν ὅμως, περισσότερον ἀπὸ τὰ τραύματα, τὰ πρόποια κατὰξῆ καὶ τὰς νίκας, θὰ τρέξη εἰς τὴν περὶταῖν μὲ τὴν προθυμίαν ποῦ τρέχει σὲ λευθῶν. Καὶ τοῦτο, ἵσθι καὶ τὰ ἐκ φύσεως βαρεῖα, πολλὰ ἐλαφρὰ γίνονται, ὅταν εἰς μόνον τοῦς κόπους συλλογισώμεθα. ἀλλὰ καὶ τὰς ἀμοιβὰς αὐτῶν παρατηρήσωμεν. Θέλει νὰ μὲθῃς πᾶς τὸ ἐκ φύσεως βαρεῖα ἐλαφρὰ γίνονται; Ἄκουσε τὸν Παῦλον ποῦ λέγει: ἢ «Τὸ γὰρ παρατικά ἐλαφρὸν τῆς θλίψεως καθ' ὑπερβολὴν εἰς ὑπερβολὴν αἰώνιον θόρος δόξης ἡμῖν καταργάεται» (Β' Κορ. 4, 17). Αἰνιγμα αὐτὸ ποῦ εἶπεν εἶναι. Ἐπειδὴ ἐὰν εἶναι ἐλαφρὰ, πᾶς τότε εἶναι θλίψης; ἐὰν δὲν εἶναι θλίψης, πᾶς εἶναι ἐλαφρὰ; Διότι τοῦτα εἶναι ἀντίθετα. Ἄλλὰ ἔλυσε τὸ σῆνιγμα δεῖξας μὲ ὅσα ἐν συνεχείᾳ εἶπεν ὅτι εἶναι ἐλαφρὸν. Πᾶς; «Μὴ σκοποῦντων ἡμῶν τὰ θλιπέμενα» (Αὐτῶν 18). Ἐθεσεν τὸν στέφανον καὶ ἐλαφρὸν

έκοιμη τον άνάγον. Έβλεπε τὸ θραβείον και άνεκούφισε τὸς ιδρώτας.

Και σὸ λοιπὸν, όταν ἦδες γυναίκα με λαμπρὸν ὄφιν, με ἄρσιον ἠδύμασιαν, όταν ἀντιλήψῃς τὴν ἐπιθυμίαν νὰ σὲ γαρταλιζῇ, όταν ἦρξῃ τὴν ψυχὴν σου νὰ ἐπιθυμῇ νὰ τὴν ἐλάτῃ, στρέψε τὸ βλέμμα σου εἰς τὸν στέφανον, ποὺ εἶναι ἔπαρκος διὰ σὲ ἡμεῖς, διὰ νὰ ἀπαρτίῃς τὴν τοιαύτην ὄφιν. Ἐίδες γυναίκα σὺνδουλὸν σου; Σκέψου τὸν Δεσπότην C και ἠρισμένους θὰ καταπαύσῃς τὸ νόσημα. Διότι ἐάν τὰ παιδιὰ, ποὺ ἀκολοῦθοῦν τὸν παιδαγωγὸν των, δὲν γυρίζουν ἐδῶ και ἐκεῖ, δὲν περνοῦν ἁσάκιας τὸν καιρὸν τους, δὲν ταρῶσονται, πολὺ περαιοῦτερον οὐ τὸν Χριστὸν ἢν ἦρξῃ με τὰ μάτια τῆς ψυχῆς νὰ εἶναι πορῶν, τίποτε ἀπ' αὐτὰ δὲν θὰ πείθῃ. «Ὁ ἐμβλέψας γυναίκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι, ἤδη ἐπόκεισεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 27-28).

Μὲ εὐχαρίστησεν και πολὺ σικνὰ μελετῶ δια γράφει ὁ νόμος. Ἐβλε δὲ και κοθ' ὄφιν τὴν ἡμέραν νὰ ἦτο δυνατόν τοῦτο νὰ λέγω πρὸς σὰς, μάλλον δὲ ἕξι πρὸς σὰς, ἀλλὰ πρὸς ἐκείνους ποὺ εἶναι ἔνοχοι εἰς αὐτὰ τὰ ἀμαρτήματα και σὲ σὰς ἀκούη, διότι και οἱς ἀσφαλτέτεροι θὰ εἶσθε και δια εἰς τὴν ἀσθένειαν ταύτην πείριασονται γρήγορα εἰς τὴν ὑγειάν θὰ ἐναντέλθουν. «Ὁ ἐμβλέψας γυναίκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἐπόκεισεν αὐτὴν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ». D

3. Ἀρκοῦν ἄλλῃς τῆς ἀμαρτίας τὴν σαπίλα και καθαρῶσονται τὰ ἀπλά αὐτὰ λόγια, όταν ἀνγνωθοῦν. Ἀλλὰ συγκωρήστε με' τραύματα καθαρῶς και εἶναι ἀνάγκη αὐτοῖς ποὺ καθαρῶς τραύματα νὰ θέτῃ ἐπάνω εἰς αὐτὰ και περὰ φάρμακα. Ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο ὑποφέρετε τὰ λόγια ταῦτα, τόσον περισσότερο καθαρῶεται τὸ δηλητήριον τῆς πληγῆς. Διότι καθὼς ἡ φωτὰ ὅσον περισσότερο χρόνον μείνῃ εἰς ἐπαφὴν με τὸν χρυσόν, τόσον περισσότερο κατατρίβει τὴν σκωριάν αὐτοῦ, ἔτσι και ὁ φόβος, τὸν ὅποιον προκαλοῦν οἱ λόγοι οὗτοι, ὅσον περισσότερο ἐντυπωθῆ εἰς τὴν διάνοιάν σας, τόσον περισσότερο θὰ καθαρῶσῃ ὄφιν τῆς ἀκολασίας τὴν ἀμαρτίαν. E Ἄς πυρπολήσωμεν αὐτὴν ἐδῶ διὰ τοῦ λόγου τῆς διδασκαλίας, διὰ νὰ μὴ ἀνοικασθῶμεν εἰς τὴν ἄλλην ζωὴν νὰ τὴν πυρπολήσωμεν με τὴν φωτὰ τῆς γένης. Διότι ἐκεῖνον τὴν διάνοιαν, ποὺ θὰ ἀπέλθῃ ἀπ' ἐδῶ καθαρὰ, καθάλο δὲν θὰ τὴν βλάψῃ ἐκεῖνη ἡ φωτὰ, ἐνῶ ἐκεῖνον ποὺ θὰ ἀπέλθῃ με ἀμαρτήματα ἀπ' ἐδῶ, θὰ τὴν δεκθῆ και καταφλέξῃ ἐκεῖνο τὸ πῦρ. Ἐκείνου γὰρ λέγει, τὸ ἔργον ὁπίον ἐστὶ τὸ πῦρ δοκιμάσει (Α' Κορ. 3, 13).

Ἄς δοκιμάσωμεν τώρα τοὺς ἑαυτοῖς μας χωρὶς πόνους, διὰ

νὰ μὴ δοκιμασθῶμεν τότε με πόνους. 321 A Ὅσα και ἢν εἴπῃς, λέγει, ἄπαιται κόπον ἢ τήρησις τοῦ νόμου.

Τί λοιπὸν; Ἀδύνατα πράγματα μὲς διατάσει ὁ Θεὸς και κόμακον; Ὅχι λέγω. Κλείσει τὸ στόμα σου και μὴ κατηγορῆς τὸν Δεσπότην, διότι ταῦτο δὲν εἶναι τρόπος ἀπολογίας, ἀλλὰ προσθήκη νέας ἀμαρτίας θαυτέρας ἀπὸ τὴν προηγουμένην. Ὅτι δὲ εἰς τοὺς πολλούς, ἀπὸ ἐκείνους ποὺ ἀμαρτάνουν, ὑπάρχει συνήθεια εἰς τὸν Δεσπότην νὰ βλέπουν τὴν εὐθύνην διὰ τὰ ἀμαρτήματά των, ἔκωσον τὸ ἔλεος. Προσῆλθεν εἰς τὸν κύριον του ἐκεῖνος, εἰς τὸν ὅποιον εἶκον ἐμπιστευθῆ τὰ πέντε τάλαντα και προσέφερεν ἄλλα πέντε. Προσῆλθεν ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιον εἶκον ἐμπιστευθῆ τὰ δύο και προσέφερεν ἄλλα δύο. Προσῆλθε και ἐκεῖνος εἰς τὸν ὅποιον εἶκον ἐμπιστευθῆ τὸ ἓνα τάλαντον και ἐπειδὴ ἄλλο τάλαντον νὰ προσφέρῃ δὲν εἶχε, ἀντὶ ταύτων κατηγορίαν προσέφερε. B Πῶς λέγει; «Ἐγγων σε ὅτι σκληρὸς εἶς (Ματθ. 23, 24). Ὡ ἀγνυμοσύνη ὑπηρετοῦ. Δὲν ἀρκεῖται εἰς τὴν ἀμαρτίαν ποὺ ἔκοιμη, ἀλλὰ και κατηγορίαν ἐπαφέρει κατὰ τοῦ Δεσπότη, «θερίζων ὄφιν οὐκ ἐσπειρας και συνάγων θῆεν οὐ διεσκόρπισας» (Λουκ. 19, 21). Ἐτσι και εἰς τὸν παρῶντα βίον δια κανένα καλόν δὲν κάνουν, αὐξάνουν τὰς ἀμαρτίας των με τὸ νὰ κατηγοροῦν τὸν Δεσπότην.

Μὴ λοιπὸν κατηγορῆς τὸν Δεσπότην. Δὲν διατάζειν ἀδύνατα πράγματα. Θέλει νὰ μὲρξῃ; ὅτι δὲν διατάζειν ἀδύνατα; Πολλοὶ κάνουν με τὴν θέλησιν τους περισσότερο ἀπὸ ἐκεῖνα ποὺ ἐπαβάλλει ὁ Θεός, τὸ ὅποιον δὲν θὰ ἐγίνετο, ἐάν αἱ ἐντολαὶ αὐτοῦ ἦτο ἀδύνατον νὰ τηρηθοῦν. Τὸν παρθενακὸν βίον δὲν τὸν ἐπέθελεν ἀνοικαστικῶς και ὑπακροστικῶς, και ὅμως τὸν κατορθώνουν πολλοὶ. Τὴν ἀκτηροσύνην δὲν τὴν ἐπέθελε, C και ὅμως πολλοὶ ἀποβάλλουν τὸ ὑπάρκοντά των, μαρτυροῦντες διὰ τῶν ἔργων, ὅτι πολὺ εὐκολα εἶναι οἱ ἐπαβαλλόμενοι νόμοι. Διότι δὲν θὰ ὑπερέβονον αὐτοῖς, ἂν τὰ διαταχθέντα δὲν ἦσαν εὐκολα. Δὲν διέταξε διὰ τοῦ νόμου παρθενίαν, διότι ἐκεῖνος ποὺ ἐπαβάλλει διὰ τοῦ νόμου παρθενίαν, ἀναγκάζει νὰ τηρήσῃ αὐτὴν και ἐκεῖνος ποὺ δὲν ἐπιθυμῆ ταύτην, ἐνῶ ἐκεῖνος ποὺ ἀπλάως προτρέπει, ἀφίνει κύριον τὸν ἀκροσὴν νὰ ἐκλέξῃ, ὅτι θέλει. Διὰ τοῦτο και ὁ Παῦλος λέγει «Περὶ δὲ τῶν παρθενῶν ἐπιταγὴν Κυρίου οὐκ ἔχω γνώμην δὲ δίδωμι» (Α' Κορ. 7, 25). Βλέπετε δια διαταγὴν, ἀλλὰ συμβουλήν! Βλέπετε δια πρόσταγμα, ἀλλὰ προτροπήν! Παλλὴ δὲ διαφορά ὑπάρχει μεταξὺ τῶν δύο τούτων. Διότι τὸ μὲν πρόσταγμα ἐπαβάλλεται ἀναγκαστικῶς, ἢ δὲ προτροπὴ ἀναφέρεται εἰς τὴν προ-

αίρεσιν και δὲν εἶναι ὑποκρευτική. Δὲν διατάσσει, λέγει, διὰ τὸ μὴ οὐκ ἐπιβαρόνεια, Ὁ προτρέπω ἑμὰς και συμβουλεύω, διὰ τὸ οὐκ ὀβριγησῶ προαιρετικῶς εἰς αὐτήν. Τὸ αὐτὸ και ὁ Χριστὸς ἔκαμε. Δὲν εἶπε: "Ὅλοι νὰ ζῆτε παρθενικὸν βίον. Διότι τότε θὰ ἔκανε νόμον τὸ πρόσταγμα και ἐκεῖνος ποὺ θὰ τὸ ἐτήρησε δὲν θὰ ἐμαρτύροισιν, ὅσον τιμῆται πύρα: ἐκεῖνος δὲ ποὺ θὰ παρέβαινε αὐτὸ, τὴν ἐσχάτην θὰ ὑφίστατο τιμωρίαν.

Εἶδες, ὅτι συγκραταστικὸς εἶναι ὁ νομοθέτης μας; "Ὅτι φρονίσει διὰ τὴν σωτηρίαν μας; Μήπως δὲν ἠμποροῦσε και τοῦτο νὰ τὸ κάμῃ διάταγμα νόμου και νὰ εἴπῃ ὅτι: "Ὅσοι ζοῦν παρθενικὸν βίον νὰ τιμῶνται και ὅσοι δὲν ζοῦν νὰ τιμωρῶνται; Ἄλλὰ μὲ τοῦτο θὰ ἐπεβάρυνε τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν, ἐνῶ πᾶρα ποὺ τὸ ἄφηκεν εἰς τὴν προαίρεσιν, δεκτικῶς φεῖσθαι και συγκραταστικῶς εἰς αὐτήν. Εἴ ἄρῃκεν ἔξω ἀπὸ τὸ σπῆδιον τῶν ὑποκρευτικῶν ἀγώνων τὴν παρθενίαν, ὥστε και ὅσοι θὰ τὴν κατορθώσουν τὴν μεγαλοψυχίαν των νὰ ἐπιδείξουν και ὅσοι δὲν τὴν κατορθώσουν, τὴν συγγνώμην νὰ ἀπολαύσουν τοῦ Θεοῦ. Τὸ ἴδιον ἔκαμε και διὰ τὴν ἀκτημοσύνην δὲν τὴν ἔκαμε διάταξιν τοῦ νόμου ὑποκρευτικῆν. Διότι δὲν εἶπεν ὡς πάλαι ποτὲ τὰ ὑπάρχοντά σου, ἀλλὰ, «Εἰ θέλεις τέλειος εἶναι ἴναγε, πώλησόν σου τὰ ὑπάρχοντά» (Ματθ. 19, 21). Δηλαδή εἰς τὴν θέλησίν σου νὰ εἶναι κύριος εἶσαι τῆς ἀπαρτίσεώς σου δὲν εἶ ἀναγκάσι, ὅστε σὲ ἐπιβαρόνεια, ἀλλὰ ἂν μὲν κατορθώσῃς τοῦτο, σὲ ἀμείψω. ³²² Ἄ ἂν δὲν τὸ κατορθώσῃς, δὲν εἶ τιμωρῶ. Διότι ὅσα μὲν γίνονται ἐκ νομικῆς ὑποκρευτικῆς και ὀφειλῆς, δὲν φέρουν τόσο πολλὴν μισθόν, ἐνῶ ὅσα γίνονται ἀνεπιβολῆς τοῦ νόμου και ἀπὸ τὴν θέλησιν και τὴν φιλοτιμίαν μας, λαμπροῦς στεφάνους ἀμοιβῆς φέρουν. Καὶ μᾶρτυρα τοῦτων ποὺ λέγω φέρει τὸν Παῦλον: «Ἐὰν εὐαγγελίζωμαι, λέγει, σὺκ ὅστι μοι κατέκημα. Διὰτι; «Ἀνάγκη γὰρ μοι ἐπέκειται. Ὅσαι δὲ μοὶ ἐστίν, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι» (Α΄ Κορ. 9, 18). Βλέπεις ὅτι, ὅταν πρόκειται περὶ διατάξεων τοῦ νόμου, ἐκεῖνος ποὺ τὰς τήρει, δὲν ἔχει πολλὴν μισθόν, διότι ἡ ἀνάγκη ἐπιβάλλει τὴν τήρησιν, ὁ δὲ παραβάτης αὐτῶν εἶναι ἀνεύθυνος κολάσεως και τιμωρίας; Εἰ «Ὅσαι γὰρ μοι, λέγει, ἐὰν μὴ εὐαγγελίζωμαι». Διὰ δὲ τὰς ἄλλας, ποὺ δὲν εἶναι νομικαὶ διατάξεις, ἀλλ' ἐξαρτῶνται ἀπὸ τὴν προαίρεσιν, δὲν ἐκφορᾶται ἔτσι, ἀλλὰ πᾶς: «Τίς οὖν μοι ἐστὶν ὁ μισθός; Ἴνα εὐαγγελιζόμενος ἀδοξάσω τὸν ἴδιον τοῦ Θεοῦ εἰς τὸ μὴ κατακροθῆσθαι τῆ ἔξουσίᾳ μου» (Α΄ Κορ. 9, 18). Ἐκεῖ ἴπτο νόμος, διὰ τοῦτο δὲν εἶπε μεγάλην ἀμοιβὴν ἢ τήρησιν, αὐτὸ ἑμὰς

ἐπακρίσει εἰς τὴν προαίρεσιν, διὰ τοῦτο ἐπέφερε μεγάλην ἀμοιβὴν.

4. "Ὅλα αὐτά, ποὺ ἀνέφερε ἄνθρωποι, δὲν τὸ εἶναι κυριεῖς λόγον, ἀλλὰ τὸ εἶναι διὰ τὸν θεῖον νόμον, διὰ τὸ νὰ δεῖξω, ὅτι δὲν εἶναι θεορῶς, ὅστε φορτικῶς, ὅστε κοικαστικῶς, ὅστε ὅτι ἀδύνατα πράγματα ἐπιβάλλει. Ἐμπρός λοιπὸν και ἀπ' αὐτὰ τὰ λόγια τοῦ Χριστοῦ τοῦτο θὰ ἀποδείξωμεν. «Ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἠμοίκευσε αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 18). Ἐπειδὴ και ὁ Χριστὸς ἐγνώριζε τοῦτο, C ὅτι δηλ. πολλοὶ τὸν νόμον τοῦτων θὰ κοιτηροῦν ὅτι εἶναι δύσκολος, δὲν εἰσέγαγεν αὐτὸν γινῶν, ὅστε ἀπλοῦν, ὅστε μεμολογημένον, ἀλλὰ και τὸν παλαιὸν νόμον ὑπενθυμίζει, διὰ τῆς συγκρίσεως ποὺ κάνει, και τὴν ἐκόλλησιν αὐτοῦ και τὴν ἰσοκρίν του φιλανθρωπισμὸν δεκτικῶς. Πᾶς δὲ κάνει τοῦτο, προσέχετε νὰ μὴδέτε. Δὲν εἶπεν ἀπλοῦς: «Ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἠμοίκευσε αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (εἰς τὸ σημεῖον αὐτὸ προσέχετε πᾶρα πολύ), ἀλλὰ πρῶτο ἀνέφερε τὸν παλαιὸν νόμον, εἰπὼν: «Ἠκούσατε ὅτι ἐρρήθη τοῖς ἀρχαῖοις, οὐ μοικεύσετε» ('Ἐξοφ. 20, 14): ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν, πᾶς ὁ ἐμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς, ἤδη ἠμοίκευσε αὐτήν ἐν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ» (Ματθ. 5, 27-28). Ὁ Εἶδες τοὺς δύο νόμους, τὸν παλαιὸν και τὸν νέον, ἐκεῖνον ποὺ ὁ Μωϋσῆς ἔθεσε και ἐκεῖνον ποὺ οὐτὸς εἰσήγαγε; Μᾶλλον δὲ και τὸν παλαιὸν αὐτὸς ἔθεσε, διότι διὰ τοῦ Μωϋσέως αὐτὸς ὤμιλησε. Καὶ ἀπὸ τοῦ εἶναι φανερόν, ὅτι και ἐκεῖνον αὐτὸς τὸν ἔθεσε; Δὲν θὰ λάθω τὰς ἀποδείξεις ὅστε ὅπὸ τὸν Ἰακώβην, ὅστε ὅπὸ τοὺς Ἀποστόλους, διότι ὁ ἀγὼν μου τώρα στρέφεται ἐναντίον τῶν Ἰουδαίων, ἀλλὰ ὅπὸ τοὺς προφήτας, εἰς τοὺς ὁποίους φαίνεται ὅτι πιστεύουν. Ἀπ' αὐτοὺς θὰ ἀποδείξω, ὅτι και ἡ Παλαιὰ Διαθήκη και ἡ Καινὴ εἶναι ἐκείνο νομοθέτην.

Τὶ λοιπὸν ὁ Ἱερεμίας λέγει: «ἀσθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινήν» ('Ἱερ. 31, 31). Εἶδες και τῆς Καινῆς τὸ ὄνομα εἰς τὴν Παλαιάν; Εἶδες και τὴν ὀνομασίαν αὐτῆς πρὸ τῶτων χρόνων νὰ διαλύρηται; Εἰ «Διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινήν». Ἄλλὰ ἀπὸ ποῦ φαίνεται ὅτι και τὴν Παλαιάν αὐτὸς ἔθεκεν; Ἄφου εἶπεν, «Διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινήν», προσέθεσεν «Ὅτι κατὰ τὴν διαθήκην ἡμῶν διαθήκην τοῖς πατέροισιν ὤμιον» (Αὐτόθι 32). Ναί! ἀλλὰ ἀκόμη δὲν ἀπεδείξαμεν τὸ πρῶτον. Διότι πρέπει ὅλας τὰς ἀντιρήσεις νὰ ἀναφέρωμεν και παρουσιάσωμεν ἐμπρὸς σας, ὥστε ἀπὸ παντοῦ ὁ λόγος μας νὰ διασαφηνίζεται και ἐνισχύεται και καιμῆ εἰς τοὺς ἀνασχύντοκς νὰ μὴ μείνῃ πρόφρωνος δικαιολογίας. «Διαθήσομαι ὑμῖν

διαθήκην καινήν οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἦν διεθέμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν». Ἐκαμὲν διαθήκην πρὸς τὸν Νῶε, 323 A ὅταν ὁ κατακλισμός ἐγένετο, θέλων νὰ μᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὸν φόβου, ποὺ θὰ μᾶς κατέκειτο, ὅταν, θλιπόντες πλημύρας καὶ ἀρημακτὸς θροακῆ, θὰ ἐνομιζόμεν ὅτι θὰ ἔλθῃ ἡ πανιαλευθρία ἐκεῖνη. Διὰ τοῦτο λέγει «διαθήσομαι διαθήκην μετὰ σοῦ καὶ μετὰ πάσης σαρκὸς» (Γεν. 9, 9). Διαθήκην πάλιν ἔκαμε πρὸς τὸν Ἀβραάμ, τὴν διαθήκην τῆς περικοπῆς καὶ ἄλλην διὰ τοῦ Μωϋσέως, τὴν ὁποῖαν ὅλοι γνωρίζομεν. Εἶπεν ὁ Ἰερουσαίμ «διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην καινήν, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἦν διεθέμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν». Εἶπε πρὸς ποῖους πατέρας; Διότι καὶ ὁ Νῶε πατὴρ αὐτῶν ἦτο καὶ ὁ Ἀβραάμ ἐπίσης. Ποῖους λοιπὸν πατέρας ἔνοεῖ; Διότι ὁ μὴ καθορισμὸς τοῦ προσώπου φέρει σύγκυαν. Τὸ σημεῖον αὐτὸ προσέειπε, παρακαλῶ: «Ὅθι κατὰ τὴν διαθήκην ἦν διεθέμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν». Ἡ Διὰ νὰ μὴ λέγῃς, ὅτι τὴν πρὸς τὸν Νῶε ἢ τὴν πρὸς τὸν Ἀβραάμ ἔνοεῖ, ἐξήγησε τὸ πρῶτον μὲ τὸ νὰ ἀναφέρῃ τὸν χρόνον τῶν δύο διαθηκῶν εἰς τὴν συνέχειαν. Ἀφοῦ δηλαδὴ εἶπεν ὅτι «διαθήσομαι ὑμῖν διαθήκην, οὐ κατὰ τὴν διαθήκην ἦν διεθέμην τοῖς πατράσιν ὑμῶν», προσέθηκε καὶ τὸν χρόνον «Ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλασόμενου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου». Εἶδες πόσον θεωρητικῶς τὸ ζήτημα ὁ καθορισμὸς τοῦ χρόνου; Δὲν φέρει πλέον ἀντιρρήσεις οὔτε ὁ Ἰουδαῖος. Ἐνθυμήσου τὸν χρόνον καὶ λάβε τὴν νομοθεσίαν «Ἐν ἡμέρᾳ ἐπιλασόμενου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν». Διὰ τὴν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἐξόδου αὐτῶν ἀναφέρει; C «Ἐπιλασόμενου μου τῆς χειρὸς αὐτῶν ἐξαγαγεῖν αὐτοὺς ἐκ γῆς Αἰγύπτου». Διὰ νὰ δεῖξῃ πατρικὴν φιλανθρωπίαν. Δὲν τοὺς ἐξήγαγεν ὡς δούλους, ἀλλὰ ἀφοῦ τοὺς ἐπῆρεν, ὅπως ὁ πατέρας πάντες τὸ παιδί του, ἔπει τοὺς ἐλευθέρωσε. Δὲν διέταξε νὰ θαβῶν πίσω του ὡς ὑπερτές, ἀλλὰ τοὺς ἐλευθέρωσεν ὡς υἱοὺς εὐγενεῖς καὶ ἐλευθέρους, ἀφοῦ τοὺς ἔπασσε ἀπὸ τὸ δεξιὸν χεῖρ. Εἶδες ὅτι ἕνας εἶναι ὁ νομοθέτης καὶ τῶν δύο διαθηκῶν; Ἐπειδὴ λοιπὸν ἐτελεσκον ὁ ἀγιανος μετὰ τοὺς Ἰουδαίους, θὰ σοῦ ἀπαδειξῶ τοσοῦτο καὶ διὰ τῆς Καινῆς Διαθήκης, διὰ νὰ μάθῃς ὅτι συμμομεῖται καὶ αἱ δύο διαθήκαι.

Εἶδες τὴν προφητείαν διὰ τῶν λόγων; Μόθε τώρα καὶ τὴν προφητείαν διὰ τῶν τύπων, ἂν καὶ τοῦτο πάλιν ἀσαφές εἶναι, δηλαδὴ τί ἀρὰ εἶναι διὰ τύπου προφητεία, D καὶ τί διὰ λόγου προφητεία. Λοιπὸν καὶ τοῦτο δι' ὀλίγων θὰ σοῦ τὸ κάμω σαφές. Ἡ προφητεία ποῦ ἐκέρχεται διὰ τοῦ τύπου, εἶναι ἡ προφητεία διὰ τῶν πραγμάτων, ἢ δὲ ἄλλη προφητεία, εἶναι ἡ προφητεία ποῦ ἐκέρχεται διὰ τῶν λόγων· δηλαδὴ

τοὺς μὲν συναπαιτῶντας διὰ τῶν λόγων τοὺς ἐπειθε, τοὺς δὲ ἀνασηθητοῦς διὰ τῆς ὁμοεικείας τῶν πραγμάτων τοὺς ἐπληροφόρησε. Ἐπειδὴ δηλαδὴ γεγονὸς μεγάλο ἐπρόκειτο νὰ γίνῃ καὶ ὁ Θεὸς οὐραὶ ἀνθρωπίνην νὰ πάμῃ ἐπειδὴ ἡ γῆ ἀρμονιῶς ἐμελλε νὰ γίνῃ καὶ ἡ φύσις μας πρὸς τὴν εὐγένειαν τῶν ἀγγέλων νὰ ἀνωμαθῇ ἐπειδὴ τὰ μέλλοντα νὰ γίνουσι εἰς ἡμᾶς ἀγαθὰ ἦσαν ἀπροσδόκητα καὶ ἀνέλπιστα καὶ ἀνέκφραστα διὰ λόγου, διὰ νὰ μὴ προζήνηση θάρσυν καὶ σύγκυαν ἢ μὲ μᾶς καὶ ἀσπίτημα ὀλοκληρωτικῆ ἐμφάνειας τοῦ νέου καὶ παραδόξου γεγονότος, ἢ εἰς ἐκεῖνους ποὺ θὰ ἔβλεπον καὶ ἤκουον τοῦτο, ἀπὸ τὴν ἀρχὴν τὸ προσέπεισε καὶ ἐφανερώσε διὰ πραγμάτων καὶ διὰ λόγων, συνήρῃων διὰ τοῦ τρόπου τούτου τὴν ἀσπίην καὶ τὴν θυν μας καὶ ἐκείνο ποὺ θὰ ἐγένετο προπροσκεινόμενον. Τούτο ἦτο ἐκείνο, ποὺ ἐλέγχομεν ἀναπῆρσι, τί εἶναι ἡ διὰ τύπου καὶ τί ἡ διὰ λόγου προφητεία, ἐκεῖνη μὲν διὰ τῶν πραγμάτων, οὗτοι δὲ διὰ τῶν λόγων. Νὰ σοῦ εἶπω μίαν προφητείαν διὰ πρόγνωσις καὶ μίαν διὰ λόγου, ἀναφερομένην εἰς αὐτόν; «Ἦς πρόσθετον ἐπὶ σφραγῆν ἡραθὴ 324 A καὶ ὡς ὄμιλος ἐναντίον τοῦ κείροντος αὐτόν» (Ἠσ. 53, 7). Τοῦτο εἶναι προφητεία διὰ λόγου. Ὅτε δὲ τὸν Ἰουδαῖο προσέφερεν εἰς θυσίαν ὁ Ἀβραάμ καὶ ἰδὼν πρόσθετον νὰ κέρχεται ἀπὸ τὰ κέρματα, τὸ ἔστηρε καὶ τὸ θέουσεον ἀντὶ ἐκεῖνου, ὡσὺν νὰ μᾶς προσηγγεῖτε διὰ τύπου τὸ σωτηριεὸν πάθος.

5. Ὅπως λοιπὸν εἶπον, θέλεις νὰ σοῦ δεῖξω τὰς δύο ταύτας διαθήκας διὰ τῶν ἔργων; Ὅπως εἶδες τὸ πρόσθετον εἰς τὸν λόγον, μόθε αὐτὸ καὶ εἰς τὸ πρῶτον. «Λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι» (Γαλ. 4, 21). Καλῶς εἶπε, «θέλοντες εἶναι», ἐπειδὴ δὲν ἦσαν. Διότι ἐάν ἦσαν ὑπὸ τὸν νόμον, δὲν θὰ ἦσαν ὑπὸ τὸν νόμον. Ἰουδαῖοι ἀνεγίγαι εἶναι τὸ λεγόμενον. Ἡ Διότι ὁ νόμος τοῦ Μωϋσέως εἰς τὸν Χριστὸν ἰδιωτικῶς ἐκείνους ποὺ εἰς αὐτὸν ἐπρόσκειον. Ὁ μὴ τιμῶν τὸν διδάσκαλον, δὲν λαμβάνει ὑπὸ τῆς θυν καὶ ἀγνοεῖ καὶ τὸν παιδαγωγόν.¹⁵ Διὰ τοῦτο λέγει: «Λέγετέ μοι οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε, ὅτι Ἀβραάμ ὁμοῦ υἱὸς ἔσκεν, ἕνα ἐκ τῆς παιδίσκης καὶ ἕνα ἐκ τῆς ἐλευθέρου, ἀπὸ τοῦ ἄλλου γορούμενος» (Αἰκ. 21-23). Εἶδες προφητείαν διὰ τοῦ πρῶτου; Διότι τὸ ὅτι εἶχε γνωστικὰ δὲν εἶναι λόγια, ἀλλὰ πρῶτον. Καὶ διὰ τῶν λόγων σοῦ ἐδειξε δοῦλην καὶ ἐλευθέρ-

15. Ἡ ἔνοια εἶναι ἡ ἐξῆς: ἐάν οἱ Γαλιταὶ συναγορεύοντο μετὰ τῶν Μωσαϊκῶν νόμων, ποὺ τοὺς ἐδίδασκον οἱ Ἰουδαῖοι, ποὺ ἐπρόκειτο νὰ μὴ ἀναπῆρται, δὲν θὰ παρέμειναν εἰς αὐτόν, διότι οὗτος, καθ' ἑαυτὸν ἦν εἰς Χριστὸν, (Γαλ. 3, 24) παραπέμπει καὶ ὁδηγεῖ εἰς τὸν ἀληθινὸν νόμον.

ραν, διότι και τῶν δύο διαθηκῶν ἓνας εἶναι ὁ νομοθέτης. Μάθε τώρα καὶ διὰ τῶν τύπων τὸ ἴδιον. Ὁ Ἀβραάμ, δύο γυναῖκας ἔλαβε. Ἐ Αὐτὰ εἶναι δύο διαθήκαι καὶ ἓνας νομοθέτης. Καθὼς ἐκεῖ (εἰς τὴν προφητείαν τοῦ Ἰσοῦ καὶ εἰς τὴν φύσιν τοῦ Ἰσοῦ) εἶναι πρόβατον καὶ πρόβατον, τὸ μὲν ἕνα διὰ λόγου, τὸ δὲ ἄλλο διὰ πράγματος, ὑπάρχει δὲ πολλὴ συμφωνία μεταξὺ τῶν λόγων καὶ τῶν ἔργων, ἔτσι καὶ ἐδῶ διαθήκαι δύο εἶναι καὶ ταύται, ὁ μὲν Ἰερραῖος τὰς προεῖπεν διὰ λόγων, ὁ δὲ Ἀβραάμ διὰ τῶν ἔργων τὰς προεῖπασκε, μὲ τὸ νὰ ἔχη δύο γυναῖκας. Καθὼς δηλαδὴ ἐδῶ εἶναι ἓνας ἄνθρωπος (ὁ Ἀβραάμ) καὶ δύο γυναῖκες, ἔτσι εἶναι ἓνας νομοθέτης καὶ δύο διαθήκαι. Ἀλλὰ δε ἐπανέλθωμεν εἰς ἐκεῖνον ποῦ ἐλέγγομεν καὶ διὰ τὸ ἅπσιον ἴδιον αὐτὸ ἀνεκνήσωμεν, διότι δὲν πρέπει νὰ μείνωμεν ἔξω τοῦ θέματος. Ὁ ἀμβλέψας γυναῖκα πρὸς τὸ ἐπιθυμῆσαι αὐτῆς ἤδη ἐποίησεν αὐτὴν ἕν τῇ καρδίᾳ αὐτοῦ (Ματθ. 5, 28). Δ Ναι, ἀλλὰ σκεπτικῶς μὲ αὐτὸ, διὰ τὸ ὅποιον ἴδιον αὐτὸ ἀνεκνήσωμεν, διὰ ποῖαν αἰτίαν εἰς αὐτοὺς τὸν παλαιὸν ἀναγιγνώσκεις νόμον; Διότι τοὺς λέγει: Ἐκκούσατε διὰ ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις οὐ μοικεύσατε.

Κάνει τοῦτο, ἐπειδὴ ἐγνώριζεν διὰ δύσκολος εἶναι ἡ ἐντολὴ αὕτη, διὰ λόγῳ τῆς φύσεως τῆς, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀμελείας τῶν ἄκροατῶν. Διότι πολλὰ ἂν καὶ ἐκ φύσεως εἶναι εὐκόλως δυσκολοκατάρδια γίνονται, καθὼς πάλιν καὶ πράγματα δύσκολα, ἐλαφρὰ καὶ εὐκόλως γίνονται, ὅταν ἡμεῖς δεκνόμεν προθυμίαν καὶ δραστηριότητα. Ἡ δύσκολα δηλαδὴ δὲν ἐγκραται εἰς τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ εἰς τὴν θέλησιν ἐκείνων ποῦ τὰ ἐπιχειροῦν. Ὅτι δὲ τοῦτο εἶναι ἀληθές, φαίνεται ἐκ τοῦ ἔξης: Τὸ μέλι ἐκὰ φύσιν γλυκεῖον καὶ εὐκάριστον, ἀλλὰ εἰς τοὺς ἀσθενεῖς καὶ πικρὸν εἶναι καὶ ἀπὸ ἐκείν προκαλεῖ. Ἐ ἴδιον αὐτὸ ἡ φύσις του εἶναι τοιαύτη, ἀλλὰ λόγῳ τῆς ἀσθενείας ἐκείνων. Τὸ αὐτὸ συμβαίνει καὶ εἰς τὸν νόμον. Ἄν μὴς φαίνεται διὰ εἶναι φορτικὸς, τοῦτο δὲν ἀρεσται εἰς τὴν φύσιν αὐτοῦ, ἀλλ' εἰς τὴν ἰσχύιν μας ἀμελείων. Δὲν ποῦ κάνει πολλὸν κόπον, διὰ νὰ οὐκ ἀποδεῖξω διὰ εἶναι εὐκόλως νὰ τὸν τηρήσῃς, διότι ἐκεῖνον ποῦ θὰ τὸν ἔκανε δύσκολον, θὰ ἦτο νὰ ἔλεγε τὸ ἀντίθετον. Τώρα δηλαδὴ λέγει ἀπὸφυγε τὴν ὄψιν τῆς γυναῖκας, μακριὰ ἀπὸ τὴν ἀσέλγησαν. Τὸ δύσκολον θὰ ἦτο νὰ ἔλεγε τὸ ἀντίθετον, ἔτσι προσήλωσε τὰ μάτια σου εἰς τὰς γυναῖκας, νὰ περιεργάζεσαι τὰ ἔξω κάλλη καὶ πάλιν νὰ εἶπας κέρως τῆς ἐφορμῆτου ἐπιθυμίας καὶ νὰ μὴ ὑποδουλώσῃς εἰς αὐτὴν. Τοῦτο βεβαίως ἦτο δύσκολον. Τὸ διὰ δὲ εἶπε, φύγε ἀπὸ τὴν κάμνον, μακριὰ ἀπὸ τὴν φωτιά, μὴ πλησάσῃς εἰς τὴν φλόγα, διὰ νὰ μείνης ἀλλο-

θῆς, εἶναι παλὺ εὐκόλως νὰ τηρηθῇ, διότι ἡ ἐντολὴ αὕτη δὲν ἀντίκειται εἰς τὴν ἀνθρωπίνην φύσιν.

125 A Ἐκκούσατε διὰ ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις οὐ μοικεύσατε. Διὰτι λοιπὸν μὴς ὑπεθυμίζει τὸν παλαιὸν νόμον, ἐνθὺ μέλλει ἄλλον νὰ εἰσαγάγῃ; Διὰ νὰ μάθῃς ἀπὸ τὴν σύγκρισιν ποῦ κάνει, διὰ δὲν ἀντιτίθεται οὗτος πρὸς ἐκεῖνον. Διότι ἔτσι γίνεται σύγκρισις, τότε γίνεται φανερωτέρα ἡ κρίσις. Ἐπειδὴ δηλαδὴ ἐγνώριζεν διὰ ἐπρόκειτο μερικὴ νὰ τὸν ἰσχυροῦν διὰ νομοθετεῖ ἀντίθετον πρὸς τὸν παλαιὸν νόμον, λέγει, τρόπον τινά, δι' αὐτῶν τὰ ἔξης: Ἰσοῦ θέτω τὸν ἓνα νόμον παραλλήλως πρὸς τὸν ἄλλον, δοκίμασε καὶ μάθε τὴν συμφωνίαν αὐτῶν. Καὶ διὰ μόνον διὰ νὰ φανῇ τοῦτο, ἀλλὰ καὶ διὰ νὰ δείξῃ διὰ καὶ εὐκόλως εἶναι ὁ νέος νόμος καὶ ἐπικαιρῶς εἰσάγεσθαι. Διὰ τοῦτο λοιπὸν λέγει: Ἐκκούσατε διὰ ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μὴ μοικεύσατε. Δηλαδὴ ἐπὶ τούτων κρόνον ἐμελετήσατε τὸν παλαιὸν νόμον. B Καθὼς ὁ διδάσκαλος ποῦ ἐπιθυμῇ τὸ ἀκνηρὸ παιδί, τὸ ὅποιον ἀρέσκειται νὰ μὴν ἀκόμη εἰς τὰ παλαιὰ μαθήματα, νὰ τὸ διηγήσῃ εἰς ἀνάμνησιν, τοῦ λέγει, σκέψου πόσον κρόνον καταγίνεσαι μὲ τὸ μάθημα τοῦτο, ἔτσι καὶ ὁ Χριστὸς ὑπεθυμίζων διὰ πολλὸν καιρὸν ἐμελέτησεν καὶ κατέχουν τὸν παλαιὸν νόμον καὶ διὰ εἶναι καιρὸς πλέον πρὸς ὑψηλότερον νὰ ἀνεέλθουν, τὴν νομοθεσίαν, ποῦ παλαιὰ ἔλαβον οἱ πατέρες των, τοὺς ἀνέφερε, λέγει: Ἐκκούσατε διὰ ἐρρέθη τοῖς ἀρχαίοις, οὐ μοικεύσατε. Ἐκεῖνον εἰς τοὺς ἀρχαίους ἐλέειπεν, «Ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν». Διότι ἔάν μὲν εἰς τοὺς ἀρχαίους ἔλεγε τοῦτο, δικαίως θὰ ἐβουουνοκίμασε καὶ ἐπινοκίμασε, διότι ἀπελοτέρα ἦτο ἡ φύσις μας. Ὅτε διὰς προχίμη πνευματικῆς αὕτη καὶ τελειότερα ἔγινε, εἶναι πλέον καιρὸς νὰ λύθῃ καὶ τελειότερα διδάγματα καὶ ἐντολαί. C Διὰ τοῦτο, ἔτσι ἤρξατο νὰ νομοθετῇ, θέλων νὰ κάμῃ τοὺς ἄκροατὰς του νὰ μὴ διατάσων καὶ ἀπεσοκνηροῦν, ἀκούοντες τὴν ἡνωτέραν ἀπὸ τὴν παλαιὰν φιλοσοφίαν, ποῦ ἀπεκνηροῦσε, λέγει: Ἐάν μὴ περιοσεύσῃ ἡ δικαιοσύνη ὑμῶν πλέον τῶν γραμματέων αὐτῶν Φαρισαίων, οὐ μὴ ἐσελθήτε εἰς τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν (Ματθ. 5, 28).

Διὰτι περισσότερους κόπους ἀπατεῖς ἀπὸ ἐμέ; Δὲν ἔχω τὴν αὐτὴν μὲ ἐκεῖνους φύσιν, δὲν εἶμαι ἄνθρωπος, ὅπως ἐκεῖνοι; Διὰ νὰ μὴ λέγουν διὰτι ἐμεγάλωσεν εἰς ἡμᾶς τοὺς κόπους; διὰτι εἰς δύσκολωτέρος ἐκάλεσεν ἀγῶνας; ἀφῆρεσαν ἐκ τῶν κρατέρων τὰς ἀντηρήσεις ταύτας προβαλὺν τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. Μεγαλύτερα, λέγει, βραβεῖα οὐκ ἴδω. Ἀπὸ ἀνέφερε τοὺς κόπους, τοὺς ἀγῶνας, τὴν τελειότεραν νομοθεσίαν, ἀνέφερε καὶ τὰ βραβεῖα. D Δὲν οὐκ ἴδω

τὴν Παλαιστίνην, λέγει, οὐτε τὴν γῆν, ἀπὸ τῆν ὁρίων τρέχει γάλα καὶ μέλι, ὡς ἀραβὴν, ἀλλ' αὐτὸν τοῖτον τὸν οὐρανόν. Ὑπερέκαρτον δὲ ἐκείνων ἔκ μόνον κατὰ τὴν ἐπιπέδην τῶν κατορθωμάτων. Ἀλλὰ καὶ ὅταν παραβάνωμεν τὰς ἐντολάς θὰ ὑποστῶμεν μεγαλυτέραν τιμωρίαν διὰ τὰ ἁμαρτήματά μας. Διότι καθὼς οἱ πρὸ τοῦ γρωπτοῦ νόμου ἁμαρτήσαντες τιμωροῦνται ἐλαφρότερον ὡς ἐκείνους ποὺ ἠμάρτησαν κατὰ τὸν καιρὸν ποὺ εἶχε ὁ νόμος· «Ὅσοι γὰρ, λέγει, ἠνόμιμα ἠμάρτων, ἠνόμιμα καὶ ἀπολοῦνται» (Ρωμ. 2, 12). Ὁπλοῖται δὲ ὅταν ἔκουν τὸν νόμον κατηγοροῦν, ἀλλὰ ἀπὸ τὴν φύσιν τῶν αὐτῶν θὰ φέρῃ τὴν καταδικαστικὴν ψήφον, διότι οἱ ἑσπερικοὶ αὐτῶν λογισμοὶ θὰ τοὺς κατηγοροῦν ἢ θὰ ἀπολογουῦνται (Αὐτόθι 15). Ἐπὶ καὶ ἐκείνοι ποὺ κατὰ τὸν χρόνον τῆς χάριτος ἠμάρτησαν θὰ τιμωρηθοῦν ἀσπληρότερα ἀπὸ ἐκεῖνους ποὺ ἠμάρτησαν κατὰ τὴν ἐπιστὴν τοῦ Μωσαϊκοῦ Νόμου. Ἐ καὶ τὴν διαφορετικὴν ταύτην τιμωρίαν ἐδείξεν ὁ Παῦλος εἰπὼν τὰ ἑξῆς· «Ἀθετήσας τὸν νόμον Μωσαϊκῆς χάρις ἀκαρμῶν ἐπὶ δυσὴν ἢ τριπλῆ μέρηται ἀποδίδῃσθαι πόσον ὀκνητε κέρως ἀξιοπῆσεται τιμωρία ὁ τὸν Υἱὸν τοῦ Θεοῦ καταπατήσας, καὶ τὸ σῆμα τῆς διαθήκης κοινὸν ἠγησόμενος, καὶ τὸ Πνεῦμα τῆς χάριτος ἀνυβρίσας;» (Ἐβρ. 10, 29-30).²²⁴ Ἀλλ' ἐπειὶ ὅτι εἰς τὸν καιρὸν τῆς χάριτος μεγαλυτέρα εἶναι ἡ τιμωρία, ὅπως πάλιν καὶ τὰ θραβεῖα μεγαλυτέρα εἶναι;

Ἐπειδὴ ὅμως τὰ μυστήρια οὗς ὑπενθύμησα τὰ φρικωδέστερα καὶ πνευματικὰ, οὗς παραιοὶ καὶ δόγματα καὶ ἱερεῖοι καὶ ἀπὸ πολλοῦ ἐνδιαφέροντος ἔχω τὴν ἀξίωσιν ἀπὸ οὗς, ἀφοῦ πρῶτον ἀποβάλλετε κάθε ἁμαρτίαν, τότε νὰ πληρώσῃτε εἰς τὴν φρικτὴν ταύτην τράπεζαν. «Ἐξορίην γὰρ, λέγει, δικάσετε μετὰ πάντων, καὶ τὸν ἁγιασμὸν οὗ χωρὶς οὐδεὶς θρεται τὸν Κύριον» (Ἐβρ. 12, 14). Ἐκεῖνος δὲ ὁ ὁποῖος δὲν εἶναι ἄγιος νὰ ᾄδῃ τὸν Κύριον, οὐτε τῆς κοινωνίας τοῦ σώματος τοῦ θεσπιστικοῦ εἶναι ἄγιος. Διὰ τοῦτο λέγει ὁ Παῦλος· «Ἐκαστος δὲ δοκιμαζέτω ἑαυτὸν καὶ οὕτως ἔκ τοῦ ἄρκου ἐσθίτω καὶ ἐκ τοῦ ποτηρίου πινέτω» (Α' Κορ. 11, 28). Ἐ δὲν ἀπεκάλυψε τὴν πληγὴν, δὲν ἔφερε τὴν κατηγορίαν εἰς τὴν δικαιοσύνην, δὲν παρουσίασε μέρητως τῶν παραπτώματων. Μέσο εἰς τὴν συνειδήσιν σου, ποὺ κανεὶς δὲν εἶναι πορὼν, ἐκτός τοῦ Θεοῦ, ὁ ὁποῖος ἔδει τὰ ἐλπίει, κῆρε τὴν κρίσιν καὶ τῶν ἁμαρτημάτων τὴν ἔξοπισιν καὶ ἀναθεωροῦν νοερῶς διὰ τὴν ἰσχυρίαν τὸν θῆον σου, φέρε εἰς τὸ δικαίτηρον τὰ ἁμαρτήματά σου. Διόρθωσε τὰ ἁμαρτήματά σου καὶ τότε ἔκων καθαρὴν τὴν συνειδήσιν νὰ ἐγγέῃς τὴν ἱερὰν τράπεζαν καὶ νὰ συμμετέχῃς τῆς ἁγίας θυσίας. Ταῦτα ἔκωντες εἰς τὸν νοῦν, καὶ

δοῦσα περὶ ἀκολούσιας εἴσομεν ἐνθυμούμενοι, καὶ μὴ ληρονοῦντες πόσον τιμωροῦνται δοῦσα ἐπαρόνος καὶ ἀκολούσιας βλέπουσι τῶν γυναικῶν τὰ πράγματα, καὶ περισσύτερον ἀπὸ τὴν τιμωρίαν εἰς τὴν γέενναν τοῦ πυρός, Ἐ τοῦ Θεοῦ τὸν φόβον καὶ τὴν ἀγάπην ἔκωντες ἰπὶ θῆον, καὶ ἀπὸ ἔδει τὰ μέρη τῶν ἑαυτῶν μας ἀφοῦ καθαρίσωμεν, τότε νὰ προσεκοιμήσῃτε εἰς τὰ ἱερὰ μυστήρια, διὰ νὰ μῆς ἀποβῇ ἡ οὐσίης τούτων χάρις ἔκ εἰς κρίσιν καὶ καταδικαίην. Ἀλλὰ εἰς οὐσίησαν καὶ ἡγάλην ψυχῆς καὶ παρηγορίαν διαρεῖ, διὰ Χριστοῦ Ἰησοῦ τοῦ Κυρίου ἡμῶν, εἰς τὸν ὁποῖον ἄνθρωποι ἢ ἔδει καὶ τὸ κράτος, εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

ΠΕΡΙ ΜΕΤΑΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΚΑΤΑΝΥΞΕΩΣ

Καὶ ὅτι ὁ Θεὸς εἶναι ταχὺς εἰς σωτηρίαν καὶ θραδὺς εἰς τιμωρίαν καὶ περὶ τῆς Παθὲ παράδοξος ἱστορία.

Ο Μ Ι Α Ι Α Ζ'

D 1. Πάντα μὲν ὁ θεὸς Ἀπόστολος θεῖαν καὶ οὐράνιον μετακερξίεται γλώσσαν καὶ μὲ πολλὴν ἐπιστημονικὴν δεξιότητα φράσκει τὸν εὐαγγελικὸν λόγον. Διότι δὲν ὁμιλεῖ ἀπλῶς ἐξ ἰδικῆς του γνώμης, ἀλλὰ ἐκ τῆς βασιλικῆς σθένους του προφέρει τὰ δόγματα. Κυρίως δὲ αὐτὴν τὴν δεξιότητα μετακερξίεται, ὅταν περὶ μετανόιας πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας ὁμιλεῖ. Αὐτὸ τὸ θέμα εἰς ἄλλους σοφὸν θὰ ὑπενοήσωσι. Ἦκούσατε λοιπὸν, δὲα νὰ ἐπανέλθω δι' ὀλίγων εἰς δύο εἰπων, ὅτι, ὅπως προηγουμένως εἶπε, ὁμιλῶν πρὸς τοὺς Κορινθίους ἔλεγεν ὁ γενναῖος καὶ θαυμαστός ἐκεῖνος ἄνθρωπος· Ἐ ἐμήνηα ἔθων πολλοὺς πενθήσω τῶν προσημαρτηκότων, καὶ μὴ μετανουσαντων» (Β' Κορ. 12, 21). Ἄνθρωπος μὲν ἦτο κατὰ τὴν φύσιν ὁ μέγας οὗτος διδάσκαλος, Θεοῦ ὁμῶς ὑπηρετὴς κατὰ τὴν πρόθεσιν. Διὰ τοῦτο ὅπως οὐράνιον μετακερξίεται γλώσσαν καὶ ὅπως ἀπ' αὐτοῦ τοῦ οὐρανοῦ ὁμιλεῖ ἔπι καὶ τοὺς ἁμαρτάνοντας ἀπειλεῖ καὶ εἰς τοὺς μετανουσαντας ἐξέλειπεν ὑπόκειται. ²²⁷ **A** Ὅταν δὲ ταῦτα λέγων, δὲν ἐπαδίδω τὴν σθένειαν εἰς τὸ Παύλου τὴν γλῶσσαν, ἀλλὰ τὸ πᾶν εἰς τὴν χάριν τοῦ Θεοῦ ἀναφέρει, περὶ τοῦ ὁποῖου αὐτὸς αὐτὸς ἔλεγεν· Ἐἰ δοκιμὴν ζητεῖτε τοῦ ἐν ἡμοὶ λαλοῦντος Χριστοῦ (Β' Κορ. 13, 3).

Προσφέρει λοιπὸν εἰς τοὺς ἁμαρτάνοντας φάρμακον εὐρηγτικὸν καὶ μετανόιας πρὸς σωτηρίαν. Συνέπασσε δὲ σήμερον μὲ τὸ ἀποστολικὸν ἀνόνημα καὶ ἡ εὐαγγελικὴ παρηγοιή, ποῦ φανερώσει τοῦ Σωτήρος τὴν σθένειαν, ἡ ἁπασα μὲ ἀφθονίαν καρίκας ἄρσεν ἁμαρτιῶν. Διότι τὸν παρὰλυτικὸν ὁ Σωτὴρ θεραπεύει· ἔλεγεν, ὅπως πρὸ ἄλλου ἤκούσατε· ἘΤέκνον, ἀφένται σοὶ αἱ ἁμαρτίαι σου αἱ πολλαί» (Μάρκ. 2, 5). Ἄρσεν δὲ ἁμαρτιῶν πηγὴ σωτηρίας καὶ θραδύων μετανόιας

εἶναι. **B** Διότι ἡ μετανόια εἶναι ἱερεῖον καταστρεπτικὸν τῆς ἁμαρτίας, δῶρον οὐράνιον, δύναμις θαυμαστὴ, νικῶσα δὲα τῆς θείας χάριτος τὰ ἐπακόλουθα τῆς παραβάσεως τῶν νόμων. Διὰ τοῦτο οὐτε πόρνον ἀπαθεῖ, οὐτε ποικῶν φυγαδεύεται, οὐτε μέθυσον ἀποστρέφεται, οὐτε εἰδωλοτάτην σκεπνίεται, οὐτε ὕβριστὴν ἀπακερξίεται, οὐτε βλάσφημον ἀπαδίκει, οὐτε ἀλαζόνα, ἀλλὰ ἄλλος μεταβάλλει, διότι κινεωτήριον τῆς ἁμαρτίας εἶναι ἡ μετανόια. Ἐἴηαι δὲ ἀνάγκη πρῶτον νὰ γνωρίσωμεν τὸν σκοπὸν τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ διὰ μὲ ἰδικῶς μᾶς ἀσθερέτους συλλογημοῦς, ἀλλὰ ἀπ' αὐτὰς τὰς θείας. Γραφὸς μαρτυρημένην ἀποδεικνύοντες τὴν ὀλήθειαν.

Ὁ σκοπὸς διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ἀπλοῦς εἶναι καὶ εἰς δύο σωτήρια πράγματα ὑποβλέπει· εἰς αὐτοὺς μὲν διὰ τῆς μακροθυμίας δίδει καιρὸν νὰ μετανουσωσι καὶ σωθῶσι, Ἐ εἰ δὲ τοὺς ἀπογόνους αὐτῶν, ποῦ πρόκειται νὰ ἀκολουθήσουν τὴν ἀρετὴν, ἀπαρμεύει τὴν εὐεργεσίαν. Καὶ διὰ νὰ ἐπαναλάβω πάλιν τὸ ἴδιον, ὁ Θεὸς μακροθυμεῖ, ἵνα καὶ ὁ ἁμαρτανὸς μετανουση καὶ ἀπὸ τοῦ ἀπογόνου του νὰ μὴ ἀποκλείσῃ τὴν σωτηρίαν. Διότι καὶ ἂν ἀκόμη, ἰσότης ποῦ ἁμαρτάνει, δὲν ἔχη διάθεσιν νὰ μετανουση, λυπητὴ καὶ δὲν τιμωρεῖ πολλές φορές τὴν ῥίζαν, διὰ νὰ φυλάξῃ τοὺς κορμούς, πολλὰς δὲ φορές καὶ αὐτὴν τὴν ῥίζαν, ὅπως εἶπω προηγουμένως, μεταβάλλει. Καὶ ὅταν ἀκόμη τελειὸς ἔκρησας ἐκεῖνη γίνῃ, ὁ Θεὸς ἀναβάλλει ἐπακρωλύς τὴν τιμωρίαν, περὶμένων τῶν μετανουσαντων τὴν σωτηρίαν. Καὶ ἄκουσε πῶς· **D** Θάρρα, ὁ πατέρας ποῦ Ἄβραμ, προσκυνητὴς τῶν εἰδῶλων ἦτο, ἀλλ' ὅμως δὲν ἐτιμωρήθη ἐδῶ διὰ τὴν ἀσθεσίαν του κατὴν καὶ ἰδικῶς.

Διότι ἂν ἐπρωλάβανεν ὁ Θεὸς καὶ ἀπέκρινε τὴν ῥίζαν, ἀπὸ ποῦ ὁ τόσον μεγάλος κορμὸς τῆς πίστεως; ¹⁶ θὰ ἐφύτρωνε; Τὶ ἀπὸ τῶν ἱεροῦ μακροθυροῦν ὑπῆρξε; Κότταζε, παρὰκαθὰ, νὰ Ἰσραὴ καὶ ἄλλων φιλοῦνθρωπον τοῦ Θεοῦ ἐνέργεσαν. Τὶ ἀπὸ τὴν κακίαν ἐκεῖνου ὑπῆρξεν ἀναιδέστερον; Δὲν ἦτο πόρνος καὶ βέβηλος, ὅπως λέγει ὁ Ἀπόστολος (Ἐβρ. 12, 16); Δὲν ἦτο μητρολοῖος καὶ πατρολοῖος; Δὲν ἦτο φονεὺς τοῦ ἀδελφοῦ του κατὰ πρόθεσιν; Δὲν ἦτο κοσούμενος ἱμᾶ τοῦ Θεοῦ; Ἡ Γραφὴ μαρτυρεῖ ταῦτο λέγουσα· «Τὸν Ἰακώβ ἠγάπησα, τὸν δὲ Ἰσαὺ ἐμίσησα» (Ρωμ. 9, 13). Ἐ Ἀφοῦ λοιπὸν πόρνος καὶ ἀδελφοκτόνος καὶ βέβηλος καὶ μοιχεύς ἦτο, διὰτὶ δὲν ἀφανίζεται; Διὰτὶ δὲν ἐκκόπεται; Διὰτὶ ἁμῶς ἡ πρέπουσα τιμωρία δὲν τοῦ ἐπαβάλλεται; Διὰτὶ Πρέ-

16. Ἰννοῦ τὸν Ἀδραμ.

πον είναι και την αίτιαν να εβουαιεν. Εάν ήθελεν έκασος, μέγιστον καρπὸν δικαιοσύνης ὁ κόσμος θὰ ἔκανε. Καὶ τί λογὴς καρπὸν ἄκουσε; Ἐπιστὴν ἐγέννησε τὸν Ραγουήλ, Ραγουήλ τὸν Ζαρά, Ζαρά τὸν Ἰάβε (Γεν. 36). Βλέπεις τί ἄνευ ἰσχυροῦς θὰ ἐκάνετο, ἂν ἐπιολόβανεν ὁ Θεὸς καὶ πρὸς τιμαρίαν ἔκαυτε τὴν ρίζαν, ἐκ τῆς ὁποίας προήλθε:

2. Εἰς ἅλα λοιπὸν τὰ πράγματα αὐτὴν τὴν ἐξήγησαν τῆς μακροθυμίας τοῦ Θεοῦ καὶ ἔκρη ἕως ἄβαν. 228 Α Μακροθυμαί πρὸς τοὺς Αἰγυπτίους, ποῦ εἶναι ἀνυπόφορα θλάσθημα, κάρην τῶν Ἐκκλησιῶν, ποῦ τώρα ἐκεῖ ἀνοθεῖν καὶ ἀκαμάζου, τῶν μοναστηρίων καὶ ἐκείνων ποῦ ἀγγελικῶν διδάσκον θίον. Δασί, καθὼς λέγουσι οἱ ἔμπειροι τῶν κοινῶν νόμων καὶ καθὼς οἱ ρωμαϊκοὶ νόμοι διατάσσουσιν, ἡ ἔγκυος γυναίκα, ἐάν ἔθελε περιπέσει εἰς παράπτωμα, ποῦ τιμωρεῖται διὰ θανάτου, δὲν θανατώνεται, προτοῦ γεννηθῆ τὸ εἰς τὴν κοιλίαν τῆς ἐμβρυον. Καὶ πολὺ δικαίως, δασί δὲν ἐθώρησον δίκασον οἱ καλοὶ νομοθέται νὰ καταστραφῇ μοῖ με ἐκείνην ποῦ ἠμάρτησε, τὸ ἀναμάρτητον ἐμβρυον. Εάν δὲ οἱ ἀνθρώπινοι νόμοι φείδωνται ἐκείνων ποῦ καθόλου δὲν ἠμάρτησαν, πολὺ περισσότερον ὁ Θεὸς δὲν θὰ διαφυλάξῃ τὴν ρίζαν καὶ δὲν θὰ ἀποκόψῃ εἰς τοὺς καρποὺς τὴν ἐκ τῆς μετανοίας εὐεργεσίαν. 229

Δόθε τώρα, παρακαλῶ, ὅτι ὄντι τὴν εὐεργετικὴν ἐπίδρασιν τῆς μετανοίας καὶ εἰς αὐτοὺς τοὺς ἁμαρτάνοντας, διότι καὶ ἐπὶ αὐτῶν ὁ ἴδιος λόγος τῆς φιλανθρωπίας ἔχει ἀραγογῆν. Εάν ἐπιολόβανεν ἡ τιμωρία τὴν διάρθρωσιν, ὁ κόσμος τελείως θὰ ἐκάνετο καὶ θὰ καταστρέφοντο. Εάν ἄμέσως μετὰ τὴν ἁμαρτίαν τιμωροῦσεν ὁ Θεὸς, δὲν θὰ ἀπακούσεν ἡ Ἐκκλησία τὸν Παῦλον, τὸν μέγον καὶ πολλὸν τοῖτον ἄνδρα. Διὰ τοῦτο ἀνέβηλε τὴν τιμωρίαν, ὅταν οὗτος ἐθλάσθητο, διὰ νὰ τὸν δεξῆ ἀργότερον εἰς τοὺς ἀνθρώπους μετανοοῦντα. Τοῦ Θεοῦ ἡ μακροθυμία ἔκαυτε τὸν δικαίτην κήρυκα ποῦ Θεοῦ ἡ μακροθυμία τὸν ἄδικον μετέβαλεν εἰς ποιμένα τῶν προβάτων τοῦ Θεοῦ ἡ φιλανθρωπία τὸν τελώνην ἔκαυτε Ἐδαγγελιστὴν (Ματθ. 10, 3). C τοῦ Θεοῦ ἡ μακροθυμία δλους ἡμᾶς ἠλέησεν, δλους μετέβαλεν, δλους μετέστρεψεν. Εάν ἴδης τὸν κάποιε μέθυσον, τώρα νὰ μὴ πῆν καθόλου, ἐάν ἴδης τὸν κάποιε θλάσθησον, τώρα νὰ θεολογῇ, ἐάν ἴδης ἐκείνον ποῦ κάποιε ἐρόλυσε τὸ σκόμι του με ἀισχρὰ τραγούδια, τώρα με θεῖους ἔρμους τὴν ψυχὴν του νὰ καθαρῆξῃ, θαύμαζε τοῖ Θεοῦ τὴν μακροθυμίαν, ἐγκωμιάζε τὴν μετάνοιαν καὶ ἐξ ἀφορμῆς τῆς μεταβολῆς ταύτης λέγε: «Λύπει ἡ ἀλλοίωσις τῆς δεξιᾶς τοῦ Ὑψίστου» (Ψαλμ. 78, 11). Ὁ Θεὸς πρὸς πάντας μεν εἶναι ἀνάθεός, ἰδιαίτερος δὲ τὴν μακροθυμίαν Του δε-

κνύει πρὸς ἐκείνους ποῦ ἁμαρτάνουν. D Καὶ ἂν θέλῃς οικειοῦς με αὐτὸ παράδοξον νὰ ἀκούσης λόγον, παράδοξον μὲν διότι δὲν εἶναι συνήθεις, ἀλλήθινον ὅμως διὰ τὸ εὐσεβεῖς περὶ ἐκείνον του, δικαίως.

Ὁ Θεὸς βαρὺς καὶ ἀσπότης πάντοτε φρονεῖται πρὸς τοὺς δικαίους, μαλακὸς δὲ καὶ ἐπιεικής πρὸς τοὺς ἁμαρτωλοὺς καὶ γρήγορος εἰς φιλανθρωπίαν. Ἐκείνον ποῦ ἠμάρτησε καὶ ἔπεισεν ἰθακίως, τὸν σπᾶναι καὶ λέγει πρὸς αὐτόν: «ἐπὶ ἡ πῆλιν οὐκ ἀνίσταται; ἡ ὁ ἀποστρέφον οὐκ ἐπιστρέφει;» (Ἰεραϊ. 8, 4). Καὶ: «Ἴνα τί ἀπέστρεψεν ἀποστρεφὴν ἀνασθῆ ἡ ἀσύνετος θυγάτηρ Ἰούδα;» (Αἰθιά 3). Καὶ πάλιν: «Ἐπιστρέφητε πρὸς με καὶ ἐπιστραφήσομαι πρὸς ὑμᾶς» (Ζακ. 1, 3). Καὶ εἰς ἄλλο μέρος με δρασὺ θεομαίνας, ὅτι θὰ σαθῶσι οἱ μετανοοῦντες, λόγω τῆς μεγάλης αὐτοῦ φιλανθρωπίας. «Ὁ γὰρ ἐγὼ, λέγει, Κύριος οὐ θούλαμαι τὸν θάνατον τοῦ ἁμαρτωλοῦ, ὡς τὸ ἐπιστρέψαι καὶ ζῆν αὐτόν» (Ἰερεκ. 33, 11). Διὰ δὲ τὸν δίκασον λέγει: «Εάν ποῖση ἄνθρωπος πῶσον δικαιοσύνην καὶ πῶσον ἀλήθειαν καὶ στραφεῖς ἁμάρτη, ἔ σὺ μὴ μνησθῶ τῆς δικαιοσύνης αὐτοῦ, ἀλλ' ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ αὐτοῦ ἀποθάνειται» (Ἰεζ. 18, 24). «Ὡ πόση ἀσπότης πρὸς τὸν δίκασον! Ὡ πόση ἀφθονία συγγνώμης πρὸς τὸν ἁμαρτωλόν! Κατὰ πολλοὺς δὲ καὶ διακρούουσι τρόπους ἐνεργεῖ, ὡς διότι αὐτοὺς μεταβάλλεται, ἀλλὰ διότι ἐπιεικῶς διαμοιράζει τὰς αἰωνορίας τῆς ἀγαθότητος του. Ἄκουσε τώρα με ποῖον τρόπον. Τὸν ἁμαρτωλὸν καὶ εἰς τὴν ἁμαρτίαν ἐμμένοντα, ἐάν φοβῆται, εἰς ἀπώγειον καὶ ἀπελπίσαν τὸν φέρει, 229 Α τὸν δὲ δίκασον, ἐάν τοῦ φοβῆθῃ με ἐπιεικίαν καὶ τὸν καλοτιχίη, τοῦ καλαράνει τὸν τόνον τῆς ἀρετῆς, ἐπειδὴ οὗτος θὰ θεαρῆ τὸν ἑαυτὸν του εὐτυχῆ καὶ θὰ κάσῃ τὴν προθυμίαν του πρὸς τὴν ἀρετὴν. Διὰ τοῦτο τὸν μὲν ἁμαρτωλὸν ἔλαει, τὸν δὲ δίκασον φοβίξει. «Φοβερός γὰρ ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλω αὐτοῦ» (Ψαλμ. 88, 8) καὶ «Χρηστός Κύριος τοῖς σπᾶσι. Φοβερός λέγει, ἐστὶν ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλω αὐτοῦ» (Ψαλμ. 144, 8). Καὶ ποῖος θὰ εἶναι αὐτὰ παρὰ οἱ ὄντι; «Ὁ Θεὸς γὰρ, λέγει ὁ Δαυὶδ, ὁ ἐνδοξαζόμενος ἐν βουλή ἁγίων, μέγας καὶ φοβερός ἐστὶν ἐπὶ πάντας τοὺς περικύκλω αὐτοῦ» (Ψαλμ. 88, 8). Εάν ἴδῃ κάποιον, ὅτι ἔπεισεν, ἐκτείνε χειρὰ φιλανθρωπίας. Εάν ἴδῃ κάποιον, ὅτι ἔπεισεν, ἐκτείνε χειρὰ φιλικῆς φρόνον: τοῦτο δὲ εἶναι ἔργον τῆς δικαιοσύνης καὶ δικαιοκρισίας Του.

Διότι τὸν μὲν δίκασον διὰ τοῦ φόβου τὸν σπᾶζει εἰς τὴν ἀρετὴν περισσότερον, τὸν δὲ ἁμαρτωλὸν διὰ τῆς φιλανθρωπίας τὸν σπᾶνει ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας καὶ τὸν ὀδηγεῖ εἰς μετάνοιαν.

νοιον. **Β** Θέλεις δὲ νὰ γνωρίσης ὅτι εἰς κατάλληλον καιρὸν φανερώσει τὸσον ἀγαθότητά σου ὅσον καὶ τὴν ἀφέλειον καὶ ἀμύζουσαν εἰς ἡμᾶς ἀποτομίαν σου: Προσέχε καλῶς, διὰ νὰ μὴ σοῦ διαφύγῃ τὸ μέγεθος τοῦ σπουδαίου τοῦτου ζητήματος. Ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη γυναῖκα, ἡ δημοσίως γνωστὴ διὰ πᾶσαν ἀμαρτίαν καὶ ἀνομίαν, ἡ ἁπλοῦς τῶσε ἀμαρτίας ἔκαμε, καὶ σὲ τῶσα ἐφάρματα ἔργα ἔνωσας ἦτο, ἐπιθυμήσασα, ὅπως ὁ δικασκόμενος τὸ νερὸ, τὴν αἰτησίαν ποῦ δίδει ἡ μετάνοια, εἰσῆλθε κορυφῶς εἰς τὸ συμπᾶσον ἵπν ἁγίων· τὸ ἀνομιᾶν δὲ συμπᾶσον ἁγίων, ὁδοὶ ἦτο παρὰν ὁ Ἄγιος τῶν ἁγίων. Ὁ τὸν ἀρλαθὴ ὁ Σωτὴρ ἐκόσθητο ἐξαπλωμένος, ὅπως συνήθιζον τότε, εἰς τὸ τραπέζι τοῦ φαγητοῦ, εἰς τὸ σπῆτα τοῦ Σίμωνος τοῦ Φαρισσαίου, εἰσῆλθε χωρὶς νὰ τὴν ἀναγερθῆς κανεὶς ἡ ἀμαρτωλὴ ἐκείνη γυναῖκα, **Γ** καὶ τὰ πόδια τοῦ Σωτῆρος ἔπιανε, καὶ μετὰ τὸ δάκρυά της τὸ ἔπλενε, καὶ μετὰ τὸ μαλλιά της τὰ ἐσπόγγε. Καὶ αὐτὴν τὴν γυναῖκα, ποῦ ἦτο βοθαμένη σὲ τῶσα ἀμαρτήματα, τὴν οἰκώνας ἐπάνω ὁ φιλόνηθρωπος Σωτὴρ, λέγων· «Ἀφώνται αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι» (Λουκ. 7, 47). Δὲν ἀναφέρει ὅλην τὴν ἱστορίαν, διότι δὲν ἔχω τοῦτο ὡς σκοπὸν, ἀλλὰ μόνον τὸ νὰ φέρω ἀπόδειξιν τῆς τοῦ Σωτῆρος φιλονηρωσίας. Βλέπε λοιπὸν τὴν ἀφρόνησιν αὐτῆς· «Ὁὐ χάριν λέγω σοι ἀφώνται αὐτῆς αἱ ἀμαρτίαι αἱ πολλαί, ὅτι πολὺ ἠγάπησες» (Αὐτόθι). Τῶσαν πολλῶν λοιπὸν ἀμαρτημάτων ἀμνηστῶν ἀπεκόσθηεν ἡ ἀμαρτωλὴ γυναῖκα. Ἡ Μαρία ὅμως ἡ ἀδελφὴ τοῦ Μαθθαίου, δι' ἓνα μακρὸν γογγυσθὸν τιμωρεῖται μετὰ λέπτρον (Ἀριθ. 12, 10). Εἰς τὸς ἀμαρτητόνας λέγει· **Δ** «Ἐάν ὦσαν αἱ ἀμαρτίαι ἡμῶν ὡς κόκκινον, ὡς κίονα λευκανθῶ» (Ἠσ. 1, 18) καὶ μεταβάλλει τὸ σκότιον εἰς φῶς, διὰ τῆς μεταβολῆς, ποῦ ἐπιφέρει ἡ μετάνοια, καὶ τῶσαν ἀφρόνησιν κοινῶν διαλύει διὰ τῆς φωνῆς τῆς ἀγαθότητός Του. Εἰς ἐκείνον δὲ ποῦ βοᾷ εἰς τὸν ὄρθρον τῆς δικαιοσύνης λέγει· «Ὁς ὃν εἶπῃ τῷ ἀδελφῷ αὐτοῦ, μωρὸς ἔνωσας ἐστὶ τὸ γενένη τοῦ μωροῦ» (Ματθ. 5, 22). Δι' ἓνα μόνον λόγον τῶσαν ἀφρόνησιν τιμωρεῖται ἐπιβάλλει εἰς τὸν δίκαιον καὶ διὰ ἴσα πολλὰ ἀμαρτήματα, τῶσαν ἀφρόνησιν πλοῦτον συγγνώμη παρέχει.

3. Καὶ ἓνα ἄλλο θαυμαστὸν πρᾶγμα, παρακαλῶ, παρατηρήσῃτε προσεκτικῶς. Ἐπειδὴ τὰ ἀμαρτήματα ἀναγράφονται ὡς χρέη, εἰς μὲν τοὺς ἀμαρτωλοὺς καὶ τὸ κεφάλαιον χαρίζει, διὰν μετανοοῦν, ἐπὶ δὲ τοὺς δικαίους τὸ τόκος ζητεῖ. Προσῆλθεν εἰς αὐτὸν χρεωφειλέτης πολλῶν τάλαντων **Ε** καὶ μετὰ τὴν μετάνοιαν καὶ τὰς πολλὰς παρακλήσεις καὶ μετὰ τοὺς λόγους· «Κύριε, μακροθύμησον ἐπ' ἐμοὶ καὶ πάντα ἀποδώσω» (Ματθ. 18, 26), ἠθέλησε νὰ ἀποφύγῃ τὴν δίκην. Δὲν ἐπερί-

μενε τὴν πληρωμὴν τοῦ χρέους ὁ φιλόνηθρωπος, ἀλλὰ τὴν ἐξαμολόγησιν ἐξῆρλεον ἔκαμε τοῦ χρέους. Εἰς τὸν ἀφελῆτην τῶν δέκα κιλίων τάλαντων ὄλα τοῦ τὰ συνεχώρησε, καὶ αὐτὸ ἀκόμη τὸ κεφάλαιον, ἀπὸ δὲ τοὺς δικαίους διακρίπτει ὅτι (ἤγει καὶ τόκους, διότι λέγει· «Διατί γὰρ οὐκ ἐδώκατε τὸ ἀργύριον μου τοῖς τραπεζίταις κἀγὼ ἔλθων σὺν τόκοις ἀμήτηρα.» (Ματθ. 25, 27· Λουκ. 18, 28)).

Ταῦτα λέγω, ὅτι διότι ὁ Θεὸς πρὸς τοὺς δικαίους δυσμενῶς διακρίτει. **300** Ἀ διότι εἰς τὸν Θεὸν τίποτε δὲν εἶναι περισσότερον ἀγαθὸν ἀπὸ τὸν δίκαιον, ἀλλὰ, ὅπως εἶπον προηγουμένως, παραγγεῖ μετὰ τὸν ἀμαρτωλὸν, διὰ νὰ τὸν φέρῃ εἰς μετάνοιαν, φοβᾷ εἰς τὸν δίκαιον διὰ νὰ τὸν στηρίξῃ ασφαλέστερον εἰς τὴν ἀρετὴν. Καὶ εἰς ἐκείνους μὲν συγκυρεῖ τὰ πολλὰ ἀμαρτήματα, ἐπειδὴ ἐκέρσῃ ποῦ εἶναι καὶ φρασμένοι, εἰς τοῦτους δὲ καὶ εἰς τὰ πολὺ μακρὰ αἰτητήρας φαίνεται, ἐπειδὴ θέλει ἡ ἡθικὴ των τελευτήρας νὰ μὴ ἔχη καμμίαν ἔλλειψιν. Διότι ὅτι εἶναι διὰ τὸν κόσμον τούτον ὁ ἡλῶσιος, τοῦτο εἶναι διὰ τὸν Θεὸν ὁ δίκαιος, καὶ ὅτι εἶναι διὰ τὸν κόσμον ὁ πτωχὸς, τοῦτο εἶναι διὰ τὸν Θεὸν ὁ ἀμαρτωλός. Τίποτε δὲν εἶναι πτωχότερον ἀπὸ τὸν ἀμαρτάνοντα καὶ τίποτε πλουσιώτερον ἀπὸ τὸν ἐνάρετον.

Διὰ τοῦτο περὶ ἐκείνων ποῦ ζοῦν με εὐσέβειαν καὶ ἔκουν πλοῦτον ἀρετῆς λέγει ὁ Παῦλος· **Β** «Εὐχαριστῶ τῷ Θεῷ, ὅτι ἐν παντὶ ἐπιλουθῆτε ἐν αὐτῷ, ἐν παντὶ λόγῳ καὶ πάσῃ γνώσει» (Α' Κορ. 1, 4-5). Περὶ ἐκείνων δὲ ποῦ ζοῦν με ἀσέβειαν ὁ μακάριος Ἱερωνίμος λέγει· «Ἰσως πτωχοὶ εἶσθε διὰ τοῦτο οὐκ ἠδύνατο ἀκούσειν λόγον Κυρίου» (Ἱερ. 5, 4). Βλέπετε ὅτι πτωχοὺς ἀνακαλεῖ ἐκείνους ποῦ ἀμαρτανῶθησαν ἐπὶ τὴν εὐσέβειαν· Ἐπειδὴ λοιπὸν πτωχοὶ εἶναι οἱ ἀμαρτωλοὶ τοὺς ἔλειψεν, καὶ ἐπειδὴ πλούσιοι εἶναι οἱ δίκαιοι, ἔχει ἀνακαλεῖσθαι ἀπὸ αὐτοῦ. Εἰς ἐκείνους μὲν χαρίζει, λόγῳ τῆς πτωχείας των, ἀπὸ τούτου δὲ, διὰ τὸν πλοῦτον τῆς ἀρετῆς των, ἐπαρτάει μετὰ πολλὴν ἀστυρότητα καὶ ἐλέγχει. Ὅπως δὲ φέρεται πρὸς τοὺς δικαίους καὶ ἀμαρτανῶτας, φέρεται καὶ πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ πτωχοὺς. Καὶ ὅπως ἐκεῖ τὸν μὲν ἀμαρτανῶντα σηκώνει ἀπὸ τὴν ἀμαρτίαν διὰ τῆς φιλονηρωσίας, ποῦ δευκνῶναι εἰς αὐτόν, **Γ** τὸν δὲ δίκαιον φοβῆται διὰ τῆς ἀποτομῆς καὶ ἀστυρότητας, ὅπως καὶ εἰς τὸ κοσμητικὸν πρᾶγμα ἔνργει ἡ ἀκονομικὴ του. Ἐάν ἴδῃ ἔξουσιαστὴς μετὰ ὑπερλαμπρὰ ἄρματα, βασίλεις, ἄρχοντας, ὄλους αὐτοὺς ποῦ διακρίνονται διὰ τοῦ πλοῦτου, τοὺς ὀμιλεῖ διὰ λόγων, ποῦ προσενοῦν φόβον, καὶ θέτει ἐπάνω εἰς τὸ ἄξιωμα τούτων πρὸς ἀφέλειόν των τὸν φόβον. «Καὶ νῦν, βασίλεις σῦντε, παιδεύ-

θητε πάντες οι κρίνοντες την γην· δουλεύσατε τῷ Κυρίῳ, ἐν φόβῳ, καὶ ἀγαλλιάσθε αὐτῷ ἐν τρώμῳ (Ψαλμ. 2, 10), διότι· «Βασιλεὺς ἐστι τῶν βασιλευνῶντων, καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων» (Α' Τιμ. 6, 15). Ὅπου ἐξουσία δυναστείας εἶναι, ἐπιβάλλει τὸν φόβον τῆς βασιλείας του, Ὁ ἴσου ταπεινῶς ἀσημάτωτος, προσφέρει τὸ φάρμακον τῆς φιλανθρωπίας του. Διότι ὁ Θεὸς οὗτος, μέγας βασιλεὺς τῶν βασιλευνῶντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων εἶναι. Αὐτὸς οὗτος πάλιν, ὁ βασιλεὺς τῶν βασιλευνῶντων καὶ Κύριος τῶν κυριευόντων, ὑπαθεύζων τὴν ἄβυσσον του, εὐρίσκειται κατὰ τὴν Γραφὴν πατὴρ ὀφθαλμῶν, κριτὴς συμπαθὴς πᾶν κτηνῶν, βασιλεὺς βασιλευνῶντων, ἀρχόντων ἀρχῶν, κυριευόντων Κύριος. Βλέπεις πάλιν ἀβυσθίαν φιλανθρωπίας; Βλέπεις τὴν χρησιμότητα τοῦ φόβου εἰς τοὺς εἰσθεθεῖς καὶ τοὺς ἔκγοντας ἐξουσίαν; Ὅπου δηλαδὴ εἶδεν, εἶπε ἄρκει ἡ ἐξουσία πρὸς παρηγορίαν τοῦ ἀνθρώπου, εἶδεν ἐπὶ αὐτῆς, πρὸς ὑφέλειάν της, τὸν φόβον ἴσου δὲ εἶπε νὰ εἶναι παραλελυμένο τὰ ὄφρανα, λόγῳ τῆς μειονεξίας ποὺ δημιουργεῖ ἡ ὀφρανια, τὰς δὲ κήρας λόγῳ τῆς ἀδυναμίας ποὺ φέρει ἡ πτωχεία, προσέφερε τὴν φιλανθρωπίαν του πρὸς παρηγορίαν των. Ε

«Ἐγὼ πατὴρ τῶν ὀφρανῶν» (Ψαλμ. 67, 6). Διὰ τοῦτου δύο πράγματα κάνει, καὶ τὴν φιλανθρωπίαν του δεκνύει καὶ τῆς δυναστείας τὴν ἐξουσίαν περιορίζει. Ὀνομάζει τὸν ἑαυτὸν του πατέρα τῶν ὀφρανῶν. Ἰνα καὶ τοὺς εἰς συμφορὰν εἰσπρακτικόντος παρηγορήσῃ, καὶ τοὺς ἔκγοντας ἐξουσίαν τρομάξῃ, ὥστε νὰ μὴ φιλάντων καὶ ἀδικῶν ὀφρανῶν καὶ κήρας. Ἐπειδὴ ὁ θάνατος ἀφάρσεν ἀπὸ τούτων μὲν τὸν πατέρα, ἀπὸ ἐκείνων δὲ τὸν ἀνδρα, ἴσους ἔβλαψε καὶ ἐξημίωσεν ὁ νόμος τῆς φύσεως, δηλ. ὁ θάνατος, ἀνεπλήρωσε τὴν ζημίαν ὁ ὄρας τῆς φιλανθρωπίας. Καὶ ἡ αὐτὴ χάρις εἰς αὐτὴν μὲν ἔδωκε κριτῶν, εἰς δὲ τὸ ὀφρανῶν πατέρα, τὸν βασιλέα τῶν ἁγίων. 93! Α Ὡστε, λέγει διὰ τοῦ τρόπου τούτου, ἡ ἄδικε, ἐάν κήρας βλάπτῃ, τὸν προνοητὴν τῶν κτηνῶν παροργίζει· ἐάν ὀφρανοὺς ἀδικεῖ, παιδιὰ τοῦ Θεοῦ ἀδικεῖ. Ἐγὼ εἶμαι ὁ πατέρας τῶν ὀφρανῶν καὶ κριτῆς τῶν κτηνῶν. Ποῖος δὲ εἶναι τόσοσ πολλὸ ἀσεθῆς, ὥστε νὰ τολμᾷ νὰ ἀδικεῖ παιδιὰ τοῦ Θεοῦ καὶ κήρας, ποὺ εὐρίσκειται ὑπὸ τὴν πρόνοιαν τοῦ Θεοῦ, νὰ θλάτῃ; Βλέπεις πόσον ἀφέλμα τὰ κοικουκεύει τὰ φάρμακα τῆς εἰσθεθείας; Ἄλλους μὲν φοβίζει, ἄλλους δὲ ἐλεεῖ· διὸ διότι αὐτὸς μερίζεται, ἀλλὰ διότι ἐνεργεῖ ἀναλόγως μὲ τὸς ψυχικὰς διαθέσεις τῶν ἀνθρώπων. Ἄς προσφέρωμεν λοιπὸν εἰς ἡμᾶς, ἀδελφοί, τὴν μετάνοιαν ὡς φάρμακον πρὸς σωτηρίαν, μέλλον δὲ εἰς δεκθῶμεν ἀπὸ τὸν Θεὸν τὴν μετάνοιαν, ποὺ μᾶς ἰσπερείει Β Διότι δὲν προσφέρωμεν ἡμεῖς

ταύτην εἰς αὐτὸν, ἀλλ' οὐτὸς εἰς ἡμᾶς τὴν ἐχορήγησε.

Βλέπεις αὐτοῦ τὴν ἀσθητότητα εἰς τὸν ρωσικὸν νόμον; Βλέπεις αὐτοῦ τὴν φιλανθρωπίαν εἰς τὸν εὐαγγελικὸν νόμον τῆς χάριτος; Ὅταν εἶπω τὴν ἀσθητότητα αὐτοῦ εἰς τὸν ρωσικὸν νόμον, δὲν καταγγρῶ τὸν νόμον, ἀλλὰ τῆς εὐαγγελικῆς χάριτος κρύπτω τὴν φιλανθρωπίαν, διότι ὁ μὲν νόμος μὲ ἀσθητότητα ἐπιμαρτύσει τοὺς ἁμαρτανόντας, ἡ δὲ εὐαγγελικὴ χάρις μὲ πολλὴν μακροθυμίαν ἀναβάλλει τὴν τιμωρίαν, ἵνα ἐπακόρη τὴν σιρόθυσον.

Ἄς δεκθῶμεν λοιπὸν τὴν μετάνοιαν ὡς φάρμακον πρὸς σωτηρίαν. Ἄς τὴν δεκθῶμεν ὡς φάρμακον, ποὺ ἐξελείπει τὰ πταισμάτα μας. Μετάνοια δὲ εἶναι ἡ διὰ τοῦ λόγου κερυττωμένη, ἀλλὰ ἡ ὑπὸ τῶν πραγμάτων θεοαυμένη ἐκείνη ἡ μετάνοια, C ἡ ὅποια ἐξελείπει ἐπὶ αὐτὴν τὴν καρδίαν τὸν ὄσον τῆς ἁμαρτίας· ἐλοῦσασθε γὰρ, λέγει, καθαροὶ γίνεσθε· ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου (Ἦσ. 1, 16). Τί θέλουν ἐξῆς αἱ περριτὰ λέξεις; Διότι τὸ «Ἀφέλετε τὰς πονηρίας ἀπὸ τῶν καρδιῶν ὑμῶν» δὲν ἄρκει διὰ νὰ φανερώσῃ τὸ πᾶν; Διὰ τὸ λοιπὸν καὶ τὸ «Ἀπέναντι τῶν ὀφθαλμῶν μου»;· Ἐπειδὴ καὶ ἄλλον τρόπον βλέπει τὰ ἀνθρώπινα μάτια καὶ καὶ ἄλλον τὸ μάτι τοῦ Θεοῦ. Διότι «Ἀνθρώπος γὰρ εἰς πρόσωπον, Θεὸς δὲ εἰς καρδίαν» (Α' Βασ. 16, 7). Μὴ νοθεύσῃτε, λέγει, τὴν μετάνοιαν μὲ ἑξωτερικὰ προσκοπιτὰ σκῆματα, ἀλλὰ ἔμπρός εἰς τὰ μάτια μου, ποὺ ἐρευνοῦν τὸ κρυπτό, δεῖξτε τοὺς καρπὸς τῆς μετάνοιας.

4. Πρέπει ἡμεῖς, D ὅταν καθαριοῦμεν διὰ τῆς μετάνοιας ἀπὸ τὰς ἁμαρτίας, ἔμπρός εἰς τὰ μάτια μου νὰ ἔσωμεν τὰ ἁμαρτημάτα μας. Καὶ ἂν ὁ Θεὸς λόγῳ τῆς φιλανθρωπίας του, σοῦ συγχωρήσῃ τὴν ἁμαρτίαν, ἀλλὰ σὺ πρὸς ὑπεράλειον τῆς ψυχῆς σου ἔμπρός εἰς τὰ μάτια σου ἔχε τὴν ἁμαρτίαν. Διότι ἡ διαρκὴς ἐνθύμησις τῶν ἁμαρτημάτων τοῦ παρελθόντος, ἐμπόδιον γίνεται διὰ τὰ ἁμαρτημάτα τοῦ μέλλοντος καὶ ἐκείνας; ποὺ διὰ τὰ πρῶτα σπυνοκρυφεται, ἀπὸ τὰ δεύτερα μὲ πολλὴν σταθερότητα προφυλάσσει. Διὰ τοῦτο καὶ ὁ Δαυὶδ λέγει· «Καὶ ἡ ἁμαρτία μου ἐνώπιόν μου ἔστι διαπαντός» (Ψαλμ. 50, 5), ὥστε ἔκων ἔμπρός εἰς τὰ μάτια του τὰ προηγουμένα νὰ μὴ πέσῃ εἰς τὰ μέλλοντα. Ὅτι δὲ ὁ Θεὸς θέλει νὰ εὐρισκόμεθα εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἔκουσε πῶς ὁ Ἰησοῦς τὸ λέγει· Ἐ·Ἐγὼ εἶμι ὁ ἐκκαίρων τὰς ἁμαρτίας σου καὶ σὺ μὴ μνησθήσομαι σὺ δὲ μνησθῆτι, καὶ κριθῶμεν, λέγει Κύριος λέγε σὺ πρῶτον τὰς ἁμαρτίας σου, ἵνα δικαιώθῃς (Ἦσ. 43, 25-26).

Δὲν περιμένει ὁ Θεὸς νὰ περάσῃ χρόνος μετὰ τὴν μετανοῶν. Ἐπειὸς τὴν ἁμαρτίαν σου, δδικαιώθηκε. Μετενόησες, ἠλεήθηκε. Δὲν λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν ὁ χρόνος ἀλλ' ἡ συμπεριφορὰ τοῦ μετανουήσαντος σβήνει τὴν ἁμαρτίαν. Ἐίναι δυνατὸν καὶ χρόνον πολὺν νὰ περιμένῃ κανεὶς καὶ νὰ μὴ λάβῃ τὴν σωτηρίαν, καὶ σὲ μὰ σιγήμῃ, δὲν εὐλακρινῶς ἐξουσιοδοτῆθῃ, νὰ ἀποβάλῃ τὴν ἁμαρτίαν. ³²² Ἀ Παλὸν χρόνον ἐξέδουσεον ὁ μακάριος Σαμουὴλ παρακαλῶν τὸν Θεὸν διὰ τὸν Σαούλ καὶ πολλὰς νύκτας ἐπέτραιον ἀγγυλινοὶ διὰ τὴν σωτηρίαν τοῦ ἁμαρτήσαντος. Ὁ Θεὸς ὅμως μὴ λαμβάνων ὑπ' ὄψιν τὸν χρόνον (διότι δὲν συνήθερε μετὰ τὴν παράκλησιν τοῦ προφήτου ἢ μετάνοια τοῦ ἁμαρτήσαντος), λέγει πρὸς τὸν προφήτην του· «Ἐὰς πότε σὸ πνεῦσις παρὶ Σαούλ, κηρὸν ἀπάσαις σφόν·» (Α' Βασιλ. 16, 1). Τὸ εἶως πότε, τὸν χρόνον φανερώνει καὶ τὴν ἐπιμονὴν τοῦ ἱκετεύοντος. Καὶ δὲν ἔλαθεν ἐπὶ τὴν ὁ Θεὸς τὸν πολὺν χρόνον τῆς παρακλήσεως τοῦ προφήτου, διότι δὲν δέδωκε μαζὶ μετὰ τὴν μετάνοιαν τοῦ δικαίου ἢ μετάνοια τοῦ θοσπέλου. Εἰς δὲ τὸν μακάριον Δαυὶδ, ὁ ὅποιος δέδεσθη τὸν ἔλεγον πού τοῦ ἔκαμε διὰ τὴν ἁμαρτίαν του ὁ προφήτης Νόβαν **B** καὶ ἁμέσως μετὰ τὴν προφητικὴν ἀπελευθέρωσιν ἐπέδειξε τὴν εὐλακρινὴν μετάνοιαν καὶ εἶπεν· «Ἦμαρτον τῷ κυρίῳ» (Β' Βασ. 12, 13), ἁμέσως μίᾶ λέξις, τὴν ὁσίαν μετὰ εὐλακρινὴν διάθεσιν ἐπιτόρερον, ἀλόκλιρον τὴν σωτηρίαν ἔπαιρον εἰς τὸν μετανουήσαντα. Ἀμέσως δηλαδὴ ἢ διάρρησις ἐπρόλαβε τὴν καταδικαστικὴν ἀπάρασιν. Λέγει λοιπὸν πρὸς αὐτὸν ὁ Νόβαν· «Καὶ ὁ Κύριος ἀπέθηκε τὴν ἁμαρτίαν σου» (Αὐτόθι). Βλέπε δὲ, σὲ παρακαλῶ, ὅτι ὁ Θεὸς ἀργὰ ἐνεργεῖ, δταν πρόκειται νὰ τιμωρήσῃ, καὶ γρήγορα, δταν πρόκειται νὰ σώσῃ. Καὶ πρῶτον πρόσεξε τὰ ἔξῃς, ὅτι ἠλεγξε τὸν Δαυὶδ ὁ φιλάνθρωπος Θεὸς παλὸ ἀργά. Ἠμάρτησεν ὁ Δαυὶδ, ἔγινεν ἔγκλημα ἢ γυναικία καὶ κανεὶς ἔλεγχος δὲν ἔγινε διὰ τὴν ἁμαρτίαν. Ἀλλ' ἀρῶ ἐγεννήθη τὸ ὄραρος, **C** πού προσήλθεν ἐκ τῆς ἁμαρτίας, τότε ἀποστέλλεται ὁ κηρὸς τῆς ἁμαρτίας. Διὰ τὸ δὲ ἁμέσως μετὰ τὴν ἁμαρτίαν δὲν τὸν διάρρησε; Ἐπειδὴ γνωρίζει; ἔτι, δταν τὰ ἁμαρτήματα εὐρίσκονται εἰς τὴν ἀσπὴν του, εἶναι τυφλὴ ἢ ψυχὴ διεστῆσαν πού ἁμαρτάνουσι, ἐπεὶ εἶναι τελείως κωφὰ τὰ αὐτὰ τῶν εὐνοκωμένων εἰς τὸν θυτῶν τῆς ἁμαρτίας. Αναβάλλει λοιπὸν νὰ προσφέρει τὴν βοήθειαν, ἐπειδὴ τὸ πάθος εὐρίσκεται εἰς φλόγων. Μετὰ δὲ ἀπὸ πολὺν καιρὸν ὁ ἔλεγχος προσέρχεται καὶ σὲ μὰ σιγήμῃ μαζὶ ἢ μετάνοια καὶ ἡ συγχώρησις. «Καὶ ὁ Κύριος ἀπέθηκε τὴν ἁμαρτίαν σου». Ὡ τῆς οικονομίας τοῦ ἀπελευθέρωτος! Βλέπετε ὅτι γρήγορος εἶναι, δταν πρόκειται νὰ σώσῃ; **D** Τοῦτο

καὶ εἰς ἄλλας περιπτώσεις κἀναι, ἀργὰ κρημνίζων καὶ γρήγορα σωθῶν.

Ἴδου τί ἐννοοῦ μετὰ τοῦτα. Ἡμεῖς οἱ ἄνθρωποι, δταν πρόκειται νὰ κτίσωμεν οἰκοδομήματα καὶ στίβια, ἐποιομεν ἀνάγκην πολλοῦ χρόνου. Διὰ νὰ κτίσωμεν, χρειάζομεθα πολὺν χρόνον, διὰ νὰ κρημνίσωμεν, ἄλλοιον. Εἰς τὸν Θεὸν ὅμως τὸ ἀντίθετον συμβαίνει. Ὅταν κτίξῃ, γρήγορα κτίξει δταν καταστρέφῃ, ἀργὰ καταστρέφει. Ταχὺς εἶναι ὁ Θεὸς δταν κτίξῃ καὶ ὀραδὸς δταν καταστρέφῃ. Καὶ τὰ δύο δὲ αὐτὰ ἀρμύζουσιν εἰς τὸν Θεόν, διότι τὸ μὲν πρῶτον φανερώνει τὴν δυνάμειν του, τὸ δὲ δεύτερον τὴν ἀγαθότητά του. Ἀπόδειξις δὲ τῶν ὅσων λέγω, εἶναι ἡ πῆρα τῶν πραγμάτων. Εἰς 48 ἡμέρας ἐδημιούργησεν ὁ Θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, τὸν θύγιον τῶν θουνῶν, τὰς πεδιάδας, τὰς φάραγγας, τὰς κοιλάδας, **E** τὰ ὄρη, τὰ φυτὰ, τὰς πηγὰς, τοὺς ποταμούς, τὸν παράδεισον, ἄλλην τὴν ποικίλιαν πού δλέπομεν, τὴν μεγάλην ταύτην καὶ εὐρύχωρον θάλασσαν, τὰς νήσους, τοὺς παραλίους τόπους καὶ μεσογείους. Ὅλον τὸν ὄρατον καὶ ἄμορον τούτον κόσμον, τὰ λογικὰ ζῶα καὶ τὰ ἄλογα, πού ὑπάρκουσι εἰς αὐτόν, ἄλλην τὴν διακόσμησιν αὐτοῦ, πού ἄλπομεν, μέσος εἰς 48 ἡμέρας, δημιούργει. Αὐτὸς λοιπὸν πού εἶναι τῶσον ταχὺς εἰς τὸ νὰ κτίξῃ, δταν ἀπεφάσκει μίαν πόλιν νὰ κατακρημνίσῃ καὶ καταστρέφῃ, εὐρήθη ὀραδὸς λόγῳ τῆς ἀγαθότητός του. ³²³ Ἀ Θέλει νὰ ἀφανίσῃ τὴν Ἱερουζὴν καὶ λέγει εἰς τοὺς Ἰουδαίους· «Κυκλιώσατε αὐτὴν ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας καὶ τῆ ἑξοστή ἡμέρῃ καεῖται τὸ τελειός» (Ἰηρ. Ναυ. 9, 3, 5). Τὸν κόσμον ἔβλεπον σὲ 48 ἡμέρας κατασκευάζει καὶ μίαν μόνον πόλιν σὲ ἑπτὰ ἡμέρας καταστρέφει; Διὰ τὸ δὲ μὰς δὲν τὴν ἀφανίσκει; Δὲν φωνάζει ὁ προφήτης περὶ σοῦ λέγων· «Ἐὼν ἀνοήτης τὸν οὐρανὸν ἰδέομαι ἀπὸ σοῦ ὄρη, καὶ τακίωσονται ὡς κηρὸς ἀπὸ προσώπου πυρός» (Ἡσ. 64, 1-2). Τὰ ἔργα τῆς δυνάμεώς σου διαγνώμενος δὲν λέγει ὁ Δαυὶδ· «Οὐ φοβηθήσομεθα ἐν τῷ ταρασσῶσθαι τὴν γῆν, καὶ μετατίθεσθαι ὄρη ἐν καρδίᾳ θαλασσῶν» (Ψαλμ. 45, 3); Βουνὰ ὀλόκληρα ἡμπορεῖ νὰ μετακινήσῃ καὶ μέσος εἰς τὴν θάλασσαν νὰ τὰ δάλλῃς **B** καὶ μίαν πόλιν, ἢ ὅποιο εἶναι ἀντίθετος πρὸς σὲ, δὲν ἡμπορεῖ νὰ τὴν καταστρέψῃς ἁμέσως, ἀλλὰ δίδως παράσασιν χρόνου εἰς αὐτὴν μέχρι τῆς καταστροφῆς ἐπὶ τῆς ἡμέρας; Διὰ ποῖον λόγον; Ὅχι διότι ἡ δυνάμεις εἶναι ἴσους, ἀπεντὶ, ἀλλὰ διότι ἡ φιλάνθρωπιᾶ μακροθυμεῖ. Τῆς δίδως προθεσίμην ἐπὶ τὰς ἡμερῶν, ὅπως ἔδωκε εἰς τὴν Νινευὶ τρεῖς, μήτε συμμορφῆθῃ μετὰ τὸ κήρυγμα τῆς μετανοίας καὶ αὐτῆς.

Καὶ ποῖος κηρύττει τὴν μετάνοιαν εἰς αὐτὴν; Ἐκθρο

τὴν πάλιν ἐπιολόρησαν, ὁ σπριτηγὸς περικεύκλωνε τὰ τεύχη αὐτῆς, πολλὸς ἦτο ὁ φόβος, πολλὸς ὁ φόβος, ποίων λατῶν ἄρμον μετανοίας εἰς αὐτοὺς ἔνοιες; Μήτις προσήτην ὁπίστευτες; Μήτις; Εὐαγγελιστῶν ἔπειρες; Μήτις ἰσθραε κανεὶς εἰς αὐτοὺς ποὺ νὰ τοὺς ὑπεδέκνυνε τὸ συμφῆρον τοὺς; Μάλιστα, ἀπαντῶ, διότι εἶκον μέσα εἰς τὴν πάλιν διδάσκων τῆς μετανοίας, τὴν θαυμαστὴν ἐκείνην Ραββί, τὴν ὁποῖαν ἔλασα διὰ τῆς μετανοίας. C Ἀπὸ τὸ ἔκιο φῆγμα ἦτο ποὺ ἦσαν καὶ ἐκεῖνοι, ἀλλ' ἐπειδὴ δὲν εἶχε τὰ φρονήματα ἐπέων, δὲν ἔλαθε μέρος εἰς τὴν ἀμαρτίαν των, διότι ἔκρινεν ἀμετάσως εἰς τὴν ἀπιστίαν των.

5. Καὶ πρόσθε, σὲ παρακαλῶ, νὰ ἴδῃς τὸ παράδειγμα καὶ πρωτότυπον κτηγῆρα τῆς φιλοφροσύνης. Ἐκεῖνος ποὺ λέγει εἰς τὸν νόμον τοῦ Μωϋσέως: «Οὐ μοικεύσεις» (Ἐξ. 20, 14), μὴ πορνείας, ἀλλὰ καὶ τὴν λέξιν, λόγι τῆς φιλοφροσύνης σου, καὶ φωνάζει διὰ τοῦ μοικροῦ Ἰησοῦ, «Ραββὴ ἡ πόρνη Ἰησοῦ» (Ἰη. Ναυ. 8, 17)! Ἰησοῦς ἐκεῖνος ὁ υἱὸς τοῦ Ναυῆ, ποὺ ἔλεγεν: «Ἡ πόρνη Ἰησοῦ», εἰκόνα ἦτο τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὁ ὁποῖος λέγει: «Πόρνοι καὶ πελῶναι προδύσκουν ὑμᾶς εἰς τὴν βασίλειαν τῶν οὐρανῶν» (Ματθ. 21, 31). D Ἐάν πρέπει νὰ ζῆ, πᾶς τότε εἶναι πόρνος; Ἐάν πόρνη εἶναι, διατὶ τότε νὰ ζῆ; Ἀνασφῆρα, ἀπαντῶ τὴν προσηγορευμένην αὐτῆς κατάστασιν, διὰ τὴν θαυμάσιον τὴν κοίτιαν μεταβάλλῃ αὐτῆς. Καὶ τί ἔκαμε, θά εἴπῃ κανεὶς, ἡ Ραββί, ποὺ τῆς ἔφερε τὴν οιασμίαν; Μήτις τὸ ὅτι ἐδέκθη τοὺς κατασκόπους μὲ καλὸν τρόπον; Τοῦτο καθε εὐνοδόκος κάνει. Δὲν ἀπαλαμβάνει τὴν οιασμίαν ἀπὸ τὰ πρὸς τοὺς κατασκόπους καλὰ τῆς λόγια μόνον, ἀλλὰ πρῶτον ἀπὸ τὴν πίστιν τῆς καὶ τὴν πρὸς τὸν Θεὸν εὐσεβῆ τῆς διάθεσιν. Καὶ διὰ τὴν μὴ τῆς τὴν πολὺ μεγάλῃν τῆς πίστιν, ἔλασε αὐτὴν τὴν Γραφήν, ποὺ διηγεῖται τὰ μαρτυρημένα κατορθώματά τῆς. Ἦτο εἰς πορνείον, σὺν μαργαράται μὲ δόρυβρον ἀνοκαταμένον, κρυφῶς στῆ λίσση πεσμένος, E ἄνθος εὐσεβείας μέσα εἰς τὸ ἀγαθήσι χαμένον, εὐσεβῆς ψυχῆ μέσα σὲ δόσθῃ χώρον κλεισμένη. Καὶ διὰ τὴν καταλάβῃς τοῦτο, πρόσθε πολὺ, παρακαλῶ, τὰ εἰς: Ἐδέκθη τοὺς κατασκόπους, καὶ ἐκείνον ποὺ ἀπηντήθη, ὁ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον, τοῦτον ἐκέρυεν ἡ Ραββί εἰς τὸ πορνείον. Τὶ δὲ ἔκαμεν ὁ Ἰσραὴλ εἰς τὴν ἔρημον; Ὅτε τὸ ὄρος εἶκε ἀπεσασθῆ τελείως ἀπὸ σύννεφα καὶ σκότος, καὶ φωνὴ ἀλόγιος ἤκούετο, καὶ ἀσπριτῆ καὶ ἄλλοι φαινόμενα, ποὺ προκαλοῦν φόβον, ἤκουσε φωνὴν ἕκ μέρους τοῦ Θεοῦ ποὺ ἔλεγε: «Ἄκουε Ἰσραὴλ! Κύριος ὁ Θεός σου Κύριος εἰς ἄπαι» (Δευτ. 6, 4). «Οὐκ ἔσονται σοὶ θεοὶ ἕτεροι» (Ἐξ. 20,

4). 224 A «Ἐγὼ ἐν τῷ οὐρανῷ ἔνω καὶ ἐν τῇ γῆ κάτω καὶ πάλιν ἐπὶ Θεός οὐκ ἔστι» (Δευτ. 4, 99). Ταῦτα ἐνῶ ἤκουεν ὁ Ἰσραὴλ, μοικροὶ κινεῖντο ἔκαμε καὶ τὸν Θεὸν ἀπεδοκίμασε. Ἐλημόντηρ τὸν Δεσπότην ἀπηντήθη τὸν εὐεργέτην καὶ λέγει εἰς τὸν Ἀσράν: «Ποῖησον ἴψην Θεός» (Ἐξ. 32, 1). Ἐάν θέλετε θεοὺς, διατὶ λέγετε, «Ποῖησον»; Πῶς εἶναι δυνατὸν νὰ εἶναι θεοὶ τὰ κατασκευαζόμενα ὑπὸ ἀνθρώπων; Τὸσον ἡ ἀμαρτία παρλῶνει τὸν ἀμαρτάνοντα, ὥστε οὕτως μὲ τὸν ἐαυτὸν τοῦ πολεμῶ καὶ τὸν ἐαυτὸν τοῦ καταστρέφει. Κατεσκευάσθη ἕνα μοικροὶ καὶ φωνάζει ὁ ἀκάριστος Ἰσραηλιτικὸς λαός: «Οὗτοι οἱ θεοὶ σου Ἰσραὴλ, οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου. Οὗτοι οἱ θεοὶ» (Ἐξ. 32, 4). Διατὶ λέγει, «Οὗτοι οἱ θεοὶ», ἐνῶ ἕνα βλέπει μοικροὶ καὶ ἕνα ἦτο τὸ κατασκευασμένον εἶδωλον; Διὰ τὴν δεξιῇ διὰ δὲν προσκυνεῖ μόνον διὰ βλέπει, ἀλλὰ διὰ ποῦθεταν φωνάζεται. B Ἐρμηνεύει μὲ τοῦτο τὴν γνώμην του, δὲν κρίνει αὐτὸ ποὺ βλέπει. Διὰ τὴν ἐπανέλαβεν δὲ πάλιν εἰς αὐτὸ ποὺ εἴπαμεν, ἐκεῖνα ποὺ ἤκουσεν ὁ Ἰσραὴλ, ὁ ὁποῖος ὑπὸ τοιοῦτου νόμου ἐπαιδαγωγεῖται καὶ τὸ ἀρνήθη, αὐτὸ ἡ Ραββί ἡ κλεισμένη εἰς τὸ πορνείον τὰ κηρύττει. Διότι λέγει εἰς τοὺς κατασκόπους: «Ἐγινωμεν ὅσα ἐποίησεν ὁ Θεός ὑμῶν παῖς Αἰγυπτίους» (Ἰη. Ναυῆ 2, 9). O Ἰουδαίος λέγει: «Οὗτοι οἱ θεοὶ σου, οἱ ἐξαγαγόντες σε ἐκ γῆς Αἰγύπτου», ἡ δὲ πόρνη ὅσα εἰς θεοὺς, ἀλλὰ εἰς τὸν Θεὸν ἀποδοῖε τὴν οιασμίαν. «Ἐγινωμεν ὅσα ὁ Θεός ὑμῶν ἐποίησε τοῖς Αἰγυπτίοις ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ ἤκούσαμεν, καὶ ἐτάκη ἡμῶν ἡ καρδία, καὶ ἰσχύς ἐν ἡμῖν οὐκ ἔστιν. Ἐγινωμεν ὅσα ὁ Θεός ὑμῶν ἐποίησε» (Αὐτόθι 10). Βλέπει πῶς μὲ τὴν βοήθειαν C τῆς πίστεως ἐπαναλαμβάνει τοὺς λόγους τοῦ νομοθέτου: «Καὶ οὐκ ἔστιν, λέγει, ὅτι ὁ Θεός ὑμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἔνω, καὶ ἐν τῇ γῆ κάτω, καὶ πάλιν αὐτοῦ Θεός οὐκ ἔστι» (Ἰη. Ναυ 2, 11).

Ἡ Ραββί εἶναι εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, ποὺ ἦτο κάποτε ἀνοκαταμένη μὲ τὴν πορνείαν τῶν εἰδώλων, καὶ ποὺ δέχεται πῶρα τοῦ Χριστοῦ τοὺς κατασκόπους, διὰ ἐκείνους ποὺ ἔστειλεν ὁ Ἰησοῦς τοῦ Ναυῆ, ἀλλὰ τοὺς Ἀποστόλους, τοὺς ἀπεσταλμένους πορὰ τοῦ Ἰησοῦ τοῦ ἀληθινοῦ Σωτήρος. «Ἐγινωμεν, λέγει, ὅτι ὁ Θεός ὑμῶν ἐν τῷ οὐρανῷ ἔνω καὶ ἐν τῇ γῆ κάτω, καὶ πάλιν αὐτοῦ Θεός οὐκ ἔστι». Ταῦτα παρέλαβον οἱ Ἰουδαῖοι καὶ δὲν τὰ ἐμύλησαν ταῦτα ἤκουσεν ἡ Ἐκκλησία καὶ τὴν ἀσπριτῆ. Ἀξίον λατῶν παντὸς ἐπίνοιος εἶναι ἡ Ραββί. D Ἡ εἰκόνα τῆς Ἐκκλησίας, διὰ τοῦτο καὶ ὁ ἐνδοκός; Παιδός, ἐννοήσας καλὰ τὴν ἔξιν τῆς πίστεως τῆς, δὲν τὴν

καταργεί, έτσι και η λύπη εγεννήθη από την αμαρτίαν και καταστρέφει την αμαρτίαν, όταν προέρχεται εκ μετανοίας. Διά τούτο λέγει ο Παύλος: «Η κατή Θεόν λύπη μετάνοιαν εἰς σωτηρίαν ἀμεταμέλητον ἐργάζεται» (Β' Κορ. 7, 10). **319** Α Καλή είναι ἡ λύπη εἰς τοὺς εἰλικρινῶς μετανοοῦντας, ἄρμόζει εἰς τοὺς ἀμαρτάνοντας τὸ ὑπὲρ τῆς αμαρτίας πένθος: Ἐπειδὴ «Μακάριοι οἱ πένθοντες, ὅτι αὐτοὶ παρακληθήσονται» (Ματθ. 5, 5).

Πένθος διὰ τὴν αμαρτίαν, διὰ τὸ μὴ θρηνηθῆς διὰ τὴν τιμωρίαν, ποῦ θὰ σοὺ ἐπάληθῃ. Ἀπολογησοὺ εἰς τὸν κριτὴν προτοῦ εἰς τὸ δικαστήριον νὰ ἔλθῃς. Δὲν ἔξῃς, ὅτι ὅλοι θεοὶ θέλουσι νὰ διαθεσοῦν εὐνοϊκῶς ὑπὲρ αὐτῶν τὸν δικαστῆν, δὲν τὸν περιποιούσιναι καὶ παρακαλοῦν, κατ' αὐτὴν τὴν διεξαγωγὴν τῆς δίκης. Ἀλλὰ προτοῦ εἰσελθεῖν εἰς τὸ δικαστήριον, διὰ φίλων ἢ προστατῶν ἢ μετὰ κάποιον ἄλλον τρόπον τὸν παρακαλοῦν: Τὸ ἴδιον λοιπὸν συμβαίνει καὶ ὡς πρὸς τὸν Θεόν. **Β** Εἰς τὸν καιρὸν ποῦ θὰ εἶναι εἰς τὸ θεῖον ὡς δικαστῆς δὲν εἶναι δυνατόν νὰ τὸν πεσοῦμεν. Προτοῦ δὲ ἔλθῃ ἡ κρίσις, εἶναι δυνατόν νὰ δικαιοσύνημε τὸν κριτῆν. Δι' αὐτὸ ἀκριβῶς καὶ ὁ Δαυὶδ ἔλεγε: «Προφθάσωμεν τὸ πρόσωπον αὐτοῦ ἐν ἐξομολογήσει» (Ψαλμ. 94, 2). Ἐκεῖ τὸν μέγαν Κριτῆν δὲν ἐξαπατᾷ τέχνη ρητόρων, δὲν δικαιοῦται ἐξουσία δὲν κάμπτεται ἀπὸ ἄξιμα πρόσωπον δὲν ἐντρέπεται, μετὰ κτήματα δὲν διασφείρεται, ἀλλὰ φοβερὰ καὶ ἀδικαιοσύνης εἶναι ἡ δικαιοκρασία του. Ἐδῶ λοιπὸν τὸν κριτῆν ὡς δικαιοσύνημεν καὶ παρακαλοῦμεν. Ἐδῶ μετὰ πᾶσαν δυνάμιν θερμῶς ἅς τὸν ἱκετεύσωμεν, ἀλλὰ οὐ μετὰ κτήματα ῥάλλον, δὲ, διὰ τὸ λέγωμεν τὴν ἀλήθειαν, πεῖθεται καὶ διὰ τὸν κριτῆν ὁ φιλόφρωνος, δεχόμενος αὐτὸ διὰ τὸ ἴδιον, ἀλλὰ ἐμμέσως διὰ τὸν πτωχὸν. **Γ** Δίωκε εἰς τὸν πτωχὸν κτήματα καὶ τὸν κριτῆν ἐννοικὸν ποῦς αὐ ἐκμαρκε.

Ταῦτα δὲ λέγω ἀπὸ ἐνδιαφέρον καὶ οικειότητα πρὸς σᾶς, ἐπειδὴ μετάνοια χωρὶς ἐλεημοσύνης νεκρὰ εἶναι καὶ χωρὶς πτεροῦ. Δὲν δύναται ἡ μετάνοια νὰ πετάξῃ, ἂν δὲν ἔχη ὡς πτεροῦ τὴν ἐλεημοσύνην. Διὰ τούτο εἰς τὸν εἰλικρινῶς μετανοοῦσαντα Κορινθίον περὶν ἔγραψε τῆς εὐσεβείας ἡ ἐλεημοσύνη. Διότι: «Αἱ ἐλεημοσύναι σου καὶ αἱ προσευχαί σου εἰς οὐρανὸν ἀνέβησαν, λέγει (Πράξ. 10, 4). Ἐπειδὴ ἂν δὲν εἶκεν ὡς πτεροῦ τὴν ἐλεημοσύνην ἡ μετάνοια, δὲν θὰ ἀνέθειεν εἰς τὸν οὐρανόν. Ἐκεῖ ἄνω οἱ λοιποὶ σήμερον ἐμπαιρικὸν κατὰ τὴν τῆς ἐλεημοσύνης. Διότι βλέπομεν τοὺς αἰκμαδίτους καὶ τοὺς πτωχοὺς βλέπομεν τοὺς εἰς τὴν ἀγορὰν περιφερομένους; βλέπομεν τοὺς φρονιζόντας; βλέπομεν τοὺς

δικριζόντας; **Δ** βλέπομεν τοὺς ἀναστενάζοντας. Πανήγυρις ἱκετιστὴ εἶναι ἐμπρὸς μου. Ἐκποδὸς δὲ τῆς πανηγύρεως δὲν εἶναι ἄλλος καὶ ὁ ἔμπορος ἄλλο δὲν σκεπτεται, παρὸ τὰ ἐμπορεύματα μετὰ μικρὰν τιμὴν νὰ τὰ ἀγοράσῃ καὶ μετὰ μὲγαν νὰ τὰ πωλήσῃ. Αὐτὸ δὲν ἐπιδιώκει καὶ ὁ καθένος ἐκ τῶν ἐμπόρων: Διὰ ποῖον ἄλλον λόγον ἐπιδιώκει ἕνας εἰς τὸ ἐμπόριον, παρὸ διὰ τὴν μεταπωλήσῃ ἕνα μετὰ μικρὰν τιμὴν ἡγόρασε, μετὰ μὲγαν, καὶ νὰ κερδίσῃ πολλά ἀπὸ τὴν ἐμπορικὴν ἐπιχείρησιν;

Ταῦτην πανήγυριν θεοὺς ἐμπρὸς μου ὁ Θεός. Μετὰ μικρὰν τιμὴν ἡγόρασε τὴν δικαιοσύνην, ἵνα ἀκριβὰ τὴν μεταπωλήσῃ εἰς τὸ μέλλον, ἂν πρέπει νὰ ἀνομάσωμεν μεταπωλήσῃ τὴν ἀνταπόδοσιν. Εἰς τὸν θῶν τοῦτον μετὰ ὀλίγα ἀγοράσεται ἡ δικαιοσύνη, **Ε** μετὰ ἀσημαντὸν τεμάχιον ἄριου, μετὰ μικρὰς ἄλλας φέρεται, μετὰ ἕνα ποτήρι κρύου νεροῦ. «Ὅς ποτίσει ποτήριον ψυχροῦ, ἅμην λέγω ὑμῖν, λέγει ὁ τοῦ πνευματικοῦ ἐμπαιρικοῦ διδάσκαλος, οὐ μετὰ ἀποδοσὴν τὸν μισθὸν αὐτοῦ» (Ματθ. 10, 42). Ἐνα ποτήρι κρύου νεροῦ φέρει μισθόν: τὸ ρούτι, τὰ κρήματα, ποῦ δίδονται πρὸς εὐεργεσίαν, εἶναι δυνατόν νὰ μὴ φέρουν μισθόν: Ἀντιθέτως μέλιστα καὶ ῥολὸν μισθὸν φέρει. Διὰ τὸ λοιπὸν ἀνέφερεν ἕνα ποτήρι κρύου νεροῦ: Ἀνέφερεν ἐλεημοσύνην ἀνέφερε. Διότι διὰ τὸ κρύον νερὸ οὐτε ἔξοδα ἔλαβε, οὐτε τίποτε ἄλλο. Ἐάν δὲ ἐκεῖ ποῦ χωρὶς ἔξοδα γίνεται ἡ προσφορά, τότεν εὐεργεσίαν φέρει ἡ χάρις τοῦ Θεοῦ, ἐκεῖ ποῦ δίδεται ἀφρόνια ρούσιον. **320** Α ποῦ κερτιγοῦνται κτήματα καὶ πλῆθος πολὺ ἄλλων ἀγαθῶν, πᾶσαν μισθὸν πρέπει νὰ περιμένῃ κανεὶς ἀπὸ τὸν δίκαιον κριτῆν: Ἐὰν ὅσον λοιπὸν ἐμπρὸς μου φθινὰ πωλοῦνται αἱ ἀρεταί, δὲ τῆς πόρωμεν ἀπὸ τὸν μεγαλόδωρον, δὲ τὰς ἀρπάζωμεν, ἅς τὰς ἀγοράσωμεν. «Οἱ διψῶντες, λέγει, πορεύσεθε εἰς ὕδωρ καὶ δοσεὶ μη ἐχετε ἀργύριον, δωδραντες ἀγοράσετε» (Ἰω. 45, 1). Ἐν ὅσῃ ὑπάρχει ἐμπρὸς μου ἡ πανήγυρις, ἅς ἀγοράσωμεν ἐλεημοσύνας, μέλλον δὲ διὰ τῆς ἐλεημοσύνης δὲ ἀγοράσωμεν τὴν σωτηρίαν. Τὸν Χριστὸν ἐνδύει, δταν τὸν πτωχὸν ἐνδύει. Ταῦτα, λέγει γνωρίζω πολὺ καλά. Ταῦτα ἔχω μῆτις πρὸ πολλοῦ, δὲν μοῦ τὰ ἐδίδαξες οὐ πρότος, δὲν τὰ ἤκουσα ἀπὸ σὲ διὰ πρώην φοράν. **Β** Δὲν κηρύττεις ἀγνωστο πρᾶγμα, ἀλλ' ἕνα πολλὰ ἀπὸ τοὺς παρόντας πολλὰκις μετὰ ἐδίδαξεν. Γνωρίζω καὶ ἐγώ, γνωρίζω, ὅτι ταῦτα καὶ τὰ δμοιο μετὰ ταῦτα ἔχετε μεθεῖ, ἀλλ' εἶθε, ἀφοῦ πολλὰκις ἠκούσαμεν, ἔτσι καὶ ἄλλων νὰ κάνωμεν τὸ καλόν.

Ὁ ἑλεῶν πτωχὸν δανεύει τὸν Θεόν. Ἄς δανείσωμεν εἰς τὸν Θεόν τὴν ἐλεημοσύνην, διὰ τὸ λάβωμεν ὡς ἀνταπό-

δοσαν παρ' αὐτοῦ φιλοφροσῶνται. Ἄλλ' ὃ τοῦ σοφιστάτου λόγου! «Ὁ ἑλεῶν πτωχὸν δανεῖζει Θεῶς» (Παρ. 19, 17). Λοιπὸν δὲν εἶπε, ὁ ἑλεῶν πτωχὸν δίδει εἰς τὸν Θεόν, ἀλλὰ «δανίζει». Διότι γνωρίζει ἡ Γραφή τὴν πλεονεξίαν μας. Ἐπρόσθεν ὅτι ἡ ἀπληστία μας, εἰς πλεονεξίαν ἀποβλέπουσα, ζητεῖ ὅσον τὸ δυνατόν περισσοτέρα. Διὰ τοῦτο δὲν εἶπεν ἄλλως: C ὁ ἑλεῶν πτωχὸν δίδει εἰς τὸν Θεόν, διὰ τὴν μὴ νομίμησιν ὅτι ἀπλήθῃ εἶναι ἡ ἀνταπόδοσις, ἀλλ' ὁ ἑλεῶν πτωχὸν δανίζει Θεῶς. Ἐὰν δανεῖζεται ὁ Θεὸς ἀπὸ ἡμῶν, ὅρα εἶναι κρείσθησιν μας. Τί λοιπὸν, θέλεις νὰ ἔχης αὐτὸν κριτὴν ἢ κρεώτην; Ὁ κρεώτης ἐντρέπεται τὸν δανιστὴν, ἐνῷ ὁ κριτὴς δὲν φοβεῖται τὸν δανειζόμενον.

7. Εἶναι δὲ ἀνάγκη καὶ ἄλλων λόγων νὰ μάθωμεν, διὰ τὸν ὁποῖον ὁ Θεὸς εἶπεν, ὅτι ἐμὲ δανίζει ἐκεῖνος ποῦ δίδει εἰς τὸν πτωχόν. D Ἐπειδὴ εἶδεν ὅτι ἡ πλεονεξία μας ῥέπει εἰς τὴν νὰ κερδίσωμεν πολλὰ, ὡς προηγουμένως εἶπόμεν, καὶ κανεὶς δὲν δέχεται νὰ δανείσῃ ἀνευ ἐξασφαλίσεως τῶν χρημάτων του. Διὰ τοῦτο καὶ δανειστής, διὰ τὴν δανείσῃ κάποιον, ζητεῖ ἢ ὑποθήκην, ἢ ἐνέχυρα, ἢ ἔγγυθητήν καὶ διὰ τῆς προσαγωγῆς τούτων δανίζει. Ἐπειδὴ λοιπὸν εἶδεν ὁ Θεὸς, ὅτι χωρὶς αὐτῶν κανεὶς δὲν δανίζει, οὕτως εἰς φιλοφροσῶνται ἀποβλέπει, παρὰ μόνον εἰς τὸ κέρδος· καὶ διὰ αὐτὸ ἅλα αὐτὰ τὰ μέσα τῆς ἐξασφαλίσεως τῶν δανειστῶν ἔρτηος εἶναι ὁ πτωχός, διότι οὐτε ὑποθήκην ἔχει, ἀφοῦ τίποτε δὲν ἔχει, οὐτε ἐνέχυρα προσφέρει, ἀφοῦ γυμνός εἶναι, E οὕτως ἔγγυθιάς παρέχει, ἀφοῦ λόγῳ τῆς πτωχείας του κανεὶς δὲν τὸν εὐπιστεύεται· καὶ ὅτι ὁ πτωχὸς κινδυνεύει ἀπὸ τὴν πτωχείαν καὶ τὴν στέρησιν, ὁ δὲ ἔχων τὰ χρήματα κινδυνεύει ἀπὸ τὴν ἀπανθρωπίαν, ἔβαλε τὸν ἑαυτὸν του εἰς τὸ μέσον ὡς ἐκέγχον μὲν εἰς τὸν πτωχόν, ἐνέχυρον δὲ εἰς τὸν δανιστὴν. Δὲν ἔχεις, λέγει, ἐμπιστοσύνην εἰς αὐτὸν διὰ τὴν πτωχείαν του, ἔχει ἐμπιστοσύνην εἰς ἐμὲ διὰ τὴν ἀρθοῦνάν μου. Εἶδε τὸν πτωχὸν καὶ τὸν ἤλεψεν. Εἶδε τὸν πτωχὸν καὶ δὲν τὸν παρέβλεψεν, ἀλλὰ τὸν ἑαυτὸν του ἔδεικεν ὡς ἐνέχυρον, εἰς ἑαυτὸν ποῦ τίποτε δὲν ἔχει καὶ πλησίον εἰς τὸν ἄπορον ἐστάθη ὡς βοηθὸς ἀπὸ τὴν πολλὴν τοῦ φιλοφροσῶνται. Ἔτσι ἐπολιθώσουν ὁ μακάριος Δαυὶδ, 338 A ὁ ὁποῖος διὰ τὴν φιλοφροσῶνται τοῦ Θεοῦ λέγει· «Ὅτι παρέστη ἐκ δεξιῶν πένθητος» (Ψαλμ. 108, 31).

«Ὁ ἑλεῶν πτωχὸν δανίζει Θεῶς» (Παρ. 19, 17). Ἐκεῖ ἄλλοις, λέγει, εἰς ἐμὲ δανίζει. Καὶ πόσον κερδίζω δανείζων εἰς σέ; Βοθαίως εἶναι παρανομήτατον παρὰ τοῦ Θεοῦ νὰ ζητῶμεν λόγον ὅμως διὰ τὴν συγκαταθῆναι εἰς τὴν παρανομίαν

σου καὶ παύου τὴν ἀποταμίαν σου, ἃς ἐξετάσωμεν καὶ τὰ ὄμοια αὐτὰ κατ' ἀντιπαραβολήν. Ὅταν δανείζεις εἰς τοὺς ἀλλοίους, τί κερδίζεις; Πόσον τοῖς ἑκατὸν ὡς κέρδος ζητεῖς; Δὲν ζητεῖς ἕνα τοῖς ἑκατὸν, ἐὰν θέλῃς νὰ ζητήσῃς τὸ νόμιμον κέρδος; Ἐὰν δὲ λόγῳ ἀπληστίας ζητήσῃς περισσοτέρα, διπλή καὶ τριπλή θὰ εἶναι ἡ τιμωρία ποῦ θὰ ὑποστής διὰ τὴν ἀδικίαν σου ταύτην. Ἐγὼ ὅμως σοῦ ἱκανοποιῶ πλήρως τὴν πλεονεξίαν, σοῦ παρακαρτῶν τὴν δραστὴν τῆς ἀπληστίας, ἀνταπεκρίνομαι μὲ τὴν πλουσίαν παραοχήν μου εἰς τὰ ὑπερβολικὰ εὐσχημάτια σου. B Σὺ ζητεῖς ἕνα τοῖς ἑκατὸν, ἐγὼ ὅμως σοῦ δίδω ἑκατὸν τοῖς ἑκατὸν. Ἐπειτα, ἴσως εἴπῃ ὁ ἑλεῶν, ὁμοιωθῶ, ὅτι δανείζομαι, Κύριε, καὶ δανείζομαι ἀπὸ ἐμὲ διὰ τῆς ἄληθειας σου, ποῦ δίδω εἰς τὸν πτωχόν, ἀλλὰ πότε θὰ μοῦ ἐπιστρέψῃ τὸ δάνειον; Πρέπει καὶ εἰς τοῦτο νὰ συμφωνήσωμεν, διὰ τὴν ἔχη κέρως ἡ συναλλαγὴ μας. Λέγε μου, πότε θὰ εἶναι ὁ καιρὸς τῆς ἀνταποδόσεως, καθόρισε μου τὴν προθεσίμην ποῦ θὰ μοῦ ἐπιστραφῇ τὸ δάνειον. Πάρα πολὺ περιττὸ εἶναι αἱ ἀπατήσεις σου αὐταί· «Πότε γὰρ ὁ Κύριος ἐν ἡμῖν τοῖς λόγοις αὐτοῦ» (Ψαλμ. 144, 13). Ἐπειδὴ δὲ σὺν ἡμῖν καὶ σκόπιμον εἶναι ὁ μὲ καλὴν πίστιν δανειζόμενος, κρεώτης νὰ μετρή καὶ ἡμέρας τῆς ἐπιστροφῆς νὰ ἀρκῆ, ἄκουε πότε καὶ ποῦ θὰ σοῦ ἀποδοῦν τὰ ἀρκετὰ, ἐκεῖνος, ὁ ὁποῖος διὰ τοῦ πτωχοῦ ἐδανείσθη ἀπὸ σέ.

Ὅταν καθὼς ὁ Υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐπὶ θρόνου δόξης αὐτοῦ C καὶ στήσῃ τὰ μέν πρόβατα ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, τὰ δὲ κριθὰ ἐξ ἐξωνίων, καὶ ἐρεῖ τοῖς ἐκ δεξιῶν, Πρόσθετε τώρα νὰ ἰδῆς πῶς ἐμφανίζεται εὐφρόνῳν ὁ κρεώτης πρὸς τὸν δανιστῶντα, πῶς αὐτὸς ποῦ ἐδανείσθη ἐπιστρέφει μὲ εὐγνωμοσύνην τὰ ἀρκετὰ· «Δεῦτε οἱ εὐλογημένοι τοῦ Πατρὸς μου κληρονομήσατε τὴν ἡτοιμασμένην ὑμῖν βασιλείαν ἀπὸ καταβολῆς κόσμου». Διὰ ποῖον λόγον; Διότι· «Ἐπεινάσα καὶ ἔβρωσάτε μοι φαγεῖν, ἐπίψαξα καὶ ἐποτίσατέ με γυμνὸς ἦμην, καὶ ἐνεδύσατέ με ἐν φυλακῇ, καὶ ἦλθετε πρὸς με· ἄσθενῆς ἦμην καὶ ἐπεκράμασθέ με· ζῆνος ἦμην, καὶ συνηγάγετέ με» (Ματθ. 25, 31). Ἐπειτα αὐτοὶ ποῦ διεκόνησαν τὸν Κύριον καλῶς εἰς τὸν πρόποντα καιρὸν, οκετιζόμενοι τὴν ἰδικὴν τῶν ἀδυναμιῶν καὶ τὴν ἄξιαν ἐκείνου ποῦ ἐδανείσθη λέγουσιν· D «Κύριε, πότε σὲ εἶδόμεν πεινῶντα καὶ ἐθρέψαμεν, ἢ διψῶντα, καὶ ἐποτίσαμεν;». Σὲ εἰς τὸν ὁποῖον ἔδωκε μὲ ἑλίψθη σπέρμην τὰ μέτρα τοῦ καὶ αὐ τοῖς ὀφείεις τὴν τροφήν μὲ ἀρθοῦν; (Ψαλμ. 144, 15). Ὡς τῆς πολλῆς ἀγαθότητος! κρύπτει τὴν ἄξιαν ἀπὸ φιλοφροσῶνται. Ἐπεινάσα γὰρ καὶ ἐβάστατέ μοι φαγεῖν. Ὡς τῆς πολλῆς ἀγαθότητος! Ὡς τῆς ἀμετρήτης

καλοῦνται! Αὐτὸς ποῦ δίδει προφήν σὲ κάθε ζωὸν ὑπαρ-
 ξειν καὶ ἀνοίγει τὰ κέρα του καὶ κορταίνει κάθε ἀνάγκην καὶ
 ἐπιθυμίαν αὐτῆς μὲ ὀρθονίαν (Ψαλμ. 144, 16). «Ἐπεινών»,
 λέγει «καὶ ἐδάκατέ μοι φαγεῖν», ἀπὶ διότι ἐλαττωίνεται ἡ ἄ-
 ρια του, ἀλλὰ διότι ἡ φιλοφροσύνη του ἐγγυῖται διὰ τοὺς
 πτωχοὺς. «Ἐδάφαρα, καὶ ἐποστίατέ με». Ποῖος εἶναι ἐκεῖνος
 ποῦ λέγει ταῦτα; Ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ποτίζει τὴν φύσιν μὲ τὰς
 λίμνας, μὲ τοὺς ποταμοὺς Ε καὶ τὰς πηγὰς τῶν ὕδατων, ἐκε-
 νὸς ὁ ὁποῖος λέγει διὰ τοῦ Εὐαγγελίου: «Ὁ πιστεύων εἰς ἐμέ,
 καθὼς εἶπεν ἡ Γραφή, ποταμοὶ ἐκ τῆς κοιλίας αὐτοῦ ρεῖσου-
 σιν ὕδατος ζῶντος» (Ἰω. 7, 38). Ἐκεῖνος ποῦ εἶπε: «Εἰ τις
 διψᾷ, ἐρχέσθω πρὸς με καὶ πνέτω» (Αὐτῶσι 37) αὐτὸς παρὰ
 ταῦτα λέγει: «Ἔμνηός ἤμην καὶ ἐνεδύσατέ με». Ἐνεδύσαντες
 ἐκεῖνον ποῦ ἐνδύει τὸν οὐρανὸν μὲ τὰ σύννεφα, ἐκεῖνον ποῦ
 ἐνδύει τὴν Ἐκκλησίαν ὅλην καὶ τὴν οἰκουμένην. «Ὅσοι γὰρ
 εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε Χριστὸν ἐνεδύσασθε» (Γαλ. 3, 27).
 329 Α «Ἐν φυλακῇ ἤμην». Εἰς τὴν φυλακὴν αὐτὸν ὁ ὁποῖος
 θγάδες ἀπὸ τὴν φυλακὴν τοὺς φυλακισμένους; Ἐξήγησε
 αὐτὸ ποῦ λέγει, διότι ἡ ὄψις σου ἀρνεῖται τὰ λεγόμενά σου.
 Πότε σὲ εἶδον σὲ τῶν πτωχῶν; Πότε ταῦτα ἐκάμαεν;
 «Ἐπ' ὅσον, λέγει, ἐνὶ ταῖσιν τῶν ἐλακίστων πεποιθήκατε
 ἐπι ἐποστίατε» (Ματθ. 25, 40). Μήπως δὲν εἶναι ἀληθὴς ὁ
 λόγος, ὅτι ὁ «Ἐλεῖν πτωχὸν δανεῖται Θεὸς» (Παροιμ. 19, 17);
 καὶ πρόσεξε τὸ θαυμαστὸν κανένα ἄλλο ἔργον ἀρετῆς δὲν
 ἀνέφερε, παρὰ ταῦτα, καίτοι ἠμποροῦσε νὰ εἴπῃ: Ἐλάτε αἱ
 εὐλογημένοι, διότι ἐξήρατε μὲ οὐκροσύνην, διότι ἐμείνατε
 παρθένοι, διότι τὸν ἀγγελικὸν θῆον ἠκολούθησατε; ἀλλὰ πα-
 ρουσιῶσθε ταῦτα, ὅσα ἐπέαθ' ἡμεῖς καὶ νὰ τὰ ἀναφέρῃ, ἀλλὰ
 διότι εἶναι κατ' ἄνωγαν ἀπὸ τὴν φιλοφροσύνην. Καθὼς δὲ εἰς
 τοὺς ποῦ ἦσαν εἰς τὰ δεξιά, ἐδείξεν ὅτι λόγιος τῆς φιλοφ-
 ρουσίας τῶν τοῦ ἐδωρήθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν, ἔπειτα καὶ
 τοὺς ἐξ ἀριστερῶν εὐκαταμένους, Β διὰ τὴν ἑλληνικὴν φιλοφ-
 ρουσίαν, τοὺς ἠπειλοῦσεν ὅτι θὰ τοὺς τιμωρήσῃ. «Πορεύσαθε
 σὲ κτηρομένοι εἰς τὸ σκότος τὸ ἔξωτερον, τὸ ἠτοισμαμένον
 τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἄγγελοις αὐτοῦ» (Ματθ. 25, 41). Διατί;
 Διὰ ποῖον λόγον; Διότι «Ἐπεινών καὶ οὐκ ἐδάκατέ μοι φα-
 γεῖν».

Δὲν εἶπε, διότι ἐπορευόσατε, διότι ἀποκεῖσατε, διότι ἐ-
 κλέψατε, διότι ἐπευδομαρτυρήσατε, διότι ἐπαυκρήσατε; κατὰ
 μὲν ἀπολογουμένους εἶναι ταῦτα, ἀλλὰ πολὺ κατόπτερα ἀπὸ
 τὴν ἀπανθρωπίαν καὶ τὴν ἑλληνικὴν τῆς ἐλεημοσύνης. Διατί
 δὲ, ὦ Κύριε, δὲν ἀναφέρεις ἄλλους ὁμούς; Διότι, δὲν κρί-
 νω, λέγει, τὴν ἀμαρτίαν, ἀλλὰ τὴν ἀπανθρωπίαν. Δὲν κρίνω

τοὺς ἀμαρτήσαντας, Ἐ ἀλλὰ τοὺς μὴ μετανόησαντας. Διὰ τὴν
 ἀπανθρωπίαν ποῦ ἐδεῖξατε ὅσα καταδικάζω, διότι ἂν καὶ εἴ-
 κατε τόσον καὶ τέτοιο φάρμακον οὐαρίας, δηλαδὴ τὴν ἐλεη-
 μοσύνην, διὰ τῆς ὁποίας ἦτο δυνατόν νὰ ἐξαλειφθῶσι τὰ ἁ-
 μαρτήματα, παρημελήσατε τόσον εὐεργετικῶν μέσων. Κατα-
 κρίνω λοιπὸν τὴν ἀπανθρωπίαν διότι εἶναι ῥίζα κακίας καὶ
 κάθε ἀσεβείας. Ἐπεινῶν τὴν φιλοφροσύνην, διότι εἶναι ῥίζα
 ὅλων τῶν ἀγαθῶν καὶ ἀπελάσῃ αὐτοὺς μὲν μὲ πῦρ αἰώνιον,
 εἰς ἐκεῖνους δὲ ὑπόκαμας βασιλείαν οὐρανῶν. Καλὰ εἶναι,
 ὡς Δέσποτα, καὶ αἱ ὑποσέσεις σου, καλὴ καὶ ἡ ἀναμενόμενη
 βασιλεία, καλὴ καὶ ἡ γένηνα ὡς ἀπειλή, ἡ μὲν προτρέπουσα,
 ἡ δὲ ἐκφοβῶσα. Διότι προτρέπει καλῶς πρὸς τὴν ἀρετὴν ἡ
 βασιλεία, προτρέπει δὲ ἀφελίμιον φόβον ἡ γένηνα.

Β Ἄπειλε δηλαδὴ μὲ γέννηαν ὁ Θεός, καὶ διὰ τὸ νὰ μὲς
 ἠθάλη εἰς γέννηαν, ἀλλὰ διὰ τὸ νὰ μὲς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ αὐτῆν.
 Διότι εἴαν εἶχεν ὡς σκοπὸν νὰ κολλήσῃ, δὲν θὰ ἀπειλοῦσε προ-
 ηγοιμένους, ὅσοι μὲ τὴν ἀπειλήν νὰ λάβωμεν τὰ μέτρα μὲς
 καὶ ἀποφύγωμεν ὅσα μὲς ἀπειλεῖ. Ἄπειλε μὲ κτηρῶν, διὰ
 τὸ μὴ λάβωμεν πέραν τῆς τιμωρίας. Μὲς φοβέει μὲ λόγια,
 καὶ νὰ μὲς κολλήσῃ μὲ ἔργα.

Ἄς δανεῖσωμεν εἰς τὸν Θεὸν τὴν φιλοφροσύνην, ὡς τὸν
 δανεῖσωμεν, διὰ τὸν εὐρωμεν, ὅπως εἶπον ἀνωτέρω, κατὰ
 τὴν ἡμέραν τῆς κρίσεως κρείσσην καὶ διὰ δικαιοσύνην. Διότι
 ἀφίεται ὁ κρείσσης τὸν δανεῖσσην τὸν σέβεται καὶ τὸν παρα-
 καλεῖ. Ε Ἐάν μεταβῇ δανεῖσσης εἰς τὴν πόρταν τοῦ κρεί-
 σσην, εἴαν μὲν οὗτος (ὁ κρείσσης) εἶναι πτωχός, φεῖλας, εἴαν
 δὲ εἶναι εὐπορὸς μὲ παρησίαν δάσεται αὐτόν.

Πρόσεξε δὲ, σὲ παρακαλῶ, νὰ τῆς καὶ ἄλλην ἀπισθα-
 μιστοῦν ἐνέργειαν τοῦ δικαίου κριτοῦ, μὲ παράδειγμα παρμέ-
 νων ἀπὸ ἐκεῖνα ποῦ συμβαίνουν εἰς τοὺς ἐνθρώπους. Ἐάν
 δανεῖσσης ἔσαν εὐποροῦμενοι εἰς πτωχείαν καὶ ἀργότερον ὁ
 δανεῖσσης ἀποκτήσῃ πλοῦτον πλοῦτην, καὶ εἶναι τώρα εἰς θε-
 σὴν νὰ αὐτὸ ἐπιστρέψῃ τὸ κρέος, καὶ εἰς τὸ μῶθη ὁ κόσμος
 οὐδ' ἐπιστρέφῃ τὰ ἀφελόμενα, διὰ τὸ μὴ ἐντροπισθῆναι διὰ
 τὴν προηγουμένην οικονομικὴν του κατάστασιν. Οὗτος σὲ εὐ-
 χαριάζει μὲν διὰ τὸ δάνεσον, ἀλλὰ κρύπτει τὴν εὐεργεσίαν
 ἀπὸ τῶν ἄλλων, ἐντροπίζων τὴν προηγουμένην πτωχείαν
 του. 340 Α Ὁ Θεὸς ὅμως δὲν φερεται ἔτσι, ἀλλὰ κρυφὰ δα-
 νεῖζεται καὶ φανερὰ ἐπιστρέφει τὸ κρέος. Ὅταν δηλαδὴ λαμ-
 βῶν, δὲα κρυφῶς ἐλεημοσύνην λαμβάνει, ὅταν δὲ ἀποδίδῃ,
 ἐνώπιον ὅλης τῆς δημιουργίας ἀποδίδει.

Ἄλλ' ἴσως ἐρωτήσῃ κάποιος; Διατί, ὅπως εἰς ἐμὲ τὸν πλοῦ-
 σσην ὁ Θεὸς ἔδωκε τὸν πλοῦτον, δὲν τὸν ἔδωκε ἐξ ἴσου καὶ

εἰς τὸν πτωχόν: Ἦμποροῦσε μὲν καὶ εἰς σὲ τὸν νόση καὶ εἰς τὸν πτωχόν ἐξ Ἰησοῦ, ἀλλὰ δὲν τὸ ἔκαρε, διότι δὲν ἤβλησεν οὔτε ὁ ἰδιώτης σου πλοῦτος νὰ εἶναι δικαίος, οὔτε ἐκεῖνός σου ἡ πτωχεία ἄποθος. Εἰς σὲ τὸν πλούσιον ἔδωκε πλούτου, διὰ νὰ γίνῃς πλούσιος εἰς ἐλεημοσύνην καὶ σκορπίζεας μὲ δικαιοσύνην. **Β** Διότι, «Ἐσκάρτισε γὰρ ἔδωκε τοῖς πένησιν ἡ δικαιοσύνη αὐτοῦ μένει εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλμ. 111, 9). Βλέπετε, ὅτι ὁ πλούσιος ἀπὸ τὴν ἐλεημοσύνην θησαυρίζει δικαιοσύνην αἰώνιον: Βλέπετε πάλιν καὶ τὸν πτωχόν. Ἐπειδὴ δὲν ἔχει πλούτου, διὰ τοῦ ὁποῖου νὰ ἐργασθῆ δικαιοσύνην, ἔχει πτωχείαν, ἀπὸ τὴν ὁποῖαν ἀπολαμβάνει ὑπομονὴν αἰώνιον. Διότι «Ἡ ὑπομονὴ τῶν λεπτῶν, οὐκ ἀπολείπεται εἰς τὸν αἰῶνα» (Ψαλμ. 9, 19), διὰ τοῦ Χριστοῦ τοῦ Κυρίου μας, εἰς τὸν ὁποῖον ἀνήκει ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν.

**ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ
ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ**

**ΙΩΑΝΝΟΥ
ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ
ΕΡΓΑ**

**ΑΡΧΑΙΟΝ
ΚΕΙΜΕΝΟΝ**